
TOREY L. HAYDENOVÁ

SKUTEČNÝ
PŘÍBĚH
ZNEUŽÍVANÉHO
DĚVČÁTKA

Divná Jadie

MLADÁ
FRONTA
PRAHA
1994

PŘELOŽILA ALENA ČECHOVÁ

Copyright © 1991 by Thorey L. Hayden
All right reserved
Translation © Alena Čechová, 1994

ISBN 80-204-0437-6

Kapitola první

Do Falls River je to z města dvě stě padesát kilometrů – z Falls River do Peckingu ještě dalších čtyřicet kilometrů. Cesta vede plochou a prázdnou krajinou, kterou přerušuje pouze mezistátní dálnice. Projíždí se ovšem kolem několika městeček – pokud takovým obcím vůbec označení městečko náleží. Ale mají slibná a krásná jména: Harmony, New Marseilles, Valhalla.

Pokud by mě nějak nezaskočil lednový nečas, měla bych těch dvě stě devadesát kilometrů ujet za dvě a půl hodiny. Protože jsem v Peckingu měla být v osm, vyjela jsem ještě za tmy a zásobila se dokonce horkou kávou v termosce a vajíčkovým sendvičem.

Téměř celou cestu jsem byla na dálnici sama. Kolem Falls River a v samotném městě byl hustý ranní provoz, ale jinak bílou prázdnotu rozlehlých plání nerušilo nic. Slabý větřík našel stopy mých pneumatik popraškem suchého sněhu. Mízely okamžitě. Na bílém nebi stoupalo bledé, nedomrlé slunce a kolem něj se tvořila drobná sluníčka parhélia. V jednom malém městečku jsem v hlavní ulici zahlédla teploměr. Ukazoval minus 38.

Narodila jsem se v horách v Montaně a moje srdce zůstalo věrné rozlehlým, divokým krajinám. Žila jsem dlouho ve velkoměstě a užívala jeho lákadel, nabídek i podnětů, ale pořád to pro mě bylo tak trochu vězení, zostřené zamořeným vzduchem a hlukem. Vyčerpávalo mě to. Na nový život, který mě čeká, jsem za celou tu dlouhou cestu lednovou prérií vůbec nepomyslela. Nespoutaná svoboda zasněžených plání mě pohltila. Unikla jsem městu! Byla jsem sama v nesmírném, mlčenlivém prostoru a můj pocit osvobození se blížil extázi. Na to, kam jedu a do čeho jdu, jsem vůbec nemyslela.

Bude asi upřímnější, když řeknu, že jsem se na to ani myslet neodvažovala. Tři roky jsem pracovala v klinickém výzkumu, k němuž patřila i terapie. V jednom jediném impulzivním okamžiku jsem to skvělé místo zahodila. V neděli před Váno-

ci jsem otevřela noviny a oči mi padly na oznámení, že se hledá učitel-specialista, který by se na půl roku ujal třídy postižených dětí. Naprosto jasná nabídka. A naprosto jasná byla i moje reakce. Chtěla jsem to místo.

Bylo to nečekané dokonce i pro mě. Žádné místo jsem nehledala a ani jsem na to nepomýšlela. Na klinice jsem byla spokojená, práce mě bavila a profesionálně uspokojovala. Byla to malá, dobře situovaná soukromá klinika. Pracovalo v ní sedm psychiatrů a několik speciálně zaměřených psychologů, mezi něž jsem patřila i já. Přijata jsem byla na základě pedagogických zkušeností s dětmi, které mají psychologické problémy spojené s poruchami řeči, a na základě svých výzkumů v tomto oboru. Pracovala jsem tvrdě, často až do vyčerpání, a prohry byly stejně časté jako úspěchy, ale stálo to za to. Byla jsem šťastná, a měla jsem všechno, o co jsem stála – alespoň jsem si to myslela. Nevěděla jsem nic o tom, že bych chtěla opustit vzdušnou světlou léčebnu plnou hraček a pomůcek, že bych chtěla odejít z dobré party chytrých kolegů a že bych chtěla vzdát svůj výzkum. Netoužila jsem protloukat se po přeplněných dusných třídách za plat, který by na klinice stačil tak právě na cestovné. Alespoň jsem si nebyla vědoma, že bych po něčem podobném toužila. Ale zaslechla jsem volání Sirén a šla jsem za nimi bez jediného ohlédnutí.

Pecking byl ve stejně ospalém rozkladu jako městečka, jimiž jsem to ráno projížděla. Široké tříproudé ulice byly vzpomínkou na dobu předtím, než zmizela železnice a než mezistátní dálnice odvedla automobilový provoz. Teď tu městečko leželo jako sinalý přízrak všech amerických vesnic. Ještě pořád tu byly reklamy na A & W, slazenou kořeněnou limonádu, ale byly zanedbané; dívky nabízející kokakolu se ještě pořád laškovně usmívaly z bočních zdí bank a spořitelny, na zdech se však podepsal zub času. Obchodní centrum města nestálo za řeč; obchodní domy se odstěhovaly do Falls River. Na Hlavní třídě a za rohem byla banka a dragstór, několik kaváren, realitní kancelář, benzinové čerpadlo a také obchod s potřebami pro farmáře. Měl na skladě holínky, klobouky a sedla. Ale obchodní středisko zde nebylo. Pře-

stěhovalo se na jih do blízkosti dálnice, aby zachytilo řidiče dálkové dopravy. Tam je teď ohromný obchodní dům, další dragstór a parkoviště tak velké, že by se na ně vešla všechna auta z Peckingu a širého okolí. A ještě by zbylo místo.

Školu jsem našla v boční ulici, dva bloky od Hlavní. Občané si ji postavili v roce 1898 a kdysi to byla vyšší střední škola. Krásná deska nesla ozdobný rytý nápis, ale jeho slova už patřila minulosti. Nevím, kolik škol bylo v Peckingu v dobách jeho slávy, ale tato budova z místního pískovce byla zřejmě to jediné, co zbylo. Byla nepřiměřeně veliká a honosná a poskytovala útlek třídám od školky do šestky plus, jediné speciální třídy v okrese.

„Dobré jitro!“ vítal mě milý mužský hlas. „Už jste se usadila?“ Ředitel Glen Tinbergen stál nad širokými kamennými schody, a když jsem je vyšla, otevřel mi dveře.

„Skoro. Byt mám, ale klíče jsem dostala až v pátek, a tak jsem dorazila teprve dnes.“

„Dobrý bože, to jste jela celou tu dlouhou cestu teď ráno?“ Ředitel měl na sobě šedý oblek; byl to vysoký štíhlý muž asi mezi třicítkou a čtyřicítkou. Ale měl neurčitě jemné rysy, jaké může člověk mít v každém věku. Usmíval se. „Doufám, že bude všechno v pořádku a že se vám u nás bude líbit. Jsme moc rádi, že vás tu máme.“ Vedl mě po schodech nahoru a potom chodbou. „Sbor vám představím při obědě. Teď asi chcete vědět, kde budete pracovat. Všechno je pro vás nachystáno.“

Moje nová třída byla ve druhém patře, poslední místnost vlevo. Ještě jsem ji neviděla, protože všechno se odbývalo ve spěchu a na poslední chvíli. Škola chtěla samozřejmě co nejrychleji obsadit náhle uprázdněné místo a já jsem byla ve městě. Příliš daleko na to, abych vyřídila víc než jen přijímací rozhovory. Půl dne jsem sháněla byt, a to bylo asi všechno, co jsem stihla. Věděla jsem ze zkušenosti, že ředitelé rádi přidělují zvláštním třídám knihovny, kabinety a podobně nevhodné prostory. Nebyla jsem proto vůbec připravena na velkou, světlou rohovou místnost s velkými okny, která otvírala výhled na zasněžený školní dvůr s krásnými starými jilmy. Třída

byla zařízena obvyklým nábytkem, ale tak útulně, že jsem hned začala mít ráda svou neznámou předchůdkyni. Nevěděla jsem o ní vůbec nic, nevěděla jsem ani to, proč tak náhle, těsně před vánočními prázdninami, odešla. Nechtěla jsem se vyptávat a čekala jsem, až mi někdo všechno vysvětlí. Ale podle toho, jakou tu zanechala třídu, bych si s tou ženou určitě rozuměla.

Ke třídě patřila poměrně prostorná starodávná šatna. Na dvou stěnách byly věšáky na kabáty a dlouhé nízké lavičky na přezouvání. Byla tu také katedra a to se mi líbilo. Stolek nepřekážel a byl přitom po ruce. Když byl ve třídě, stejně jsem si k němu při vyučování nikdy nesedla. Otevřela jsem spodní zásuvku a dala do ní několik drobností včetně přborů a krabice s obědem. Stáhla jsem bundu a pověsila ji na jeden z věšáků.

„Samozřejmě si to změníte podle svého,“ podotkl pan Tinbergen. „Nechali jsme všechno tak, jak to uspořádala paní Harrimanová. Kvůli dětem. Celé tři týdny se tady střídali náhradníci. Děti, ať jim Bůh žehná, to neměly lehké. Bylo toho na ně moc. Kolik jsme měli zástupců? Osm? Devět? Zapomněl jsem je počítat. Rozhodně jich bylo moc. Chtěl jsem udržet alespoň prostředí, na které byly zvyklé. Ale teď je třída vaše. Můžete ji předělat, všechno už záleží na vás.“

Pan Tinbergen se z kabinetu vrátil do třídy a přisunoval židle k několika stolkům rozestaveným po třídě. „Chcete, abych s vámi zůstal? Abych vás dětem představil?“

Po pravdě řečeno, ani jsem nechtěla. Byla bych potřebovala chvíli pro sebe, abych znovu prošla osobní spisy dětí, abych se podívala, na čem pracují, abych prozkoumala obě místnosti – zkrátka jsem toužila nasát atmosféru svého nového království. Ale ještě jsem pana Tinbergena neznala, a třeba by nebylo vhodné odmítnout ho. A tak jsem s úsměvem odpověděla, že by bylo milé, kdyby zůstal.

Třídu navštěvovaly jen čtyři děti a to bylo skvělé. Byla to nejmenší třída, jakou jsem kdy měla, když nepočítám kliniku. Když jsem připočetla krásnou učebnu, přátelského ředitele a možnost žít mimo velké město, blahopřála jsem si. To zbrklé rozhodnutí nebylo špatné.

Ve čtvrt na devět se objevilo první dítě; do třídy je strkala matka. Ruben. Bylo mu devět let a byl to hezký chlapec, vysoký a štíhlý, krásně rostlý. Černé lesklé vlasy měl upravené do pážecího účesu a vypadal trochu nepřírozeně. Jako herec připravený vyjít na scénu. Jeho veliké černé oči se dívaly na všechno možné, jenom na mě ne.

Podle diagnózy, uložené ve spisech, trpěl autismem. Stačilo pobýt s ním chvíli, a člověk věděl, že je to přesná diagnóza. Ruben si vedl dobře, ovšem jen v mezích daných chorobou. Uměl mluvit, užíval záchod, dobře zvládal přiměřené školní úkoly.

Jako jediné dítě rodičů ve středním věku a ve svobodném povolání měl Ruben mnoho výhod a strávil spoustu času činností, která mu pomáhala překonávat následné projevy choroby. V Kalifornii, v Pensylvánii a v Jižní Karolíně se účastnil léčebných programů, které pomáhaly upravit to nejhorsí. Měl doma dvě „chůvy“, které dohlížely, aby Ruben nezanedbal žádné z předepsaných cvičení a programů, aby spolykal své vitaminy a vůbec dodržoval všechna odborná doporučení, jak zmenšit svoje nevýhody. Chodil plavat a učil se hrát na klavír nejen proto, aby toho uměl co nejvíc, ale hlavně proto, aby byl pohromadě se zdravými dětmi. Oba Rubenovi rodiče pracovali ve městě Falls River, ale dům si postavili na venkově, poblíž Peckingu. Věřili, že pro chlapce je venkov lepší než město. Jednotlivá roční období se tu prožívají intenzivněji, jsou navzájem rozdílnější a nabízejí víc bezprostředních zážitků. Pan Tinbergen mi řekl, že právě oni chtěli mít školu pro svého syna co nejbliž. Dřív se tito žáci vozili autobusem do Falls River; Adamsovi byli vytrvalí a také dost vlivní, aby tuto malou třídu prosadili. Teď už tu byla čtvrtý rok. Pan Tinbergen to sice nikdy neřekl, ale pokyn byl jasný: Adamsovým budme vděční, protože bez nich by tady tato třída nebyla. A dejme jim to trochu najevo.

Usadila jsem Rubena s nějakou hračkou k jednomu ze stolků, a když jsem se otočila, objevil se ve skle dveří drobný obličejíček. „Haló,“ zavolala jsem, „je tohle tvoje třída?“

Dveře se otevřely a do místnosti vešlo malé děvčátko.

Nožky jako hůlky a stísnný obličej jí úplně zakrývaly vlasy. Jejich úprava by se snad dala označit jako styl prerafaelistů – mohutná hříva tmavých kudrnatých vlasů, rozdělená nepořádnou pěšinkou uprostřed, jí spadala po zádech v mohutných vlnách. Jakýmsi zvláštním podmanivým způsobem byla přitažlivá. Bylo jasné, že toto je Jadie Ekdahlová, protože jinou dívku jsem ve třídě neměla mít. V jejích materiálech mě zaujalo, že trpí selektivním mutismem. To znamená, že volí prostředí, v němž mluví, a prostředí, v němž nepromluví ani slovo. U Jadie to byla škola. Podle sdělení rodičů mluvila doma jako každé jiné dítě, ve škole však nevydala vůbec žádný zvuk. Ani řeč, ani smích, ani pláč. Dokonce ani nekašlala, neškytala a nekrkla si, vůbec nikdy se nevysmrkala a ani nepopotáhla nosem, takže jí z něj kapalo na šaty, na ruce, do klína... Nechali ji o rok déle ve školce, ale naděje, že její umíněná samota časem skončí, byla planá. Nezměnilo se vůbec nic. Přesto postoupila do první třídy normální školy. Pracovala dobře, ale zůstala nemá a úplně izolovaná od ostatních dětí. Když nakonec přišla do této třídy opožděných a nemocných dětí, bylo jí už téměř osm let.

Jade mě okamžitě zaujala. Chtěné nemotě jsem se intenzivně věnovala celá minulá léta. Deset roků, už za studia a potom na klinice, mě stála hodně času. Tato porucha mě fascinovala. Schopnost řeči nijak porušena nebyla ani z fyzické, ani rozumové stránky, ale z nějakých psychických důvodů odmítalo dítě dar slova používat. Pracovala jsem s takovými dětmi často a prošlo mi jich rukama hodně. Teď jsem se rozhodla se všemi výzkumy skoncovat – a co jsem našla ve své nové třídě? Selektivní mutismus, samozřejmě. Připadalo mi to jako špatný vtip a pan Tinbergen poznamenal, že jsou mi zřejmě takové děti souzeny. Odpověděla jsem, že mě spíš pronásledují, nebo něco v tom smyslu.

„Dobré jitro, Jadie,“ vítal pan Tinbergen dívku. „Toto je tvoje nová učitelka. Není tady jen na chvíli a na zástup, jako ty předchozí, je to tvoje opravdová a stálá učitelka.“

Děvčátko na mě vrhlo krátký pohled a odešlo do šatny. U dětí postižených selektivním mutismem jsem ještě nikdy

neviděla tak podivné držení těla jako u Jadie. Byla sehnutá téměř v pravém úhlu a ruce držela zkřížené před bříškem, jako by musela přidržovat ohromnou kupu knih. Pomyslela jsem na skoliózu páteře a v duchu jsem si udělala poznámku: zjistit, zda trpí touto chorobou.

Poslední dva žáci přijeli autobusem a vešli do třídy společně. Šestiletý Filip byl malý, měl tmavou pleť a koňský obličej. Vlasy měl ostříhané nakrátko a dva přední zuby mu vyčnívaly, což jeho koňskou podobu ještě zvýrazňovalo. Jeho start do života byl špatný; matka propadla drogám dávno předtím, než se narodil, a o dítě se vůbec nestarala. Filip byl vlastně pořád sám a v prvních letech života nezískal vůbec nic. V obdobích, kdy se o něj matka nestarala vůbec, prošel několika pěstounskými domovy a jeho vývoj byl zpomalený. Často se za celé dlouhé období nedal zjistit vůbec žádný pokrok. Když byl konečně odebrán z matčiny „péče“ natrvalo, nevěděl vlastně nikdo, co chlapec umí a co ne, nikdo neznal jeho schopnosti a možnosti. To mu byly tři roky. Když mu bylo pět, umístili ho do pěstounské rodiny, která si vzala na starost ještě několik dalších zanedbaných dětí a dobře se o ně starala. Láska a jistota, které tu Filip našel, mu jistě ohromně prospěly, ale zklamáním byl téměř zanedbatelný pokrok v jeho vývoji. Pořád ještě nemluvil – jenom gestikuloval a vyražel neartikulované zvuky. Vyčural se sice na záchodě, ale střeva se mu uvolnila, jen když měl na sobě speciální plenky. To obojí se vylučovalo, takže věčně bojoval se zácpou a věčně měl také ušpiněné podolky. Za dva školní roky nezískal vůbec žádné vědomosti. Třída pro duševně zaostalé by pro něj byla pravděpodobně lepší, ale nechťeli ho tam vzhledem k jeho chování. Byl odmítavý, protože ho neustále pronásledovaly různé strachy a obavy. Nesnášel změny a nebyl ochotný sblížit se s novým okolím. Když pocítil zklamání, propadal panice nebo se projevoval násilnický.

Poslední z žáků v mé třídě byl Jeremiáš. Byl to americký domorodec, potomek Siouxů. Jeho rodina se protloukala bůhví jak a bůhví čím, bylo v ní pět dětí a Jeremiáš byl nejstarší. Všichni žili z pozemku velkého necelé dva hektary. Rostly na něm jenom zrezivělé vraky aut a trosky starých krámů.

Jeremiáš byl rváč. Jeho útočné chování a nevymáchaná huba byly tak nesnesitelné, že se rodiče dětí ze školy, kam chodil, sešikovali v úsilí dostat ho pryč. Dokonce se snažili dostat ho do ústavu, a tato třída byla posledním pokusem zachránit ho před opatrovnou. Z jakýchsi nejasných pohnutek jsem takové děti milovala. Měla jsem ráda tyhle divoké, hlučné kluky z ulice, kteří nikdy nevěděli, jak se mají chovat. Jakmile jsem uviděla Jeremiáše s hustou černou hřívou vlasů, bylo mi jasné, že jsem zase jednoho našla.

Když už byli všichni žáci pohromadě, pan Tinbergen je vlídně oslovil. „Hádejte, děti, jakou mám pro vás novinku. – Toto je vaše nová učitelka. *Vaše* učitelka. Žádný další zástupce, ale vaše vlastní učitelka. Slečna Haydenová. Slečna Torey Haydenová. Dovolila, abyste jí říkali Torey. Tak jí říkaly všechny děti, které kdy učila. Pozdravte tedy svoji Torey.“

Všechny děti na mě koukaly beze slova.

„Tak přece přivítejte Torey, svou učitelku. Můžeš jí popřát dobré jitro, Rubene?“

„Dobré jitro,“ opakoval Ruben zpěvavým falzetem.

„Filipe?“

Filip vyrazil jakýsi chropot a zakryl si rukama obličej.

„Jeremiáši?“

Zvuky, které ze sebe ten vydal, nebyly o moc srozumitelnější než to, co předvedl Filip.

„Jadie, pojd' a pozdrav.“ Pan Tinbergen se na mě potom obrátil a přivítal mě sám: „Vítejte v naší škole.“

Místo poděkování jsem se nejspíše usmála.

„Ted' už půjdu. Určitě se chcete ujmout všeho sama.“

A pan Tinbergen konečně zmizel za dveřmi.

Pevně jsem je za ním zavřela a vrátila jsem se do třídy ke čtyřem dětem, které seděly kolem stolu. „Dobré jitro. Dobré jitro, Filipe. Dobré jitro, Rubene. Pěkný den, Jeremiáši. Dobrý den, Jade – Jadie? Chceš, abychom ti říkali Jadie?“

„Nemluví, tak si jí nevšímejte,“ podotkl Jeremiáš.

„Mohu na ni přece mluvit,“ odpověděla jsem.

„Kristapána,“ pitvořil se Jeremiáš. „Asi budete jako tamty.

Ani jedna z tamtěch učitelek jí nikdy nedala pokoj, aby si dělala, co chce.“

„A to ti vadí?“ zeptala jsem se.

„A to ti vadí?“ opičil se. Napodobil mě dokonale. „Poslouchejte, kluci! Poslouchejte, co říká ta stará bréca!“

Ušklíbla jsem se: zpátky ve starém chomoutu!

Kapitola druhá

To první dopoledne bylo ve třídě hotové peklo a nemá cenu zapírat si to. Jeremiáš byl příšerný. Jakmile jsem se k dětem otočila zády, vystřelil ze dveří. Nikdy neutekl daleko, většínou ani neopustil budovu, ale protože na rozdíl ode mě školu dobře znal, vždycky se mi snadno schoval. Když jsem využila jeho vlastní taktiku a přestala si ho všímat, lítal po chodbách a tloukl na dveře ostatních tříd. Jednou vnikl do sborovny a tam zpřeházel a pomíchal všechnu poštu, podruhé ucpal toaletním papírem všechny záchody, chlapecké i dívčí. Když jsem ho naopak hledala po celé budově, vrátil se do třídy a zamkl ji zevnitř. Já jsem zůstala venku. To všechno stihl do půl dvanácté.

Filip naopak dřepěl na své židli a poňukával. Když jsem se k němu přiblížila, okamžitě se odvrátil. Pokoušela jsem se povzbudit ho, aby s námi zpíval nebo poslouchal, co předcítám, ale zacpal si uši a houpal se na židli. Dělal přitom pořádný rámus.

Ruben byl celou tu dobu mimo. Neposeděl ani chvíli, motal se při zdích po třídě, dotýkal se jich konečky prstů a bez přestání měkce, vířivě vměl. Pak se zastavil, hypnotizován houpající se šnúrou od rolety nebo jinou bezvýznamnou věcí – ale než se mi podařilo chytit ho a upoutat jeho pozornost, vystřelil znovu na svou bezcílnou pouť. I všechno nacvičování, jak chodit na záchod, bylo marné. Dvakrát spustil kalhoty a vyčural se do koše na odpadky, který stál u příhrádky s knihami.

Uprostřed všeho toho blázince zůstala Jadie klidná a samozřejmě, jako by toto byla úplně normální třída. Aniž by jí někdo něco přikázal, vyhledala si matematiku a čtení a udělala několik stránek. Odevzdala mi je k opravě, našla si na policice testy z pravopisu, vyplnila je, dala do košíčku na mém stole a nakonec si vybrala kazetu, vložila ji do přístroje a nasadila si sluchátka. Občas mrkla mým směrem a sledovala, jak bojuji s chlapci, ale vcelku se chovala, jako bych ve třídě nebyla.

Když konečně zazvonilo a začala polední přestávka,

ohromně se mi ulevilo. Právě jsem dovedla Jeremiáše do třídy, ale on také uslyšel zvonek, vytrhl se mi a byl ze dveří dřív, než jsem ho stačila znovu chytit. V mžiku přeletěl chodbou. Učitelka z vedlejší třídy byla už také venku a řadila svoje děti. Srdečně se usmála a podala mi ruku. „Chytím ho dole,“ řekla. „Děkuji,“ řekla jsem vděčně.

Muselo být na mně vidět, jak jsem vyčerpaná, protože se znovu přátelsky usmála a nabídla se: „Nechcete mi svěřit i ostatní děti? Jdu do jídelny tak jako tak.“

„To by bylo opravdu fajn.“

Vrátila jsem se pro děti do své třídy a zjistila jsem, že tentokrát chybí Jade. To mi dodalo. Vzala jsem Filipa a Rubena na chodbu, abych je předala, a mladá učitelka mi vysvětlila, že Jade chodí na oběd domů.

„Bydlí jen přes ulici, a tak se ve škole nestravuje.“ Ta milá žena se usmála a znovu mi podala ruku. „Jsem Lucy McLarenová. Vítám vás na palubě.“

Na znamení své únavy jsem vyplázla jazyk jako uhoněný pes. „Většinou to bývá lepší, dokonce i první den. Ale měly výhodu, vyznají se tady, a já ne.“

„S tím se netrapte. Dobré je to. Už teď jste tady déle než těch pár zástupkyň před vámi. Jedna odešla po první půlhodině.“ A moje nová kolegyně se povzbudivě zasmála.

V prázdné třídě jsem se vrhla do jedné z židlí, abych si trochu vydechla, než se vydám do sborovny k velkému představení. To bývá stejně zlé jako postavit se před novou třídu. Jenom pět minut, říkala jsem si, pak sním oběd a půjdu dolů.

Náhle se z šatny ozval dupot. Opravdu jsem se vyděsila, protože jsem v tiché třídě téměř usnula. Vyskočila jsem, srdce až v krku.

Ve dveřích šatny se objevila Jadie.

„Ty jsi tady ještě? Myslela jsem, žeš šla domů na oběd.“

Jadie byla ohnutá tak, že když se na mě chtěla podívat, musela zvrátit hlavu v nepřírozeném úhlu. Muselo to být namáhavé. Oči měla přimhouřené a navíc je stínily dlouhé řasy, ale její pohled byl zkoumavý a vytrvalý.

Já jsem si ji také prohlížela. Její vlasy, řasy i obočí byly

velmi tmavé. Oči ale měla světle modré a ten kontrast byl výrazný. V hrubých, doma šitých šatech a s neupravenou spoustou vlasů nebyla právě krásná ani roztomilá, ale vědoucí, tajemný výraz v jejích očích jí propůjčoval určité kouzlo.

„Chceš se snad něco zeptat?“

Žádná odpověď. Ani krůček směrem ke mně, ani mrknutí oka. Dokonce ani dech jsem nepostřehla.

„Pojď sem.“ Přistrčila jsem nejbližší židli, aby si mohla sednout. Namáhavě se sunula přes třídu. Oči ze mě nespustila, ale je jí výraz byl nevyzpytatelný. Nesedla si.

„Víš, co jsem dělala předtím, než jsem přišla sem k vám?“

Žádná odpověď.

„Byla jsem v takové zvláštní nemocnici ve městě, a hádej, co jsem tam dělala? Pracovala jsem s děvčátky a s chlapci, kteří měli stejné potíže s řečí, jaké máš ty.“

Oči malé Jadie pátraly v mém obličejí.

„Není to zajímavé? Teď jsem tady s tebou. Předtím jsem byla úplně jinde, ale se stejnými chlapci a děvčaty, jako jsi ty. Pomáhat vám, to je moje povolání.“

Oči se jí ještě víc zúžily.

„Vědělas, že i jiné děti jsou jako ty? Že ve škole nemohou mluvit?“

Dlouho se ani nepohnula a potom velmi, velmi slabě potřásla hlavou.

Usmála jsem se. „Ale jsou. Není vás všech moc, a tak je dost velká náhoda, že jsem tě tady našla. Já ale takových dětí znám hodně a pomáhala jsem jim všem, aby zase začaly mluvit. To bylo moje povolání.“

Děvčátku se teď oči naopak rozšířily. Masky naprosté lhostejnosti spadla a já jsem poprvé viděla v Jadině tváři nějaký výraz. Výraz překvapení a nedůvěry.

Sklonila jsem hlavu jako pštros. Potřebovala jsem jí vidět pořádně do očí, a tak jsem se nejprve sehnula a nato vystrčila hlavu dopředu. Teď jsem jí konečně viděla celý obličej. „Ty mi nevěříš, vid’? Myslela sis, že nikdo na celém světě necítí to co ty? Že o těchto věcech nikdo nic neví?“

Žádná odpověď.

„Je to zlé, když je člověk úplně sám a nedokáže nikomu říct, jak se cítí a co cítí, vid’?“

Zase ten náznak přikývnutí.

Usmála jsem se. „Není veliké štěstí pro nás pro obě, že jsme se potkaly? Všem těm ostatním dětem jsem pomohla. Teď jsem tady, abych pomohla i tobě.“

Oči se jí zarosily a chvíli jsem myslela, že začne plakat. Ale to se nestalo. Přitáhla si rozepnutý kabát těsně k tělíčku, otočila se a odcházela. Dveře za sebou tiše zavřela.

V polední přestávce jsem namíchala několik kelímků temperových barev. Do třídy vpadl Jeremiáš, okamžitě objevil barvy a ve vteřině je začal míchat dohromady. Zahнала jsem ho, oddělila barvy a pak jsem musela chytit Rubena. Než se mi to podařilo, stačil natřít několik krabic na obědy. To úplně zničilo Filipa, protože z jeho krabice zmizel Superman. Byla teď hnědá jako bláto. Poslala jsem Jeremiáše k výlevice, aby barvu smyl dřív, než zaschne. To jsem ho ovšem hluboce podcenila. Ve dvě hodiny bylo všechno na zemi a já jsem musela prosit o pomoc školníka, pana O'Banyona. Ale ve srovnání s dopoledním „vyučováním“ to byl vlastně úspěch.

Všechn ten zmatek byl pochopitelný: tři týdny se tady střídaly zástupkyně a děti byly vyvedeny z míry. Neměly žádný zavedený řád. Věděla jsem, že nebude snadné uprostřed roku řád obnovovat, protože jsem byla pro děti cizí. Jadie, Filip i Jeremiáš však byli schopni novou osobu přijmout. Ruben ne. Celý den se mi nepodařilo upoutat jeho pozornost, zaujmout ho pro ně jakou činností. Většinou obcházel ve velkých kruzích třídu, a když jsem ho konečně usadila, zavíral a otevíral si prsty oční víčka.

Filip odpoledne ožil. Měl rád štětce a barvy a s nadšením pokrýval barevnými skvrnami jeden papír za druhým. „Červená?“ Hádala jsem, abych ho povzbudila. „Nebo oranžová?“ Mumlal nějaké odpovědi, ale sám Pánbůh ví, co to bylo.

„To jsou jen dětské čmáranice,“ utrousil Jeremiáš pohrdavě, když šel kolem.

„To není žádnéj vobraz, blbečku. Já ti ukážu, jak se dovo-pravdy maluje.“ Vytrhl Filipovi štětec, namočil ho do černé barvy a táhl tlustou černou čáru přes Filipův barevný výtvar. Filip začal výt. Doslova.

Opustila jsem Rubena a vrhla se mezi ty dva kluky, abych zabránila nejhoršímu. „Jeremiáš,“ křičela jsem, „to je Filipův obraz. Tys už maloval!“

„Kristapána, paní, já mu chci jen pomoci. Jen se na to podí-vejte, to přece není žádnéj vobraz. Malovat ho máte učit vy!“

Filip tancoval kolem Jeremiáše a snažil se vytrhnout mu štětec z ruky. Jeremiáš, silnější i pohyblivější, držel štětec těs-ně z Filipova dosahu. Černá barva stříkala na všechny strany.

„Chcete mě učit, jak udělat pana T.? To by se ti mělo líbit,“ obrátil se na Filipa. „Je to stejnej šašek jako ty, jen je větší podrazák. Budeš taky? Myslím, že jo.“

Objal přátelsky Filipa volnou rukou.

„Víš, co nemůžu pochopit?“ pokračoval.

Filip byl okouzlen Jeremiášovou pozorností a ovinul mu ruku kolem pasu.

„Nemůžu pochopit, jak vám ta černota mizí z kůže. Jak je to možný? Ukaž se mi, člověče, ať vidím, kde seš černej.“ A s nečekanou rychlostí natřel Filipovy dlaně černou barvou. Pokračoval na manžetách košile.

Filip zase zavyl. Odrhla jsem je od sebe a Jeremiáše jsem po-slala „na hanbu“. Pro děti, které se potřebovaly uklidnit, jsem postavila židli za dveře šatny. Tam jsem teď usadila Jeremiáše a vysvětlila mu, že tam také zůstane, dokud se neovládne.

Nemínil snášet takové omezení svých svobod. Křičel, na-dával a také hned vyskočil. Musela jsem ho na židli přidržovat a pak mi nezbylo než zůstat u něho, dokud se nepodřídil. I pak si pro sebe mumlal něco jako: „Člověče ženská, toho budeš li-tovat.“

Jadie byla sice ve třídě a byla z masa a kostí jako ostatní děti, ale stejně dobře to mohl být duch. Nikdo na ni nepromlu-vil, nikdo se na ni nepodíval, nikdo vůbec nevzal na vědomí, že tu je. A tento postoj byl oboustranný. Jadie pracovala sou-středěně, ponořená do toho, co právě dělala. Vypadalo to, že

vůbec neví o ostatních lidech ve třídě, že si je vědoma jenom své vlastní osoby.

Když přišla na Jadii řada u stojanu, namalovala složitý obrázek bílého domu s modrou střechou. Vedle rostl strom, který vypadal jako lízátko. Vpředu byla zvláštní postava, spíš zvon na dvou nožkách. Protože tomu po obou stranách spadaly bohaté vlasy, pokládala jsem to za člověka, nejspíš za děvčátko. Obrázek byl malý, zabíral jenom dolní třetinu papíru. Nahoře namalovala proužek modře a přidala sluníčko. Prostředek zůstal prázdný.

„To se mi líbí,“ řekla jsem, když poodstoupila, aby si malbu prohlédla. „Použila jsi hodně barev. Kdo je to?“ ukázala jsem na postavičku.“

„Člověče ženská, nic vám nedošlo?“ řval na mě Jeremiáš. „Nemluví. A vy to přece víte. Tak nestrkejte lidem nos do jejich malérů! Jak by se vám líbilo, kdyby vám někdo pořád připomínal, že ste hloupá? Přeci jí nemůžete pomoci, tak vo co de?“

„Děkuji ti za připomínky, Jeremiáš, ale teď právě mluvím s Jadií.“

V tu chvíli oznámil zvonek konec vyučování. Jeremiáš vystřelil ze dveří a Filip za ním. Zůstala jsem ve třídě s Rubenem a s Jadií. Měla jsem zajisté jít za chlapci a chytit Jeremiáše a přivést ho nazpět, aby se naučil odcházet slušněji, nebo alespoň dohlédnout, jak opouští školu. Nic z toho jsem však neudělala. Chvíli jsem čekala, zda se některý z nich znovu neobjeví ve dveřích nebo zda nějaké hrozné zvuky neoznámí pohromu. Když se nic nedělo, podívala jsem se na Rubena, který v koutě slastně onanoval, a šla jsem nazpět k Jadii. Ukázala jsem znovu na postavičku na obrázku a znovu jsem se zeptala, kdo to je.

Ticho.

„Kdo je to?“

Ještě pořád bylo ticho.

Věděla jsem, že musím jednat rychle, aby mlčení nerostlo. Můj výzkum přinesl velmi úspěšný návod, jak překonat nejnapadnější projevy mutismu. Byl jednoduchý a účinný. Na

scéně se objeví nový člověk, kterého dítě nezná, a který projeví samozřejmé očekávání, že dítě bude mluvit. Musí ihned vytvořit takové podmínky, z nichž dítě snadno neunikne. Já jsem byla nová učitelka, a tady se naskytla ideální příležitost, abych Jadii přiměla promluvit. Ale musela jsem to udělat hned, dřív než v našem vztahu zvítězí její sveřepé mlčení. Věděla jsem také, že musím být vytrvalá, že musím dorážet svými otázkami, jako umí dorážet teriér, jinak vhodná příležitost pomine. Nesmím se dát zahnat za zeď ticha kolem ní.

„Kdo je na tom obrázku?“ Ticho. „Řekni mi, kdo je to tady.“ Ticho. „Co je to za děvčátko?“

Pořád jen ticho. Ale viděla jsem, že její napětí roste. Začaly se jí třást ruce.

„Kdo je to?“ Ptala jsem se znovu, naléhavěji. Můj hlas nebyl hněvivý, nebyl dokonce ani hlasitější, jen naléhavější. Jadie mu nemohla uniknout. Tím koncem tužky, na němž je guma, jsem se důrazně dotkla postavičky na obraze.

„Holka,“ zašeptala.

„Prosím?“

„Holka,“ zašeptala přiškrceně.

„Jak se jmenuje?“

Ticho.

„Jak jí říkáš?“

„Tashee.“ Pořád to přiškrcené šeptání.

„Tashee? Zajímavé jméno. To je tvá kamarádka?“

Jadie přikývla.

„Co dělá Tashee na tomhle obrázku?“

„Stojí před domem svojí babičky.“

„Tak to je dům její babičky. Takhle modrý a bílý je hezký. Zvláště pěkné jsou dveře. A kolik roků je Tashee?“

„Šest.“

„Je stejně stará jako ty, že?“

„Ne, mně je osm. Bylo mi sedm, ale teď o Vánocích jsem měla narozeniny.“

„Aha. Hrály jste si s Tashee často?“

„Ne.“

„Byla jsi s ní někdy u babičky?“

Ticho. Jadie se dívala na obrázek. „Neznám její babičku. Jenom o ní vyprávěla.“

„Aha, tak je to.“

Jadie se dotkla postavičky na obrázku a setřela trochu žluté barvy. Prstem. Prohlížela si barvu a podotkla: „Měla jsem jí namalovat černé vlasy.“

„Tashee neměla zlaté vlasy?“

Jadie potřásla hlavou. „Ne. Měla je černé jako Jeremiáš. Černé a rovné. Možná že to byla Indiánka, ale nevím to jistě.“

Usmála jsem se. „Ten obrázek se mi moc líbí. Měly bychom ho pověsit dozadu, aby uschl. Pak bychom měly jít ven za dětmi, co myslíš?“

Jadie zavírala barvy a já jsem se šla podívat na Rubena. Ležel mezi polštáři, stočený jako děťátko v mámině břiše, oči zavřené, a lehounce se tloukl do spánků. „Rubene? Pojd', půjdeme ven.“

Kapitola třetí

„Ty to ještě nevíš? Glene? Glene, už jsi to slyšel? Není tady ještě šest hodin, a Jadie Ekdahlová už mluví. Získal jsi zázrak. Učitelský zázrak.“

Sklonila jsem hlavu, abych skryla rozpaky zrudlý obličej. „To je náhoda, opravdu... to je náhodou speciální předmět mého výzkumu...“

Alice Haversová, pečlivě upravená padesátnice, vykřikovala: „Jak se to dělá? Chceme znát to tajemství!“ Alice učila ve školce a dva roky měla na starosti Jadii. „Jak se k ní máme teď chovat?“

Zvedla jsem hlavu a rozhlédla se po učitelské sborovně. Byli tu všichni, od ředitele po školníka, a všichni se dívali na mě. Opravdu jsem byla vyvedená z míry, a rozpačitě jsem se usmívala. Upřela jsem pozornost na vlastní ruce, složené na klíně. „Nejlepší by bylo,“ vysvětlovala jsem svým nehtům, „kdyby se k Jadii všichni chovali, jako by se nic nestalo. Jako by mluvila vždycky.“ Věděla jsem ze zkušenosti, že některé děti setrvaly v mlčení nejspíš proto, že se bály přílišné pozornosti. Bylo těžké dodat jim odvalu, aby přece jen zkusily mluvit, a dalo to většinou hodně práce. Jiným dětem asi zase připadalo, že by prohrály, že by ztratily tvář, kdyby se daly přesvědčit a promluvily. A tak bylo opravdu důležité, aby jim lidé kolem nevěnovali zvýšenou pozornost. Nakonec proč někoho zahrnovat obdivem jen proto, že mluví? Obdiv by si měl vysloužit tím, co říká.

Asi tohle jsem řekla shromážděným – byla to pořádná lekce. Nepokoušela jsem se získat tím přátele, vždyť jsem ještě ani neznala všechny nové kolegy jménem. Ale už jsem si vysloužila poněkud nepříjemnou reputaci: zázračná učitelka, divotvorce. Na první den toho bylo až dost. Při první příležitosti jsem popadla svůj šálek kávy a zdvořile se vytratila. Šla jsem do své třídy.

Asi za dvacet minut se objevila Lucy McLarenová. „Jak se zabydluješ?“

Obrátila jsem oči v sloup. „Dole ve sborovně jsem vypadala jako blbec, na mou duši. Nechtěla jsem se předvádět se svým úspěchem u Jadie, ale asi to tak dopadlo.“

„S tím se netrap,“ smála se Lucy. „Alice je třída. Nechtěla tě přivádět do rozpaků, ale měla Jadii dva roky, a dobře ví, jak těžké je s ní pořízení.“

„Celé tajemství je v tom, že jsem tu cizí a pro Jadii jsem velkou neznámou. A vím, že se jí nesmím podbízet. Každý chce být k takovému dítěti laskavý a hodný, chce ho podpořit, a dítě toho využívá. Takto němé děti většinou mistrně manipulují s lidmi; svým mlčením vyřadí partnera a ovládnou situaci.“

Lucy si sedla ke stolu na židli proti mně.

„To je přesné. Chudinka June. Učila tady před tebou a neexistovalo pro ni nic než boj s Jadií. Zkusila snad všechno. Ze začátku byla opravdu milá, vřelá a laskavá. Byla přesvědčená, že poskytne-li Jadii jistotu a získá-li její důvěru, začne holčička sama mluvit. Ale nikdy od ní neuslyšela jediné slovo. Potom to zkoušela s obrázky, na nichž byly různé odměny. Říkala Jadii, že to všechno může mít, jen když pojmenuje předměty na obrázcích. Dala také Ekdahlům magnetofon, aby nahráli, co Jadie doma povídá. Ve škole pak pásku pouštěla jako důkaz, že Jadie není doopravdy němá a že to o ní June ví. Uchylovala se i k drobné lsti – zařídila například věci tak, aby Jadie musela běžet a hlasitě dýchat, aby hekala a vůbec vydávala nějaké hlasité zvuky. Jednou...“ Lucy se odmlčela. „Chudák June, byla už na konci sil. Tehdy odpoledne prostě prohlásila, že Jadie nesmí jít domů, dokud neřekne sbohem. Posadily se proti sobě a musel to být sakra boj. Jadie nedělala vůbec nic. Nepromluvila, neodporovala, prostě jen seděla. Jediným projevem života bylo, že se dloubala v nose. Chudinka June byla ve slepé uličce. Nemohla Jadii držet ve třídě do nekonečna. Když bylo půl šesté, muselo dítě opustit budovu. June se musela vzdát.“

Přikývla jsem. „S takovými dětmi není dobré měřit síly. Většinou vyhrají, protože mají víc zkušeností s těmihle věcmi. Myslím, že tudy cesta nevede, protože je to hra bez pravidel a my o ní nic nevíme. Když je člověk opatrný a chy-

trý, když trochu hraje, může možná vyhrát, protože dítě si myslí, že už se nedá nic dělat...“ Moje slova se vytrácela, mlčení se prodlužovalo. Zadívala jsem se přes celou třídu, ven oknem. Školní hřiště bylo tiché, celé zasněžené.

Vrátila jsem se pohledem k Lucy. Pořád ještě seděla proti mně, hlavu skloněnou, a usilovně studovala prsty na svých rukou. Byla mladší než já, asi něco přes dvacet, ale byla oblečena formálněji, než jak se naše generace obléká. Byla roztomilá, přirozená a živá. Pečlivé nalíčení jí spíš ubíralo než přidávalo na kráse. Tmavé vlasy měla přistříženy do pážecího účesu. Nejnápadnější na ní byly neobyčejně vysoké podpatky.

Oči mi putovaly od Lucy po celé třídě a znovu jsem ocenila, jak hezky a účelně to tu moje předchůdkyně uspořádala. „Proč vlastně odešla June uprostřed roku?“ zeptala jsem se. Bylo zvláštní, že jsem ji nazvala křestním jménem, ačkoli jsem ji v životě neviděla.

Lucy na mě upřela překvapené oči. „Oni ti to neřekli?“

„Nechtěla jsem se ptát. Připadalo mi to jako čmouchání.“

„Panebože! Opravdu ti nic neřekli?“

„Ne.“

Byla ohromená. Krátce se na mě podívala, pak se dívala jinam. „June spáchala sebevraždu.“

„Oh!“

Byla jsem opravdu zděšená. Ticho se prodlužovalo – co může člověk říci po takovém sdělení? Neznala jsem June osobně, ale byla jsem teď až chorobně zvědavá. Styděla jsem se za to.

„Co proboha řekli dětem?“ odvážíla jsem se nakonec.

„Nedalo se nic moc tajit – rozhodně ne fakt, že zemřela. Bylo to hrozné, to mi věř. Stalo se to před vánočními svátky, právě když jsme byli všichni v jednom kole. Pořádaly se besídky, večírky, hry a všechny ty vánoční zábavy. Musím přiznat, že to byl šok.“

„To věřím.“

„Nevím, jestli vůbec někdo věděl, co se vlastně stalo a proč. Vypadala úplně normálně a zdálo se, že je všechno v pořádku. Byla tu dva roky, všichni jsme ji dobře znali. Já

jsem ji považovala za přítelkyni. Byla starší než já a nebyly jsme kamarádky, jak to bývá u stejně starých děvčat, ale...”

Lucy se zhluboka nadechla a chvíli bylo ticho. Pomalu, pomaličku vydechovala a konečně pokračovala: „Myslím, že měla dost problémů, a tento školní rok jí dodal. Několikrát o tom mluvila a... Proboha, něco takového občas říká každý. Bylo mi jí líto. Před několika lety se rozvedla, děti byly na různých školách a vídala je málokdy. Tu a tam si na to postěžovala... Já... Chtěla jsem jí opravdu být oporou, chápeš... Pokoušela jsem se ji vždycky vyslechnout a povzbudit ji, ale myslela jsem, že... že je to všechno..., však víš. Každý občas trochu fňuká. Nikdy by mně bylo ani ve snu nenapadlo...” Ticho. „Já nevím. Stane se něco takového, hned vedle tebe, a pak strávíš spoustu času tím, že přemýšlíš a přemýšlíš... Dospěla jsem tento rok. Naučila jsem se vidět věci, které jsem předtím vidět nechtěla.“

„Jsem opravdu ráda, že jsi mi o tom řekla. Kdybych to nevěděla, mohla bych leccos pokazit.“

„Ano. Všichni jsme tě litovali, tohle místo by nevzal nikdo z místních. Proto inzerovali v městských novinách. Umíš si představit, jak reagovali lidé z blízkého okolí? Je to malé město a...”

„Ano.“

Lucy se rozhlédla. „Kdyby byly děti moc divoké, netrap se. Všichni víme, jak ta třída vypadá. Tohle je ale dobrá škola. Teda, já vím, že dole ve sborovně to vypadá jako sbírka vysloužilců.“ Pousmála se. „Musím se přiznat, že se mi moc ulevilo, když jsem tě poprvé viděla a bylo jasné, že je ti hluboko pod padesát. Ale ono to není tak důležité. Všichni tady mají dobré srdce. Jestli to bude ve třídě zlé, každý ti pomůže. Jenom řekni. O. K.?”

Přikývla jsem. „O. K.“

Ten večer se mnou moje nová práce zůstala. Bydlela jsem zatím v motelu ve Falls River, protože můj byt v Peckingu ještě nebyl připravený. Po cestě tam jsem nemyslela na nic jiného než na školu. Příběh June Harrimanové mě zasáhl hloub, než jsem si chtěla přiznat. Jaké to asi bylo, vracet se, každý

den a vždycky zoufalá a bez naděje, do téhle třídy a k těmhle dětem? Když jsem dnes ráno dorazila, byla jsem šťastná, že jsem tuhle práci našla. Malý počet dětí, krásně zařízená třída, bohaté vybavení, ředitel plný pochopení a přátelský sbor – co víc si přát? Vypadalo to jako daleko nejlepší místo, jaké jsem kdy v tomto povolání měla. Teď se to všechno zřítilo.

Teprve nyní jsem pochopila, v jakém zmatku děti několik posledních měsíců žily. Rozhodla jsem se proto, že zavedu přesný řád a vytyčím jasná pravidla, tak aby děti věděly, na čem se mnou jsou, co vyžadují a co mohou očekávat. Normálně nechávám věci alespoň trochu spontánnímu vývoji a strpím dost velký zmatek, ale teď mi bylo jasné! Na nic nepředvídaného tady a teď není ani čas, ani místo.

Rozhodla jsem se také, že třídu uzpůsobím po svém. Nejprve jsem chtěla ponechat všechno tak, jak to bylo, než si na sebe navzájem zvykneme. Teď jsem ale cítila, že bude lepší změnit všechno, a hned, aby bylo jasné, že se začíná znovu. V úterý po vyučování jsem obrátila třídu vzhůru nohama. Přemístila jsem poličky na knihy, všechny stolky jsem srazila dohromady tak, aby vznikl jeden velký stůl, sundala jsem nástěnky a časopisy. Donesla jsem velké polštáře a zbytek červeného koberce a udělala jsem z toho koutek jen na ranní povídání a na čtení. Z volných skříněk a poliček vzniklo několik menších prostor – jeden jsem určila pro výtvarnou činnost, jiný pro stavebnice a lego, další tu byl pro přírodopis a jiné předměty, a konečně vznikl také prostor, v němž bychom se zabývali vším, co je třeba dělat v domácnosti, a vším kolem oblékání. Když jsem se ten večer vracela do motelu ve Falls River, zastavila jsem se v obchodě s domácími zvířátky a koupila všechno, co tam měli. Králíčka s dlouhýma ušima, tři zelené ptáčky a párek křečků s klecí, která připomínala pařížské metro.

Následující týdny byly – mírně řečeno – měřením sil. Byla jsem velmi přísná a důsledná ve svých požadavcích a stíhala jsem všechny za každé porušení pravidel. Nejčastějším hříšníkem byl ovšem Jeremiáš. Zároveň jsem se ale snažila, aby se

děti pořád bavily, aby byly zaujaté. Hodně a často jsme zpívali, malovali, vařili, postavili jsme množství ptačích hnízd a lodí; byly plné fantazie. Pokud to jen trochu šlo, byli jsme každé dopoledne venku i mimo přestávky. Pozorovali jsme změny počasí, pozorovali jsme cokoli, co se naskytlo. Byla to prostě příležitost, aby se děti vybily, aby se vyběhaly a vykřičely a přitom nerušily ostatní třídy. Byly to chvíle legrace a zábavy, které měly přitáhnout uzavřené a odmítavé samotáře; pro hravé a podnikavé děti byly příležitostí vyhrát si a uvolnit se. Když jsme se pak začali zase víc věnovat čtení, psaní a další školní práci, byly děti určitě nepříjemně zaskočeny. Ale tyto první týdny jsme také určitě nemarnili čas a ani peníze vynakládané na školu. Stala se z nás skupinka se společnými prožitky a vzpomínkami, v nichž jsem já nahradila June Harrimanovou. Stopy toho, co se v této třídě stalo, pomalu mizely. To bylo zcela jistě důležitější než lekce a cvičení, které jsme v té době zanedbali. Měla jsem velké štěstí, že můj šéf nic nenařadil.

„Jak se daří?“

Ve dveřích třídy stála neznámá žena. Vypadala velmi srdečně a byla přitažlivá, třebaže poněkud nápadná. Měla velká ňadra, široké boky, vosí pás a neměřila ani celých sto šedesát centimetrů. Husté hnědé vlasy měla svázané ohnivě červenou stuhou. Nebyla to žádná běžná, banální kráska.

„Daří se mi dobře,“ odpověděla jsem nejistě.

„Glen mi řekl, že jste začala báječně. Že jste srovnala do řady dokonce i Jeremiáše.“

Vnucoval se mi dojem, že tahle žena je typem dívek z amerického Západu, že je vzorem všech těch Lurleen a Loretta, které si muž odvedl, když jim bylo patnáct, a pak jim utekl od oběda s číšnicí. Měla auru tvrdě nabyté moudrosti takových žen.

„Glen mi také řekl, že jste přiměla Jadii Ekdahlovou k řeči.“ Přitáhla si jednu dětskou židli a sedla si na ni.

Tápala jsem v paměti. Měla bych ji znát? Zapomněla jsem tak výraznou podobu? Bylo to nepříjemné, ale nestalo se mi to

poprvé, a tak jsem nutila mozek, aby mi tu nenadálou návštěvu pomohl určit.

Moje rozpaky jí konečně došly; usmála se omluvně. „Promiňte. Jsem Arkie. Arkie Petersonová, školní psychologka tady té oblasti.“

Jméno jsem ovšem znala, protože tak byly podepsány všechny papíry ve složkách mých žáků.

„Vyprávějte mi o tom.“ Mluvila energicky a naléhavě. „O Jadii ovšem. Všechno o Jadii. Řekl vám Glen, že jsem to také zkoušela? Téměř dva roky. Dva strašné roky. Byla jsem tu každý čtvrtek a vyzkoušela jsem myslím úplně všechno, ale to dítě nepromluvílo. Tak teď mi řekněte, co jste přesně udělala?“

Naše vzájemná náklonnost byla okamžitá a trvalá. Když jsme si povídaly, bylo to, jako bych znovu objevovala dávno zapomenuté přátelství. Mluvily jsme o svých zkušenostech a problémech v psychologii a ve výchově psychicky narušených dětí.

Arkie pracovala s mutismem malé Jadie podle všech obvyklých metod. Poprvé si jí všimla, když bylo Jadii pět let. Dělal s dětmi tehdy testy obvyklé před nástupem do mateřské školy. „Chtěla jsem získat její důvěru,“ vykládala Arkie. „Stála přede mnou, malá a drobná pod tíhou neuspořádaných vlasů, a připadala mi vyděšená, zranitelná. Vzala jsem ji dolů na ošetřovnu – tam většinou pracuji, když jsem tady. Řekla jsem jí, že je drahoušek a že budeme přítelkyně. Že spolu budeme chodit do této místnosti, budeme dělat spoustu zajímavých věcí a bude nám dobře. Že mi nebude vadit, když nezačne mluvit hned, protože tak jako tak budeme přítelkyně. Předpokládala jsem, že začne mluvit, až si na mě zvykne a bude se se mnou cítit v bezpečí. Myslela jsem, že *chce* mluvit. Ale to byl omyl. Nechtěla. Hrály jsme spolu všechny ty pitomé hry, čtvrtky po čtvrtku, až už jsem nemohla dál. Měla jsem pocit, že bych tomu dítěti snad mohla ublížit. Fyzicky ublížit.“

Od té chvíle se vztah mezi Arkií a Jadií zvrhl v měření sil, jaké později musela prožívat June Harrimanová. Byl to právě Arkiin neúspěch a její frustrace, co přivedlo malou Jadii do

třídy narušených dětí. „Dodnes nevím, jestli to bylo správně,“ přiznala Arkie. „Je to chytré děcko, vždycky pracovala dobře. Její inteligenční kvocient byl dobrý, a to se potvrzovalo i při školní práci. Takže bylo správné poslat ji sem? Némota nijak neovlivňuje její výsledky a schopnost učit se. Patří vůbec do zvláštní třídy?“

Pokrčila jsem rameny. „Správná otázka. A těžká odpověď. Určitě potřebovala pomoc, kterou takové děti jako ona nedostávají jen proto, že nepůsobí žádné obtíže. Ale každému dítěti s vědomou němotou musíme věnovat pozornost. Zvlášť když to trvá měsíce a roky.“ Podívala jsem se bezradně kolem sebe. „Jenomže věnovat pozornost čemu? To je právě ta otázka – máte nějakou představu?“

„Ne. Nemám.“

„Co rodina?“

Neurčité gesto. „Roztomilý průměr. Otec, matka, dvě mladší sestry. Běžný vzorek. Matka je doma s dětmi. Otec pracuje – něco se zemědělskými stroji. Sociálně a ekonomicky patří do nižší střední vrstvy, ale rozhodně nejsou chudí.“

„Psychologický obraz rodiny?“

Ticho. Arkie věnuje pozornost svým nehtům a teprve za chvíličku odpoví. „Nemyslím, že matka je chytrá. Je to typ oportunisty. Cokoli jí řekneš, s tím souhlasí. Ale pak zase podlehe někomu jinému. Podléhá svému muži. Otec je trochu prudšas. Udělal tady pořádnou scénu jen proto, že děti měly ve škole k obědu vepřové s fazolemi. Snad si opravdu myslí, že příčinou Jadiiných obtíží je strava – moc cukru nebo moc tuků či příloh.“

„Vědomý mutismus jako alergie,“ zasmála jsem se. „To tu ještě nebylo.“

„Jo, je to pitomost. A v gruntu není těžké přivést oba rodiče ke spolupráci. Zažila jsem horší.“

„Řekněte mi jinou věc,“ změnila jsem téma. „Zkoumal někdo její držení těla? Má skoliózu?“

„Ne. Myslím, že to patří k jejím emocionálním problémům,“ odpověděla Arkie bez váhání. „Naše lékařka ji prohlédla, a samozřejmě ji prohlédl její ošetřující lékař, pediatr.“

Ale nikdo nenašel žádnou objektivní příčinu, žádné vysvětlení. Myslím, že je to do sebe uzavřené dítě, a to v každém směru. I v tom držení těla.“

Jadie chodila v předklonu. Byla ohnutá téměř do pravého úhlu, paže měla přitisknuté k hrudi, ruce visely ze zápěstí jako bez života. Když v nich něco držela, tiskla to k břichu. Hlavu držela tak, aby viděla, ale když se potřebovala rozhlédnout, musela by ji zdvihnout v nemožném úhlu. A tak jenom mžourala nahoru skrze husté řasy a rozcuchané tmavé vlasy, které jí visely přes obličej jako záclony. Podívat se Jadii do očí bylo téměř vyloučené... Předklon jí neumožňoval normální chůzi, a tak se po třídě pohybovala podivuhodnými přísuný.

Takové nepřírozené a bezdůvodné tělesné návyky mě ohromovaly. U dětí s úmyslnou němotou jsem na změněné držení těla byla zvyklá. Mívaly paže přitisknuté k trupu a celé se choulily do sebe, ale tomu, co předváděla Jadie, se žádné z nich ani zdaleka nepřiblížilo. Přes ujištění, že dítě prohlédli lékaři, a přestože celý problém ukazoval na složité psychické zábrany, měla jsem určité pochyby. Protože Jadie zkrátka vypadala na vážné deformace kostí.

Pár dnů po mé rozmluvě s Arkií jsem zase jednou pozorovala soustředěně Jadii při práci. „Jadie!“ zavolala jsem. „Pojď ke mně, prosím.“

Jadie se otočila od poličky s knihami a přišourala se ke mně.

Otočila jsem ji zády k sobě a poprosila ji, aby se ohnula, jak nejhloběji může hlavou – až ke kolenům, jestli to dokáže. Zdráhavě mi vyhověla. Vyhrnula jsem jí košilku a lehce jsem jí prohmatávala záda, abych se ujistila, že tam žádná skolióza není. Pak jsem ji vyzvala, aby se otočila čelem ke mně a aby se narovnala. Narovnala se, to znamená, vrátila se do své obvyklé polohy. Přitom dala hlavu na stranu jako ptáček, který si něco prohlíží. Tak na mě lépe viděla.

Velmi lehce jsem položila jednu ruku na její klíční kost a druhou do středu zádyšek. „Zkusíme se trochu víc narovnat, ano?“

Opatrně jsem ji tlačila vzhůru.

Byla jsem velmi nejistá, a moje nejistota se musela přenést do rukou, protože jsem okamžitě pocítila odpor. Měla jsem strach, že bych jí větším tlakem mohla ublížit, a raději jsem přestala. „Tyhle svaly. Tady,“ dotkla jsem se určité oblasti jejích zad, „můžeš uvolnit tyhle svaly?“ Lehce jsem ji masírovala podél páteře, ale bylo to, jako bych hladila látkou potažený kámen. Čím víc jsem se jí dotýkala, tím byla ztuhlejší. Vzdala jsem to.

„Bolí tě to? Bolí tě, když se tě dotýkám?“

„Já to nechci.“

„Ale bolí to?“

„Ne.“

„Mohla bys mi ukázat, jak nejvíc rovně můžeš stát?“

„Ne.“

„Proč? Bolí to?“

„Ne.“

„Tak proč?“

„Protože já musím být ohnutá.“

„Ale proč?“

„Protože musím.“

„Proč musíš?“

„Protože jinak by mi vypadly vnitřnosti.“

Kapitola čtvrtá

Příští týden jsem se rozhodla, že už musím poznat Jadiiny rodiče. Protože bydleli hned naproti škole, navrhla jsem, že já přijdu k nim. Souhlasili. Bylo to pro ně vhodnějš, než aby někam chodili, protože jejich nejmladší, Safíra, byla ještě malé mimino.

Domek Ekdahlů byl malý a zřejmě postavený mezi dvěma válkami. Všechno na něm bylo zchátralé; z oken opadával náter, zábradlí kolem verandy bylo polámané. V předním dvorku chyběly celé velké plochy trávy, všude bylo bahno a v něm stála otřískaná, špinavá trojkolka. Ale když mě paní Ekdahlová zavedla dovnitř, ocitla jsem se ve velkém, útulném pokoji.

Manželé tvořili běžný, nevýrazný pár. Matka byla malá a celá jakoby šedá, vlasy myší barvy a špatně udržované ruce. Bylo zřejmé, že se snažila vypadat přitažlivě. Měla pečlivě udělané oční stíny a upravené vlasy, ale to jí dělalo spíš starší. Věděla jsem, že jsme stejně staré, ale ona jako by byla o generaci starší. Otec měl skandinávskou bledou pleť, byl hubený až vychrtlý a vypadal ošumtělý. Připomínal přerýjn, trávu, která pomalu usychá v zimním větru.

V pokoji byla pětiletá Ambra. Byla jiná než její sestra Jadie, ale obě děti byly nápadné a zajímavé. Člověk, který by znal jenom její rodiče, by to rozhodně nečekal. Ambra měla světlé a méně zvlněné vlasy, které vypadaly spíš ucourané než vůbec učesané, a snad proto vypadala mírněji než Jadie. Nebudila dojem neustálého vzdoru. Oči měla také modré, ale byla to něžná kouřová modř. Jadiiny oči byly jasné a tvrdě modré. Oči obou ale lemovaly husté černé řasy, což dívkám vždycky propůjčuje zdání dětské bezbrannosti. Holčička zůstala v pokoji a upřeně mě pozorovala. V náručí chovala nahou panenku. Jadie se neobjevila, z vedlejšího pokoje ale bylo slyšet známý zvuk jejího šourání. Paní Ekdahlová podotkla, že Jadie hlídá miminko. Ať už to bylo tak nebo tak, moje malá žákyně mě vůbec pozdravit nepřišla.

Ekdahlovi se v mé společnosti zřejmě necítili dobře. Usadi-

li mě do velkého křesla, dali mi do ruky šálek kávy a pak prostě jen civěli. Doufala jsem, že se mi podaří prolomit ledy, a vyprávěla jsem trochu o sobě, o své práci, o zkušenostech s dětmi, jako je Jadie. Řekla jsem, jak ráda mám Jadii ve své třídě, jak dobré má výsledky, jak dobře spolupracuje a jak je mírná. Oni seděli vedle sebe na révově červeném gauči s vyšítou koňskou hlavou. Seděli a mlčeli.

Trvalo to asi deset minut, a to už mi bylo jasné: ať přispívá k Jadiiným obtížím cokoli dalšího, toto rodinné prostředí způsobilo svoje. Snažila jsem se vyvolat rozhovor, ale byla to jen samomluva. Nikdo jiný než já neřekl ani slovíčko. Otec, matka i dítě seděli, nevydali žádný zvuk, a dokonce ani jedinkrát nepřikývli či vůbec dali cokoli najevo. Vzdała jsem to a mlčela s nimi. Nikdo nereagoval. Asi tři nebo čtyři minuty jsme všichni prostě jen seděli.

„Můžete to křeslo sklopit,“ řekla nakonec paní Ekdahlová.

„Prosím?“

„To křeslo, na kterém sedíte, se dá sklopit. Jestli se vám nesedí pohodlně, stačí se opřít dozadu, a opěradlo se přizpůsobí.“

„Děkuji. Ale sedím pohodlně.“

„Chcete ještě kávu?“

„Ne, děkuji.“

„Opravdu nechcete? Neobtěžovalo by mě to. Máme konvici na deset šálků. A teprve jsme začali pít, takže je tam ještě plno kávy.“

Všechno to bylo trapné. Cítila jsem se hloupě a bylo mi tak nepříjemně jako málokdy. „Je mi dobře,“ řekla jsem ale. „Káva je dobrá, sedí se mi dobře, ale přišla jsem, abychom si pohovořili o ... o Jadii.“

Jen se na mě dál dívali.

„Co si myslíte o tom, že Jadie ve škole nemluví?“

„Nic,“ odpověděla matka tiše.

„Nic?“

„Nemyslím, že je to problém. Rozhodně ne pro nás. Doma totiž mluví. Někdy nezavře pusu celý den.“

„Ano? Mohli byste mi o tom jejím povídání něco říct?“

„Plácá nesmysly, chová se jako hloupá. Zkrátka vyvádí,“ vysvětloval otec.

„Jak vyvádí?“

Pokrčil rameny. „Prostě blbne. Skáče, lítá dokola. Ona i Ambra.“ Usmál se na mladší dcerku, která sklonila hlavičku.

„A to Jadie mluví? Co říká?“

„Hlouposti. Křičí. Nezavře pusu.“

„Co děláte vy?“

„Řeknu jí, aby přestala. Aby neskákala po gauči, protože by ho zničila. Už roztrhla potah. Vidíte, tady.“ Ukázal na místo vyspravené něčím, co vypadalo jako izolační páska.

„A řekneme jí, aby nemluvila sprostě,“ přidala se paní Ekdahlová.

„Někdy tak mluví. Vykřikuje ta slova, a Ambra je slyší.“

Zнала jsem ze školy úplně jinou Jadii a tohle jsem si sotva dokázala představit.

„Nosí ta slova ze školy. Chytá je od větších kluků na hřišti. Když nás chce opravdu rozzlobit, mluví sprostě. Ví dobře, že tak doma nikdy nemluvíme,“ rozzvězala teď paní Ekdahlová.

„Přestane s tím hned, jak ji napomenete?“ zeptala jsem se.

„Někdy. Někdy ne.“

„Co děláte pak? Nasekáte jí?“

„Ne,“ odpověděla okamžitě. „Rodiče nemají bít malé děti. My své holčičky takhle netrestáme. Jen jim zakážeme něco, co mají rády. Většinou pošlu Jadii pryč. Řeknu jí, ať okamžitě zmizí.“

„Rozumím.“

Následovalo další ticho. Já jsem pozorovala rodiče, rodiče pozorovali svoje ruce. „Takže myslíte, že Jadiina němota není nic vážného ani zvláštního?“

Paní Ekdahlová se na mě podívala. „Je to jen plachost. Jadie se necítí dobře mezi cizími lidmi. To je všechno. Vždycky byla taková. Obě děvčata jsou stejná. Mají nejraději svoji rodinu. To je celé tajemství.“

„Dobře. A ta druhá věc... to, jak se Jadie pohybuje. Co si myslíte o tom? O držení těla?“

„Ale za to přece nemůže. Narodila se tak,“ odpověděla paní

Ekdahlová. „Byl to opravdu těžký porod. Nemohla se dostat ven, a já jsem zkusila... Měla špatnou polohu, hlavičku takhle.“ Ukázala si nahoru na břicho. „A tak šla nohama napřed. Pak mě museli šít, měla jsem dvačtyřicet stehů. Doktor říkal, že dítě nemusí být v pořádku, protože nemělo dost vzduchu. Byla moc dlouho uvnitř.“

„Ach to jsem nevěděla.“ Opravdu mě to překvapilo. Nikdo se nezmínil o porodním traumatu.

„Musíme mít trpělivost,“ řekla paní Ekdahlová. „Myslím, že není dopřady vážně poškozená. Je malá a plachá, ale to ještě neznamená, že je nemocná. Pracuje dobře. Vždycky měla dobré školní zprávy. Prostě jen musíme být trpěliví.“

Z té schůzky jsem přišla domů dost zmatená. Nové informace pořádně otřáslly mými předchozími závěry. Jadie začala mluvit. Na metodu, kterou jsem vypracovala pro práci s úmyslnou němotou, reagovala naprosto vzorově a to ukazovalo na psychické příčiny. Kdyby tu bylo podezření na fyziologickou poruchu mozku, určitě by to bylo uvedeno v jejích papírech. Na druhé straně ovšem byla pravda, že ve škole mluvila, jenom když ji někdo oslovil nebo když odpovíдалa na otázku. Sama nikdy nezačala. A také se muselo brát v úvahu její podivuhodné držení těla. Jenom boží vědí, co mohlo být v její anamnéze vynecháno a čím jsem mohla být ovlivněna. Promýšlela jsem celý případ znovu a ze všech stran. Došla jsem k závěru, že možnost poškození mozku nemohu vyloučit. Musím připustit, že Jadie možná trpí afázií, že není schopná vyjádřit své myšlenky, a to na základě nějaké organické poruchy.

Začátkem března byly dva dny volna. Rozjela jsem se do města na kliniku za svými bývalými kolegy. Byla jsem samozřejmě zvědavá, jak se jim všem daří, a chtěla jsem také vědět, jak vypadají děti, s nimiž jsem pracovala a které teď byly v péči jednoho z mých spolupracovníků. K návštěvě jsem však měla ještě jeden důvod, a musím přiznat, že byl pro mě moc důležitý. Chtěla jsem si vypůjčit videokameru.

Byla jsem na ten přístroj zvyklá. Když jsem začátkem sedmdesátých let začala učit, měla jsem totiž štěstí: ve škole bylo

video, tehdy velká vzácnost. Navíc se skoro nikdo nenaučil přístroj používat a zařízení většinou leželo ladem. Postupně jsem se ho tedy zmocnila já a stalo se pro mě nepostradatelným. Používala jsem je při vyučování docela běžně, a opravdu jsem je potřebovala. Když učím, bývám totiž tak zaujatá, že nepostřehnu některou klíčovou reakci dětí. Jakmile jsem ale měla video, mohla jsem večer v klidu sledovat sebe i děti a vyhodnocovat každou minutu – a to za cenu několika pásek. Byla to neocenitelná pomoc.

V Peckingu jsme ale nic takového neměli. Ředitel Tinbergen byl sice štědrý a chápavý, ale školní finance na takový přístroj nestačily. Byl by mi ho rád dopřál, ale jak mi řekl, pro školu naší velikosti by to byl nadbytečný přepych. Rozjela jsem se tedy do města, abych na řediteli doktoru Rosenthalovi vyzkoušela svůj šarm a vymámila z něj některý z přístrojů kliniky. Jenom půjčit na pár týdnů, samozřejmě. Podařilo se. Na zpáteční cestě mi v autě harašil starší přístroj i s kamerou.

„Já vím, co to je,“ prohlásila Jadie, když přišla v pondělí ráno do třídy.

„Opravdu?“ Byla jsem překvapená, protože kazetové nahrávače rychle vytlačovaly tyto staré těžkopádné stroje, a dokonce ani videorekordéry nebyly ještě obvyklé.

„Ano. Dělá to televizní obrázky.“ Přišourala se blíž ke kameře. „Točíte na televizi?“

„Jen tady na tu malou. Říká se tomu monitor.“

„Uvidí to maminka s tatínkem?“

„Ne. To je jenom pro nás. Až tu budou všichni, natočíme to tak, aby se každý viděl. A možná si koncem týdne nacvičíme nějakou kratší hru a nahrajeme si ji. To by bylo hezké, ne? Mohla by to být některá z těch her, které jsou v čítance.“

„Proto jste ji přivezla? Pro nás?“

„No, hlavně je pro mně. Protože já tak vidím, co dělám, když učím.“

„Jak to?“

„Nastavím to a víc se o přístroj nestarám. Potom si večer mohu pohodlně sednout a dívat se, co jsme celý den dělali. Mohu pečlivě sledovat každého žáka a mohu vidět, jestli

dělám to nejlepší, abych dětem opravdu pomohla. Tak ze mě možná bude lepší učitelka.“

„Jen vy sama? Jen vy se na to díváte? Nikdo jiný to nevidí?“

„Jenom já. Obvykle se dívám sama.“

Jadie se podívala do kamery a pak si prohlédla ovládání.

„Tady se to spouští, že?“

„Ano.“

„A tady se to zastavuje. Zmáčknete tenhle knoflík, že jo?“

Přistoupila k přístroji ještě blíže. „Nah – hrávání,“ slabikovala.

„Na – hrávání,“ opravila jsem ji. „To je knoflík, který se stiskne, když chce člověk nahrávat na pásku.“

„Já vím.“

Podívala jsem se na ni udiveně. „Viděla jsi takovou kameru už někdy dřív?“

Přikývla. „Bobby Ewing má takovou.“

„To je tvůj kamarád?“

„Ano. On a J. R. Když přijdou, dají člověka na televizi.“

„J. R.“? Byla jsem zmatená a pátrala jsem v jejím obličejí.
„J. R.? Bobby? Myslíš ty z televize? Ze seriálu ‚Dallas‘?“

„Ne. Nejsou v televizi. Vezmou do televize vás. A udělají z vás filmovou hvězdu, až budete velká, a můžete vydělat moře peněz.“

Nerozuměla jsem ničemu a odvedla jsem raději řeč jinam. Byl to první spontánní rozhovor s Jadií a nedával vůbec žádný smysl. Naprostý nedostatek souvislostí a smyslu by ukazoval přece jenom na afázii.

Umístila jsem kameru na širokou okenní předprseň a nechala jsem přístroj běžet asi dvě hodiny. Tak jsem mohla natočit jak obtížnější a přísněji vedenou část vyučování – čtení, tak volnější část – malování. Před obědem jsem nahrávač vypnula; chtěla jsem pak ještě pokračovat a nechala jsem ho, kde byl. Ale odpoledne jsem zjistila, že mám už jen zbytek pásky a že to nestojí za to. Rozhodla jsem se tedy, že se nejdřív podívám, co už jsem natočila, a pokračovat budu některé jiné odpoledne.

K tomu, abych si prohlédla ty dvě natočené hodiny, jsem se ale dostala až za dva dny, po vyučování. V místnosti už bylo

temno. Byly zachmuřené, deštivé dny a stačilo zhasnout hlavní nástropní světlo, aby se třída ponořila do přitmě. Pustila jsem přehrávač a skrčila se na jedné z dětských stoliček, lokty na kolenou, bradu v dlaních. Čekala jsem.

Na obraze jsem se objevila já s Jeremiášem. Byli jsme u stolu a já jsem mu pomáhala se čtením. Nebo spíš jsem se snažila mu pomáhat. Ve většině předmětů byl Jeremiáš téměř beznadějný případ. Svoje neúspěchy odbýval palbou vzdorných, hrubých slov, která měla zakrýt neznalosti a odvést pozornost.

V zaujetí jsem se předklonila a sledovala obraz. Pozorně jsem poslouchala tón a napětí svého hlasu – byla jsem tehdy netrpělivá – je to na hlase znát? Nedráždila jsem ho svým napomínáním? Viděla jsem teď Jeremiáše, rozvaleného na židli a odmítajícího spolupráci. Slyšela jsem se říkat, že je zlostný a neochotný dělat úkoly. „Někdy mají lidé strach, že nedokážou udělat, co po nich ostatní chtějí,“ říkala jsem. „Trápí se předem tak, že potom nedovedou vůbec nic. Někdy se rozvztekají, protože jsou svým neúspěchem zklamaní a pokoření, a také proto, že vztek není pro člověka tak pokořující jako strach.“

Studovala jsem Jeremiášovy reakce, studovala jsem sama sebe, jak mu kážu, a hanbou jsem se přikrčila. Všechno, co jsem říkala, bylo správné, a Jeremiášovi by to mělo pomoci. Měl by pochopit, že se vzteká, protože se bojí. Alespoň si to myslím. Ale způsob, jak jsem to říkala! Mluvila jsem, jako bych do něj viděla, jako bych o něm všechno věděla. Ale takové věci nemůže člověk o tom druhém vědět.

Ze záznamu bylo slyšet zvonek a Jeremiáš vystřelil ze svého místa. Pak jsem byla na videu já sama. Šla jsem směrem k přístroji, abych ho vypnula. A pak byla tma.

Vstala jsem, abych rozsvítila světla, ale než jsem udělala dva kroky, objevil se znovu obraz. Ten druhý krok jsem nedokončila.

Obraz byl špatný, šedý a „zasněžený“. Měl málo světla. Dívala jsem se a pomyslela si, že na pásce muselo být už něco předtím, že nebyla vymazaná. Chtěla jsem vědět, jestli to bylo snímáno na klinice, a snažila jsem se rozpoznat zařízení místnosti. Strnula jsem: v obraze byla naše třída, jen snímaná

z maličko jiného úhlu. Někdo musel posunout kameru. Přístroj musel běžet, když tady bylo zhasnuto. Ale jak? Kdy? Jasně jsem si vzpomínala, že jsem kameru vypnula, než jsem šla na oběd. Vždyť přece na záznamu bylo jasně vidět, jak přístroj vypínám.

„Ooooooooo...“, ozval se slabý, jakoby nezemský hlásek. Bylo slyšet i jiné zvuky: šoupání židlí, pohyby nohou. Nic jsem nechápala, lekla jsem se a byla jsem zmatená. Sedla jsem si zpátky na židli, abych celou věc prozkoumala.

„Ooooooooo-oo-oooooooo.“ Jadie se zhmotnila těsně před kamerou. „Ooooooooo“, naříkala slabým, vysokým hláskem. Poletovala sem a tam, nejprve byla tak blízko kameře, že z ní bylo vidět pouze ústa, pak odtančila až dozadu, téměř na konec třídy, a zmizela v šedé tmě. Naříkala slabounce a tence dvě nebo tři minuty.

Když přestala, dívala se tiše na kameru. Za vteřinu nebo za dvě se otočila a vzala z nejbližšího stolku dvě tužky. Jednu tiskla proti svému hornímu rtu, druhou proti dolnímu a rty tak obrátila vnitřkem ven, až se v obraze objevila pitvorně vyboulená, zvětšená ústa. Směrem ke kameře vyrážela jakési „uka, uka, uka“.

Podivnost a nečekanost toho všeho mě doslova přibily na židli.

Jadie byla na obraze sotva vidět, spíš to byl přízrak s nesku-tečným, netělesným hlasem. Jak se otáčela, rozletěly se kolem ní tmavé vlasy a jako mrak jí zakryly tvář. Bledý obličej jsem jenom tušila. Zůstal stát a okamžik bylo ticho. Pak se zase přibližovala ke kameře. Ozval se šepot, ale zpočátku jsem nerozuměla. Mluvila příliš tiše a byla moc daleko od mikrofonu. Pomalu se ale blížila.

„Pomoz mi,“ byl to spíš vzdech než slova. „Pomoz mi, pomoz mi, pomoz mi, pomoz mi, pomoz mi...“ Přicházela blíž a blíž, až byla vidět jenom ústa, formující znovu a znovu tatáž slova. „Pomoz mi, pomoz mi, pomoz mi, pomoz mi, pomoz mi...“ Pak byla obrazovka prázdná.

Teprve když už obrazovka „sněžila“ a vysoký tón se mi za-rezával do uší, jsem si to uvědomila: po celý ten neuvěřitelný výstup byla Jadie vzpřímená.

Kapitola pátá

Ten kousek pásky jsem si pouštěla znovu a znovu, viděla jsem Jadiin výstup snad stokrát; doufala jsem, že pochopím jeho význam. Bylo jasné, že Jadie vklouzla zpět do třídy, když já jsem odešla s ostatními do jídelny. Proto bylo zhasnuto a proto jsem odpoledne zjistila, že už nemám dost pásky na odpoledne. To jsem ovšem nemohla tušit.

Ale proč to všechno? Chtěla Jadie, abych to viděla? Bylo to přímé poselství? Nebo si jen hrála a bavila se, aniž by si uvědomovala, že to někdo uvidí? Jak to, že byla vzpřímená? Nebylo pochyb: na záznamu stála rovně, pohybovala se vzpřímeně. Chtěla, abych věděla, že může stát vzpřímeně? Nebo jsem náhodou přišla k poodhalení jakéhosi tajemství?

Ničím jsem si nebyla jista, a tak jsem došla k rozhodnutí, že budu trpělivě čekat. Nezmínila jsem se o nahrávce ani příští den, ani žádný další, přestože jsme v práci s přístrojem pokračovali. Jak jsem slíbila, nahráli jsme i malý divadelní výstup podle jedné z učebnic, a potom jsme se na to všichni společně podívali „v televizi“.

Doufala jsem, že moje mlčení Jadii vyprovokuje – pokud tu ovšem nějaké tajemství vůbec bylo. Bud' udělá nějakou narážku, upozorní mě, že něco natočila, nebo mi předá nové poselství. Ale nic takového se nestalo.

Jak se v tomto prostředí často stává, sešlo se hned několik kritických situací, které vyžadovaly velkou pozornost a soustředění, a křehká příležitost tak byla zmařena. Filipa přepadl ve třídě záchvat typu grand mal. Byl to první velký záchvat po letech, ale v tom týdnu jich následovalo několik, a Filip byl nakonec převezen do nemocnice do Falls River. Celou třídu to velmi rozrušilo, zvlášť zle ale působily Filipovy záchvaty na Jeremiáše. Pokaždé byl přesvědčen, že chlapec umře. Svým strachem zpanikařil všechny ostatní. Celou tu dobu jsem musela vynaložit všechny síly, abych třídu udržela jakžtakž nad vodou.

Asi za dva týdny po tom po všem jsem po vyučování seděla

sama ve třídě a dokončovala jsem přípravu na příští den. Náhle jsem měla silný pocit, že mě někdo pozoruje. Rozhlížela jsem se, ale nikoho jsem neviděla. Vrátila jsem se tedy ke své práci, ale ten pocit sílil a nenechal mě v klidu. Podívala jsem se na hodiny. Bylo už po čtvrté, a všechny děti dávno odešly. Většina učitelů byla ve sborovně. Nakonec jsem vstala, abych se podívala za dveře.

Stála tam Jadie.

„Ahoj,“ pozdravila jsem ji.

Jadie mlčela a dívala se na mě.

„Teď není dobré chodit sem, dovnitř. Je v pořádku, když si po vyučování hraješ na hřišti, ale pan Tinbergen by asi nebyl rád, kdyby mu děti chodily teď po celé škole. Mohl by se zlobit.“

Jadie mlčela a jen se na mě dívala.

„Potřebuješ něco?“

Žádná odpověď.

Podívala jsem se dolů chodbou. Nemluvila jsem o panu Tinbergenovi, abych Jadii strašila. Věděla jsem jistě, že ředitel nevidí rád, když jsou děti ve škole mimo vyučování.

„V tuhle dobu mám většinou práci,“ řekla jsem Jadii. „Mám co dělat. Jestli potřebuješ pomoc, pokusím se, ale jinak bys měla odejít.“

Ani náznak odpovědi.

Zkoumala jsem ji chvíli, a pak jsem se zeptala: „Chceš jít dál? Chceš?“

Pořád se jen dívala, hlavu vyvrácenou, aby mi viděla do obličeje. Sehnutá jako vždycky.

„Mám moc práce. Chceš-li dovnitř, musíš být hezky potichu.“

Neprojevila ani náznak souhlasu, ale proklouzla kolem mě do třídy.

Otevřela si skříňku se skládačkami, jednu si vyndala a šinula se, pořád sehnutá, přes třídu zpátky. Položila krabici na můj stůl, sedla si proti mně, vysypala dílky skládačky a začala je dávat dohromady. Pokradmu jsem ji pozorovala. Převlékla se ze školních šatů a teď na sobě měla zaprané růžové tričko a vytahané manšestráky. Dlouhé zcuchané vlasy jí visely na

ramena. Přemýšlela jsem, zda by tou hřívou prošel hřeben. Asi ne. Deset, patnáct, dvacet minut jsme seděly tiše. Jadie pracovala soustředěně na své skládačce. Právě tuto už několi-krát perfektně složila a byla v té hře mimořádně dobrá. Ale skládačka měla přes sto dílků a Jadie měla co dělat. Já jsem se naopak nemohla na svoji práci soustředit, protože se mi neustále vnucovala příhoda s videem.

„Narovnala by ses trochu?“ poprosila jsem tiše. Sotva mě bylo slyšet.

Jadie strnula. Ruka, v níž držela další dílek skládačky, se zastavila v půli pohybu.

„Dokážeš to? Ukaž!“

Možná že přestala pracovat jen proto, že nevěděla, kam dát určitý dílek skládačky, a moje poznámka pro ni nic neznamenala. Našla místo, kam dílek patří, a pokračovala, jako bych já vůbec nebyla promluvila.

„Předved' mi, jak to děláš. Narovnej se. Jako před kamerou.“

Pořád ještě nedávala najevo, že mě slyší. „Jadie, já vím!“

Lehounce přikývla, ale oči zůstaly sklopené.

Ticho.

„Dobře.“ Zavřela jsem svůj sešit. „V pořádku, Jadie. Rozhodnout se musíš ty.“

Ted' konečně zvedla hlavu. Napřímila se trochu, takže na mě hleděla přímo, nemžourala zpod obočí jako obvykle, ale dál už se nenarovnala. Málokdy jsem viděla celý její obličej a málokdy jsem se jí mohla podívat do očí. Ted' mě ohromilo, jak jsou dokonale, ostře modré. Byla to hluboká, intenzivní modř, kterou ještě zvýrazňovaly uhlově černé řasy.

Pátrala v mém obličejí. „Kdo jste?“ zeptala se bezvýrazným, plochým hlasem.

„Torey,“ odpověděla jsem zkusmo. Nevěděla jsem, co otázkou vlastně myslí.

„Torey?“ vyslovila moje jméno jako nějaké neznámé, cizí slovo. „Torey? Ty jsi Torey?“

„Ano.“

„Torey?“, opakovala. „Ale kdo jsi?“

Nechápala jsem vůbec, na co se ptá, a tak jsem vyčkávala.

„Kdo jsi?“

„Učitelka,“ řekla jsem nejistě. „Jsem ta, která pomáhá dětem.“

Přestala se mi dívat do obličeje. Měla úplně bezradný výraz a očima začala bloudit po třídě. Pak je sklopila ke své skládačce. „Ale kdo jsi?“ zeptala se počtvrté.

Byla jsem zmatená a měla jsem strach, že neodpovím dobře, že ji zklamu. Vrátila jsem jí proto otázku: „Kdo myslíš, že jsem?“

Chvilíčka ticha, potom šepot: „Myslím, že jsi bohyně.“

Druhý den jsem odpoledne pracovala v šatně, kterou jsem povýšila zároveň na svůj kabinet; měla jsem tam pořád ještě svůj stůl, a teď jsem u něj seděla. Lehounké klapnutí kliky náhle přerušilo úplné ticho. Viděla jsem sice do třídy, ale dveře byly mimo moje zorné pole. Nevěděla jsem, kdo vešel.

„Lucy?“ zavolala jsem. Lucy slíbila, že zajde, předpokládala jsem proto, že to přišla ona.

Žádná odpověď.

Vstala jsem, abych viděla na dveře. Stála v nich Jadie. „Ty sem ráda chodíš po vyučování, vid’?“

Slabé přikývnutí.

„Asi by to každý den nešlo,“ řekla jsem. „Někdy mám co dělat mimo třídu a nemohu tě tu nechat samotnou. Kdyby se dozvěděl pan Tinbergen, že sem chodíš, zakázal by to. Rozumíš mi? Pan Tinbergen stanovil pravidla pro pobyt dětí ve škole. A chce, aby se dodržovala. Je to jasné?“

Jen nepatrným pokrčením ramen dala najevo, že mě slyšela, a odšourala se do kouta, kde jsme chovali zvířata. Opatrně zvedla víko kotce, vyndala něžně králíčka a hyčkala ho v náručí. Vrátila jsem se do kabinetu ke svému stolu, odkud jsem na děvčátko neviděla.

Jadie byla úplně potichu, a já jsem téměř zapomněla, že tam je. Asi po dvaceti minutách se objevila ve dveřích mezi třídou a kabinetem. V ruce držela arch papíru.

Šatna byla dlouhá, úzká místnost, a měla dvoje dveře.

Jedny vedly do třídy – v těch teď stála Jadie – a ty druhé, na opačném konci, vedly na chodbu. Většinou jsem tady nesvítila, protože k odložení kabátů a bot stačilo světlo, které dveře propouštěly, když zůstaly otevřené. Teď jsem ale pracovala, a proto jsem zavřela dveře a rozsvítila světlo.

Jadie se zastavila a ohromeně si prohlížela vysoké staré zdi, řadu věšáků a poličky s knihami a s krabicemi na obědy. Pod věšáky byly dlouhé lavičky na přezouvání. Váhavě vstoupila dovnitř.

„Když je tady zhasnuto, nevidíš tohle všechno, že?“

„Většinou je tu tma.“

„Protože nerada svítím přes den. Vždycky pak zapomeneme zhasnout a plýtváme elektřinou. Nejsou tu okna, takže nemám světlo zvenku, ale když otevřu oboje dveře, jde sem dost světla ze třídy a z chodby. Na převlékání to stačí.“

„Nejsou tu okna,“ mumlala si Jadie a zvedla hlavu.

„Ne, nejsou.“

Znovu pátrala po zdech a pak se podívala na papír ve své ruce. „Mohu si ho vzít? Mohu něco namalovat?“

„Ano, jistě, když se ti chce.“

Zmizela ve třídě, ale hned byla zpátky. Přinesla si krabici od margarínů, která byla plná pastelek. Všechno položila na podlahu, klekla si na linoleum a bez dalšího slova začala kreslit.

Arch byl velký asi sto krát osmdesát, a Jadie celou tu plochu vybarvila černě. Jenom vpravo dole zůstala malá bílá plocha. Tam namalovala dvě drobounké postavičky ve tvaru zvonu. Neměly obličej.

„To je zajímavé,“ řekla jsem. Nakláněla jsem se přes stůl, abych viděla na papír na zemi. Jadie ho zdvihla a prohlížela si kresbu. „To jsem já a Ambra,“ podotkla.

„Aha.“

Obě jsme si prohlížely obrázek a po chvilce ticha jsem plácla něco, co z psychologického hlediska nebylo právě nejvhodnější.

„Abych řekla pravdu, Jadie, nevypadá to moc jako malé holčičky. Je to podivný tvar.“

„Však jsem řekla, že jsem to já a Ambra. Neřekla jsem, že jsme malé holčičky. Nejsou tam. Jsou tam strašidla. Duchové.“

„Aha, už chápu. Převlékly jste se za strašidla. Je to v předvečer Všech svatých? Je to Halloween?“

„Ne, nejsme převlečené. Jsme duchové!“

„Ach!“

Jadie mlčela.

„Která jsi ty a která Ambra?“

Těžce vstala ze země, kde kreslila, zvedla papír a položila ho na stůl přede mě. Vzala si ode mě pero a napsala své jméno pod jednu z postavíček. Pod druhou napsala jméno své sestry.

„A co maminka s tatínkem? A Safíra?“

„Když jsme duchové, nemáme ani tatínka, ani maminku. A Safíra je moc malá. Neví, jak se to dělá.“

„Tak je to.“ Naklonila jsem se ještě víc, abych kresbu dobře viděla. „Jste samy dvě? To byste se mohly cítit opuštěné – jen dvě malé holčičky.“

„Přece jsem řekla, že nejsme žádné holčičky. Jsme strašidla. Duchové. Strašidla nejsou osamělá. Když je člověk duch, je mu příjemně, když je osamělý. Jen tak se vznášíme kolem, dost vysoko, abychom se mohly dívat dolů, co lidi dělají. Oni nás ale nevidí, protože jsme neviditelné. Nikdo neví, že tam jsme.“

Přikývla jsem. „To musí být zajímavé. Co například lidé dělají?“

„Všelicos. Třeba se dívají na televizi nebo jdou do postele. My se můžeme podívat do všech domů.“

„Rozumím.“

„Nevadí, když je tma. Musí být tma, aby člověk mohl být duchem. Ale zas nesmí být moc tma předtím, než vystoupí z těla. To by pak vůbec nešlo. Nemohl by vystoupit z těla a zůstal by tam zavřený.“

Byla jsem zmatená. „Nerozumím ti. Jak to myslíš?“ zeptala jsem se.

Děvčátku přeběhl po obličeji výraz, který jsem nedokázala dost dobře určit. Byla poplašená? Znepokojená? Nebyla jsem si jistá. Prudce se odvrátila a neodpověděla.

„Co se stalo? Máš strach, když mi to všechno povídáš?“
Chvilku mlčela, pak řekla nejistě: „No – asi bych ti to opravdu neměla říkat.“

„Proč?“

„O takových věcech nemám mluvit.“

„Proč?“

„Protože to, co má člověk v hlavě, je jeho soukromá věc.“
Podívala se na mě. „To je přece pravda, že jo? A soukromé věci nemá nikdo druhý vědět.“

Trochu jsem pokrčila rameny, napůl jsem se na Jadii usmála. „Někdy to ale nevádí.“ Snažila jsem se udržet lehký konverzační tón. „Moc mě to zajímá. Jak se člověk může stát duchem? Dokázala bych to já? Mohla bys mě to naučit?“

„Asi ne,“ řekla nejistě. Pak upřela oči na svoji kresbu a zřejmě váhala. Nakonec přece jen rozvázala. „No dobře. Musíš být úplně klidná. Ale úplně. A musíš být ticho. Jako kdybys byla mrtvá. Když už jsi celá zticha a v klidu, tak potom jakoby vyklouzneš z těla a jdeš pryč.“ Zase chvíle ticha, zase pohled upřený na obrázek. „Ale já nevím, jestli to můžou udělat i dospělí.“

„Pro tebe je to snadné?“

„Ano – je to docela lehké.“

„Jak se potom dostaneš zpátky do svého těla?“

Jadie neodpověděla.

„Nevíš?“

Přikývla. „Nevím. Ráno se vzbudím, a jsem zpátky.“

„Sen?“

Zamračila se. „Ne. Nic takového jsem neřekla. To není žádný sen. Nezdá se mi to – opravdu to dělám. Jenže vždycky se snažím zůstat vzhůru, a vždycky usnu.“

„Říkáš to tak, jako bys vůbec nechtěla zpátky.“

„No – když jsi duch i po východu slunce, zůstaneš už navždy strašidlem. To přesně říká Tashee. Už nikdy nemůžeš zpátky do těla, protože je mrtvé. Když se ho dotkne slunce, a nikdo v něm není, tak umře.“

„Ach.“

„A tak se vždycky snažím zůstat vzhůru. Ale piju koku.“

Vždycky je tam plno koky, a když se napiju, tak usnu. Usnu, a tím se dostanu zpátky do svého těla. Takže když se ráno probudím, jsem v něm.“

„A zůstala bys raději duchem?“

Jadie přikývla.

Rozhovor jako by skončil. Obě jsme tiše koukaly na obrázek.

„Líbí se mi,“ řekla jsem nakonec. „Dala bys mi tu kresbu?“

„Co bys s ní dělala?“

„Jen bych ji měla. Možná bych ji pověsila ve třídě. Možná by se líbila i ostatním.“

„Ne!“ vykřikla Jadie poděšeně. „To ne!“

„Ne? Proč ne?“

„Už jsem ti to jednou řekla: protože to, co se děje uvnitř, je soukromá věc. A navíc – kdybys obrázek pověsila na zeď, mohli by k němu pavouci. Pavouci by ho viděli. A přišla by policie.“

Tomu jsem už vůbec nerozuměla. „Policie?“ opakovala jsem v dokonalém zmatku. „Jak to myslíš? Co by tu dělala policie?“

„Odvedli by mě. Řekli by, že lžu. Dali by mě do vězení. Mohla bych umřít. Někdy policajti střílejí, když si myslí, že člověk chce utýct. A když už jsi ve vězení, někdy člověka zabijou tak, že ho posadí na židli.“

Jadie byla vyděšená, a já jsem raději změnila téma. „Tashee také ví, jak se stát duchem?“

Jadie přikývla. „Ano. To ona nás naučila, mě a Ambru, jak se to dělá.“

„To bylo od ní milé. Je asi chytrá.“

Jadie přikývla. „Tashee toho ví hrozně moc. Moc takových věcí.“

„Má tě ráda?“

Poprvé, co jsem ji znala, se Jadie maličko usmála. „Ano, je to moje nejlepší přítelkyně. Mám ji nejradši ze všech lidí na světě.“

„Chodí do naší školy? Je ve třídě paní McLarenové? Nebo je už ve třetí třídě?“

Jadie se na mě pobaveně podívala. „Ovšemže nechodí do naší školy,“ odpověděla tónem, kterým mi dávala najevo, že se ptám úplně hloupě. „Právě proto se s Ambrou měníme v duchy.“

„Jak to?“

„Protože jenom tak můžeme navštívit Tashee. Tashee sem přijít nemůže. Ted' je to už víc než rok, co umřela. Je mrtvá.“

Kapitola šestá

Když se Jadie příští den odpoledne neobjevila, byla jsem zklamaná. Ze začátku mě její dobrovolné „poškoláctví“ vyrušovalo, ale teď jsem byla zvědavá, čekala jsem na ni a doufala jsem, že ji v nerušených podvečerech lépe poznám. Děti odešly a já jsem už obstarala všechno potřebné v budově. Usadila jsem se ve třídě, protože jsem si myslela, že je to pro Jadii pohodlnější, než kdyby musela jít až do kabinetu. Ale Jadie odešla po vyučování domů jako každý den a už se neobjevila. Dvakrát nebo třikrát jsem měla dojem, že ji slyším z chodby, a vždycky jsem se šla podívat. Nikdo tam nebyl.

Po vyučování se objevila až koncem příštího týdne. Bylo dost pozdě – půl páté – a s prací jsem byla hotová. Zašla jsem do klubovny, vrátila jsem se ke svému stolu do kabinetu a listovala v odborném časopise. Cvaknutí dveří z chodby do třídy, potom ticho. Ani hlásek, ani šramot.

„Ano?“ zavolala jsem.

Ve dveřích se objevila Jadie.

Neměla svoje školní šaty, ale příšernou, doma ušitou teplákovou soupravu, zdobenou podivným vyšíváním na rukávech a kolem krku.

Pozdravila jsem ji s úsměvem.

Jadie vešla do kabinetu. Zvedla hlavu a velmi pečlivě zkoumala celou místnost. Nad věšáky byly přihrádky a při pravé zdi nad nimi běžely souběžně vedle sebe dvě trubky topení. Každá byla asi sedm centimetrů tlustá, obě vstupovaly do místnosti zdi z chodby, paralelně probíhaly po celé délce místnosti ve výšce asi sedmdesát centimetrů nad přihrádkami a za mým stolem zase mizely. Další, tentokrát svislá roura byla v rohu vedle dveří na chodbu. Procházela podlahou a mizela ve stropu; silná byla tak čtvrt metru. Jadie si to všechno velmi pečlivě prohlížela. Pak věnovala pozornost dveřím mezi třídou a kabinetem. Byly to těžké, ručně vyrobené dveře z pořádného dřeva. Neměly ani částečné skleněné výplně jako dveře do chodby. Každý viděl, že jsou topevné dveře, a nemu-

sel se o tom ani přesvědčovat hmatem. Ale Jadie dveře doslova prohmatala.

Jela dlaní po dřevu, sledovala prsty ozdobné profily, až došla ke klice – byl to otáčecí knoflík – a ke klíčové dírce. Také ty byly starodávné a důkladné. Klíčová díрка byla dokonce kovaná, žádná obyčejná díra ve dřevě. Jadie ji pečlivě prozkoumávala prstíkem, otáčela knoflíkem a sledovala, jak se pohybuje západka.

Toto zkoumání zabralo deset minut, a všechno proběhlo bez jediného slova. Čekala jsem, také mlčky, u svého stolu a zdálo se, že mě Jadie ani moc nevnímá. Všechnu pozornost upínala ke dveřím. Pomalu je zavírala a otevírala, sledovala, jak se pohybují v závěsech, ohmatávala celý mechanismus kliky.

„Tady je západka,“ mumlala spíš k sobě. Otáčela knoflíkem a sledovala, jak západka vyskakuje a zase zapadá. Zkoumala také otvor pro západku v rámu; zavírala a otevírala dveře a přitom sledovala, jak celý mechanismus pracuje. To udělala sedmkrát nebo osmkrát a pak se náhle obrátila ke mně. „Máš klíč? Můžeš zamknout?“

Přikývla jsem.

Rozzářila se. „Dej mi ho, prosím. Zamkneme! Zamkneme ty dveře!“

Byla jsem z ní zase jednou pořádně zmatená. Ale bez otázky jsem vyhrabala klíč ze zásuvky svého stolu a podala jí ho. Jadie obratně klíč zasunula a otočila jím v dírce. Zámek zapadl s hlasitým cvaknutím. „To je skvělé,“ mumlala si plná radosti. Vytáhla klíč a zkusila dveře otevřít. Ale byly ovšem zamčené a ani se nepohnuly. Pak odemkla, otevřela dveře, strčila hlavu do třídy, zase ji stáhla, přibouchla dveře a zamkla je. Odtud se rychle přesunula ke druhým dveřím v místnosti – k těm, které se otevíraly na chodbu.

„Zamykají se tímto klíčem i tyhle dveře?“ zeptala se. „Můžeme je také zamknout?“ Než jsem stačila odpovědět, už zkoušela otočit klíčem. Hodil se k obojím dveřím a Jadie se spokojeně usmála, když uslyšela cvaknout zámek. Ještě přezkoušela, že dveře jsou opravdu zamčené a nepovolí. Nečekaně se obrátila, a už zase zkoušela dveře do třídy. Ani ty se

neotevřely. „Tohle se musí zakrýt,“ prohlásila a přišla k mému stolu. Vzala si neprůhlednou lepicí pásku, utrhla kousek a pečlivě přelepila klíčovou díрку. „Ve druhých dveřích je klíč. Tamtudy nemůže nic vidět. A teď jsem zakryla také tohle,“ povídala si. Pak už nechala dveře dveřmi. Ohnutá do předklonu, pohybovala se rychle po obvodu místnosti, oči přibítké k zemi.

„Hledáš něco?“ zeptala jsem se.

„Pavouky. Nejsou tu,“ brblala si. „Nejsou tady!“

„Ne, opravdu ne,“ ujistila jsem ji. „Pan Tinbergen má muže, který pravidelně stříká třídy něčím proti hmyzu. Byl tady teď v únoru. Takže tu žádní pavouci být nemohou.“

Jadie se rozhlížela. „Žádní pavouci. Žádná okna. Nikdo se sem nedostane. Nic sem nevleze.“

„Ne.“

Vrátila se ke dveřím do třídy a znovu – pokolikáté už? – je zkusila otevřít. Byly zamčené a ani se nepohnuly, ale holčička se zapřela jednou nohou o rám, aby měla víc síly, a opět a opět zkoušela, jestli dveře nepovolí. Pak udělala něco neuvěřitelného. Zasmála se.

Nikdy jsem neviděla, že by se Jadie smála. Občas jsem sice zahlédla náznak plachého úsměvu, ale teď se smála nahlas – a byl to šťastný smích.

„To jsi tak ráda, že dveře nemůže nikdo otevřít?“

„Jsou zamčené. Zamkla jsem nás tady uvnitř. Nikdo jiný tu není. Nemůže tu být. Žádný pavouk sem nemůže. To je bezva!“

„Ano, souhlasila jsem.“

„To je bezva,“ opakovala. „Tady jsem v bezpečí.“

„Cítíš se bezpečná?“

Ticho se prodlužovalo. Jadie těkala očima od dveří po stěnách a po stropě, až se konečně podívala na mě. „Chceš vidět, jak se narovná?“ zeptala se skoro spiklenecky.

Přikývla jsem.

Pomalu, klopotně se narovnávala, až stála úplně rovně. Jednou rukou se opírala o zed' a tlačila ramena dozadu, břicho vtahovala. Na rtech měla lehký, vědoucí úsměv.

„To je skvělé, Jadie!“ Také já jsem se usmívala.

Otočila se, vylezla na lavičku a každou rukou se zachytila jednoho věšáku na šaty. Zapřela paty o lavičku, naplnula svaly, které musely být hezky ztuhlé, a vypnula tělíčko do oblouku. Povolila, schoulila se ke stěně, znovu se vypnula a to opakovala několikrát. Nakonec hlasitě vydechla se zřejmou úlevou. Obě jsme mlčely.

Konečně slezla z lavičky, ale zůstala vzpřímená. Stáhla si rukávy u bundy a upravila se trochu. „Teď už vím, co znamená ten nápis,“ řekla tiše, ale oči nezvedla.

„Jaký nápis?“

„V Deváté ulici je hnědý kostel; na předním štítě je velký nápis, který říká: ‚S Bohem jsi v bezpečí.‘ Četla jsem si ho vždycky, když jsme šly kolem, ale nevěděla jsem, co to znamená.“ Zasmála se. „Ale teď už mu rozumím. Tady jsem v bezpečí. Jsem v bezpečí s tebou.“

Druhý den po vyučování se Jadie objevila zase. Čekala jsem ji v kabinetu. Klikla u dveří z chodby do třídy klapla, a už bylo slyšet, jak se šine přes učebnu. Konečně se objevila. Vířila jsem ji úsměvem a také ona se smála, i když jenom očima. Rty už úsměv nezasáhl. Otevřela jsem zásuvku svého stolu a vyndala klíč.

„Chceš zamknout?“ zeptala jsem se.

„Teď se přece jen usmála celým obličejem. Byl to výraz tajného spiklenectví. Popadla klíč a šourala se ke vzdálenějším dveřím, aby je důkladně zamkla. Pak se vrátila ke dveřím u mého stolu. Zalepila klíčovou díрку lepicí páskou a vyzkoušela oboje dveře. Držely spolehlivě. Jakmile s tím byla hotova, vzpřímila se. Chvilíčku ještě hladila zámek dveří do třídy.“

„Máš ráda ten zámek?“

„Zamkla jsem nás tady,“ odpověděla. „Když jsou dveře zamčené, jsme v bezpečí.“

Potom zase cvičila na lavičce. Pohybovala se rytmicky a bezpochyby si tak napravovala ztuhlé zádové svaly i ochablé ruce. Pak přišel úplně nečekaný výbuch nespoutané a jakoby neúčelné, bláznivé činnosti. Vystřelila proti směru

hodinových ručiček a obíhala kabinet kolem dokola. Rukou přitom jela po zdi. Nevěřila bych, že se Jadie dokáže v tak malém prostoru tak rychle a hbitě pohybovat. Oběhla místnost jednou, dvakrát, třikrát, a přejížděla přitom rukou zdi, lavičky, věšáky. Za chvíli upoutala její pozornost tlustá svislá roura ve vzdálenějším rohu místnosti. Objala ji rukama, vteřinu nebo dvě tak zůstala, pak obemkla trubku i nohama, jako by chtěla šplhat nahoru. Neudělala to. Zůstala pár minut úplně nehybná.

Ani já jsem se nepohnula. Je tohle opravdu to dítě, které jsem před několika hodinami měla ve třídě? To dítě, které tam sedělo jako bez života a nikdy samo o své vůli nepromluvílo? Je to tatáž *Jadie*?

Od toho odpoledne byly její návštěvy pravidelné. Objevovala se mezi čtvrt na pět a půl pátou, zamkla nás, napřímila se a začala kroužit po třídě. V jejím chování se málokdy něco změnilo a zdálo se, že v něm nemám žádnou významnou roli. Soustředila se jen a jen na pohyb, a v tom maličkém prostoru kroužila bez oddechu. Její cvičení trvalo asi dvacet minut. Pak se zastavila, řekla, že už musí jít domů, odemkla dveře a zkrivila se. Bylo z ní zase to škaredé, ohnuté stvoření, na něž jsme byli zvyklí.

Asi dva týdny se všechno opakovalo bez větší změny, potom se objevily variace na dané téma. Jednou odpoledne Jadie jako obvykle zamkla a narovнала se. Očekávala jsem, že zopakuje cvičení u věšáků, ale ona náhle zavýskla. Bylo to hravé holčičí pištění a v malé místnosti se odráželo ode stěn. Skákala kolem dokola jako posedlá, pusou od ucha k uchu, a ječela. Pořád a pořád. Vydechla, a ječela znovu. A znovu. Byla jsem úplně ohlušená.

Jadie tančila, hlavu zvrácenou dozadu, ruce rozhozené. Točila se a výskala. Asi po pěti minutách se ozvalo zaklepaní na dveře vedoucí na chodbu.

„Torey?“ Byla to Lucy a byla zřejmě vyděšená. „Torey, jsi v pořádku?“ Zkoušela kliku, ale bylo zamčeno a dveře se ani nepohnuly. Při zvuku cizího hlasu Jadie ztuhla. Když dveře nepovolily, oddechla si hlasitě.

„Nic se neděje, všechno je v pořádku,“ odpověděla jsem.

„Určitě? Nepotřebuješ nic? Ráda ti pomůžu.“

„Ne, je to O. K., Lucy.“

Dveřmi pronikl tlumený zvuk. „Dobře, když myslíš,“ ozvala se Lucy váhavě. „Víš jistě, že mě nepotřebuješ?“ zeptala se ještě a odešla.

Jadie byla tichá jako pěna a ani se nepohnula. Teprve když si byla jistá, že za dveřmi už nikdo není, otočila se ke mně, přitiskla si ručičku na ústu a zašeptala: „Slyšela mě, poznala můj hlas.“

„Jistě, musela tě slyšet.“

„Slyšela, jak pištím.“

„Ano, a co má být? Jsi pořád v bezpečí,“ řekla jsem jí konejšivě.

Bleskově oběhla místnost. Udělala rychle dvě nebo tři kolečka, prsty přitom lehce přejížděla po zdech a po všem, co na nich bylo. Vyskakovala nahoru na lavičky a zase dolů. Při třetím kroužku vybočila a přiblížila se k tlusté trubce. Pevně ji obejmula rukama i nohama, a jako tolikrát předtím, zůstala bez hnutí. Tentokrát ale začala po chvilce šplhat nahoru. Než jsem si to stačila uvědomit, byla u tenčích trubek, které se táhly dobře sto osmdesát centimetrů nad podlahou podél stěny. Klekla si na ně jako na bradla; byl to gymnastický výkon. Teď jsem se ale o ni bála. Vstala jsem ze židle.

„Jadie, tyhle trubky nebyly vyrobeny ke cvičení!“

Hlasitě se zasmála.

„Mám strach, že tě neunesou. Mohla bys spadnout!“

Ani náznak, že by chtěla dolů.

Popadla jsem židli od svého stolu a přistavila jsem ji tak, abych na děvčátko dosáhla. To vyvolalo bleskovou reakci. Spustila se, chvilku zůstala viset na rukou a kmítala ve vzduchu. Pak konečně dopadla oběma nohama na zem.

Ve třídě, při vyučování, nebylo po žádné takové Jadii ani stopy. Jako by se vůbec nic nestalo. Jadiiny školní hodiny míjely v tichu téměř dokonalém; promluvila, jen když to bylo nezbytné. Zůstala v předklonu, obličejem pořád k podlaze,

ruce svěšené. Musela jsem přemáhat pocit, že si ty její odpolední návštěvy jen představuji, že nejsou skutečné a já že trpím halucinacemi. Že jsem uhranutá. Představovala jsem si, že možná něco podobného zažila June Harrimanová. Ale většinou jsem se přinutila, abych o June moc nepřemýšlela. Sdílela jsem s ní děti ve třídě, ale neznala jsem její osobní situaci ani její povahu. Bylo by scestné vyvozovat nějaké závěry jen z toho, co jsme měly společného. To by bylo nepřesné, a dokonce nebezpečné. Přesto se mi to stávalo. Když jsem se zadívala na Jadii, zkroucenou na dětské židličky, vnucovala se mi představa, že June Harrimanová spáchala sebevraždu, protože jí byl vnucen pocit, že je blázen. Jistě, byly to jen moje nápady, ale občas mi projely mozkem jako dýka. Dokonalý námět na hororový film. Nebo už rovnou scénář?

V pátek jsem se rozhodla, že s dětmi zkusím dělat koláže. Přinesla jsem spoustu starých časopisů a krabici plnou všeho možného. Byla tam pírká, barevné houbičky, uzávěry lahví, syrové těstoviny a bůhvíco ještě. Pokusila jsem se vysvětlit dětem, že půjde o tvorbu naprosto svobodnou a že nestanovím žádná pravidla. Prohlédli jsme si ukázky koláží vzniklých na základě volných asociací a pocitů a doufala jsem, že moje děti budou pracovat také tak. „Až budete všichni hotoví, budeme si o vašich kolážích povídat. O tom, proč jste to udělali právě tak, a ne jinak, i co kdo v které koláži vidí nebo co při pohledu na ni cítí.“

Chlapci se ponořili do krabic s chutí a se zájmem, a hned se také dali do práce.

Rubenovi se líbily odstřížky, hlavně hedvábí a samet. Vybíral z krabice něžně jeden za druhým a přikládal si je ke rtům. Nadšeně gestikuloval.

Filip seděl vedle Rubena, měl před sebou katalog obchodního domu Montgomery Ward a s radostí vystříhoval hračky, které nalepoval na papír.

„Co to tady máme?“ zeptala jsem se a sedla si vedle něho.

„Haaahhh,“ vyrazil Filip. Jeho celý slovník sestával

z křečovitě vydechovaných hlásek. Většinou jsem mu nerozuměla.

„Hračky?“ vyzvídala jsem.

Divoce gestikuloval.

„To je jeho vánoční nadílka,“ komentoval Jeremiáš přes stůl. „Snaží se vám to říct. Že je to tak, File? On a já skládáme obrázky toho, co bychom chtěli dostat do vánoční punčochy.“

Bylo určitě moudřejší přejít fakt, že je 21. března.

„Jadie taky,“ pokračoval Jeremiáš a roztáhl ruce, aby obšíhl všechny děti ve třídě. „Jadie a já a Filip děláme tyhle koláže. To, co nám přinese Santa Claus.“ Jeremiáš nalepoval obrázky jaguárů a zlatých cihel.

Jadie se práce nezúčastnila. Seděla ohnutá na své židli, bradu skoro na desce stolu. Civěla zachmuřeně na bílý papír před sebou.

„Nevíš, jak do toho?“ zeptala jsem se.

Nic.

„Samozřejmě nemusíš dělat vánoční nadílku. To je Jeremiášův nápad. Když má chuť udělat koláž z věcí, které chce dostat k Vánocům, ať to dělá. Ale ty dělej podle svého.“

Nic.

„Když děláš umění, neměla bys moc přemýšlet. Podívej se do krabice a vezmi si, co tě zaujme.“

Pořád žádá odpověď. Pozorovala jsem ji. „Pamatuješ, jak jsme si povídali o emocích? O tom, že uvnitř v sobě máme místočko, kde jsou naše city? Podívej se tam dovnitř na svoje citové místočko. Ted'. Ted' hned. Zkus udělat koláž o tom, co tam najdeš.“

Vrátila jsem se k chlapcům a nechala Jadii samotnou s prázdným papírem. Vždycky si dobře poradila s věcmi, které byly jasné a jednoznačné. S úkoly, kde byl možný několikový výklad, mívala potíže. Nechtěla jsem jí proto dávat nějaká určitá vodítka. Nechtěla jsem ji ovlivnit.

Podívala jsem se na ni za chvíli; už pracovala. Vzala si jeden z časopisů a vystříhovala. Chvíli jsem přihlížela a zkoušela jsem vysledovat, jaké obrázky vybírá, ale nenašla jsem nic jednotícího.

Jeremiáš skončil a začínal být neklidný. Naklonil se Jadii přes rameno. „Co děláš?“

Jadie nic. Právě skončila s vystříháváním a odložila časopisy stranou. Před sebou měla asi dva tucty obrázků a ty teď začala pečlivě stříhat na malé kousky.

„Člověče ženská, podívej se na ni. Úplně se zbláznila. Koukej, co ta holka dělá!“ vyřvával Jeremiáš.

Vrhla jsem na něj rozzlobený pohled.

Jeremiáš prudce dopadl na židli a dramaticky vykřikoval: „Asi tu budeme sedět a čekat, až to svoje veledílo dodělá. Jak to, že nikdy neděláš s ostatními? Jen sedíš jak pecka.“

Jadie si ho nevšímala a pokračovala klidně ve svém stříhání.

Bylo mi jasné, že si o kolážích nebudeme moci popovídat, jak jsem to měla v plánu. Chlapci by při čekání na Jadii úplně zduchovali a už bych je nezvládla. Jeremiáš samozřejmě využil mého chvilkového zaváhání, popadl Filipovu koláž a pustil ji vzduchem jako vlaštovku. „Hele, blbečku,“ vykřikoval na Rubenu, „řekni hovno!“

„Řekni hovno, Rubene! Hovno, hovno... Do prdele s tebou.“

Dala jsem rychle do přístroje kazetu. Byl na ní velice hlučný sbor, který zpíval píseň „Ona přijde z hor“. To Jeremiáše přehlušilo. Chytila jsem Filipa a vesele jsem s ním v rytmu kolébala. Zazpívali jsme bez oddechu několik slok a energie kluků se vybila. Vzala jsem knížku, z níž jsem dětem nahlas četla, sedla si na podušku do čtecího kouta a načila jsem novou kapitolu. A četla jsem, dokud nezazvonilo.

Jadie při tom při všem zůstala u stolu a pracovala. Když zazvonilo, šel Jeremiáš do kabinetu kolem ní.

„Hele, ženská, podívejte se, co ta holka dělá,“ křičel na mě a sebral jí práci dřív, než tomu mohla zabránit. Ukázal mi Jadinu koláž.

Teprve teď bylo vidět, co společného měly vystříhané obrázky: buď byly celé, nebo z velké části všechny červené. Rozstříhala je na kousíčky a nalepila je do velkého kruhu kolem černého kříže. Ten udělala z klůcků, které byly v krabicích.

Celá koláž vlastně nebyla ničím víc než kruhem rozděleným na čtvrtiny.

„Hele, člověče, to je dobrý!“ ječel Jeremiáš. „Ty nejseš tak blbá, jak vypadáš – teda dyš se snažíš.“

„Je to zajímavé, Jadie,“ řekla jsem.

„Zajímavý? Člověče ženská, je to velký,“ Jeremiáš vrískal jako siréna. Víte, vy ženská, co to je? To je terč na střelnici. Ra ta ta ta!“ Pustil papír do vzduchu a spustil „střelbu“.

Jadie jenom seděla.

Sehnula jsem se, sebrala koláž z podlahy a položila ji na stůl. Jeremiáš se zatím zmocnil Rubena a obkročmo jako na koni na něm odjel do kabinetu.

„Budeme si o tom vyprávět,“ řekla jsem Jadii laskavě. „Udělat mozaiku, to bylo chytré.“

Jadie si přikryla ústa rukou a něco zamumlala.

„Prosím?“

Sklonila se ještě níž a zase něco zašeptala.

„Neslyším tě, holčičko.“ Naklonila jsem se k ní. „Cos to říkala?“

„Zahod' to!“

„Chceš zahodit svou koláž? Když ti dala tolik práce?“

Prudce přikývla, všechny svaly napjaté.

„Proč to mám zahodit? Máš nějaký důvod?“

Neodpověděla.

„Něco, co řekl Jeremiáš? Rozzlobilo tě, že si s tím hrál?“

Slabě potřásla hlavou.

„Opravdu si myslím, že je to zajímavé. Ráda bych si tu koláž nechala. Nevyvěsíme ji, ale nechtěj, abychom ji teď zahodily. Dobře?“

Objevily se slzy.

„Zahod' to!“

„Proč?“

„X označuje místo.“

Kapitola sedmá

Shromáždila jsem v průběhu let krabici panenek a šatiček na panenky. Říkalo se jim panenky Saša a byly to holčičky i chlapečci asi ve středním dětském věku. Měly béžovou pleť, jaká nenáleží žádné rase, husté dlouhé vlasy, které se daly česat, a bezvýrazné obličej. Takových jsem měla šest – dva chlapečky a čtyři holčičky plus dvě mimina. Při jednom zvlášť nudném letním zaměstnání jsem si krátila čas šitím šatiček. Našila jsem velkou garderobu včetně triček, dlouhých kalhot, dressů, overalů, halenek, pyžámek, spodních kalhotek a košilek. Měla jsem snad úplně všechno, co by kdo mohl chtít. Příteklyně se přidala a upletla svetříčky, kloboučky a čepice i rukavice. Pro mimina upletla dokonce i dupačky. Navíc jsem za léta nakoupila i dostala pro ty panenky všelijaké drobnosti; míčky, povlečení na postýlky i postýlky samotné, malá zvířátka, drobné hračky i knížky. Vždycky jsem s tím měla u dětí úspěch, ve škole i na klinice. Když došly všechny moje věci do Peckingu a když jsem při vybalování na panenky narazila, těšila jsem se, že je vezmu do školy. Ale už bylo pozdě.

„Panenky?“ vyjekl Jeremiáš zděšeně. „Přece si nemyslíte, že si já budu hrát s hromadou panenek, nebo jo? To je pro holky!“ Ucukl rukama z krabice, jako by se byl spálil.

„Tak se přece podívej! Jsou tu také chlapečci. A s těmi se dá dělat všelicos. Vidíš? Tady je malý fotbalový míč. Tihle kluci by mohli hrát fotbal. Třeba najdeme něco, z čeho bychom pro ně udělali ochranné helmy.“

„Člověče ženská, jestli si myslíte, že si budu hrát s panenkama, tak to ste na vomylu. Musíte si vymyslet něco jinýho. Pod', File, pod', Rube, dem vod těch zasranejch krabic.“

„Nikdo tě nenutí, aby sis s nimi hrál. Nikdo tady nemá povinnost hrát si s tím nebo s oním. Je to tak, Jeremiáši? Ale na druhé straně tu zase není důvod, aby si člověk nehrál s tím, s čím má chuť si hrát. Nemusí se stydět, když ho něco zajímá – třeba panenky. Nemusíš v nich vidět hračky. Jsou to... představují lidi.“

„Ale jsou to panenky.“

Kdybych je přinesla na začátku školního roku, bylo by to jiné. Ve všech mých dřívějších třídách tu panenky prostě byly a – jako cokoli v místnosti – si je každý mohl vzít a zase vrátit. Nebudilo to pozornost, a tak si s nimi s chutí hráli i chlapci. Ted' jsem je lákavě umístila na jednu z poliček, ale nikdo se k nim ani nepřiblížil.

Ten den přišla Jadie jako obvykle navečer. Vsunula se do kabinetu, přibouchla dveře, vzala si ode mne klíč, zamkla a přelepila klíčovou díрку. Samozřejmě zamkla i druhé dveře. Okamžitě se narovnala, tiše si zavýskla a začala kroužit kolem místnosti, rychle a hbitě. Zastavila se a přišla k mému stolu. Zůstala stát.

Obě jsme mlčely. Nechávala jsem si přípravu na tuto denní dobu nejen proto, že jsem to tak dělala vždycky, ale i proto, abych se nesoustředila jenom na Jadii. Chtěla jsem, aby se mezi námi zachoval určitý odstup i při těchto malých setkáních.

„Víš co?“ řekla tiše.

„Copak?“

„Nemám tu co dělat.“

„Nudíš se?“

Přikývla.

„Co myslíš, co bychom proti tomu mohly dělat?“ zeptala jsem se s nadějí, že by ji nějaké přání mohlo vyvést z uzavřeného prostoru.

„Bylo by fajn, kdyby tady byly ty panenky.“

„Samozřejmě si s nimi můžeš hrát,“ ujistila jsem ji.

„Ale jsou tam vedle.“

„Můžeš si pro ně dojít. Krabice s šatečky je na poličce. Panenky dej do ní a přines to všechno.“

Jadie na mě jen koukala. Mohla jsem se jí zeptat, jestli chce, abych ty panenky přinesla, ale když nepromluvila, vrátila jsem se ke své práci. Jadie stála vedle stolu a mračila se.

„Když odemkneš, můžeš si pro panenky dojít,“ řekla jsem, aniž bych se na ni podívala. „Od dveří k poličce to není daleko. Vezmeš je, přineseš je sem a zase zamkneš.“

Jadie se podívala na dveře. Kdyby mě poslechla, musela by

opustit bezpečí kabinetu a musela by jít vzpřímená, protože jinak by krabici neunesla. Mluvila už celkem bez zábran i při vyučování se všemi spolužáky, ale nikdy se mimo tuto místnost nenarovnala. Byla smutná; těžce dosedla na jednu z laviček.

„Chceš, abych ti pomohla?“

Přikývla.

„Víš, musíš mi vysvětlit, co chceš. Pak ti mohu pomoci. Ale číst v tobě neumím. Když něco potřebuješ, musíš o to požádat.“

Ticho.

Vstala jsem od stolu. „Otevřu dveře.“ Vyndala jsem klíč ze dveří na chodbu, odlepila jsem pásku z klíčové dírky u druhých dveří a odemkla jsem je. Jadie se stáhla dozadu. Natáhla jsem k ní ruku: „Pojď, půjdeme spolu. Ty si vybereš panenku a já ponesu krabici.“

To Jadie přijala. Držela se mě za ruku a šla se mnou do třídy. Posbírala jsem „dospělé“ panenky a dala je holčičce do náruče. Jadie nebyla úplně ohnutá, ale také nebyla vzpřímená. Tak se šinula zpět, tentokrát přede mnou. Když jsem zavřela dveře a znovu je zamkla, oddechla si docela slyšitelně. Ale přece jen mi úplně nedůvěřovala. Musela se sama přesvědčit, že je dobře zamčeno, musela přelepit klíčovou díрку a dát klíč do druhých dveří.

Cestou pro panenky do vedlejší třídy byla úplně zmožená. Ještě sehnutá klesla na lavičku vedle krabice s těžce získanými panenkami, ale neměla dost síly, aby je vyndala a hrála si s nimi. Seděla tak, úplně tichá, asi pět minut. Ani stopa po vzruchu, který vždycky do místnosti vnesla. Nakonec přece jenom začala panenky vyndávat. Jednu po druhé je posadila vedle sebe na lavičku. Když skončila, sedla si a prohlížela je.

„Jsou moc hezké,“ řekla tiše.

„To jsou. Tak y se mi líbí.“

„Kdo ti je dal?“

„Koupila jsem je. Ne najednou, ale postupně. Trvalo léta, než jsem je všechny shromáždila.“

„Proč jsi to dělala? Na hraní s panenkami už seš moc velká.“

„Koupila jsem je pro děti, které jsem učila a s kterými jsem pracovala.“

Jadie hladila něžně vlásky jedné z panenek. „Pro ty děti, o kterých jsi mi už jednou říkala? Takové děti, které nemluví, jako jsem nemluvila já?“

„Ano.“

„*Opravdu* jsi s těmi dětmi pracovala?“

„Ano.“

Podívala se na mě zkoumavě. „*Opravdu*? Neříkáš to jen tak?“

„Ano, opravdu už jsem pracovala s děvčátky a s chlapci, jako jsi ty. Pracovala jsem tak, abych věděla, jak jim pomoci, aby mohli začít mluvit. Jak odstranit překážky, které jim v tom brání. To mě zajímalo, na to jsem hledala odpověď. O těchto věcech se moc neví, a tak jsem je zkoumala. Hlavně mě zajímaly děti, které nemluvily jen na určitých místech. Chtěla jsem vědět, kde je chyba. Při mém výzkumu jsem hledala cesty, jak věci zlepšit, jak takovým dětem pomoci.“

„A našlas je,“ ptala se Jadie, pohled upřený na panenky. Ke mně oči nezvedla.

„Ano. Myslím, že ano.“

Zase bylo ticho. Ještě si s panenkami nehrála, dokonce se jich ani nedotýkala. Jen seděla a koukala na ně. „Ty jiné děti,“ začala pomalu, „ty opravdu nemluvily? Jako já?“

„Ano, přesně jako ty.“

„A tys jim pomohla? Udělalas to? A ony pak mluvily? Mluvily s tebou? Říkaly ti věci?“

„Ano.“

Podívala se na mě. „Říkaly ti věci?“

Přikývla jsem.

„A tys jim věřila?“

„Vždycky se snažím věřit tomu, co mi lidé říkají.“

„A pak ses snažila, abys jim pomohla?“

„Ano, vždycky jsem to zkusila.“

Ticho. Jadie si vzala jednu z panenek. Měla silné dlouhé černé vlasy, které Jadie něžně sčesala dolů. „Můžu tu panenku převléknout?“

„Ano, jistě. Můžeš kteroukoli tu panenku převlékat, jak chceš. Jsou tady na hraní.“

Mazlila se s jejími dlouhými vlasy a prohlížela její obličej. Vybrala pro ni úplnou soupravu oblečení – spodní košilkou a kalhotky, dlouhé kalhoty, svetr, rukavičky, bundu, boty, ponožky a vlněnou čepici. Já jsem se vrátila ke své práci, ale občas jsem se na Jadii kradmo podívala. Zůstala sehnutější než jindy při svých odpoledních návštěvách. Ramena měla sevřená, nohy stažené pod sebe. Ani za zamčenými dveřmi se zřejmě dnes necítila volněji než při vyučování, ale byla velmi soustředěná na to, co právě dělala. Tak soustředěná, že to přestávala být pouhá hra.

Jemně a pečlivě sundávala šatičky, které měla panenka na sobě. Úplně ji vysvlékla a pak si ji prohlížela. Ohmatávala něžně její tělíčko, zkoumala kloubové spoje, po všech těch dětech už hodně uvolněné. Šťourala prstíkem do důlků, vyhledávala pupík a hledala pohlaví panenky. Stejně něžně, jako ji svlékala, začala panenku oblékat. Nejprve ponožky a spodní prádlo, ale dělala to všechno velice pomalu a čas utíkal. Musela jsem ji upozornit.

„Zbývá už jen pár minut, Jadie. Je skoro pět hodin.“

„Nemluv o tom,“ odpověděla, aniž zvedla oči.

„Máš ještě čas panenku obléknout, ale pak musíme jít. Pan O'Banyon zamkne budovu.“

„*Nemluv o tom,*“ odsekla dotčeně.

„Nechceš ještě odejít?“

„Neměla jsem dnes moc času na hraní.“

„To je pravda. Ale zítra je také den. Můžeme tu nechat všechno tak, jak to je. Kluci si panenek ani nevšimnou. Zítra budeš moci pokračovat tam, kde jsi dnes přestala.“

Všimla jsem si, že nabírá k pláči. Přitiskla panenku křečovitě do náručí. Překvapeně jsem se zeptala. „Je ti opravdu tak líto, že musíme jít? Jsi celá nešťastná.“

„Musím dokončit, co dělám. Potřebuji víc času!“ A Jadie začala plakat. Vstala z lavičky, panenku pořád přitisknutou k sobě. „Musím pro ni najít místo! Nemohu teď odejít! Musím ji dát někam, kde bude v bezpečí!“ Pořád tiskla panenku a od-

belhala se s ní do vzdáleného kouta. Tam schovala tvářičku. Takhle plakat jsem Jádii ještě nikdy neviděla. Znepokojilo mě to a šla jsem za ní.

Uhýbala přede mnou, panenku pořád v náručí. „Nikde tu není místo, kam bych ji schovala,“ naříkala. Jak hledala skryš pro panenku, otáčela zoufale hlavičkou ze strany na stranu. „To je hloupá šatna. Hloupá, blbá šatna! Kde se může člověk schovat v takový blbý šatně? Nikde pro ni není místo, a já je musím najít! Musím ji schovat, než odejdu!“

„Jadie, holčičko...“

„Ty mi *nerozumíš!*“

„Možná že ti přece jen rozumím.“ Snažila jsem se mluvit laskavě a přesvědčivě. „Máme ještě chvíličku. Jestli potřebuješ s panenkou něco udělat a jestli to nebude dlouho trvat, určitě to zvládneme.“

Vteřinu se na mě dívala přes slzičky, ale přece jen se začala uvolňovat.

Usmála jsem se. „Pojď, miláčku. Udělej, co potřebuješ.“

Jadie se ke mně přiblížila. „Musím pro ni někde udělat místočko,“ řekla mi pořád ještě plačtivě, tváře mokré od slz. „Musíš tam mít teplo a pohodlí.“ Dívala se na mě, a byl to oddaný, téměř zbožňující pohled. „Vidíš, proto jsem jí dala tyhle šaty. Protože je jí pořád zima. A já jsem jí slibovala, že jí bude teplo.“

„Ano.“

„Ale teď pro ni nemám žádné teplé místo.“

„Mohla bych ti nějak pomoci? Jaké místo potřebuješ?“

Jadie obsáhla kabinet dlouhým pohledem. „To je právě to. Nikde tu není ani místočko. Všechno je holé. A já nemám čas, abych pro ni něco připravila. Musím odejít.“ V hlásku už zase byly slzy.

„Potřebuješ místo pro panenku?“

„Teplé a bezpečné místočko. Potřebuje ochranu.“

Zkoumala jsem kabinet. Opravdu tam nebyly žádné skryše. Pohled mi padl na krabici s oblečky. „A co tady?“ ukázala jsem. „Možná že bys jí mohla udělat místočko mezi oblečení?“

Jadie stála tiše vedle mne, prohlížela krabici a pak zkoumala vnitřek. Přikývla.

Posbírala jsem ostatní panenky a dala je do víka. Jadie klečela a dělala pro svou panenku hnízdečko v krabici se šaty. Něžně tam černovlasou panenku položila a celou ji pečlivě zakryla. Jen obličej vykukoval. „Tak vidíš, tady máš teploučko, tady ti bude dobře.“

Vstala a dívala se tiše na panenku. Potom velice pečlivě brala ostatní a jednu po druhé dávala nahoru na šatičky, jimiž byla černovláška zakrytá. Už ji bylo sotva vidět. „Takhle může dýchat,“ vysvětlovala mi Jadie. „Nechala jsem jí tam dírkou na dýchání. Ale kdyby sem přišli, nebudou vědět, že je tady. Budou si myslet, že je to jenom krabice starých hraček. Že si to budou myslet?“ Podívala se na mě úzkostlivě.

„Jistě. Určitě si to budou myslet.“

„Nebudou vědět, že je tady. Bude v bezpečí.“ Jadie se na mě znovu s úzkostí podívala. „A zamkneš dveře, jo?“

Oblékala jsem si bundu. „Ano, zamknu. Vždycky zamkám.“

Zdálo se, že to Jadii uklidnilo. Začala shánět dohromady své věci.

Když už jsme byly připraveny k odchodu, přiklopila jsem na panenky víko.

„Ne!!!“ zaječela Jadie.

„Já tam to víko položím jen lehce, jen aby se neztratilo.“

„Ne, nedávej to tam! Myslela by, že je pohřbená zaživa. A toho se Tashee bojí. Strašně se toho bojí.“

Kapitola osmá

Několik dnů Jadie po vyučování nepřišla. Jednou jsem měla co dělat mimo třídu, jindy měl Ruben narozeniny a Jadie byla pozvána na oslavu. Sešlo se ještě několik další věcí, takže se neobjevila. Přišla až v pátek.

Jako obyčejně nejdřív zamkla a zabezpečila dveře. Pak se přesvědčila, že nepovolí, a hned běžela ke krabici s panenkami. Stála pořád nedotčená na tom místě, kde jsme ji nechaly. „Kde seš? Kde seš?“ křičela nedočkavě a odhazovala hračky, které byly nahoře. Měla jsem být rychle a rázně vyvedena z očekávání, že budou pokračovat něžné scény z minulého pondělí: černovlasou panenku Jadie z krabice jediným škubnutím vyhodila.

„Posraný kalhoty! Všechno je posraný!“ zaječela, popadla panenky a rozházela je po zemi. „Všechny se podělaly! A já to musím uklízet! Hovna, samý hovna! Tady je toho kopec!“ Ukazovala na jedno místo na lavičce. Seděla na zemi a strhávala z černovlásky svrchní oblečení.

V jejím počínání byly bezpochyby prvky mánie; její vzrušení bylo chorobné. Mlátila kolem sebe, křičela, házela věcmi. Panenka, kterou si v pondělí s takovou láskou vybrala, teď ležela na zem za ostatními.

„Taky ses podělala?“ křičela na další. „Jo, podělala ses. Dobře, tak půjdeš na hrnec!“ Odložila panenku a rozhlížela se kolem. „Je tu něco takového?“ ptala se nepřítomně a neadresně. Vyskočila. „Tady. Tady ta krabice. Dej mi to!“ Ukázala na plechovou krabici, která stála stranou na mém stole. Podala jsem jí to. Odhodila víčko a vrátila se k panenkám. „To jsou jejich hovna.“ Vysypala rozdrobenou plastelínu a cpala ji panenkám do kalhot.

Mě do své hry nezahrnula. Neudělala nic, aby mě vyloučila, ale mluvila jenom sama k sobě. Jenom jsem náhodou byla s ní v jedné místnosti.

Celá její hra se točila kolem špinavých spodních kalhotek. Seřadila všechny panenky, holčičky i kluky, a každé z nich

nasypala do spodního prádla kousky plastelíny. Potom náramně důležitě každou panenku postavila, stáhla jí kalhotky a objevovала jejich obsah.

„Podívejme se na to! Udělalas něco smradlavého do kalhot? Je tam něco? Všichni si nadělali do kalhot?“ Opakovala to znovu u každé panenky, a pokaždé zvýšila hlas, až nakonec ječela. Vybrala si z nádobička pro panenky jeden čajový šálek a začala vybírat drobkы plastelíny ze spodních kalhotek. „Tady! Tady a tady,“ vykřikovala pokaždé, když vylovila další kousek. „Už je toho dost! Těch hoven!“

Seděla jsem tiše u stolu, pero ještě v ruce, a sledovala jsem Jadii jako uhranutá. Zděšení mě úplně ochromilo. V její hře byla prudká křeč a zásah z mé strany by nemusel být šťastný. Vytrhl by ji a vyrušil. A tak jsem nedělala nic, jen jsem seděla a vyčkávala.

Když odstranila všechnu plastelínu, svlékla panenky donaha a položila je, jednu vedle druhé, na lavičku. „Tak! Už vím, co udělám,“ mumlala si pro sebe. Vytahovala kousky plastelíny. „To sníš!“ cpala „exkrementy“ panenkám do pusy. Ani to jí nestačilo. Začala jim plastelínu rozmazávat kolem úst, očí, po celém obličejí. „Jez! Sněž to!“ ječela. „Tak bude to? Jez!“

„Proč by to měly dělat?“ zeptala jsem se. Už jsem nedokázala sedět a mlčky přihlížet.

Jadie musela úplně zapomenout, že tam jsem, protože při zvuku mého hlasu sebou prudce trhla a začala zuřivě vyhazovat obsah šálku. Vyskočila a mrštila hrníček po mně.

„Hovno!“ křičela. „Seru na tebe! Jdi do prdele!“ Pobíhala po místnosti jako smyslů zbavená, tloukla do laviček, padala, zase vstávala. „Já tě dostanu! Zničím tě! Zabi ju tě!“ ječela, ale její slova mířila do neurčita. Nevypadalo to, že jsou určena mně.

Když místnost obíhala už asi počtvrté, zastavila se u mě a vytrhla mi pero. „Hovno, sračka, hovno,“ ječela neustále. Místnost byla na takové řádění a pobíhání malá a Jadie vrazila do zdi. Než jsem si stačila uvědomit, co vlastně dělá, nakreslila na zeď několik obkroužkových křížů.

„A dost, Jadie! Tohle nesmíš dělat!“ Vyskočila jsem.

„Ty mi nemůžeš nic zakázat,“ ječela a kreslila dál obrazce.

„Ale *mohu!*“ chytla jsem ji za ruku a přitáhla jsem běsnící holčičku k sobě.

„Nemůžeš! Zabiju tě!“ otočila se a zkoušela mi nakreslit kříže v kruhu na kůži, až jsem jí konečně zkroutila ruku a vytrhla pero. Chvilí bojovala. Kroutila a svíjela se, aby se osvobodila, ale držela jsem pevně. Nakonec jsem ji sevřela tak, že se nemohla ani pohnout. Její hysterie se pomalu vyčerpávala, jekot se změnil v kňučení. Obě jsme upadly. Ze začátku brečela Jadie proto, že se nemohla osvobodit. Ale vzdor se vytrácel, až zbyl jen lítostivý pláč. Jadie tiskla tvář do mojí halenky.

„Odpusť, odpusť mi to,“ vyrazela skrze slzy. „Ach odpusť!“

„Už je to dobré. Uklidni se.“

Zkoušela smazat znamení, která mi nakreslila na kůži. Nešlo to a holčička si stírala slzy, aby znamení smazala navlhčenými prstíky. Úpěnlivost toho gesta mě dojala; přitiskla jsem Jadii k sobě.

„Nebud' nešťastná! Jsou to jen obrázky. To mi neublíží.“

„Nechci, abys umřela! Nesmíš umřít!“

„Je to jen plnicí pero, Jadie. To se smyje. Neplač kvůli tomu.“

„Jenom abys neumřela! Prosím, prosím, neumírej!“

Ten večer jsem opouštěla školu hluboce znepokojena. Nevěděla jsem, jestli mě víc vyděsila síla toho výstupu nebo jeho neočekávanost. V žádném případě jsem nedokázala nechat to za sebou, jak jsem to dělala se vším, co se přes den ve škole přihodilo. Když bylo všechno řádově v pořádku, vyhovoval mi můj způsob života a dovedla jsem si ho užít. Doma bylo ticho, klid a nikdo po mně nic nechtěl. To bylo při mé práci přímo léčivé. Nebyla tam ale žádná možnost rozptýlení a nebylo mi tam dobře v těch případech, kdy jsem své starosti a své problémy nedokázala setřást. A to se mi ten večer rozhodně nepodařilo. Místo domů jsem proto zajela k velkému obchodnímu domu na okraji města. Bloudila jsem osvětlenými prostory od pultu k pultu, četla jsem si návody a doporučení na

balíčcích obilných klíčků a jiných takových snídaní, uvažovala jsem, jaká strava by svědčila mému kocourkovi. Měl chytat myši, ale místo toho neustále vrhl na koberec. Ať jsem však dělala to nebo ono, stejně jsem pořád myslela na Jadii.

Cestou domů jsem bez přemýšlení zastavila před domem, v němž bydlela Lucy. Ve škole jsme se kamarádily; byla to milá, přístupná dívka a obě jsme byly mladé. To nás spojovalo ve sboru, složeném ze starších kolegů a kolegyně. Mimo školu jsme se ale nestýkaly.

Rozdíl našich životních osudů byl zřetelný dokonce i v jednotném prostředí školy, kde jsme měly společné zájmy a stejný režim dne. Lucy byla místní – v Peckingu se narodila a vyrostla, v jedenadvaceti si vzala kamaráda takřka jíc ze sousedství. A byla to svatba v bílém, s kočáry a s bílým spřežením. Svatba, při níž bylo celé město. Vystudovala na státní univerzitě a s Benem, svým mužem, byla samozřejmě na svatební cestě v Evropě. Jinak sotva vytáhla paty a rodné město jí bylo celým světem. Záviděla jsem jí tu zakotvenost a jistotu, že v celém širém vesmíru má svoje pevné místo. Když jsme o tom mluvily, tvrdila Lucy, že naopak ona mně závidí moji volnost a svobodu, ale nejsem si jistá, že to byla docela pravda.

Uvítala mě, příjemně překvapená, když mě uviděla u dveří.

„Promiň, že tě ruším hned první večer víkendu, ale jela jsem kolem, a v autě mám pořád ještě ty zprávy o školicích střediscích. Napadlo mě, že ti je sem hodím.“ Byla to sice pravda, ale pravý důvod mé návštěvy to nebyl.

„To jsi hodná. Půjdeš dál?“ zvala mě Lucy srdečně.

„Ben je dnes večer pryč se svým otcem. Mají práci ve Falls River a vrátí se až pozdě v noci. A tak je báječné, že ses stavila.“ Nato zmizela v kuchyni, odkud volala: „Nemáš hlad? Vezmeš si trochu polévky? Je hovězí se zeleninou.“ Vrátila se s hncem, abych polévku posoudila. „Máš ji ráda? Nebo otevřu něco jiného?“

„Ne, tohle je prima.“ Šla jsem s ní do kuchyně. Byla hned vedle obývacího pokoje. Ten byl celý jako ze škatulky – zelený koberec, zelené potahy, elektronické harmonium.

„Co dělá Ben? Je stavař, vid’?“

Lucy přikývla. „Je. Se svým otcem nám postavil tenhle dům. Až se najíme, všechno ti ukážu. Jsou tu tři ložnice – až budou děti, budeme je potřebovat. Jednu zatím užívá Jill; ta nás předběhla. Však ji uvidíš!“

Ukázalo se, že Jill je fenka, drobný pudl, a že je pyšnou matkou třínedělních štěňat. Paní domu mi ukázala svoje svatební šaty a samozřejmě svatební fotografie. To nás přivedlo ke svatební cestě po Evropě. Potřebovala jsem právě takové rozptýlení, jaké mi Lucy vrchovatě poskytovala.

Když jsme došly k poslednímu snímku, zavřela Lucy album. „Asi jsem ti neukázala nic nového. Bylas přece také v Evropě?“

„Byla. Ale ty a Ben jste toho viděli víc.“

„Bylas přece všude. Žila jsi v New Yorku.“

Přikývla jsem.

„Jak ses dostala sem k nám?“

„Hledala jsem zajímavou práci a velkoměsta jsem měla už po krk. Vyrostla jsem v městečku, které není o moc větší než Pecking, a mám taková místa ráda. Jsem v nich spokojená.“

„Líbí se ti tady?“ zeptala se zvědavě.

„Ano.“

„Problémy velkoměsta se nás netýkají. Člověk pořád slyší o všech těch neřestech, jako jsou drogy a zneužívání dětí, a já jsem ráda, že se u nás nic takového neděje. Ale tys s tím asi ve městě přišla do styku často?“

Podívala jsem se na ni. „Možná že se ty věci přece jen dějí i tady. Pro tohle neplatí žádné hranice. Jsou všude.“

„No možná venku, v rezervaci.“

„Možná rovnou tady, v Peckingu. Něco se děje v mé vlastní třídě. Možná to souvisí se zneužíváním dětí.“

Lucy na to neřekla nic.

„Je těžké věřit, že se takové věci týkají lidí, které známe. Ale bohužel právě to se často stává.“

Lucy si prohlížela vazbu svého svatebního alba. Byla to světle šedá napodobenina jemné kůže se zlatenou. „Žiji asi v hlubokém zatažení, daleko od opravdového světa.“ Odmlčela

se. „A jsem za to vděčná. Je snadnější věřit v lidi a v dobro, když nepoznáš všechno zlo a všechnu špatnost.“

Studovala jsem Lucyin výraz. Moc jsem potřebovala mluvit o Jadii a o jejím dnešním chování. Byla jsem zmatená a nevěděla jsem, co si o tom mám myslet. Vyváděla v kabinetu opravdu jako pomatená. Byla duševně chorá? Měla její choroba fyzický základ? Porucha mozku? Nebo to všechno bylo jen psychické vyšinutí? Následek duševního úrazu? Strachu? Strachu z čeho? Její němota nebyla organickou chorobou – to se ukázalo hned první den. Jadie teď odpoví každému, kdo ji osloví. Ale spontánně mluví jenom se mnou. Proč? Co ji k tomu vede? Co za tím vězí? Můj nový život v Peckingu byl dobrý, ale byla jsem nezvykle sama. Moji profesní kolegové a přátelé zůstali ve městě, a tady vznikaly nové vztahy jen velmi pomalu. Ale mám vykládat Lucy o životě své třídy? Bylo by to správné? Bylo by to poctivé k dětem – a bylo by to poctivé k Lucy?

Nakonec jsem neřekla nic. Lucy mě pozvala do kuchyně, aby předvedla svoji mikrovlnnou troubu. Za pouhých deset minut v ní upekla báječné čokoládové sušenky s oříšky. Pak jsme se usadily před televizí, zobaly jsme tu dobrotu a vypily jsme dvě pořádné sklenice mléka. Bavily jsme se a chichotaly jako dvě školačky.

Jadie přišla do kabinetu hned v pondělí, ale bylo už po půl páté. Nejprve všechno pozamykala, obě klíčové dírky přelepila a klíč mi vrátila. Nepřezkoušela ale dveře ani se nenarovнала. V předklonu se došourala k jedné z laviček a sedla si.

„Vypadáš dost nešťastně.“

Žádná odpověď.

„Dnes dopoledne jsi vůbec nepromluvila. Nejsi nemocná?“

„Neé-éé.“

„Jaký byl víkend?“

Pokrčení ramen.

Bylo mezi námi jen ticho. Byla ohnutá téměř do pravého úhlu, tmavé vlasy jí spadaly přes ramena.

„Vypadá to, že budeš plakat,“ poznamenala jsem.

Zatřásla se jí bradička, jak nabírala. Zabořila obličej do sukničky na kolenou.

Vstala jsem od stolu, došla k lavičce a sedla si vedle Jadie. Lehounce jsem ji objala kolem ramen.

„Co tě trápí, miláčku?“

„Už nemám kočičku,“ vybuchla v pláči.

„To je zlé. Co se s ní stalo?“

„Už tam není. Zmizela.“

Přitáhla jsem děvčátko k sobě.

„Bylo to jen malé koťátko,“ naříkala Jadie. Dívala se teď na mě. „Ještě ani nevyrostla.“

„Chudinka koťátko. Chudinka Jadie.“

„Byla tak hubená. Vždycky jsem jí nechala trochu jídla ze svého talíře a schovala to do ubrousku. Donesla jsem jí to pak, protože byla pořád hladová. Byla to kočička. Říkala jsem jí Jenny.“

„A teď se jí něco stalo? Co? Vlítla pod auto?“

Jadie si utírala slzy hřbetem ruky a kroutila hlavou. „Ne. Byla v kůlně a už tam není.“

„Byla to zatoulaná kočička? Našlas ji ty?“

Jadie byla tak ponořená do svého žalu, že neodpověděla.

„No tak. Tomu kotěti je asi dobře. Jenom šlo jinam. Zdivočelé kočky to dělájí. Nejsou moc zvyklé na lidi, a i když jsi na ně hodná a staráš se o ně, utečou. Nevědí, že chceš, aby zůstaly u tebe, na jednom místě.“

„*Neutekla*,“ naříkala Jadie. „Nemohla se odtud dostat. Byla zavřená v kotci.“

„V kotci? Kde v kotci?“

„V naší kůlně, jak už jsem řekla. Vzadu za domem. Tam jsem žrádlo nosila a dávala jí to do kotce. Teď je pryč.“

„Jak se dostala do toho kotce? Komu patří?“

„Odnegli ji a zabijou ji!“ Jadie naříkala, plakala, kňučela.

„Kdo ji zabije?“

„*Oni*.“

„Kdo oni, Jadie? Nerozumím tomu všemu, opravdu ne.“

Slzy mizely, oči děvčátka se rozšířily a potemněly. Seděla bez hnutí, zadržovala dech. Posunula se ještě blíž ke mně.

„Kdo odnesl tvoji kočičku?“ naléhala jsem tiše.

„Paní Ellie,“ vydechla.

„Prosím?“

„Paní Ellie,“ zašeptala trochu hlasitěji.

„Paní *Ellie*? Jaká paní Ellie?“

„Ta, co je s Bobbym a s J. R.“

„Paní Ellie?“ nedůvěřovala jsem svým uším. „Ta paní, co bývá na obrazovce?“

„Někdy je na obrazovce, někdy přijde k nám domů.“

„Paní Ellie?“

Jadie na mě upřela poplašené oči a já jsem si uvědomila, že ví. Ví, že jí nevěřím. Dostala jsem strach, že zničím křehkou důvěru, která mezi námi narůstala, a rychle jsem přistoupila na hru.

„Tak paní Ellie má tvou malou kočičku.“

Jadie přikývla; už zase měla oči plné slz.

„A ona chodí k vám domů? Co u vás dělá?“

„Chodí k nám,“ odpovídala holčička slabým a zdráhavým hlasem. „Někdy přijde, aby vystupovala v televizi, ale většínou odvede mě a moji malou sestřičku, abychom byly pohromadě s ostatními.“

„S ostatními? Kdo jsou ti ostatní?“

„Bobby a Sue Ellen a J. R. Někdy je tam Pam a Clayton a ještě jiní, ale nevím, jak se všichni jmenují.“

Vůbec ničemu jsem nerozuměla, ale snažila jsem se pocho-pit, co mi Jadie sděluje. Musela jsem se ale ptát opatrně, aby se nepoplašila, že jí nevěřím. Byla tak opravdová, že nemohla klamat vědomě. „Mluvíš o rodině Ewingů z ‚Dallasu‘? Z toho televizního seriálu?“

Jadie lehce přikývla. „Jsou to Ewingové, ale nevím jistě, odkud přicházejí.“

Chvilku bylo ticho, pak jsem se zeptala: „Je Jenny kočka paní Ellie?“

„Ne. Jenom ji chytili. Aspoň si to myslím. Nevím, čím je to kotě. Asi není ničím. Prostě je to jen malá kočička.“

„Ale kdo ji chytil? Jak se dostala k vám do kůlny?“

„Byla tam.“

„Možná že se do kotce dostala náhodou. Kočky někdy vlezou na neuvěřitelná místa. Dělají to rády, zvlášť kořata. Možná že ji vůbec nikdo nechytí. Bylo by to možné?“

Jadie pokrčila rameny a potřásla hlavou.

„No dobře. Ale paní Ellie přece kořátku neublíží, že ne? Možná ji jenom chce mít u sebe doma.“

Zase pokrčila rameny. Plakala čím dál tím víc.

Dívala jsem se na ni bezradně.

„Ona Jenny zabije. Zabije ji a pak ji sní.“

Kapitola devátá

V ústavu na klinice jsem pracovala tři roky a za tu dobu jsem si zvykla na kolegy-profesionály i na určité ovzduší odbornosti. Obojí jsem pak ve škole těžce postrádala. Do učení jsem vklouzla rychle jako do pohodlných bot. Byla to pro mě přirozená činnost a rutina se rychle vrátila. Opravdu jsem učila ráda. S panem Tinbergenem, s učiteli a učitelkami jsem vycházela dobře. Byla jsem s nimi ráda, ve sborovně jsme povídali a tlachali, probírali denní události, zkrátka zaujala jsem v novém společenství svoje místo. Vždycky jsem našla pochopení a pozornost, byla tu i dobrá vůle pomoci, ale málokdy jsem dostala užitečnou radu. Na klinice jsem patřila k výzkumné skupině, která se zabývala zvláštní výchovou. Odborné úvahy a návrhy byly samozřejmě součástí práce.

Ztráta odborného zázemí mě zbavovala odvahy – věděla jsem až moc dobře, jak málo toho sama vím. Všechna moje činnost na klinice se opírala o spolupráci s odborníky – s psychiatry, psychology, s lékaři, se sociálními pracovníky, s logopedy a s ostatními specialisty. Když jsem nenašla řešení sama, našla jsem vždycky radu, někoho, kdo věděl jak na to, kdo měl nějaký návrh nebo nápad. Teď jsem náhle byla sama. Od nejbližšího odborníka, který žil ve Falls River, mě dělilo téměř padesát kilometrů. Tamní středisko duševního zdraví bylo výborně obsazené, ale já jsem nikoho neznala osobně a nemohla jsem dost dobře zvednout telefon a žádat jen tak zničehonic o radu ve velmi složitě a citlivé záležitosti.

Mým jediným služebním spojem byla Arkie Petersonová. Od ledna jsem ji několikrát potkala na různých schůzích, ale nikdy nebyla příležitost k pořádnému rozhovoru. Z oblastní statistické ročenky se dalo vyčíst, proč jsem Arkie neviděla častěji. Nebyla odpovědná jenom za peckingský školní obvod; měla na starosti víc než dvanáct set dalších studentů, roztroušených v rozlehlém, řídce osídleném venkovském kraji. Úřadovala sice ve Falls River, ale většinu času trávila na cestách.

U svého psacího stolu byla povinna sedět vždycky ve čtvrtek odpoledne, a tak bylo neobyčejně těžké chytit ji.

Potřebovala jsem si o Jadii promluvit s odborníkem, v kladu a do hloubky, a potřebovala jsem to stále naléhavěji. Ve třídě se Jadie pomalu, ale jistě zlepšovala. Sama sice žádné řeči nezačínala, ale už se připojovala k chlapcům při skupinové činnosti, a Jeremiáš ji občas strhl k rozhovoru nebo k hádce. Ale to mě netrápilo. Nerozuměla jsem té Jadii, která za mnou chodila navečer. Nevěděla jsem, jak se k ní mám chovat, a nevěděla jsem, co si mám o ní myslet.

Postupem času jsem začala pochybovat o nějakém závažném poškození mozku. Když už mluvila, mluvila plynule a dobře vyslovovala. Ani stopa po nejistotě, váhání, roztěkanosti nebo jiné nedostatečnosti, jaké jsem znala u afaziaticů. Naopak budila dojem, že se stále silně kontroluje, jak je to běžné u mutismu. Docházela jsem k přesvědčení, že Jadiin problém je problém duše, nikoli těla. Že její stav není výslednicí organické poruchy, ale spíš nějakého duševního úrazu. Zbývalo zjistit, nakolik je její psýcha poškozená. Při vyučování vycházely její projevy z reality a její úroveň byla nesrovnatelně vyšší než úroveň kteréhokoli z chlapců ve třídě. Ale po vyučování, když jsme byly spolu samy, byla její řeč a její chování často iracionální.

Jediným člověkem, na kterého jsem se mohla obrátit, byla Arkie. Důvěřovala jsem jí hned od prvního setkání. Vypadala sice poněkud výstředně, ale byla to inteligentní, pohotová žena, schopná pochopit problém. A to jsem potřebovala.

„Haló,“ vykřikla potěšeně do telefonu, když jsem ji konečně stihla. „Jak žiješ?“

Vysvětlila jsem jí, že vcelku jde všechno dobře, ale že s ní musím mluvit o Jadii. Musíme její případ probrat a posoudit ze všech stran, zvlášť když se blíží konec školního roku a my se musíme rozhodnout co dál.

Arkie chvilku neodpovídala a v telefonu bylo slyšet, jak šustí papíry. „Poslouchej, Tor, mám toho moc. Hotové peklo. Kdybych měla jet za tebou do Peckingu, dorazím tak asi příští podzim. Takže – co děláš tento pátek? Nechtěla bys přijet ty

za mnou? Co takhle večere? Půjdeme se někam najíst a proběrem všechno v pohodě. Souhlasíš?“

To bylo slibné.

Sešly jsme se v malé módní restauraci ve Falls River. Bylo tam hlučno a plno, a náš stůl, o rozloze středně velkého podnosu, stál na cestě mezi kuchyní a toaletami.

„Haló, vy tam! Já jsem Keith,“ křičel na nás nadšeně jakýsi mladý muž. „Já vás budu dnes večer obsluhovat a David to dnes šéfuje.“

„Skvělé. Já jsem Arkie, jsem vaše zákaznice – a poslyšte, Keith, nemáte nic lepšího než tohle?“ Arkie ukazovala nevhodné umístění stolu.

„Podíváme se, co máte objednáno. Stůl pro dva? Tak ten tu pro vás máme.“

„Jistě. Ale nechtěla bych obtěžovat Davida a povídat si s ním půl večera o tom, kde nás usadí. Raději mu dáme pokoj, co myslíte? Určitě pro nás najdete něco vhodnějšího vy sám, že?“

Arkie byla samozřejmě, drzá a rozhodná. Já jsem se jen ohromeně držela za ní.

Také Keith byl poněkud otrěsen. Vytáhl znovu svůj seznam a rozhlížel se, jako by hledal pomoc. „No možná, že támhle ten stůl u krbu... ještě nepřišli... snad byste si tam mohly sednout a potom...“

„Dobře,“ souhlasila Arkie. „To uděláme.“

Když jsme se usadily, byl Keith už zase ve své kůži.

„Mohu vám teď, děvčata, donést víno? Máme troj, domácí. Prodává se sklenka, půl karafy nebo celá karafa. Nebo chcete vinný lístek?“

Arkie si v hraném rozhořčení zakryla tvář, zvedla prst a pošeptala mi: „Člověku je zle z vlastní generace.“

Strávily jsme příjemnou chvíli výběrem jídla a pití, objednáváním a povídáním. Stejně jako při prvním setkání, udělala na mě Arkie zase velký dojem svou vstřícností, přátelským, uvolněným chováním a laskavostí. Byl to návrat k debatám na klinice, které jsem tolik postrádala: směsice vtipů, osobních poznámek a odborných úvah.

Pak jsme se soustředily na Jadii. Vyprávěla jsem, jak si zvykla za mnou chodit, jak zamyká dveře a jak potřebuje mít pocit dokonalého bezpečí, aby se uvolnila. Mluvila jsem i o té zběsilé hře s panenkami, o jejím sexuálním podtextu a konečně i o malé Tashee, o paní Ellie a ostatních ze seriálu „Dallas“.

Když jsem skončila, Arkie si hvízdla: „Ty tím žiješ, jsi tím posedlá a nedáš to z rukou, dokud to nevyřešíš.“

„Řekněme, že bych ji chtěla převést do normální třídy. Nemusí tam přejít hned teď.“

„Ne, nemusí. To je až konečný cíl. Ale odkud to asi všechno má? Co si o tom myslíš? Když jsem s ní pracovala já, neměla jsem ani tušení, co se v ní děje. Je to jenom fantazie? Co o tom soudíš ty?“

„Nevím. Je to strašně složité. Ted', v tuto chvíli, opravdu nevím, co si o ní mám myslet. Ve třídě chodí v předklonu, jako kdyby byla mrzák. Drží se zpátky, neprosazuje se. Je to šedivá myš. Při práci se soustředí, má dobré výkony, snaží se. Ale sama od sebe neudělá jediný pohyb. Do kabinetu za mnou chodí rtuťovité, hlučné provokující stvoření, které skáče po trubkách na zdech a hází hračkami kolem sebe. Nikdy v životě jsem se nepotkala s takovými krajnostmi spojenými v jedné osobě.“

„Rozštěp osobnosti?“

Pokrčila jsem nos. „Ne, tak to nevypadá.“

„Myslíš, že by mohla mít halucinace? Když vypráví o všech těch lidech z „Dallasu“?“ zeptala se Arkie.

„Asi bych to měla brát v úvahu, ale nenávidím tu představu. Mám hrůzu z toho, že Jadie někdy přestane rozeznávat skutečnost a představy či výmysly, protože to by bylo daleko horší než předstíraná němota. Prognóza každé halucinační psychózy je velmi špatná a nebudu to já, kdo tu možnost vysloví. Protože tak bych se přičinila o rozsudek nad jejím životem. A ten by byl velmi pravděpodobně vyneseno.“

„Ale myslíš, že ta možnost tu je? Nebo si to všechno vymýšlí?“

„Proč? Proč by si vymýšlela tajné vztahy s lidmi, které

nemá ráda? S výjimkou Tashee ovšem. Alespoň se mi nezdá, že by někoho z nich měla ráda.“

Arkie se šfourala v jídle, kousky odstrkovala stranou.

„Byl v rodině zjištěn případ zneužití?“ zeptala jsem se.

Zvedla oči od talíře a ostře se na mě podívala.

„Jak to myslíš? Myslíš bití? Našlas nějaké stopy?“

„Myslela jsem na sexuální zneužití.“

„Ne, nic takového se nezjistilo,“ odpověděla překvapeně.

„Jak jsi na to přišla? Máš nějaké konkrétní podezření?“

„Nevím. Jenom, že...“ odmlčela jsem se. „Už dřív jsem zjistila poměrně častý vztah mezi určitými způsoby zneužívání – také sexuálního zneužívání – a předstíranou němotou..., takže to musím vždycky brát v úvahu. A v případě Jadie... v tom, co dělá, je někdy sexuální podtext. Nic víc, opravdu, ale mám ten pocit – rozumíš mi? Mám prostě pocit, že je za tím víc, než co mohu zjistit a vystopovat zvenku.“

Arkie se zaškaredila a zvedla sklenku. Pomalu kroutila hlavou. „Ne, nic takového jsem ani nezaslechla. Její rodiče mi připadají neslaní nemastní. Hlavně otec. Je to nevýrazná dvojice. On vyvolává pocit bezmoci – jako chlap, který má plný dům ženských. Ani matka nevypadá jako silná osobnost. Asi není dost chytrá na to, aby si uvědomila, že něco není v pořádku. Ale stejně tam nic nebudí podezření, že by některé z dětí bylo zneužíváno. Poznali jsme tu rodinu, když byly Jadii tři roky, a zdálo se, že o děvčata je rozumně postaráno, že prospívají. Přiměřeně. Problémy jsou jenom s Jadií. Ty druhé dvě jsou v pořádku, nejsou s nimi žádné problémy. Jadie ovšem divná je.“

Mlčky jsem se vrátila ke svému jídlu. Nevěděla jsem, co bych ještě řekla; z Jadie jsem byla udivená, zmatená a rozpačitá. Neuměla jsem vysvětlit její chování, neuměla jsem ani přesně vyjádřit a odůvodnit svoje podezření.

Do konce školního roku zbývaly tři týdny. Neměla jsem moc práce, protože všechny čtyři děti se po prázdninách měly vrátit ke mně. Musela jsem se postarat jenom o to, co budou dělat o prázdninách.

Ruben stráví léto v Los Angeles. Zúčastní se tam kurzu, který vychází z nauky o chování, z behaviorismu, a je určen pro autistické děti. Jedna z jeho pečovatelek tam s ním bude pořád a maminka si to zařídila tak, aby s ním byla alespoň jeden týden z každého měsíce. Oba rodiče byli tím podnikem nadšeni a na poslední rodičovskou schůzku přinesli plno brožur, které vysvětlovaly cíle a metody programu. Těch pět měsíců, co jsem tu učila, jsme s Rubenem postupovali, pomalu, ale přece jen znatelně. Techniku behaviorismu ovládám, ale nikdy jsem ji rigorózně neuplatňovala. Nemyslela jsem si, že ten kurz nějak podstatně změní Rubenovu situaci, ale uškodit nemohl. Rubenovi rodiče byli tak nadšeni, že jsem jim kurz pochválila a slíbila, že se budu řídit stejnou metodou, pokud budou přesvědčeni, že se tím Rubenův problém vyřeší.

Filip pojedje do tábora pro poškozené děti. Je to místní tábor; platí a organizují ho dobročinné organizace z Falls River. Pobyt je čtrnáctidenní. Pro Filipa se mi to velmi zamlouvalo: mezi velmi těžce postiženými dětmi by mohl být oblíbený a mohl by vyniknout. A Filip by takové pocity potřeboval prožít. Všechno ovšem záviselo na tom, bude-li mít štěstí na dobré vedoucí; většina ostatních dětí byla odkázána na osobní pečovatele, a to měli být studenti.

Pro Jeremiáše bylo opravdu těžké najít něco vhodného. Chtěla jsem mít jistotu, že nebude odkázán jen sám na sebe a na svou rodinu, protože přicházel do let, kdy by mohl provést něco opravdu závažného. Udělali jsme sice dost práce, on a já, ale potřeboval pevnou ruku a dobrý program – a to doma rozhodně neměl. Objevila jsem ale jenom šestitýdenní školu pro zaostávající žáky ve Falls River. Musel sice denně jezdit dost daleko autobusem, a Jeremiáš nebyl právě ideální pasažér. Také program nebyl přesně takový, jaký by potřeboval – ale nic lepšího jsme nenašli. Zařídila jsem ještě, aby mohl jednou týdně chodit do chlapeckého klubu při blízké rezervaci. Tak se víc zabavil.

Zbývala Jadie. Byla bych ji ráda viděla v nějakém zařízení s pevným programem, alespoň na část léta. Ale nebylo lehké něco najít. Škola v Peckingu nepořádala žádné pomocné

kurzy, a ty Jadie také nepotřebovala. V učení nezaostávala. Nebylo proto možné ani vhodné umístit ji ve Falls River spolu s Jeremiášem. Zbývaly dvě nabídky: týdenní kurz pro výtvarnou výchovu a dva týdny metodistického tábora.

Přišla jsem s tím návrhem k Ekdahlům. „Nejsme metodisté,“ odmítl mě otec.

„Já vím, že ne, ale mluvila jsem s představeným církve v Šesté ulici a ten mě ujistil, že jejich výchova je ekumenická. Je to jediný tábor v této části státu, a proto jsou zvyklí brát děti z jiných církví. Bude tam hodně dětí z Peckingu.“

Pan Ekdahl nevrle trval na svém. „Nejsme to, čemu se říká ateisté, ale nejsme věřící. Nevěřím na všechny ty nesmysly kolem Krista a nechci, aby se to cpalo do dětí. Chceme vychovat Jadii a Ambru tak, aby se jednou rozhodly samy, bez předsudků. Aby měly úctu před každým živým tvorem a nejen před tou anglosaskou protestantskou sebrankou. Aby si jednou mohly svobodně zvolit svou víru.“

„Nemyslela jsem ani tak na náboženství, jako na to, aby se Jadie pobavila s jinými dětmi, byla s nimi v přírodě a zkrátka změnila prostředí. Prospělo by jí to.“

„Jadie se bude dobře bavit doma se svými sestrami,“ odmítl znovu otec.

Nato promluvila paní Ekdahlová. Až dosud seděla tiše vedle svého manžela, Safíru v náručí. Předklonila se a řekla, že Jadie je na něco takového ještě malá.

„Je jí osm a půl. Stejně starých děvčat bude plný tábor.“

„Ale jak by to zvládla?“ Paní Ekdahlová téměř naříkala. „Nikdy nic takového nepodnikla.“

„Byla by poprvé sama z domu?“ zeptala jsem se. „Nebyla nikdy pryč, třeba u kamarádky nebo u příbuzných“

„Ach ne, nikdy jsme děvčata neopustili.“

Podívala jsem se na ni tázavě.

„Jsou to *naše* děti,“ pokračovala paní. „Nesvěřila bych je nikomu cizímu. Cokdyby se něco stalo? Cokdyby potřebovaly maminku? Nikdy jsem je tu nenechala. S nikým.“

Nevěřičně jsem se zeptala: „*Nikdy?*“

„Ne, nikdy. Proč bychom to dělali? Lidi opouštějí svoje

děti, ale myslím, že je to hrozné. Proč je vůbec mají, když je nechají s někým jiným?“

„Vy jste opravdu nikdy s *nikým* nenechali žádné ze svých dětí? *Ani na chvíli*?“

„Ne,“ odpověděla důrazně a viděla jsem, že je na to pyšná. „Proč bych se od nich měla odloučit?“

„Tak teď už snad víte, proč nepošleme Jadii do žádného tábora,“ uzavřel pan Ekdahl.

Poslední školní den jsme s dětmi většinou oslavili piknikem; byla jsem na to zvyklá a navrhla jsem to panu Tinbergenovi i pro letošek. V Peckingu byl jen jeden velký park a byl od školy dost daleko, ale myslela jsem si, že bychom to zvládli a že by to byl pěkný výlet. Pan Tinbergen a ostatní učitelé to probrali a nakonec jsme se všichni usnesli, že piknik uděláme na pozemcích školy. Bylo tu asfaltové hřiště a velký trávník a pan Tinbergen si myslel, že to bude všechno pohodlnější. Vynese-me skládací stoly a jídlo, nemusíme věci nosit nijak daleko, a také nemusíme pospíchat, abychom stihli autobusy.

Úkolem mé třídy bylo upéci koláč. V den D jsem tedy vzala děti do sborovny a tam jsme připravili šlehané těsto. Byl to napínavý a vzrušující zážitek, protože děti nikdy nic nekuchtily, se vším chystáním, a od samého začátku. Měly za sebou jenom několik pokusů, které jsme společně podnikli ve třídě. A to se ani zdaleka nevyrovnalo pečení koláčů. Náš úkol byl o to těžší, že jsme měli upéci plochý koláč daleko větší, než byla trouba. Museli jsme ho péci po částech, a nakonec jsme větší část dopoledne strávili tím, že jsme polevou slepovali čtyři upečené díly.

Jeremiáš vybral desku a pustil gramofon, abychom si práci zpříjemnili hudbou. Rubena a Filipa jsme museli pořád odhánět od ochutnávání, a i tak bylo polevy nakonec málo. Museli jsme udělat novou dávku. Jeremiáš se obvykle nesoustředí déle než pár minut, ať dělá cokoli. Tentokrát však v náhlé inspiraci vysypal sáček bonbonů želé a trvélivě je rozdělával podle barev. Pak je pečlivě kladl na bílou polevu a vytvořil z nich duhu. Bylo to jednoduché a ohromně působivé. Všichni jsme se shlukli kolem a okouzleně jsme prohlíželi tu krásu.

Dokonce i sám Jeremiáš byl svým úspěchem překvapen. Poodstoupil a pozoroval koláč. „Povedlo se mi to, co?“ mumlal nevěřičně.

„Je to skvělé,“ ujistila jsem ho.

„Chtěl bych, aby to viděla moje matka. Chtěl bych, aby věděla, že jsem to udělal dobře.“

„Přinesla jsem si fotografický aparát, abych udělala snímky z pikniku,“ řekla jsem. „Vyfotografujeme si ten koláč?“

Kluci byli nadšení a já jsem šla pro aparát. Než jsem se vrátila, všichni se už postavili kolem koláče.

„Pojd' sem i ty, Jadie, ať máme celou třídu,“ vyzvala jsem děvčátko.

Zůstala stranou.

„No tak, pojd'!“

Potřásla hlavičkou.

„Můžeš se postavit vedle Jeremiáše. Pomáhalas, je to také tvoje dílo.“

„Ne,“ odmítla rozhodně.

„Ne?“

„Nechci se fotografovat.“

„Ale no tak! Nemáme ještě žádné třídní foto. Školní fotograf tu byl dřív, než jsem k vám přišla, a tak nemáme žádnou vzpomínku na první společný rok. Ráda bych ten snímek měla, aby mi připomněl tenhle koláč a všechny hezké chvíle, které jsme spolu prožili.“

„Nebudu se fotografovat!“ trvala Jadie na svém.

Kluci ztráceli trpělivost. Jeremiáš obešel stůl, popadl Jadii a dostrkal ji ke skupince. „Nebud' tak paličatá, holka!“

„Prima. Usmějte se, děti!“ Zaostrila jsem.

Všichni tři chlapci roztáhli pusy od ucha k uchu: Jadie se zlostně mračila.

Čekala jsem, že se přizpůsobí všeobecné dobré náladě, ale mračila se pořád dál. „Jadie, nenajdeš kousek úsměvu?“

„Stejně nebude vidět, jak se tváří, dyš je takhle vohnutá,“ komentoval Jeremiáš. „Dyby se usmívala, usmívala by se do podlahy, tak to můžete zmáčkknout. Je tady, a už to je úspěch. Úsměv prostě nebude.“

Kapitola desátá

Poslední školní den začal. Pan O'Banyon s panem Tinbergenem vynesli rozkládací stoly na trávník na nejvzdálenějším konci hřiště. Vůně pečení vnikala otevřenými okny do třídy, kde jsem s dětmi dodělávala poslední drobnosti. Při inventarizaci věcí ve třídě a při zavírání skříní jsem byla vždycky litostrivá. Poslední den školního roku byl pro mě významnější než jedenatřicátý prosinec, a hlavou se mi honily vždycky stejné myšlenky. Tentokrát ale nebyly moje úvahy nijak smutné, protože jsme se na podzim měli zase všichni sejít. A tak jsem se docela lehce vpravila do sváteční pohody.

Když už bylo úplně všechno hotovo, vyřítili jsme se ven. Pan Tinbergen právě dával na gril pečení. Přinesly jsme s Lucy krabice se zmrzlinou z chladicího boxu, ostatní rozdávali papírové podnosy a ubrousky. Zařadili jsme se za Lucyiny děti a nabrali jsme si bramborové lupínky, pečené fazole a plechovky limonády. S tím vším jsme se stáhli do stínu obrovského platanu.

„Hej, koukejte, kde sem.“

Jeremiáš se usadil na spodní větvi stromu.

„Já se navobědvám tady. Podejte mi tácek!“

„Kouzelné slovíčko?“ připomínala jsem, když jsem mu podávala jídlo.

Místo poděkování Jeremiáš křičel: „Podívejte na Rubena! Koukejte, co vyvádí!“

Byla jsem odvrácená dost dlouho, aby Ruben stačil zmáčknout jednu z plastikových lahví kečupu a začal zdobit travu. Jak jsem se mu ji snažila vzít, zmáčkla jsem ji prudce, a proud karmínové hmoty stříkal na všechno kolem. Všichni se smáli, smála se i Jadie.

Po jídle jsme se připojili k ostatním. Jeremiáš odmítl hry jako „zajíček v své jamce“ a „chodí pešek okolo“, protože „to je dobrý pro kojence“. Chtěl hrát se staršími kluky kopanou, ale nevydržel, protože se nemohl smířit s tím, že by nebyl všude první. Nakonec se vyšplhal na opičí dráhu a hlučně si tam

hrál na Supermana úplně sám. Ruben s Filipem se zabavili na pískovišti, Jadie bloumala kolem jako tělo bez duše.

„Nechceš mi pomoci?“ zavolala jsem na ni. „Už se bude brzo končit a my musíme tohle všechno uklidit a odnést dovnitř.“

Jadie přikývla a přišla za mnou. Skládala jsem papírové podnosy a kalíšky a cpala je do pytle na odpadky.

Uprostřed toho nepořádku přiběhl Ruben a přidržoval si kalhoty. „Čúr, čúr,“ vyrazel úpěnlivě.

„Rychle. Utíkej dovnitř,“ pobídla jsem ho a ukázala ke dveřím. Jadie zavázala pytel. „Můžeš to vzít a dát dovnitř za dveře? Pan O'Banyon to pak odnese do spalovny.“

Jadie přikývla a odešla s pytlem.

Jeremiáš přesvědčil Filipa, aby mu – nadčlověku – dělal koně, a teď divoce rajtoval na chlapcových zádech. Ten pobíhal po všech čtyřech na pískovišti. Děti tedy byly zabavené a já jsem popadla zbývající věci, abych je odnesla do třídy.

Už když jsem šla nahoru, slyšela jsem Rubena naříkat. Vyběhla jsem zbývajících schody, hodila do třídy, co jsem měla v rukou, a utíkala jsem ho hledat.

„Rubene! Rubene, kde jsi?“

Děti používaly dívčí a chlapecké záchody v přízemí, ale blíž u naší třídy byl záchod pro postižené. Rubenovi jsem dovolila, aby ho používal, protože by dolů většinou nedoběhl včas. Byla to jen malá místnost se záchodovou mísou a s malou výlevkou: člověk se tam mohl zavřít, ale nemohl se zamknout.

Jakmile jsem zjistila, že se Rubenův nářek ozývá právě odtud, vzala jsem si šroubovák a uvolnila západku. Vůbec jsem se nesnažila přimět ho, aby otevřel, protože mi bylo jasné, že má nějaké potíže.

Otevřela jsem dveře a zůstala civět jako omráčená. Na záchodové míse seděla Jadie, sukně vyhrnuté, kalhotky spuštěné pod kolena. Ruben stál před ní, overal spuštěný, a zoufale naříkal. Jadie svírala v rukou jeho penis.

„Okamžitě ho pusť!“

Jadie ztuhla, ale Rubena nepustila. Nevypadala nijak za-

hanbeně a nebyla vyděšená z toho, že byla přistižena. Měla zvláštní, vyzývavý výraz.

„Řekla jsem, abys ho *pustila*!“ Tentokrát poslechl. „Obleč se a jdi do třídy. Tam na mě počkej.“ Jadie šla.

Zůstala jsem s Rubenem a snažila se mu nějak pomoci. Držel si přirození a naříkal.

V místnosti to vypadalo jako po boji. Na zemi byla moč a všude rozházený toaletní papír. Vzala jsem ze zásobníku papírové ručníky a vytřela podlahu, jak to šlo. Svinula jsem ručičky papíru. Co ostatní děti...? Autobusy čekají... Co tomu řeknou Rubenovi rodiče? To všechno se mi hodilo hlavou a škaredý pocit trapnosti ve mně narůstal.

„Ach chudinko moje! Ubohý Rubene!“ konejšila jsem chlapce a tiskla ho k sobě. „Moc ses vylekal?“

„Čúr, čúr,“ vzlykal.

„Ano, šel jsi čurat a co se stalo pak? Můžeš mi říct, co udělala Jadie?“

„Čúr, čúr,“ kvílel.

„Ano, chtěl jsi dělat čúr čúr a Jadie ti ublížila.“

Netrpělivě se mnou cloumal. „Rubenův čúr, čúr!“ křičel a sundal ruce ze svého penisu. S hrůzou jsem se na něj dívala – byl rudý, zduřelý, a byly na něm naprosto zřetelné otisky lidských zubů.

Jadie ve třídě nebyla. Nebylo ještě ani půl čtvrté, ale autobusy už čekaly před školou a všude byl zmatek. Lucy si domyslela, že mě něco zdrželo, a postarala se o Jeremiáše a o Filipa. Ale Jadie nebyla k nalezení.

Předala jsem pofňukávajícího Rubena pečovatelce, řekla jsem jí, co se stalo, a omluvila jsem se. Moc jsem se omlouvala. Rodiče mi samozřejmě mohou zavolat, pokud chtějí o celé věci podrobně hovořit. Dala jsem pečovatelce svoje číslo domů. A opakovala jsem, jak moc je mi líto, že se to stalo. Opravdu jsem toho hluboce litovala. Z takových incidentů jsem měla vždycky hrůzu. Pro dítě to znamenalo vždycky trauma, a za to jsem byla odpovědná. Nedokázala jsem nikdy dát sama sobě rozhrěšení.

Když děti odjely, šla jsem nahoru, ale ne do své třídy. K Lucy. Dopadla jsem do židle a seděla, zatímco ona dokončovala nějaké drobnosti.

„Cože udělala?“ zeptala se nevěřičně, když jsem vyklopila, co se stalo.

„Slyšelas.“

Lucy zkřivila obličej. „To snad ne. Co teď budeš dělat?“

„Co můžu dělat? Jestli odešla, tak odešla. Asi nemá smysl chodit za ní domů, zvláště když je poslední den školy. Co vůbec můžu? Odestát se to nemůže. Ale jak hnusný je tohle konec roku!“

Lucy přestala dělat to, co dělala, a dívala se na mě. „Nikdy dřív nic takového neprovedla?“

„Nic, o čem bych věděla.“

„Tak dobře...“ Další odmlka, plná soustředění. Lucy se dívala dolů, pak zvedla oči. „Kde se malá holčička může naučit takové věci? Totiž, myslím, že je to chorobné, Torey. Na takové věci nemůže přijít sama od sebe. Musela vidět, jak to někdo dělá, ale...“

Pokrčila jsem rameny. „Nevím. Takové věci mohou dnes děti vidět v televizi, na videu – co já vím? Myslím, že opravdu viděla, jak to někdo dělá, ale...“

„Ale je to chorobné,“ vpadla mi Lucy do řeči. „Možná že nevím, co se děje jinde ve světě, v jiných městech. Víím, že ve mně vidíš nezkušenou ženskou z vesnice, a asi máš pravdu. Ale všechny ty teorie o takovém chování dětí mě nezajímají. Malé holčičky, které tohle dělají, jsou nemocné.“

Vrátila jsem se do třídy dokončit, co bylo třeba. Nebylo toho moc a doufala jsem, že se dostanu domů co nejdřív. Pár svých věcí, které jsem nechtěla nechat ve škole, jsem naskládala do krabice od jablek. Odnšla jsem ji ke svému autu na parkoviště, postavila ji na zem a odemkla jsem prostor pro zavazadla. Uložila jsem tam krabici, a když jsem zavřela víko kufru, stála mezi mým a sousedním autem Jadie.

Zašla už zřejmě domů, protože byla převlečená. Měla teď

na sobě levné plátěné šaty, koupené ve výprodeji. Byly oranžové a zvýrazňovaly její krásné tmavé vlasy, které poletovaly ve větru. Byla bosa. Zase jednou jsem ji důkladně a dlouze prohlížela. Se svýma čistě modrýma očima, s tmavými dlouhými řasami, s širokými, spíš našpuhlenými rty vyvolávala dojem citlivého dítěte. Opět to na mě zapůsobilo.

„Jsem ráda, žeš přišla. Bylo by mi líto, kdyby náš školní rok skončil tak nešťastně.“

Jadie se jen mlčky dívala.

„Chceš jít se mnou nazpátek do třídy, abychom si promluvíly?“

Stála tam jako duch. Mohla jsem klidně věřit, že tam není, že si ji jenom představuji. Nepromluvila a to dojem neskutečnosti ještě zvyšovalo. Vítr jí rozfoukal vlasy tak, že jí úplně zakryly obličej. Zvedla ruku, aby si je odhrnula. Byl to první pohyb od chvíle, kdy se tak nehlučně objevila.

„Chtěla bych vědět, co se stalo mezi tebou a Rubenem,“ řekla jsem. „Chtěla bych to slyšet od tebe.“

Cítila jsem, že nechce jít se mnou zpět do třídy a že musím jednat tady, na parkovišti, pokud se chci něco dozvědět.

„To, co jsi udělala Rubenovi, byla chyba,“ řekla jsem laskavě. „Určitě bys to neudělala, kdybys věděla, jak moc mu ublížíš, a jak moc bude nešťastný.“

Jadie vtáhla rty mezi zuby.

„Některá místa těla jsou velmi soukromá. To znamená, že patří člověku samotnému, a jenom jemu. Nikdo jiný nemá právo se jich dotýkat ani s nimi cokoli dělat, pokud to ten člověk nechce. U chlapců a u mužů patří k těm nedotknutelným oblastem přirození, varlata a zadnice. U dívek je to vagina a zadnice, a když jsou větší, i prsa. To jsou zvlášť citlivá místa a dotyk tu vyvolává docela jiné pocity než dotyk kdekoli jinde na těle. Proto jsou tak velmi soukromá a každý má právo sám rozhodnout, kdo se jich smí dotýkat. Nikdo nemá právo na ně sahat bez svolení.“

Jadie na mně visela očima, ale jejich výrazu jsem nerozuměla.

„Chápeš, co ti říkám?“

Lehouneké, krátké přitakání.

„Proto nemohu dovolit, abys na někoho zase sahala tak, jako jsi dnes odpoledne sahala na Rubena. Když Ruben nechce, aby ses dotýkala jeho přirození, má právo říct ne a má právo očekávat, že to dělat nebudeš. A je to moje povinnost postarat se, abys to opravdu nedělala.“

Děvčátku vyhrkly slzy.

„Jak už jsem řekla – věřím, žeš to jen nevěděla. Teď když jsem ti to vysvětlila, nebudeme se už muset trápit, protože už to neuděláš. Takže je to za námi, a co se stalo, je už jen minulost. Už se to nestane.“ Natáhla jsem ruku, abych ji objala. Ale Jadie přede mnou couvla, a když jsem se jí dotkla, ucukla.

„Řekla jsi, že mi můžeš pomoci,“ zašeptala.

„Jak to myslíš?“

„Když jsi přišla.“ V hlase měla slzy. „Řekla jsi, že znáš děti, jako jsem já. Řekla jsi, žeš jim pomohla.“

Dívala jsem se na ni a čekala, co bude dál.

„Ten den, cos přišla, ten den jsem ti věřila. Myslela jsem, že mi pomůžeš. Myslím, žeš tvrdila, že to můžeš udělat.“

Kapitola jedenáctá

Prvních několik prázdninových týdnů jsem zůstala v Pekingu, abych udělala těch tisíc naléhavých věcí, na něž mi nezbyl čas. Věnovala jsem se hlavně svému bytu. Od té doby, co jsem se nastěhovala, vypadal jako skladiště. Tehdy jsem se velmi rychle rozhodla právě pro tento byt, a nezbyl čas na víc než na hrubý úklid. Vlastně jsem se nikdy pořádně nenastěhovala. Říkala jsem si, že byt se musí nejprve pořádně vyčistit a vymalovat, a že zatím nevybalím. Všechno zůstalo v krabících – opravdu jsem si v lednu nemyslela, že ty krabice tam budou ještě v červnu. Ale byly tam. Konečně jsem tedy nakoupila barvy, oškrábala zdi, vymalovala a vyprázdnila krabice.

Ta práce ve mně budila nepříjemný pocit definitivy. Žila jsem v Pekingu už šestý měsíc, ale vlastně jsem se nepovažovala za místního usedlíka. Zůstala jsem dobrovolným cizincem, tulákem, který tady na chvíli zakotvil. Dokud byly věci zabalené, mohla jsem zmizet stejně snadno, jak snadno jsem se objevila. Když jsem ale krabice vyprázdnila a vyhodila, když byla každá věc na svém místě, musela jsem vzít na vědomí, že teď už opravdu žiji tady, v tomto městě.

Přišly horké dny, a když jsem dala věci do pořádku, trochu jsem lenošila. Jediný člověk ze školy, s nímž jsem se vídala, byla Lucy. Měli s Benem malý motorový člun a o víkendech pěstovali na blízké přehradě vodní lyžování. Když mě poprvé pozvali, měla jsem radost. Vždycky jsem ráda sportovala, a teď jsem se těšila, že se přiučím něco nového. Už jsem viděla ty nádherné figury, které na vodě předvedu, jen co se naučím na tom stát. Ale bylo to hrozné. Nedokázala jsem nic, a byla jsem vláčena vodou sem a tam. Nebyl to dobrý pocit. Ale dopadlo to tak vždycky a celý můj úspěch spočíval v tom, že jsem se neutopila. Přesto jsem s Lucy a s Benem trávila na vodě většinu víkendů. Bavilo mě řídit člun, a také jsem uměla výborně opékat hamburgery.

Posledních šest týdnů prázdnin jsem trávila na klinice, kde jsem se účastnila jednoho z kurzů. Původně jsem chtěla byd-

let v domě pro hosty, který patřil jedné blízké univerzitě, ale nakonec jsem přijala pozvání svého bývalého přítele Huga a nastěhovala se k němu.

V Peckingu byl můj soukromý život pustý a jako po bitvě. Ale byl takový asi už předtím, než jsem se tam přistěhovala. Téměř celé tři roky, které jsem pracovala na klinice, jsem chodila s Hugem, a byla to dost vážná známost. Nikdy jsme ale nepomysleli na svatbu. Byla jsem ponořená do své práce, byla jsem nezakotvená a nestálá, tékala jsem z místa na místo – zkrátka jsem věděla, že na pevný, trvalý svazek nejsem zralá. Ani Hugo neměl do manželství chuť. Jedno už měl za sebou, a nevyšel z něho zrovna s nejlepšími zkušenostmi. Přesto se náš vztah upevňoval, až jsme se rozhodli, že budeme žít spolu.

K tomu však nedošlo. Než jsem se dohodla se svým domácím, než jsem všechno připravila, náš vztah se rozpadl. Asi se to muselo stát, protože jsme byli příliš rozdílní. Byla jsem se svou intelektuálštinou, se svou profesionalitou a zdrženlivostí opakem Hugovy bodrosti, popíjení a příležitostného družení. Já jsem byla „modrá punčocha“, on byl „starý dobrý brach“. Naše škádlení, vtipkování, naše dobré chvíle byly založeny právě na tomhle hlubokém rozdílu. Často jsme o tom mluvili. Hugo nedokončil střední školu a živil se dezinfikováním, deratizací, hubením štěnic a jiného neřádu. Protože měl ohromné obchodní nadání, vybudoval největší a nejúspěšnější soukromý podnik toho druhu v celém městě. Bylo to právě jeho povolání, co mě k němu přitáhlo. Jezdil po městě s přívěsným vozem, divoce pomalovaným mrtvými štěnicemi, a já jsem obdivovala jeho humor a sebevědomí, které mu to umožňovaly. Čerta se staral o svou reputaci, o to, co řeknou lidé. Naneštěstí to ale nebylo zaměstnání, které by poskytovalo vhodné náměty k hovoru při malých společenských schůzkách na klinice. Po takovém večeru vždycky Hugo útočil – patřím k duchovní elitě“, jsem „dívka z vyšších kruhů“ a tak podobně. Myslel si, že moje zaměstnání je zajímavé, ale nebral je příliš vážně. Také velmi rád zdůrazňoval, že přes všechny svoje školy, kurzy a vzdělávání vydělám několikrát méně než on.

Co jsem ale opravdu milovala a co mě v tomhle svazku

drželo, to byl Hugův smysl pro humor. Tady byla naše rozdílnost vskutku blahodárná; po nejtěžším dnu, třeba i plném nezdarů, jsem se u Huga vzpamatovala, našla jsem nadhled a úsměv. Také mě ohromně bavila lehce schizofrenní samozřejmost, s níž jsem si užívala Hugových hospod, tančírů a country barů i divadel a restaurací, kam jsem chodila se svými kolegy. Jakmile jsme se však rozhodli, že budeme žít spolu, všechno se jaksi obrátilo proti. Oba jsme si uvědomili, že k přežití šestnácti společných hodin denně potřebujeme víc než své rozdílnosti. Rozchod byl oboustranný a laskavý, stejně jako přátelství, které nám zbylo.

Tak to vypadalo v srpnu. V lednu jsem přišla do Peckingu a ani tam jsem nenavázala žádný vážnější vztah. V Peckingu jsem si sice občas vyrazila, ale byla to společenská poušť. Když jsem se rozhodla, že se účastním kurzu na klinice, nebylo to ze společenských důvodů, a už vůbec jsem nemyslela na obnovení svého vztahu k Hugovi. Nikdy jsme ale neztratili kontakt, a když mi nabídl, abych u něj bydlela, bylo mi to milé. Bylo to lepší než zůstat sama. Souhlasila jsem.

Čekali mě zvláštních šest týdnů. Na klinice jsem naposled sdílela pracovnu s Julesem; byl to tichý, vážný člověk, který volil dětskou psychiatrii poté, co pracoval několik let jako úspěšný urolog. Když jsem se vrátila, patřila mu naše bývalá společná pracovna celá. Ale neobsadil můj stůl – nechal ho tak, jak jsem ho opustila. Vrátila jsem se, jako by se nikdy nic nezměnilo. Dala jsem věci na místa, kde vždycky byly, do celuloidového štítku na dveřích jsem zasunula svoji vizitku, na poličku v kuchyňce jsem postavila svůj hnek na kávu. A přece to bylo jiné. Věděla jsem, že můj pobyt bude krátký, a byla jsem jako smrtelně nemocný člověk, který nepovažuje nic za dané a jisté. Spoustu času jsem ztratila tím, že jsem objevovala samozřejmosti, které mi chyběly, aniž jsem si to uvědomovala. Lidé se mnou také jednali jinak – byli ke mně pozornější a laskavější, asi jako ke ztracenému synovi, který se na chvíli vrátil. I s Hugem to bylo jiné. Dělalí jsme zase všechno, co jsme oba milovali, a navázali jsme s takovou lehkostí, jako by se nikdy nic nestalo. Ale zmizely všechny zlé

narážky a podráždění, které náš vztah kazily. Všechno bylo křehčí, protože jsme věděli, že času ubývá, že odjedu.

Vzala jsem na kliniku Jadiiny spisy. Ze všech mých dětí mě nejvíc znepokojovala ona. Nerozuměla jsem jí. Nemohla jsem vždycky pomoci Rubenovi, Filipovi nebo Jeremiášovi, ale znala jsem je – jejich problémy i příčiny těch problémů – a věděla jsem, že je zvládnou. U Jadie jsem nevěděla vůbec nic. Proto jsem přivezla videozáznam, na němž mě prosila o pomoc, několik jejích školních prací a svoje podrobné záznamy o Jadiiných návštěvách v kabinetu. Doufala jsem, že Jules nebo některý jiný kolega mi pomůže pochopit Jadiiny potíže a úchylinky.

Záznam vzbudil velkou pozornost a všichni si udělali čas, aby ho viděli. Dokonce i doktor Rosenthal, ředitel kliniky. Byli ohromeni tím, jak Jadie náhle změnila držení těla, i její jasnou prosbou o pomoc, vyslovenou přímo do kamery. Všichni byli přesvědčení, že děvčátko ví, co je to kamera a jak se natáčí. Každý cítil, že se Jadie obrací osobně na mě, že mě oslovuje.

Přivezla jsem také mnohé z věcí, které Jadie dělala, když byla se mnou odpoledne sama – hlavně její kresby. Upozorňovala jsem na bizarní zvoncovité postavičky a na to, že je vždycky označovala jako duchy. Jako ducha – nebo čarodějnicí – označovala hlavně sebe. Mezi věcmi, které jsem přivezla, byl i kříž v kruhu; „X značí místo“ – říkala vždycky. Používala i jiné symboly, ale tenhle byl nejčastější. Udělala ho vždycky, když byla rozzlobená. Vyprávěla jsem o těch podivných odpoledních sezeních, o zamykání dveří a přelepování klíčových dírek, o strachu z pavouků, o hrách s panenkami a jejich občasném sexuální zbarvení. A samozřejmě jsem kolegům řekla o nešťastném incidentu s Rubenem.

Jeden každý člověk na klinice si utvořil názor, ale k mému zklamání to byla pustá teorie. Byly to závěry psychoanalytiků a byly zajímavé, velmi pravděpodobně byly správné, ale těžko jsem je mohla nějak využít ve škole, abych pomohla Jadii. Vlastně jsem ale žádné hotové návody ani nemohla čekat. Dělán tu práci už dost dlouho, abych věděla, že otázky ani od-

povědi nejsou nikdy jednoznačné. Ale doufala jsem, že budu se svými kolegy sdílet všechny materiály a všechno, co vím, že budu poslouchat jejich názory, a někde se něco spojí, něco vyplyne na povrch, kamínek zapadne na své místo v mozaice a věci se vyjasní.

S Hugem jsem o své práci moc nemluvila. Když jsme byli spolu dřív, zmínila jsem se občas o nějakém případě, zvlášť když jsem nemohla z místa. Ale málokdy jsme některý případ probírali do hloubky. On také jen výjimečně mluvil o své práci – o pavoucích a o krysách. Jednou večer jsem ale přišla domů a jako obvykle jsem svoje věci odhodila na jídelní stůl. Jadiiny materiály byly ve velkých hnědých deskách.

„Co je tohle?“ zeptal se Hugo, když odklízел moje věci ze stolu, aby ho uvolnil k večeři.

Otočila jsem se. Dával do hnědých desek všechno, co z nich vypadlo, když jsem je odhodila.

„To je jedno z mých dětí v Peckingu. Vzala jsem to s sebou, protože jsem doufala, že mi Jules a ostatní pomohou, abych to dítě pochopila.“

„Ježší, co je s tím děckem?“ mumlal si Hugo a prohlížel kresby.

„Nevím. Nejsem si jistá.“

„Podívej se na tohle,“ ukazoval mi kříž v kruhu, který Jadie stvořila, když jsme dělali koláže.

„Ano, používá často symboly a věří jim. Vyrábí nejrůznější znaky a značky, ale tenhle symbol je její nejoblíbenější. Jules říká, že je to symbolika pohlavního aktu. Říká, že kruh značí vaginu a kříž znamená proniknutí.“ Naklonila jsem se Hugovi přes rameno a dívali jsme se na koláž. „Nevím, ale s tím výkladem tak docela nesouhlasím. Jules vidí vaginu a falus ve všem. Možná že má v tomto případě pravdu – nevím. Začínám mít ale podezření, že Jadie je sexuálně zneužívána.“

Hugo sevřel rty a pozorně obrázek prohlížel. „Myslím, že bych věděl o jiném vysvětlení.“

„O jakém?“

„Dole ve Východní ulici je jídelna s bezvadnejma sendvičema. Chodíme tam s Barrym, už jsem ti o něm povídal.

Přímo naproti je obchod s okultními knihami, a když se někdy Barry opozdím, zajdu tam. V jedné z těch knih jsem viděl něco, co vypadá jako tohle. Nechci tvrdit, že tvůj kamarád z kliniky nemá pravdu. Myslím, že to prostě může být cokoli. Nakonec je to jen kříž a kolem je kruh. Ale vzpomínám si, že jsem něco podobného viděl. Satanisti to ryjí do stromů a do kůlů, když chystají černou mši.“

Mlčky jsem koukala na Jadiinu koláž.

„Je to tam trochu strašidelný,“ pokračoval Hugo. „Všude jsou svíčky a křišťálové koule a ty podivné kruhy. Některé jsou velmi podivné. A to děvče, co tam pracuje, je čarodějnice.“

„Mluvil jsi s ní?“ zeptala jsem se.

„Samozřejmě. Řekl jsem jí, kdyby potřebovala křídlo z netopýra nebo nožku z pavouka, tak jsem její muž. Při odběru ve velkém jsem nabídl slevu.“

„To určitě!“ přátelsky jsem ho plácla a nepochybovala jsem, že právě tohle udělal. Nechala jsem Jadiin symbol sklouznout k ostatním je jím věcem. „Satanismus?“ opakovala jsem si. „Nevím. Možná ji čarodějnice dostaly. Možná že je to podvržený spratek a skutečnou Jadii mají čarodějnice. Možné je každé bláznivé vysvětlení. Třeba vystoupila z létajícího talíře. Není to o nic méně pravděpodobné než Julesovy domněnky o tom, co se v Jadiině hlavičce dělo při záchodovém incidentu s Rubenem.“

Mých šest týdnů na klinice končilo. Poslední večer jsme šli s Julesem a s jeho ženou do divadla a po představení jsme zašli na pozdní večeři do středně vznešeného podniku. Při večeři se povídalo hlavně o hře, kterou jsme viděli.

„Nebude ti to chybět?“ zeptal se Jules při kávě a upřel na mě přes stůl oči.

Nevěděla jsem, co přesně myslí. Divadlo, práci na klinice, nebo prostě jen šálek dobře připravené kávy v příjemném prostředí.

Musela bych odpovědět: „Ano, to všechno mi bude chybět,“ protože jsem si tady v průběhu kurzu uvědomila, co všechno ztrácím. Ale musela bych také odpovědět: „Ne, nebude mi

chybět nic.“ V uplynulých šesti týdnech jsem zažívala vzrůstající pocit nespokojenosti se životem na klinice. Samotnou mě to překvapilo. Začínala jsem být zaujatá proti pacientům, kteří mohli zaplatit tak náročné léčení i skvělé odborníky, a tím si zvýšit šanci na uzdravení. Vrátila se mi vzpomínka na dávnou kantorskou zkušenost, na jediný rok, kdy jsem učila v běžné třídě. Měla jsem tehdy prvňáčky a byly to milé, zdravé a čisté děti z klidného předměstí středozápadního města. Pamatuji, jak jsem je sledovala a jak jsem si stále uvědomovala, že vůbec nevědí, jak se mají dobře. Pro tu jejich samozřejmou nevědomost jsem k nim pociťovala určitý tichý odpor. Uvědomila jsem si ovšem, že tohle není dobré, že to nikomu a ničemu neprospívá. Od té doby jsem už vždycky učila ve zvláštních školách. Teď, na konci léta, jsem u sebe rozpoznala stejný odpor a uvědomila si, že právě ten byl nejsilnějším důvodem pro můj odchod z kliniky.

Do Peckingu jsem se vrátila s dobrým pocitem a těšila se na nový školní rok. Můj první odchod z kliniky byl tak impulzivní a náhlý, že jsem ho nedokázala brát samozřejmě. Proč proboha člověk mění velkoměsto a kliniku za něco, jako je Pecking? Nedokázala jsem si odpovědět a myslím, že jsem trochu litovala. Žila jsem pak pět měsíců mezi nevybalenými krabicemi, abych se ujistila, že je to jen na skok, že zase mohu zmizet. Teď jsem se vrátila klidná. I když moje tehdejší rozhodnutí bylo neuvážené, pro mě to bylo dobré rozhodnutí.

Kapitola dvanáctá

První se objevil Ruben. Viděla jsem z okna přijíždět auto jeho maminky. Zastavilo, Ruben vyskočil a přibouchl dvířka. Tiskl k sobě krabici s obědem a ještě něco, ale nemohla jsem rozeznat co. Běžel ke dveřím školy a vůbec si nevšiml ostatních dětí, čekajících na hřišti, až zazvoní zvonek. Slyšela jsem, jak dupe po schodech nahoru.

„Dobré jitro, Rubene,“ přivítala jsem ho, když vpadl do třídy.

„Dobré jitro, Rubene,“ odpověděl a hledal své staré místo u stolu.

„Pověš si svetr v šatně na věšák a ulož si tam oběd. Co to máš ještě?“

Ukázalo se, že je to porcelánové víko od dózy na pečivo. Byla to figurka Holanďanky, ale zbylo z ní jenom torzo: hlava, hrud' a paže založená v bok. Ruben k sobě figurku tiskl tak starostlivě, jako bych mu ji chtěla vzít.

„To je tvoje nová přítelkyně?“ ptala jsem se.

„Tvoje nová přítelkyně?“ opakoval jako ozvěna a odvrátil se. Figurku k sobě tiskl ještě usilovněji.

„Je to porcelán, Rubene. To je jako sklo, víš? A to znamená, že by se panenka mohla snadno rozbít. Dáme ji do poličky k tvému obědu? Aby se jí nic nestalo.“

Ale nevydal ji – odnesl si ji do třídy.

Jako druhý přišel Filip. Vřítel se do třídy jako uragán a skočil mi do náručí, až jsem ztratila rovnováhu. Radostně se na mě celým obličejem šklebil.

„Vítám tě, File, to jsem ráda, že tě vidím. Jaké byly prázdniny? Dobré?“

Nadšeně kýval hlavou. „Uuuhaaaahhhh, haaahh,“ vychrlil mi do tváře.

„Líbilo se ti v táboře?“

Zase nadšeně přikyvování a další „Haaah!“

Třetí byl Jeremiáš, ještě otrhanější než dřív. Tričko měl špinavé a potřhané džíny mu byly malé. Před prázdninami to byl

svalnatý ouřezek; teď byl vytáhlý, štíhlý, „samá ruka samá noha“.

„Jeremiáš, vítám tě tady.“

Chlapec našel své staré místo u stolu a otráveně se spustil na židli. „Člověče ženská, proč si myslíte, že toužím být v týhle posraný škole a koukat na váš posranej ksicht?“

Další, kdo prošel dveřmi, byl můj nový žák Bruce. Bylo mu šest a půl a byl to malý kulaťoučký chlapeček s hustou kšticí světlounkých vlasů a s obličejem cherubínka.

„Och Brucie, podívej se!“ Vrkala jeho matka sladce, když vešli do třídy. „Podívej se na tu pěknou třídu! Ach *budeš* tady šťastný! A podívej! Tady je tvoje pěkná slečna učitelka.“

Přiklekla jsem k chlapci. „Vítám tě, Brucie. Jmenuji se Torey.“

„Řekneš dobrý den, Brucie? Pojď sem, zkus to, udělej to mamince k vůli. Řekni dobrý den svojí hezké učitelce. Ta je ale hezká, vid’? Jaké má pěkné vlasy! A jaké má hezké modré oči! Vidíš?“ Vzala ho za bradičku a s úsměvem se obrátila ke mně. „Brucie má moc rád zlaté vlasy a modré oči.“ Chlapec se andělsky usmíval a koukal na mě s výrazem prosáčka božího.

„Brucie musí mít rozmělněnou stravu. Řekl vám to doktor Larson? Mluvila jste s panem Petersonem o chlapcově dietě? Nesnese žádné kousky nebo chuchvalce v jídle. Dusil by se.“

„Ano, vím o tom.“

„Pro začátek jsem přinesla několik krabiček dětské výživy. Nechci samozřejmě, aby se to stalo pravidlem. Měl by mít čerstvé jídlo a tady je potřebné nářadí – drtič, síto a tak dále. Ale než si zvyknete to používat, máte pro něj tu dětskou výživu.“ Podala mi tašku s věcmi. „Je to jídlo na týden. Dvě krabičky denně. Může také jablečnou šťávu nebo jogurt. Ale žádné kousky ničeho! Dusí ho to!“

Podávala mi další balík. „A tady jsou jeho plínky. Musíte mu je vyměňovat čtyřikrát denně. Nejméně. Když se včas nevymění, dostane strašnou vyrážku a trpí, a tam, kde byl minulý rok..., tam měl tu vyrážku až moc často. Bylo to zbytečné, dá se tomu předejít.“

Balík jsem přijala se zdvořilým úsměvem.

„Tak sbohem, můj malý miláčku,“ začala se loučit s Bruciem. „Řekni mamince sbohem, láska.“

Brucie se na ni ani nepodíval. Byl zcela zaujat prohlídkou mé osoby.

Zazvonil zvonek – a Jadie ještě nepřišla. Čekala jsem chvíli, ale když se neobjevila, obrátila jsem se k ostatním.

„Tak von si dělá do kalhot?“ začal Jeremiáš a šel k novému chlapci. „Fakt nosí plínky?“ Pěkně zblízka si ho prohlížel „Hele, smrade, kolik ti je? Nejses trochu velkej, aby ses podělával?“

Potlačila jsem úsměv nad Jeremiášovou výchovnou snahou a odvedla jsem Bruce k jeho židliče.

„Von nemluví? Co je tohle za třídu? Sem tu jedinej, kdo normálně mluví?“

„Ano, ty jediný máš to štěstí.“

„Nemám žádný štěstí. Do prdele, ženská, štěstí s tím *nemá* co dělat. Je samozřejmý, že člověk mluví, a ne že je to nějaký extra štěstí.“

„Spousta věcí by měla být samozřejmostí, Jeremiáši, ale není to tak. Kdo je má, je šťastný.“

Úsměv na Bruceově tváři už nebyl tak andělský; jeho výraz byl teď tupý a roztěkaný. Jakmile si sedl ke stolu, začal do něho rytmicky bušit jako do bubnu.

„No tak, přestaň přece,“ řekla jsem a vzala jeho ruce do svých. „Děláš trochu moc hluku.“

„Není to člověk ani napůl,“ konstatoval Jeremiáš. „Dyš zůstane v týdle třídě, nebude to k ničemu dobrý.“

Začali jsme se ve škole znovu zařizovat. Filip, Ruben a Jeremiáš si vzali každý svou krabici a zkoumali, co tam zbylo z minulého školního roku. Obsazovali své oblíbené přihrádky a věšáky, rozhodili si po zemi polštáře, navštívili zvířátka a sháněli se po starých kamarádech mezi knížkami, hračkami a hrami. Já jsem si sedla ke svému novému žákovi, abych zjistila, co pro něho budu moci udělat.

Ve tři čtvrti na deset se objevil pan Tinbergen. Odvedl mě na chodbu a zeptal se: „Nechtěla byste jít dolů do Aliciny třídy?“

Zvedla jsem tázavě obočí.

„Je tam vaše Jadie. Její sestra přišla letos do mateřské školky, no a... nemůžeme je od sebe odtrhnout. Nešla byste tam a nezkusila Jadii odvést?“

• *Moje* Jadie, samozřejmě.

Děti v mateřince seděly kolem Alice a velmi živě zpívaly o tom, jak se kola autobusu točí a točí. V nejbližším koutě se krčila Jadie a za ní se schovávala Ambra.

Došla jsem k nim, aniž bych Alici rušila. „Je čas, abys šla nahoru,“ řekla jsem Jadii věcně.

Holčička se přes léto moc nezměnila. Hustá změř vlasů byla možná o něco delší, a to bylo všechno. Byla hluboce předkloněná, paže měla spuštěné, vlasy jí visely přes obličej a chvilku mi připadala jako opravdová malá čarodějnice. Ambra, z níž vykukoval jen bleďý obličej a veliké oči, ten dojem ještě zvyšovala.

Natáhla jsem k ní ruku přes Jadii a oslovila jsem ji:

„Určitě bys ráda zpívala jako ostatní děti.“

Jadie povyskočila, aby mi zabránila dotknout se sestřičky, a zatlačila ji dál do kouta. Hudba k písničce přestala hrát a cítila jsem bezhlesou pozornost dětí, upřenou na nás tři.

„Ambra patří sem. Toto je její třída a její učitelka.“

Děti sledovaly v naprostém tichu, jak jsem Ambru vytáhla zpoza Jadie a nesla jsem ji k Alici. Jadie bleskově vyrazila, kopala a mlátila kolem sebe a nakonec se jí podařilo chytit Ambru za nohu. Ta začala ječet a tak prorazila nepřirozené ticho v místnosti. Nevěděla jsem, jestli brečí ze strachu před Alicí, nebo z bolesti, jak ji Jadie tahala za nohu.

Jakmile si Alice vzala Ambru, odtrhla jsem Jadii, zvedla ji z podlahy a vynesla ze třídy.

Jadie se přestala bránit. Za dveřmi třídy z ní vyprchala všechna bojovnost a rozhodnost. Nejistě se postavila. Z mateřské školky už zase byla slyšet hudba a zpěv.

„Ambra bude v pořádku,“ uklidňovala jsem Jadii. „Vím, žeš jen měla strach. Jsi hodná sestřička. Ale opravdu se nemusíš bát. Paní Haversová se o Ambru dobře postará. A my teď musíme jít nahoru do své třídy. Už jsou tam všichni.“

Šly jsme nahoru ruku v ruce a Jadie ve svém předklonu namáhavě překonávala jeden schod za druhým. Když jsme míjely dveře do šatny, Jadie se zastavila. „Chodívala jsem tam,“ řekla.

„Ano.“

Ještě zavřenými dveřmi do třídy jsem slyšela hlas pana Tinbergena; stoupal a zase klesal, jak se ředitel snažil přesvědčit Jeremiáše, aby něco dělal nebo nedělal. To mě zneklidnilo a chtěla jsem rychle vejít, abych věděla, co se děje. Ale Jadie mi jemně zadržela ruku, abych dveře ještě neotevírala.

„Pamatuješ?“ zeptala se naléhavě, ale tichounce. „Minulý rok? Jak jsem tam za tebou chodila?“

Přikývla jsem.

„Dovolilas, abych nás zamkla.“

„Chtělas to,“ odpověděla jsem.

„Pamatuješ, co jsem potom dělala? Jak jsem vypadala?“

„Myslíš potom, co jsi zamkla dveře?“

Přikývla.

„Ano, pamatuji si to dobře.“

Podívala se na mě – a z jejího předklonu to nebylo nijak lehké. Musela vyvrátit hlavičku na stranu a hodně ji vysunout dopředu. Byla úplně deformovaná. „Vid', že se mě nebojíš?“

„Ne,“ smála jsem se. „Nebojím se tě.“

„Ale já jsem tě odtud vyhnala.“

„Jak to myslíš?“ zvedla jsem tázavě obočí.

„Ten poslední den. Já jsem tě vyhnala. Jako jsem donutila odejít tu druhou učitelku. A myslela jsem, že se nevrátíš.“

„Tys mě nevyhnala. Nedonutila jsi mě odejít – byl konec školního roku a začaly prázdniny. Proto jsem odešla. Teď prázdniny skončily, a já jsem zase tady.“

„Jsi silná,“ podotkla Jadie.

Polohlasně jsem se zasmála, abych uvolnila její napětí.

„Věděla jsem, že jsi silná,“ řekla ještě, než jsme vešly do třídy. „Věděla jsem, že se vrátíš.“

V novém školním roce jsem vždycky potřebovala asi osm týdnů na to, abych děti zvládla a aby se z nich vytvořila soudržná, dobře fungující skupina. Byl to také čas „vytyčování

mantinelů“ – určovali a ověřovali jsme krajní meze ve schopnostech, v chování, ve vzájemných vztazích. Doufala jsem, že tentokrát bude tohle období kratší, protože všichni, až na jednoho, byli „staří mazáci“. Ale mýlila jsem se. Ty první týdny vystihovalo jenom slovo chaos.

Bruce vnesl do naší práce doslova opičí zmatek. Čtyři původní žáčci tvořili celkem vyrovnané dvojice. Ruben a Filip byli zhruba na jedné úrovni, na jiné byla Jadie a Jeremiáš. Ale jenom sám Pánbůh ví, kde byl Bruce. Většinou jsem ho tam měla jako veliké, mohutné mimino. Ležel na zemi, dokud jsem ho nepřemístila. Doslova, fyzicky nepřemístila. Sám nikdy nevyvinul nejmenší úsilí, aby se pohnul nebo cokoli pro sebe udělal. Filipovi a Rubenovi nesahal ani po kolena – jako by byl o mnoho mladší. A byl o mnoho neschopnější. Vyžadoval strašně moc práce. Občas ale projevoval mimořádnou a chytrou aktivitu. Celý ten čas se proměnil v zoufalé úsilí, aby se všechno nerozpadlo, nerozbilo. Bruce měl mimořádný cit pro to, co druhým vadilo, co je vyvádělo z míry. Ukázalo se, že jeho jedinou radostí je ničit vztahy mezi lidmi. Byl zlomyslný a neustále pozoroval své okolí; číhal na ostatní. Cítila jsem, že Bruce vynakládá tolik úsilí na to, aby zmanipuloval svoje bližní, že mu na normální vývoj nezbyvá už ani čas, ani síly.

Bruce působil ve třídě pohromu v každém směru prostě proto, že ode mne vyžadoval neskutečnou spoustu času. Krmita jsem ho, měnila mu plínky, přenášela jsem ho z místa na místo. Už to byla práce na plný úvazek. Pokusy přivést ho k tomu, aby něco z toho udělal sám, by zabraly další den. Ještě horší bylo, co prováděl ostatním dětem. Drobnými zlomyslnostmi popouzel Filipa proti Rubenovi, Jadii proti Filipovi a Jeremiáše proti všem. Jeremiáš trpěl přirozeně nejvíc. Impulzivní, nesoustředěný, výbušný, spadl do každé léčky, kterou Bruce nachystal. Nic ho nikdy nevarovalo a nepoučil se ani časem. Z koutku klidu a odpočinku se stalo místo věčných soubojů. Ve třídě byl málokdy klid, pohoda nikdy.

V té době jsem neměla téměř žádnou příležitost vídat se s Jadií o samotě. Bývala celé odpoledne na hřišti s Ambrou – věděla jsem to, protože jsem je vídala z okna třídy.

Pro mě byla odpoledne na začátku školního roku sledem schůzí sboru, individuálních porad a služeb, takže jsem nebyla snadno k zastížení. Každé volné odpoledne jsem se zoufale snažila připravit úspěšnější den, než jaký jsem právě přežila. Ať už to bylo jakkoli, nezdálo se, že by Jadie nějak usilovala o schůzku. Přicházela a odcházela jako ostatní žáci se školním zvoněním.

Mezitím odešlo léto a ve vzduchu bylo cítit první mrazíky. I v nejlepších letech byl podzim na širých otevřených pláních jenom krátkým, zářivým přechodem mezi suchým, hnědým srpnem a až moc slunečnou, bílou zimou. Ale tento rok nebyl podzim vůbec žádný. Ještě patnáctého září bylo kolem 30 stupňů. Pak přišel jeden studený a mokrý víkend, a listy mrzly na větvích. Mrtvé, hnědé, opadaly během deseti dnů. Začal foukat severák a první dávka arktického vzduchu se pohnula směrem na jih. Začátkem října jsme byli pod sněhem.

Bylo šedé, zatažené odpoledne. Pracovala jsem u stolu – právě jsem chystala pro každé dítě práci na zítra, když jsem zaslechla jakýsi zvuk z chodby. Zvedla jsem hlavu a sklem ve dveřích jsem uviděla Jadii. V neosvětlené chodbě byla tma a Jadie byla vidět jen nezřetelně. Nestála také těsně u dveří; jako by vyčkávala.

Zamávala jsem na ni, ale nepohnula se. Nakonec jsem vstala a šla ke dveřím. „Chceš dovnitř?“

Byla oblečená do nepohody a v širokém kabátě a mnohých šálách se úplně ztrácela.

„Chceš dovnitř?“ zeptala jsem se znovu.

Lehce přikývla a vešla.

„Právě chystám věci na zítřejší vyučování,“ řekla jsem a sedla si znovu ke stolu.

Pomalu a pečlivě sundávala svoje oblečení, kousek po kousku skládala na nejbližší židli. Na sobě měla nakonec jenom bavlněnou vestu a bavlněné šaty. Pak jen stála. Minuta, dvě minuty – nehybné, absolutní ticho.

„Nechceš si sednout?“ vybídla jsem ji.

Pomalu otočila židli a sedla si. Zase v úplném tichu.

„Jak se máš?“ zeptala jsem se. Snažila jsem se o lehký konverzační tón.

„Je všechno v pořádku?“

Nic. Ticho.

„Ambra? Jak se daří Ambře ve školce?“

Pořád ještě žádná reakce.

„A Safíra? Už je asi velká. Jak je přesně stará? Už chodí?“

Jadie se svezla ze židle a sehnula se tak, že měla hlavu v úrovni stolu. Ticho se na nás lepilo jako mokrá deka.

„Víš co? Mám ještě pořád ten klíč. V šatně bychom mohly zamknout oboje dveře,“ navrhla jsem.

Nezvedla hlavu, ale bylo cítit, že její napětí trochu povolilo.

„Pojď me, je to tam pohodlnější. A mám tam co dělat – zapomněla jsem něco ve stole.“

Sly jsme, Jadie zamkla a zajistila oboje dveře, ale zůstala ostražitá. Seděla na lavičce a předkláněla se tak hluboko, až byla docela zlomená. Držela se za žaludek, jako by ji velice bolel. Nechtěla jsem, aby cítila mou upřenou pozornost, a vymyslela jsem si nějakou práci.

V naprostém tichu uběhlo několik minut. Jadie zůstávala pořád předkloněná. Podepřela si hlavu a začala se opatrně rozhlížet.

„Je těžké promluvit?“ zeptala jsem se povzbudivě.

Její oči hledaly moji tvář.

„To je v pořádku. Počkám, Jadie.“

Zase ticho.

„Přišel ten člověk?“ zeptala se konečně.

„Jaký člověk?“

Pozvedla hlavu, aby na mě lépe viděla. „Ten člověk, co hubí pavouky, jak jsi o něm mluvila minule.“

„Myslíš toho ze společnosti pro hubení hmyzu?“

Přikývla.

„Pan Tinbergen ho volá dvakrát za rok, takže – ano, musel tu být nedávno. Asi to bylo těsně před začátkem školního roku.“

Odmkla.

„Ty nemáš ráda pavouky, že ne?“

„Nenávidím pavouky.“

„Proč?“

„Jsou všude. Vlezou všude. Vidí, co člověk dělá.“ Sklonila hlavu až na kolena. Na chvíličku zavřela oči, ale hned je zase široce otevřela. „Co ty děláš s pavouky? Zabíjíš je?“ zeptala se.

„Většinou ne. Nebojím se jich, a když nenadělají pavučiny v mých věcech, nechám je na pokoji. Nevšímám si jich.“

„Ale oni tě hlídají. Pozorují, co děláš.“

„Vím určitě, že pavouky nezajímá, co já dělám.“

Zase malá pauza.

„Vypadá to, že se trápiš. Trápi tě pomýšlení, že tě pavouci hlídají?“

Jadie přikývla.

„Proč si to myslíš?“

Žádná odpověď.

Vrátila jsem se k papírům na svém stole. Jadie se nekonečně pomalu narovnávala. Zakroužila rameny, jako by je uvolňovala, pak kroužila hlavou. Složila ruce do klína a pozorovala je. „Chci se tě na něco zeptat,“ mumlala nerozhodně.

„Ptej se.“

Dívala se dál do klína na své ruce a konečně zvedla oči.

„Věříš mi?“

„Co?“

„Když ti třeba říkám bláznivé věci. Věříš mi?“

„Pokouším se o to. Máš strach, že ti nevěřím, a trápi tě to?“

Mlčela, oči skloněné, potom pomalu promluvila. „Někdy věci vypadají, jako že nejsou pravda. Lidi jim nevěří. I když je to pravda, jsou přesvědčení, že je to výmysl.“

„Myslíš si, že je to tak i se mnou?“

Slabounce kývla.

Naklonila jsem se přes stůl. „Tak já ti něco řeknu. Co když se vždycky snažím uvěřit ti? Co když ti slíbím, že budu vždycky pozorně naslouchat a vždycky se budu snažit uvěřit tomu, co říkáš?“

Jadiiny dlouhé řasy zakmitaly. Sklonila zase hlavu.

„Chtěla jsem ti říct – musím ti říct – buď opatrná na pavouky!“

„Ano.“

„*Sleduj* tě, pozorují, co děláš. Smíš se mnou mluvit jenom tam, kde nejsou pavouci.“

„Ano.“

„Jinak umřeš. To je ta pravda. Pavouci chtějí, abys umřela. A kdyby se dozvěděli, že ti to říkám, umřela bych taky.“

Kapitola třináctá

Už od začátku září se dětí začala zmocňovat každoroční hysterie Dušiček. (Anglosaský zvyk převlékat se v předvečer svátku Všech svatých za masky, provozovat výtržnosti a žebrat dům od domu – to je Halloween – pozn. překl.) Jeremiáš, který byl z celé třídy obdařen nejsilnějším hlasem, byl také nejvíc nadšen možnostmi, které Halloween nabízí.

„Já a brácha, my pudeme dům vod domu a žádnej nevynecháme. Zajdem do *každýho* domu a na dary si vemem povlaky z peřin. A dostaneme sto cukroví.“

„Sto *kousků* cukroví,“ opravila jsem ho.

„No možná dvě stě. Nebo docela tisíc. Asi nejspíš tisíc cukroví.“

„Tisíc *kousků* cukroví.“

„Dyť to říkám přece.“

Seděli jsme všichni kolem stolu a vyráběli jsme „plastický závěs“ na nástěnnou tabuli. Četla jsem o té práci v učitelských novinách: na velký papír se nakreslí obrázek a pak děti natáčí malé čtverečky různobarevného hedvábného krepového papíru na ten konec tužky, kde bývá guma. Tak vzniknou malé tvary podobné květům, a ty se lepí těsně k sobě do předkresleného vzoru. Doporučovalo se to už i pro mateřské školky a myslela jsem si, že by to bylo dobré i pro nás. Neuvědomila jsem si, jak mnoho papírových čtverečků se musí nakroutit, aby zaplnily závěs těch rozměrů, jaký jsme potřebovali. A ani jsem nepomyslela na to, jak patlavá je práce s lepidlem.

„Kde bydlíte?“ zeptal se mě Jeremiáš. „Asi k vám přídeme. A víte, jakou budu mít masku? Budu Superman. Nejsilnější muž ve vesmíru.“ Vyskočil a mrštil tužku do vzduchu. „S pomocí černých lebek budu mít moc!“ Jadie, která seděla vedle něj, si zacpávala uši.

„Myslím, že moc křičíš, Jeremiáši,“ napomenula jsem ho.

„Ale ne, nebudu Superman. Budu Batman.“ Roztáhl ruce jako křídla.

„Jeremiáš, sedni si! Prosím.“

„Za co pudeš ty, Filipe?“ zeptal se.

Filip se vážně pokoušel natočit na tužku krepový papír. Za deset minut soustředěného úsilí vyrobil dva tvary.

„A co ty, smrád?“ otočil se na Rubena. „Za co pudeš ty?“

Ruben si lepil kousky papíru na víčka, ale teď právě byl ztracen ve slastech sebeukojování.

„Co bude Ruben?“ zeptal se Jeremiáš mě.

„Myslím, že půjde za piráta. Je to tak, Rubene?“ sundala jsem mu jemně ruce.

„A Brucie bude tulák. Uděláme mu hůl a ranec, tady ve třídě. Vid', Brucie?“ Usmála jsem se na něj, ale on stál na své židli a nedělal vůbec nic.

„Nebude tak dobřej jako já. Já budu nejlepší. Moje maska bude nejlepší ze všech a dostanu cenu. Pan Tinbergen dycky dává ceny a letos ji získám já.“ Jeremiáš se podíval na Filipa. „Tak co ty?“

„Huh – huh.“

Sklonila jsem se k němu a stiskla mu rty. „Zkus to znovu, File. Buh – uh-uh.“

„Huh-huhh.“

„Bunny. Tak je to dobře – králíček! Výborně, Filipe.“

„*Králík*?“ vyjekl Jeremiáš. „Králík? Čí blbej nápad je zase todle, člověče? Jenom idiot může dělat *králíka*!“

„Ale já myslím, že to bude moc hezký kostým, Jeremiáš. Filipova maminka z domova mi řekla, jaké to bude. Filip bude mít dlouhé uši, a dokonce i vousiska.“

„Taky vocas?“ Jeremiáš pískal a měl z toho ohromnou legraci. Vyskočil ze židle a skákal kolem celé třídy; rukou si mával u zadku. „Mám vocas! Mám vocas!“

Snažila jsem se nevšímat si ho a přešla jsem k Jadii. Seděla osamoceně, vyráběla papírové tvary a lepila je na závěs. Teď už se s chlapci bavila častěji a víc žila s celou skupinou, ale často se zase chovala, jako by tam nebyl nikdo z nás. „Už jsi přemýšlela o kostýmu?“ zeptala jsem se jí.

Jadie neodpověděla.

Jeremiáš skočil zezadu na její židli a zkrřížil děvčátku ruce

kolem krku. „Co na sebe vemeš, člověče holka? Co budeš? Čarodějnice? Čarodějská učednice? Vrdí, vrdí, čarodějka smrdí. Tohle starý sádlo začíná...“

„Jeremiáš, *prosím!*“ zasténala jsem. Seskočil a Jadie se oprášila, jako by ji obtěžoval hmyz.

„Víš, co budu já? Víš to, holka?“ Tentokrát se vrhl na stůl před ni a rozházel všechny papírky, které nastříhala. „Já budu Drákula a prokousnu ti krk! Uhá!“ A zase se sápal holčičce po krku. Při jejich vzájemné pozici to neměl lehké.

„Jeremiáš! Slez z toho stolu a jdi okamžitě na své místo. Máš pracovat na závěsu, tak už něco dělej!“

„Budu mít zuby,“ řekl, sklouzl ze stolu a strčil mi nos přímo do obličeje. „Budu mít ty upíří zuby, co svítěj ve tmě, a budu mít plnou hubu kečupu. Dyž hubu votevřu, vyteče to ven jako vopравdická krev. Grrr, húrírí!“ Sápal se mi po krku.

Chytla jsem ho za ramena, stáhla ze stolu a usadila na židli.

„Vopravdu budu plivat krev! Protože já a brácha, pokaždý dyš sme byli u MacDonalda, ukradli sme ty malý kečupy. Dám si je do pusy a *hurá!* To bude plivanec!“ vykládal nadšeně. „Budu nejlepší ze všech! Pan Tinbergen mi dá první cenu. Možná mi dá peníze nebo něco, protože já budu tak dobrej, že tomu ani nebude věřit.“

„Vypadá to, že máš samé skvělé plány,“ řekla jsem mu a odvrátila jsem se od něho směrem k Jadii. „A co ty, jaké máš plány ty? Víš už, jaký budeš mít kostým?“

Lehce pohodila hlavou. „Nebudu mít žádný kostým.“

„Nebudeš v kostýmu?“ vyskočil Jeremiáš. Byl ohromen.

„Ale no tak!“ přidržela jsem ho na židli. „Je ještě spousta času.“

„Ne, nebude mít žádný kostým. A neměla jsem ho ani loni,“ řekla Jadie.

„Vopravdu nemáš nic?“ zeptal se Jeremiáš nevěřicně.

„Já o to nestojím.“

Jeremiáš se ze samého překvapení odmlčel. A to už bylo co říci. Ale musím přiznat, že i já jsem byla překvapená. Věděla jsem, že všichni rodiče na nějaký kostým mají a že mezi nimi nejsou žádní ortodoxní věřící, kteří by Halloween odsuzovali

z náboženských důvodů. Předpokládala jsem proto, že se všichni zúčastní školního průvodu masek.

„A co budeš dělat, až my budem mít průvod?“ zeptal se Jeremiáš. „Jak budeš chodit ze třídy do třídy a jak se budeš předvádět ostatním, dyš nebudeš mít žádnou maškaru?“

„Nepudu do průvodu.“

„Jak chceš potom dostat cenu?“

„Nechci žádnou cenu.“

„A proč teda vůbec chodíš do školy, dyš si nechceš užít nic z toho dobrýho, co tu někdy je? Proč nezůstaneš doma?“

Jadie zvedla hlavu, sklonila ji ke straně a dívala se přes stůl na Jeremiáše. „Jsem tu z toho samýho důvodu jako ty. Kdybychom sem nechodili, sebral by nás policajt, co má na starosti ulejšky. Chodím sem, protože musím.“ V jejím hlase bylo nečekané zaujetí. „Ale nemůžou mě přinutit, abych dělala nesmysly, které dělat nechci. Nemůžou mě nutit, abych předstírala, že jsem něco, co nejsem.“

„No teda,“ užasl Jeremiáš a sedl si konečně na židli. „Ta holka ví, co říká. Slyšela ste ji? Dejte si na ni pozor – esli přesvědčí všechny děti, budete bez chleba! Vyhodí všechny učitele.“ Jeremiáš si Jadii dlouze prohlížel. „Možná mě budeš nenávidět za to, co teď řeknu. Ale věděli, proč tě dávají do týdle třídy. Jasně to nemáš v hlavě v pořádku.“

V domě vedle školního hřiště měli fenku zlatého kokra. Bylo to nádherné zvíře a mělo dobrou povahu. Hrávalo si často za plotem u hřiště a moje děti tam rády chodily. Volaly na psa a protahovaly ruce, aby ho mohly pohladit nebo poplácat. Když zjistily, že fenka vrhla v září štěňata, měly ohromnou radost. V říjnu už byla štěňata hravá a ňafala po dětech, které teď k plotu přicházely ještě raději, a dost často jsme museli vracet domů některé štěně. Buď se plotem protáhlo samo, nebo ho protáhli naši školácci. Nebyla jsem tedy nijak překvapená, když za mnou o přestávce přišel starší žák do klubovny a řekl mi, že Jeremiáš vytáhl zase jedno štěně.

Jeremiáš psy zbožňoval. Neměl úctu před nikým, kdo měl dvě nohy, ale čtyřnohé tvory respektoval a byl k nim laskavý.

Neměla jsem proto strach, že by štěněti něco udělal, ale pro jistotu jsem se tam šla podívat. Ostatní moje děti měla na starosti služba na hřišti.

Chvilí jsem chlapce hledala, až jsem zaslechla jeho hlas ze slepého schodiště, které vedlo k dávno zazděnému vchodu do suterénu. Neviděla jsem na něj, ale podle řeči bylo jasné, že tam není sám. Zastavila jsem se. Hlas, který odpovídal, patřil Jadii.

„Koukej, tady je ta jeho věc,“ říkala právě.

„Jo, má ho klukovskej,“ odpovídal Jeremiáš. „Ostatní štěňata to mají holčičí, jen tenhle klukovský. Proto ho mám nejrači.“

„Znám pro to různý jména,“ řekla Jadie.

„No jo, já taky.“

„Která? Řekni!“ naléhala Jadie.

„Přirození,“ odpověděl Jeremiáš vážně.

„To já znám lepší. Pták.“

„Můj bratranec mu říká čurák.“

„Jo, čurák, to znám. A bimbás.“

„Tak tomu říkají holky,“ na to Jeremiáš pohrdavě. „A je to hloupý pomenování.“

„Víš ještě něco jinýho?“ Když Jeremiáš hned neodpověděl, pokračovala Jadie: „Klacek.“

„A vocas.“ Ted' následovalo přisprostlé chichotání.

„Červík.“ To byla zase Jadie. „Protože to tak vypadá.“

„Né dycky,“ odporoval Jeremiáš obranným tónem. Pauza. A pak se zeptal: „Jaký ména eště víš?“

Jadie neodpovídala a já jsem vykročila, abych štěně odnesla. Vtom promluvil Jeremiáš zaujatě: „Koukej, můžeš si myslet, že je to kráva. Podojíme ho. Tahej! Tahej! Moh by to bejt jeden z těch cecíků, co visej krávě pod břichem.“

„Však ho podoj. Když ho má tlustýho, tak mlíko poteče,“ pobídla ho Jadie.

„Ale přece nedojíš mlíko z ptáka. Dojíš ho z vemene. Dyť kráva je ženská.“

„Ale ne. Já dovedu vydojit mlíko z mužskýho ptáka,“ řekla Jadie. Říkala to pyšně a bylo jasné, že vychutnává svoji převahu.

„To nedokážeš!“ odporoval Jeremiáš.

„Taky bys to dokázal. Ale ne tak. Musíš ho vysát. Takhle.“

„*Jadie!*“ Pádila jsem ze schodů a křičela ze všech sil.

Vyděsila se a postavila štěně prudce na zem. Vedle ní stál Jeremiáš a byl ohromený. „Viděla ste, *co dělá?* Viděla jste to? Dala si do pusy přirození toho štěněte.“

„Do zvonění je ještě chvíle času, Jeremiáši. Když si pospíš, ještě si stihneš zahrát s kluky fotbal.“

„Ale—“ Na jeho obličej byl ještě šok.

Podívala jsem se na něj výmluvně. „Ale to bys musel jít *hned.*“

Jeremiáš pochopil a odběhl.

Jadie se pokusila odběhnout s ním, ale držela jsem ji pevně.

„Myslím, že si musíme promluvit, *Jadie!*“

Sehnula jsem se, zvedla jsem štěně a chvíli jsem se s ním mazlila. Jadie měla obrovské a ostrážitě oči, panenky rozšířené.

„Na jaře jsi vzala do úst Rubenův penis. Vysvětlila jsem ti, že je to nejsoukromější místo jeho těla a že se těchto míst nedotýkáme. Tehdy jsem si myslela, žeš to udělala z hlouposti, protože děti – chlapi i dívky – takové hlouposti zkrátka někdy dělají. Ale teď už si myslím, že to neděláš jenom z hlouposti. Že je za tím něco víc.“

„Já jsem si hrála,“ šeptala Jadie a skláněla hlavu co nejhlouběji.

„*Nezlobím* se a nebudu se zlobit, takže se nemusíš bát. Zajíká mě to, *Jadie*. Když dělají malé holčičky to, co jsi ty dělala teď, viděly to většinou dělat dospělé lidi. Někdy to dětem dokonce někdo dospělý ukáže nebo to s nimi dělá, a děti to pak napodobují.“

Jadie vypadala zaraženě.

„Není to tvoje chyba, *Jadie*. *Nezlobím* se. Ale jestli se tě někdo dotýká na takových místech, nebo chce, abys to dělala ty jemu – nebo jí –, tak mi to prosím řekni. Je důležité, abych to věděla. Jestli mi nedůvěřuješ, řekni to tomu člověku, kterému věříš.“

Jadie přešlapovala z nohy na nohu a mlčela. Prohlížela

jsem si – pokolikáté už? – její drobnou, něžnou postavičku, její nádherné vlasy rozhozené kolem ramen, a znovu jsem cítila její přitažlivost. Vyzařovala z ní přesto, že byla tak ohnutá a zdeformovaná.

„Jestli tě ty věci někdo naučil, asi ti také zakázal o tom mluvit. Asi ti řekl, že bys měla veliké potíže a že by si lidé mysleli, že jsi zkažená holka. Nebo že budeš muset odejít od svých rodičů a postihne tě něco strašného. Lidé, kteří dělají něco špatného, něco, o čem ty víš, tě určitě hodně straší, abys nemluvila. Protože dobře vědí, že co dělají, to se dělat nesmí. Lžou a vyhrožují, abys nehledala u nikoho pomoc. Ale jestli se tě někdo takhle dotýká nebo chce, abys ty se dotýkala jeho, pomoc potřebuješ. Ty jsi jenom malá holčička, oni jsou silní a mocní. Potřebuješ někoho stejně silného a mocného, aby ti pomohl.“

„Ale já jsem přece nic nedělala. Jen z hlouposti. Jen jsem si hrála.“

Bezmocně jsem mlčela.

Jadie si zatím našla cestičku, kudy by bezpečně vyvázla: „Je mi to líto,“ mumlala. „Už to neudělám.“

„O to nejde, Jadie. Chci ti *pomoct*.“

Začala zase přešlapovat, odhrmovala suché listí a vzdychala. Už jsem nic neříkala, a tak se konečně na mě podívala. „Můžu už jít?“ zeptala se.

Mlčky a naléhavě jsem se na ni dívala a doufala jsem, že přece jenom začne mluvit.

„Prosím. Už nestihnu žádné hry. Omluvila jsem se, tak snad bych mohla jít.“

Pohladila jsem ji. „Ano, běž.“

Kapitola čtrnáctá

Ve čtvrtek odpoledne vpadla do třídy Arkie Petersonová. Nebyla ohlášena, ale její návštěvy tak většinou vypadaly. Měla na sobě vestu z telecí kůže a v uších se jí houply kostěné náušnice. Vypadala jako ostrá dívka z Divokého západu, dokázala však nosit takové věci s důstojností své profese. Nikdy neztratila tvář.

„Jak se máš?“ pozdravila a sedla si na roh stolu, u něhož jsem pracovala.

Vzdychla jsem, obrátila oči v sloup a povzdechla: „Můj kříž má jméno Bruce. Strašně mi ztěžuje práci.“

Zářivě se usmála „Už na jaře jsem ti řekla, že vítěz je jasný.“

„Všimni si, že opravdu poškozené děti nikdy pořádně nepojmenujeme. Samé pitomé zdobněliny.“ Vstala jsem, abych uklidila věci ze stolu. „Například Brucie místo Bruce. Už jsem jich měla tucty. Dirkie. Cliffie. Jamesie.“

„Jadie,“ přihodila Arkie.

„Ano, *Jadie*.“

„Ovšem,“ Arkie se tvářila vševědoucne. „Další tvůj kříž, že?“

„Ne, vážně. Chtěla bych s tebou o Jadii mluvit tak dlouho, jak bude třeba. A to bude moc dlouho.“

„Říkáš si o další mastný účet u Tottieho?“

„Říkám si o jeden klidný rozhovor. Musím s tebou mluvit. Myslím doopravdy mluvit. Je to vážné.“

Arkie vzdychla. „Co se děje?“

„Myslím, že je sexuálně zneužívaná.“

„Opravdu? Rekla ti něco?“

„Nic mi neřekla, ale stačí vědět, že dvě a dvě jsou čtyři. S tím děvčetem se děje něco moc nepěkného.“

„Myslíš ten malér s Rubenem?“

„To mě znepokojilo, ale říkala jsem si, že to může být náhodné a výjimečné. Děti mají pohlaví, ať se nám to líbí nebo ne. Narušené děti mohou být – a také někdy jsou – v tomto

směru ohromně vynalézavé. Jenže se staly ještě další věci.“ Pověděla jsem Arkii o štěněti.

Arkie se odmítavě zamračila.

„Jadie mluvila o tom, že saje mléko z penisu. Z penisu, ne z prsu! Nepotřebuješ moc fantazie, abys nahradila slovo ‚semeno‘ slovem ‚mléko‘. Průměrné osmileté dítě by samo od sebe na tohle nepřišlo. Většinou je vyděsí představa soulože, natožpak orálního sexu.“

Arkie sevřela ruce, vystrčila špičku jazyka mezi zuby a vypadala ohromně přemýšlivě. „Ale to všechno je velká neznámá. Možností je hodně. Třeba má její otec plné police pornografických obrázkových publikací. Třeba sedává do půlnoci před televizorem a kouká na nevhodné pořady. Děti teď vědí hodně, Torey. Mají přístup k informacím, o jakých se nám ani nesnilo.“

„To vím, ale je něco jiného vidět to, mluvit o tom, a něco jiného je dělat to. Dokonce i Jeremiáš byl z Jadie zděšený a jen Pánbůh ví, co ten kluk vidí doma. A ještě něco: *chtít* něco dělat je víc než dělat to.“

Tentokrát Arkie neodpověděla.

„Vím, že toho moc dělat nemohu. Dokud Jadie sama nikoho neobviní, nemohu zasáhnout. Až moc dobře vím, jak je to nebezpečné. Navádějící otázky, vynucené informace a všechno tohle v případě, že se věc dostane k soudu, nebo dokonce do novin. Abych použila stará otřepaná klišé, tedy nemám nic víc než neblahé tušení a špatné vibrace.“

„Ano,“ oddechla si Arkie. „Už ti rozumím. Poznamenám to do jejího spisu a projdu všechny staré záznamy – třeba najdu něco, co by nám pomohlo. Myslím, že to děláš dobře – nejlépe, jak je to vůbec možné. Jestli je zneužíváná, musíme mít důkaz, nebo musí jasně promluvit. Tedy: oči otevřené, uši nastražené, a snad přijdeme na skutečné důkazy. Nebo budeme alespoň vědět, jak se ptát.“

„Ano,“ souhlasila jsem, ale ve skutečnosti jsem byla zklamaná – toužila jsem slyšet konkrétní rady.

Jedno odpoledne příštího týdne jsme všichni seděli kolem stolu. Ruben, Jadie a Jeremiáš psali každý podle své předlohy, jak jsem jim je zadala. Filip vystřihoval obrázky z časopisů a nalepoval je do svého sešitu; měl vybírat různá jídla a potraviny. Já jsem seděla s Bruciem a snažila jsem se ho naučit rozeznávat barvy. To, že jsme konečně mohli sedět pohromadě a něco dělat, bylo hotové požehnání. Za chvíli ovšem idylku porušil Jeremiáš. Začal tiše škrábat na spodní stranu stolní desky. Vyluzoval tiché, ale nepříjemné zvuky.

„Jeremiáši, dokonči svoji práci prosím,“ napomenula jsem ho. Bylo ticho, ale za chvíličku se škrábání ozvalo znovu.

„Už si pro tebe du,“ šeptal Jeremiáš Filipovi, který seděl naproti.

Dal ruce zpátky a předstíral, že pracuje. Ale už v příští chvíli prováděl jinou klukovinu: na hřbet ruky si položil kus papíru a pohyboval prsty. „To je tarantule, ten veliký pavouk,“ šeptal zlomyslně a pohyboval papírem směrem k Filipovi. „Jedna z těch velkých, chlupatých potvor, a jde si pro tebe.“

Jadiei se rozšířily oči hrůzou a ztmavly. Jako hypnotizovaná sledovala Jeremiášovu ruku. Rychle jsem zasáhla – shodila jsem papír, aby bylo vidět, že jsou to jen pohybuující se prsty. „Je to jen hloupý kluk,“ konejšila jsem ji. „Jen něco předstírá.“

Ale Jeremiáš nepřestal. Jeho prsty putovaly dál po stole směrem k Filipovi. „A mám tě!“ vykřikl, bleskově vyskočil, naklonil se přes stůl a chytil Filipa za krk. Všechno to byla jenom hra.

„Jeremiáši! Myslím to vážně. Sedni si. Toto bylo poslední varování.“

Chlapec zakoulel očima, sedl si na své místo a začal: „To mám z toho, že jsem Indián. Nikdy byste tak nekřičela na bílou kůži.“

„Bílá, černá, hnědá nebo oranžová s bílými puntíky, to je mi jedno. Nevadí mi tvoje kůže, ale to, co děláš.“

„No jo, no jistě,“ mumlal si pro sebe. „Nikdy se na mě nikdo nezlobil kvůli mojí kůži.“

Vrátili jsme se každý ke své práci, ale za pár minut se Jere-

miášovy prsty už zase pohybovaly. Opravdu se snažil ovládnout; dřepł si a přitiskl prsty k podlaze.

„Dyť se *snažím*, člověče,“ odpověděl na moje nevyslovené pokárání a sedl si zase na místo. „Ale ty prsty si dělájí, co chtějí.“ A s tou omluvou začal zase bubnovat, nejprve po své vlastní paži, pak přešel na Jadiina ramena.

Ta zaječela a vylítla. „Dej to pryč!“ křičela. „*Zastav to!*“ Než jsem mohla zakročit, přeletěla třídu jako střela, vpadla do šatny a zabouchla dveře. Chtěla jsem se k ní dostat, ale slyšela jsem už jen otočení klíče v zámku.

„Jadie? Jadie, pusť mě dovnitř!“

Nebylo slyšet ani hlásek, ani pohyb.

Tiše jsem stiskla kliku, abych se přesvědčila, že je opravdu zamčeno. Nechtěla jsem ji poplašit a jen jsem šeptala: „Prosím pusťš mě dovnitř?“

Nic. Žádná odpověď.

„To jsem jenom já. Prosím pusť mě k sobě.“

Nic.

Nakonec jsem se vrátila ke stolu, kolem něhož seděli chlapci v napjatém očekávání. Oči vyvalené.

„Proč to udělala?“ chtěl vědět Jeremiáš.

„Proč asi? Ty nevíš?“ řekla jsem rozzlobeně.

Chvilí koukal na dveře do kabinetu, pak potřásl hlavou. „No, asi vás nepotěším, ale vy zas nejste tak moc dobrá učitelka, jak se říká. Čeká se, že zařídíte, aby to tu nevypadalo jako u bláznů. A vona teď uteče a zamkne se na hajzlu.“

„Není na záchodě a potřebuje jenom být chvilku sama.“

Jeremiáš si hlasitě odfrkl a prohrábl si vlasy, že mu zůstaly stát jako hřebíky. „Minulej rok nemluvila, ale jinak byla dobrá. Teď teda mluví a ukazuje se, že je sakra bláznivá. Nerad to říkám, ale asi je to vaše vina.“

Celý zbytek odpoledne zůstala Jadie v šatně. Sem tam pronikl zdí slabý zvuk, jak přecházela, ale jinak nic. Ani náznak něčích přítomnosti. A také ani náznak, že by odešla dveřmi na chodbu. Pak oznámil zvonek konec vyučování.

„Kurva, to sem zvěďavej, co budete dělat, dámo,“ vykřikoval Jeremiáš. „Nedostanem se tam pro kabáty.“

Přistoupila jsem těsně ke dveřím. „Jadie? Už je čas, teď opravdu musíš otevřít. Je konec vyučování a chlapci potřebují kabáty, aby mohli jít domů.“

Rubena vyvedla změna zaběhaného pořádku tak z míry, že začal brečet.

„A h h h h,“ opičil se Jeremiáš, až to rvalo uši. Pak vyštěkl rozkaz jako na vojně: „Okamžitě otevři!“

„Ne, to nesmíš! Uklidni se.“ Odstrčila jsem ho. „Jadie,“ oslovila jsem děvčátko zavřenými dveřmi.

Nic.

Věděla jsem, že bych se dovnitř dostala snadno, protože pan O'Banyon měl univerzální klíče. Ale to jsem nemohla udělat, protože vztah mezi mnou a Jadií byl velice křehký a do značné míry spočíval na těch zamčených dveřích. Nemohla jsem otrást její vírou v jejich absolutní bezpečnost. A tak jsem byla v situaci, která se dala jen těžko vyřešit ve všech směrech dobře.

„Jestli budu muset, *otevřu*, Jadie.“ To jsem řekla svým nejprísnějším učitelským hlasem. „Ale pořád ještě můžeš otevřít ty sama. A bylo by to o moc lepší, to mi věř.“

Konečně jsem uslyšela otočení klíčem. Klikla cvakla a dveře se otevřely. Jadie, oči červené a napuchlé, stála ztracená uvnitř.

„Jeremiáši, utíkej se podívat, jestli je slečna McLarenová se svými chlapci a dívkami ještě na chodbě. Popros ji, aby laskavě dohlédla na tebe a na ostatní chlapce, dokud nebudete v pořádku dole ve svých autobusech.“ V šatně jsem rychle posbírala oblečení dětí a vždy přítomnou Rubenovu Holanďanku. Objevila se Lucy.

„Udělej mi tu obrovskou laskavost, buď tak hodná, prosím tě,“ řekla jsem tak naléhavě, jak jsem nejvíc uměla, a zmizela jsem v šatně.

Jadie tam pořád stála, hlavu skloněnou, obličej zakrytý oponou vlasů. Za ní na lavičce byly pěkně vyrovnané všechny panenky.

Šla jsem k hračkám. „Vypadají jako rodina. Tato by mohla být maminka, tamta zase táta. A tyhle vypadají jako děti.“

Mlčela, nepohnula ani svalem.

Sedla jsem si k panenkám. „Co dělá tahle černovláska?“ vzala jsem Jadiinu nejmilejší. „Ráda bych věděla, jak se asi cítí.“

Ani teď se Jadie nepohnula, nepromluvila.

Něžně jsem panenku hladila a odhrnula jí nerozčesané vlásky. „Budeme si hrát?“ zeptala jsem se směrem k Jadii. „Tato panenka bude tvoje. Budeš si myslet, že jsi to ty, a povíš mé panence, na co myslíš. Dobře?“ Podávala jsem jí loutku, ale Jadie se odvrátila.

Přitáhla jsem tedy panenku zase k sobě a postavila si ji na kolena. „Ach já jsem tak nešťastná,“ nařkala jsem za ni vysokým hlasem. „Trápím se a mám strach a je mi bídně.“

„Ale miláčku,“ odpověděla jsem svým hlasem, „co je to s tebou?“

„Bojím se a je mi tak divně,“ pípala panenka.

„Ale co to je? Co tě trápí? Můžeš mi to říct?“

„Dějí se strašné věci, a já nevím, jak to skoncovat,“ plakala panenka.

„Ty moje chudinko malá, to je zlé,“ litovala jsem ji a tiskla ji k sobě. „Je mi tak líto, že jsi nešťastná. Pojď ke mně, já tě pochovám. Dovol, abych ti pomohla.“

Jadie udělala krůček blíž ke mně. Sledovala jsem ji pokradmu koutkem oka a mluvila jsem dál s panenkou. „Bojím se, tolik se bojím,“ křičela panenka plačtivým hláskem. „Je tak těžké mluvit o tom, a stejně bys mi nevěřila. A řekla bys, že si za to za všechno můžu sama.“

„Ach drahoušku, ona je tak nešťastná,“ řekla jsem směrem k Jadii. „Jak bychom ji potěšily? Nevíš, co by jí pomohlo, aby se cítila líp?“

Jadie hleděla na panenku. Zmocňovalo se jí pokušení, ale ještě váhala. Začala se přece jen opatrně přibližovat, a dokonce natáhla ruku k panence. „Neboj se,“ šeptala a lehounce ji hladila po vlasech.

„Ráda bych věděla, čeho se tak bojíš,“ zkoušela jsem.

„Má narozeniny.“

„Ach ovšem,“ řekla jsem vědoucím tónem, ačkoli jsem ne-

měla tušení, proč by měly být narozeniny důvodem ke strachu. „Chudinko malá,“ obrátila jsem se zase k panence. „Jsi tak vyděšená. Ale já tě držím pevně, neboj se mluvit. Slova jsou dobrá, protože mi pomůžou pochopit, čeho se bojíš. Hezky tě k sobě přitisknu a můžeš mi povědět o všem, co tě trápí. Pak ti budu schopná pomoci.“ Tiskla jsem ji k sobě.

Jadie začala plakat.

„Pojd' ke mně, miláčku. Ty mi také můžeš říct, co tě trápí,“ natáhla jsem k ní ruce.

„Nemůžu!“

„Můžeš, Jadie!“

„Nemůžu. Nerozuměla bys tomu.“

„Můžeš. A já to chci.“

„Já *nemůžu* a ty to *nechceš*.“

„Dej mi šanci, ano?“ Usmála jsem se na ni. „Hned teď a tady. Budu tě pevně držet v náručí.“

„*Nemůžu*,“ odporovala vášnivě. „Stejně bys tomu nerozuměla.“ Vytrhla se mi a otočila se na patě. Utíkala ke dveřím, odemkla je a vyběhla dřív, než jsem ji chytila. Zůstala jsem sama. Slyšela jsem jenom kroky, které se ode mne vzdalovaly, a jejich ozvěnu v prázdné chodbě...

Škola začínala v osm čtyřicet pět, a já jsem většinou přicházela kolem osmé. V těch pětačtyřiceti minutách jsem obvykle všechno připravila, soustředila jsem se a zapadla do školního prostředí. V klubovně jsem si vzala šálek kávy a vracela se s ním kolem Aliciny třídy a kolem tříd dalších kolegyň, pozdravily jsme se a prohodily pár slov. Končila jsem u Lucy, a s tou jsme si pořádně popovídaly, často až do zvonění.

Ráno po té aféře s „pavoukem“ a s Jadí jsem začala svůj obvyklý okruh, ale než jsem došla k Lucy, byla káva vypitá a chtěla jsem prázdný šálek odložit u nás v šatně. Otevřela jsem dveře a s údivem jsem zůstala mezi nimi. U stolu seděla Jadie.

„Jak ses sem dostala?“

Neodpověděla. Měla na sobě ještě kabát i boty.

„Pan Tinbergen by se zlobil, kdyby tě tu viděl. Je hodný, že

dovoluje tvoje návštěvy po vyučování, ale nemyslím, že je dobré zkoušet jeho trpělivost. A vždycky velmi přísně trval na tom, že děti musí čekat venku, dokud nezazvoní.“

„Moje sestřička bude mít narozeniny,“ řekla Jadie. Visela na mně očima. Měla nádherné, čistě modré a jasné oči; barvu ještě zdůrazňovaly husté, dlouhé řasy, černé jako uhel. Obličej měla napjatý očekáváním.

„Tvoje sestra bude mít narozeniny?“ opakovala jsem jako očarovaná.

Oči děvčátka se rozšířily, potemněly, panenky se rozšířily. Pátrala v mém obličejí. Cítila jsem, jak moc mě potřebuje, a byla jsem zoufalá ze své bezmoci. Nechápala jsem nic.

„Která?“ zeptala jsem se nejistě.

„Ambra.“

„Ach ano, ovšem.“

„Bude jí šest.“ Mluvila tiše, spíš šeptala. „Dvacátého sedmého.“

„A to tě trápí?“

Trápilo ji to. Hlavu svěšenou, záda ohnutá, žmoulala šňůrku od rukavic. Hlasité popotahování oznamovalo, že má pláč na krajíčku.

Vytáhla jsem židli a sedla si ke stolu naproti ní. „Můžeš mi toho říct trochu víc?“

Žádná odpověď.

Natáhla jsem ruce přes stůl, abych se jí dotkla. „Miláčku, chci ti pomoci. Víím, že se poslední dobou moc bojíš, že jsi nešťastná. Chci ti pomoci – moc to chci –, ale *musíš* mi říct, co se děje. Jinak nemohu vědět, co bychom měli udělat.“

„Ambra musí umřít.“

„Proč si to myslíš?“

Jadie zvedla oči, plné bolestného zklamání. „To už jsem ti přece řekla. Bude jí šest let.“

Mlčela jsem, úplně zmatená.

„A já *nechci*, aby umřela.“

„Jistě ne, miláčku, ale lidé přece neumírají jen proto, že je jim šest.“

„Tashee proto umřela. A Ambra by mohla umřít přesně

jako Tashee. Mohlo by se to stát úplně stejně. Myslím, že Ambra je na řadě.“

„Tashee umřela?“

Jadie svraстила obočí a celý její obličej vyjadřoval podezření. „To už přece víš. Říkala jsem ti to.“

„Někdy jsem trochu popletená, miláčku. Ne že bych tě neposlouchala nebo že bych ti nevěřila. To určitě ne. Je to jenom tím...“

Jadie začala couvat i se židlí a já jsem pochopila, že zase odejde. *Prosím tě, Bože*, modlila jsem se, *prosím, dej mi vědět, co mám říct. Co mám teď říct.*

„A jak umřela Tashee...“, promluvila jsem něžně, „co se vlastně stalo?“

Čihavě mě pozorovala. Pak pozorně prohlížela všechny kouty a skuliny, kde by mohla být pavučina. Naklonila se až těsně ke mně a šeptala: „Paní Ellie vzala nůž, takhle zakřivený“, odmlčela se a prsty kreslila tvar nože na desku stolu. „A dala ho přesně sem, Tashee na krk.“ Zase odmlka. Jadie těžce polykala, vzdychala a naklonila se ke mně tak blízko, že se naše hlavy dotýkaly. „Když to udělala, objevila se krev. Jako z hadice. Nevytekla dolů, jako když se řízneš, ale vytryskla, jako když se zvedne hadice. A paní Ellie chytala krev do hrníčku.“

Opřela jsem si bradu o ruku a přitiskla si prsty na rty, aby nebylo vidět moje vzrušení. Než jsem si byla jistá, že se mi nebude trást hlas, uběhlo několik vteřin. „Zabila ji paní Ellie? Paní Ellie? Ta paní z televize, z ‚Dallasu‘?“

Strnula a podívala se mi do očí. „Ano“, přikývla váhavě. „Ty o tom víš? Taky jsi to v televizi viděla?“

Kapitola patnáctá

Ve středu po poledni jsem dětem dala hodinu „volné činnosti“, abych si zase jednou ověřila, čemu kdo dá přednost. Brucie se většinou povaloval na svém milovaném koberečku a něco žmolal v ústech. Filip a Ruben si hráli s pískem nebo s vodou. Oddávali se těm hrám z celého srdce a byli vždycky celí špinaví a mokří. Jeremiáš a Jadie měli širší záběr. Někdy si hráli, někdy kreslili, malovali nebo četli, někdy pokračovali v práci, kterou měli načatou z jiné hodiny. Jeremiáš míval nevypočitatelné záchvaty aktivity, a uklízel dokonce i svoje poličky.

To středeční odpoledne se Jadie nemohla do ničeho zabrat. Sedala si a zase vstávala, bloumala po třídě a nepřítomně přebírala knížky v policích, zastavila se u rybiček v akváriu a u rozdělaných prací, teď naskládaných v jedné přihrádce, letmo si prohlédla nástěnné tabule. Nakonec došla ke skřínkám s potřebami pro výtvarnou výchovu. Nejdříve kolem jen přešla, ale vrátila se. V řadě tam stály sklenice s rozmíchanými barvami. Prohlédla si je a ukázala na ně prstem. „Mohla bych malovat?“ zeptala se a vyndala jednu z barev.

„Velké papíry na malování jsou v kabinetě,“ řekla jsem a pracovala jsem dál u stolu.

Jadie neváhala. Oblékla si plášť, připravila malířský stojan a do kartonu od vajíček začala skládat vybrané barvy. Se štětcem se zastavila před stojanem, na něm už měla arch papíru. Když jsem se po několika minutách zase podívala jejím směrem, stála tam ještě.

Za dalších několik minut přišla ke mně, štětec v ruce. „Mohu si vzít práci vedle do kabinetu?“ zeptala se zdvořile.

„Stojan a všechno ostatní?“ zeptala jsem se tentokrát já jí. Přikývla.

„Mohla bys. Ale byla bys tak hodná, a nechala tentokrát odemčeno?“

„Můžu ale zamknout ty druhé dveře? Ne ty do třídy, ale ty na chodbu.“

Přikývla jsem.

Jadie pracně odtáhla stojan a vrátila se pro barvy, štětce, pro paletu a pro noviny na podlahu.

Potřebovala jsem něco ze svého psacího stolu v kabinetu; vešla jsem, právě když se Jadie chystala k prvnímu tahu štětcem. Okamžitě jsem si uvědomila, že stojí téměř vzpřímeně. Jakmile zaslechla kroky, ohnula se.

„To jsem jenom já,“ uklidnila jsem ji a vyhledala jsem v zásuvce pero.

„Zavři za sebou, až půjdeš do třídy, ano,“ poprosila. „A řekni, ať každý zaklepá, než sem vejde. Buď tak hodná. Neza-mykám, tak ať každý zaklepe.“

Nechala jsem Jadii samotnou patnáct nebo dvacet minut. Bylo zřejmé, že se věnuje své práci a že je plně zaujatá. Několikrát si přišla pro štětce nebo pro barvy, které potřebovala.

Ke konci hodiny jsem za Jadií zašla, abych ji upozornila, že za chvíli bude zvonit. Malá místnost byla plná „uměleckého“ nepořádku. Na lavičkách stály kelímky s barvami, na podlaze se válely roztrhané, zmačkané papíry a zamazané štětce ležely všude.

„Mohu se podívat?“

Přikývla. Postavila jsem se za ni.

Na obraze byla černě pruhovaná kočka. Byla tak velká, že zaplnila celý velký arch papíru. Hlava, v poměru k ostatnímu tělu příliš velká, byla otočená k nám. Veliké, bíle orámované oči měly ohromné žluté rohovky. Protáhlé uši končily ostrou špičkou. Od nosu, což byly dvě tečky, trčel do stran hustý knír. Dominantou celého kočičího zjevu byla tlama. Zabírala půlku obličeje a byl to rudý, zlomyslný škleb, z něhož pravouhle trčelo šest velkých zubů. Podstatou celého obrazu byla prudká agrese.

„To je Jenny,“ sdělila mi Jadie. „Pamatuješ se na Jenny? Ještě nedávno jsem ji měla. Byla moje.“

„Je to krásný obraz. Opravdu se mi líbí.“

„Vypadá jako tygr, že jo?“

„Ano, vypadá.“

Jadie si přinesla oranžovou barvu a bez vysvětlení začala přes celý obraz natírat široké pruhy.

Ta náhlá akce mě ohromila a neovládla jsem se. S nevolí jsem Jadii okřikla: „Cos to udělala?“

„Nemohla jsem to tak nechat. Tygři jsou nebezpeční. Mohl by skočit a někoho roztrhat.“

Bylo to zvláštní, ale ty pruhy vyvolávaly větší pocit agrese než kočka sama. Přemýšlela jsem, co mohou znamenat. Byla ta kočka symbolem světa, který Jadii ohrožuje, a náhle namalované pruhy znamenaly její úsilí dostat se do bezpečí? Nebo byla kočka ztělesněním Jadiiny vnitřní agresivity a pruhy vyjadřovaly snahu ovládnout ji?

Zeptala jsem se zkusmo: „Když jsi začínala malovat, myslelas už na ty pruhy?“

Jadii vytryskly slzy. „Je to zkažené,“ brečela a chtěla papír strhnout ze stojanu. „Zničila jsem to! Chtěla jsem přece namalovat tygra!“ nařkala.

Chytila jsem ji za ruku. „Ale no tak! Nedělej to! Pořád ještě je to moc pěkný obraz.“

„Zničila jsem to!“

„Ne. Nezničila. Tygr je tam přece pořád.“ Prstem jsem z jednoho pruhu setřela vrstvu oranžové barvy „Musíme to nechat trochu uschnout. Kdybychom s tím chtěli něco dělat teď, jenom by se to rozmazalo. Ale až to uschne, ukážu ti, že můžeme přes pruhy namalovat znovu kočku. Prostě ty pruhy odmalujeme.“

Jadie se trochu utišila.

„Pánem jsi tu ty, ne ta kresba. Když chceš tygra, bude tu tygr.“

„Doopravdy to není tygr,“ mumlala, sotva ji bylo slyšet. „Je to Jenny.“

Jemně jsem ji k sobě přitáhla.

„Je to její duch. Její duch je tygr. Dokud byla živá, vypadala jako kočka, ale doopravdy to byl tygr. Lidi to nevěděli, ale já jsem to věděla. Já jsem do ní viděla – viděla jsem, jak je silná uvnitř. Proto se z ní stal tygr, když umřela. Strašidlo. Duch.“

„Aha.“

Jadie zůstala v mém náručí. „To je opravdová Jenny. Proto-

že tělo se nepočítá. Není důležité, víš? Je to úplně jedno, co se s ním stane, protože maso stejně odpadne od kostí, ale duch zůstane. Jaká seš, to se ukáže až po smrti. A teprve pak doopravdy žiješ. Až když je z tebe duch.“

Ve čtvrtek se Filip vrátil do třídy, bez sebe nadšením. Jeho skutečná matka mu poslala z Chicaga dárek: kouli z umělé hmoty, v níž byla zatavená scénka; když se s hračkou zatřepalo, padal sníh. Ještě nebylo ani Dušiček, ale na obrázku byla už vánoční scénka: Santa Claus jel na saních tažených jelením spřežením.

Filip byl v sedmém nebi. Pořád s tím svým pokladem potrásal, aby padal sníh, a strkal mi hračku až do obličeje, abych mohla tu krásu řádně vychutnat.

„Es – sníh,“ opakovala jsem několikrát s očekávaným nadšením. Chytila jsem ho za ruku, v níž měl hračku, a přistrčila jsem mu ji k obličeji. „Řekni to. Rty musíš mít takhle. S – sníh.“

„Ng – gnň,“ zkusil to Filip a odběhl, aby kouli ukázal dětem. Strkal ji každému k nosu, aby na ten zázrak dobře viděli.

„Mám doma taky takovou. Dej mi ji, File!“ bral mu hračku Jeremiáš.

Filip mu ji ovšem dát nechtěl a v té chvíli byli oba na podlaze a rvali se.

„Nechte toho, vy dva!“ křičela jsem a přiskočila k nim, abych zachránila tretu dřív, než bude na dva kusy. „Jeremiáši, přestaň!“

Poslechl, ale než vstal, ještě Filipa nakopl. „Lakomče jeden blbej! Ty vůbec nevíš, jaký seš prase, ty blboune! Nechtěl jsem přece s tou tvojí pitomostí nic zlého udělat.“

„Když něco chceš, musíš počkat, až ti to půjčí ten, komu věc patří. Nikomu nesmíš brát věci násilím. A nervi se! Je to jasné?“

„Stejně mám lepší!“ neodpustil si Jeremiáš. „Moje je z Disneylandu a je v ní hrad. Není kupovaná vod žádnýho blbýbo negra v krámě a nejsou v ní žádný blbý vobrázky pro mimina.“

„Je čas začít pracovat,“ řekla jsem a pootočila Jeremiáše s použitím mírného násilí. Snažila jsem se soustředit jeho pozornost jinam. „Musíš jít na své místo.“

„Santa Claus je pro mimina!“ vykřikoval dál. „Tak akorát pro tebe, ty sráči! Santa Claus! Ty holt ještě věříš, že starej Santa Claus nosí dárky komínem. Že jo, posránečku! Čuráš si do kalhot?“

„Jeremiáši!“

Filip se cítil v mé přítomnosti bezpečný a hned toho využil, aby si s Jeremiášem vyřídil účty. Držel hračku ve zdvižených rukách a blížil se k Jeremiášovi téměř tanečním krokem. Pí-tvořil se a přeháněl všechny své pohyby, což samozřejmě mělo žádaný účinek. Jeremiáš zrudl a vyskočil. Filip se scho-val do bezpečí za mými zády.

„Myslím, že už tvoji hračku všichni viděli, a všichni jsme ji obdivovali, Filipe,“ řekla jsem mu a vzala mu tu nešťastnou věc. „Už se musíme začít učit.“

„Ng – ne!“ řval Filip jako pominutý. „Mh – oje!“

„Ano, je tvoje, ale teď ji uložím sem nahoru. Dostaneš ji zpátky, až půjdeš domů. Teď je to tu uklizené v bezpečí.“

Řval jako pavián, ale když viděl, že to nepomáhá, přestal. Připojil se k našemu kroužku ranního povídání.

Když se šlo po vyučování domů, nebyla Filipova hračka nikde k nalezení. Sáhla jsem nahoru, na místo, kam jsem ji dala, ale nic tam nebylo. Přistavila jsem ke skříni židli, abych se mohla dobře podívat, ale nebylo to nic platné.

Filip nebyl k utišení. „Mh – moje! Mh – moje!“ naříkal a skákal nejprve kolem skříně, potom kolem mě, ruce nad hlavou.

Hledala jsem všude a snažila jsem se, abychom to všichni brali s humorem, ale bylo mi čím dál tím jasnější, že tu věc někdo vzal. Podezírala jsem Jeremiáše, ale nemohla jsem ho obvinít. Autobusy už čekaly, a já jsem nemohla děti zdržovat. Nemohla jsem už nic vyšetřit, raději jsem konejšila Filipa. Upřímně jsem se mu omlouvala a slibovala, že obrátím třídu vzhůru nohama a že jeho hračku určitě najdu. Nakonec jsem ho, ubrečeného a ještě vzlykajícího, posadila do autobusu.

Jakmile děti odešly, všechno jsem systematicky prohledala. Odtáhla jsem skříň, ale dolů hračka nezapadla. Koštětem jsem prošťárala všechny mezery mezi skříňkami a pod ústředním topením. Neobjevila jsem nic víc než chomáče prachu, zmuchlané papírky a několik gum. Dala jsem nábytek zpátky a srdce mi pokleslo. Někdo musel tu věc ukrást. Celá nešťastná jsem sešla dolů do sborovny, abych se trochu vzpamatovala předtím, než se dám do přípravy na zítřek.

Zůstala jsem v klubovně o moc déle, než jsem chtěla – a tohle byl také důvod, proč jsem tam zacházela jen málokdy. Bylo tak snadné posedět v křesle a popíjet jeden šálek kávy za druhým. Když jsem se tomu poddala, nechtělo se mi vůbec zpátky k práci. Bylo mi jasné, že přípravu budu muset dělat doma. Neměla jsem to ráda, protože pak jsem neměla vůbec žádný odstup od školních starostí.

Jak jsem šla chodbou ke třídě, všimla jsem si, že dveře do šatny jsou zavřené. Věděla jsem jistě, že jsem je nechala otevřené, když jsem šla dolů. Zastavila jsem se a poslouchala. Dveřmi byl slyšet Jadiin tichý hlas: „...sedla do saní a stoupa-la vysoko, vysoko do mraků. Letíme! volala Tashee. Já, Ambra a Jadie to dokážeme. A tak běžely a nastoupily do saní. A sněžilo. Sněžilo hustě. Padal sněh...padal a padal. A odletěly. Vzhůru, vzhůru...“

Vešla jsem do třídy a přibouchla jsem dveře tak hlasitě, aby to Jadie musela slyšet. Dveře mezi třídou a šatnou byly také zavřené. Přešla jsem místnost a čekala jsem za těmi dveřmi. „Jadie?“

Ani hlásek.

„Odemkni dveře, prosím.“ Použila jsem svého úředního, učitelského hlasu.

Žádný zvuk, žádný pohyb, nic. Za dveřmi bylo mrtvé ticho.

„Tohle zkrátka přestane, nebo sem nebudeš smět chodit. Než napočítám do tří, budou ty dveře otevřené. Slyšíš mě? Zadržím. Jedna...“

Tichounký šramot – a pak jsem slyšela, že jde ke dveřím. Zatím ale zůstaly zamčené.

„Dvě...“

Klíč se otočil a dveře se pomalu otevřely.

„Tak a teď mi laskavě dej tu Filipovu hračku,“ řekla jsem hlasem, který nepřipouštěl odpor. Nastavila jsem ruku.

„Nevzala jsem ji!“

Byla jsem opravdu moc zklamaná.

„Jak to, že mi nevěříš. Říkáš, že ano, že už mi budeš věřit, ale nikdy mi doopravdy nevěříš. Jsi jako všichni.“

Objala jsem ji kolem ramen, otočila jsem ji a strčila zpátky do šatny. Zavřela jsem dveře a zamkla je. „Dobře. Takže ti nebude vadit, když se podívám.“ Sáhla jsem po jejím kabátu.

„Přestaň! Nedělej to!“ Strhla mi ruku, proklouzla mi a utíkala ke dveřím. Znovu jsem ji chytla, a v kapse kabátku jsem nahmatala Filipovu hračku. Ale Jadie ji nechtěla vydat. Divoce na mě křičela, zase se mi vytrhla a utíkala ke dveřím. Klíč byl v zámku.

Popadla jsem ji za rameno. Mlátila kolem sebe, točila se a snažila se vykrotit z mého sevření. To se jí také podařilo. Při těch prudkých pohybech jí však hračka vypadla. Plast se roztrhl na kousíčky.

Obě jsme se lekly a na vteřinku strnuly. „Ach miláčku,“ řekla jsem nakonec. Na víc jsem se nezmohla.

Jadie se topila v slzách. Klekla si na zem, sbírala kousky hračky a tiskla si je na prsa.

„Pomohu ti,“ nabídla jsem se a klekla vedle ní na zem.

„Ne!“ zaječela a prudce mě odstrčila. „Ne! Tys to provedla! Zavinila jsi to!“

„Je mi to líto. Opravdu jsem nechtěla, aby se ta věc rozbila.“

„Je to tvoje vina. Tys mě přinutila, abych to rozbila. Jsi odporná. Jsi hrozná. Zabiju tě.“

Narovnala jsem se vedle ní.

„Chci, abys byla mrtvá!“

„Moc jsem tě rozčilila – tak, že bys mě chtěla zabít?“

„Ano!“ křičela zuřivě a vzteky bez sebe se ode mě odtáhla. Trosky Filipovy hračky pořád tiskla k hrudi.

„Dobře. Tvoje pocity ještě nikdy samy o sobě nezpůsobily, aby se něco stalo. Můžeš vstát a všechno to vykřičet. Cítý a přání ještě nikoho nezabily.“

Jadie přestala se svým proklínáním, na tváři výraz ohromení. Podívala se na své vlastní tělo – byla dokonale vzpřímená. V příští minutě už zase brečela.

Ještě nikdy jsem ji neviděla tak vzrušenou – byla z ní hotová furie. Ječela a běhala z jednoho konce místnosti na druhý a s každou otáčkou její zuřivost vzrůstala. Když byla u jedněch dveří, praštila do nich, obrátila se a utíkala k těm druhým.

Samozřejmě jsem nechtěla vyvolat takové trauma, a byla jsem pořádně vyděšená. V prvním okamžiku jsem chtěla odemknout a pustit ji ven, stejně jako bych pustila motýla, který se tlučel o skla oken. Když jsem ale viděla hloubku jejího vzrušení, bylo mi jasné, že musím dokončit, co jsem načila. Čekala jsem, až záchvat zuřivosti pomine.

Jadie se konečně sesula vedle dveří do chodby. Zbytky hračky, které celou tu dobu mačkala v ruce, teď zase tiskla k hrudi a chránila je celým tělíčkem.

Obličej měla schovaný za hustou záclonou vlasů. Seděla a srdceryvně plakala několik minut, až ji začala přemáhat únava. Pláč ustával, už jenom popotahovala a utírala si nos i pusou do rukávu kabátu.

„Myslím, že ti to udělalo dobře. Dobře že je to venku.“

Jadie se na mě podívala.

„Pojď sem a sedni si,“ vyzvala jsem ji a udělala pro ni místo vedle sebe na lavičce.

Váhala, ale přece jen vstala a přišla ke mně. Vzala jsem papírové kapesníky ze zásuvky a osušila jsem jí oči. Prohlížela jsi mě a mumlala: „Tashee má pravdu.“

„V čem má Tashee pravdu?“

„Jsi silnější. Jsi bůh.“

„Ty bys chtěla, abych já byla bůh?“

Pomalu otevřela dlaně a podívala se na trosky Filipovy hračky. „Ano,“ zašeptala.

„Proč to chceš?“

„Protože pak by neříkali pravdu.“

„Co kdo říká?“

„Oni. Oni to říkají.“

Byla bych ráda dozvěděla víc, ale náš nový smír byl příliš křehký.

„Někdy bych chtěla být mrtvá jako Tashee. Myslím, že to pak musí být lepší. Ale jindy...“

Zmlkla. Probírala zbytky rozbité hračky, až našla Santa Clause. Položila si ho na dlaň. „Jindy zase nechci být mrtvá. Jen to skončit. Chci, aby to přestalo. Chci, abychom Ambra a já... Nevím. Jen bych chtěla, abychom...“ Zase se odmlčela.

Dívala se na světce ve své dlani. „Říkají, že ubližovat je dobré. Že tím člověk získává moc a má právo zabíjet jiné lidi. Když někoho nenávidíš, oni tě naučí, co máš dělat, aby ten člověk umřel.“

„Ale ne!“

„A ty jsi neumřela.“

„Ne, já jsem neumřela. Jenom jsi se na mě zlobila. To je všechno. Zlost je pocit. Pocity nezabíjejí.“

„Paní Ellie říká něco jiného. Říká, že když to chci, můžu způsobit, abys umřela.“

„Ne, já neumřu.“

„To je tím, že jsi bůh. Jsi bůh?“ ptala se Jadie naléhavě a upírala na mě oči.

„Ne, Jadie, nejsem bůh. Neumřela jsem a neumřu, protože paní Ellie nemá pravdu.“

Kapitola šestnáctá

Vrátila jsem se tehdy domů nešťastná a zmatená; můj stav byl však daleko horší, než vyjadřují tato slova. Stále jsem hledala vysvětlení Jadiina chování – a viděla jsem celkem tři možnosti. Za prvé: mohlo to být hluboce narušené dítě, jehož vnitřní život se skládá z hrůzyplné směsice halucinací a útržkovitých schizofrenních myšlenek. Za druhé: mohla trpět následky nějaké traumatické události. A to mohlo být zneužití, věznění o samotě nebo jiné kruté ublížení – a Jadie si vytvořila svůj fantastický svět, aby unikla světu, v němž skutečně žila. Za třetí – bylo to normální zdravé dítě, které se nějak zapletlo do vraždy a do mučení, a nikdo mu nevěřil, když o tom chtělo mluvit. Víceméně jsem vyloučila možnost, že by Jadie trpěla některou nemocí, protože jsem u ní nevysledovala žádný z typických příznaků afázie nebo jiné mozkové poruchy. Ale přesto jsem musela vést v patrnosti také tuto možnost.

Byla jsem neklidná a nesoustředěná, probírala jsem se poštou, otevírala jsem dopisy a ledabyle, jen napůl, jsem je pročitala. Reklamy a inzerce jsem házela rovnou do koše. Neměla jsem hlad ani chuť a nic v ledničce mě nelákalo; udělala jsem si rychlý sendvič a rozhodla se, že si ho sním u televize. Jediná věc, na kterou se dalo dívat, byla retrospektiva – film „Miluji Lucy“. Byl to film mého dětství, a tak jsem strávila asi půlhodinku ve vzpomínkách. Jakmile film skončil, vrátila se do mých myšlenek Jadie s ještě větší naléhavostí.

Už jsem nevydržela sedět před televizorem. Těkala jsem po bytě, přerovnávala jsem věci, uklízela jsem nádobí od snídaně a přebírala jsem papíry na stolku v ložnici a kolem něj.

Až úplně dole, pod hromadou knih, jsem narazila na kazetu s Jadiinou nahrávkou z minulé zimy. Neviděla jsem ji od léta, kdy jsme ji studovali na klinice. Ted' jsem cítila naléhavou potřebu podívat se na ni znovu, prostudovat Jadiinu strašidelnou, sehnutou postavičku, která se před kamerou tak zázračně narovnala, slyšet její vysoký hlásek, který volá o pomoc. Našla bych v tom snímku nějaký nový, skrytý smysl? Porozu-

měla bych věcem, kterým jsem tehdy nerozuměla? S kazetou v ruce a s pohledem upřeným na tu krabičku jsem si uvědomila, že nutkavý neklid tohoto podivného večera nepramení ani tak z toho, že se nemohu zbavit myšlenek na Jadii, jako z toho, že jí nerozumím.

Seděla jsem sama v Peckingu, zavřená ve svém podkrovním bytě. Přepadla mě touha po profesionálním a kamarádském prostředí kliniky, kde jsem si mohla u šálku kávy popovídat o svých problémech a provozovat tolik potřebný duševní tělocvik. Chyběl mi Jules, Jeff, dr. Rosenthal a všichni ostatní. Jak jsem se vůbec mohla dostat do své nynější osamělosti?

Pohrávala jsem si s myšlenkou, že zavolám Julese. Právě s ním bych se možná dobrala základů Jadiiných problémů. Byl to otevřený, tvůrčí člověk, vždycky přicházel s provokativními nápady, které mě nutily hledat nová řešení. Pracovalo se nám spolu dobře, naše myšlenky se často překrývaly nebo bezprostředně navazovaly, rodily se nové nápady. Ale pamatuje si podrobně Jadiin případ? Co tomu řekne, když ho zničehonic zavolám? Bude mít čas? Bude takový rozhovor vůbec na dálku možný?

Ne. Tomu, s kým budu mluvit, jsem chtěla vidět do očí. A musel by Jadii znát. Takových možností jsem moc neměla.

V telefonním seznamu byla Petersonových pěkná řádka. Vylučovací metodou jsem došla ke třem číslům a ta jsem zavolala. Dvakrát omyl, potřetí se nikdo nehlásil. Ze zoufalství jsem zavolala Lucy.

„Ano, jsem to já. Torey. Co děláš, Lucy? Jsi překvapená, že volám...? Je Ben doma? Není? To je dobře... Ne, nemyslím to doslova, nemyslím, že jsi ráda, když je pryč..., však víš, jak to myslím..., ano, jen tě to překvapilo. Nešla bys chvíli na kuželky...? Je pozdě a moc se to nehodí...? Jen na několik her. Potřebuji se trochu hýbat. A myslela jsem si, že bych si trochu ulevila od svých školních starostí, kdyby ti to nevadilo. Fajn. Sejdeme se u kuželníku“

Lucy měla džíny a vlasy stažené dozadu, do malého ohonu. Bylo to velice neformální oblečení a slušelo jí.

„To je ale báječné,“ libovala si Lucy, když jsme si obouvaly kuželkářské boty. „Cítím se jako za školou. A Ben bude koukat! Myslí si, že věčně jen sedím doma a dělám svoje přípravy. Většinou také nic jiného nedělám, leda zajdu k mamince.“

Přátelsky jsem se zašklebila.

Ze dvou her jich bylo šest a byly jsme tam ještě o půl jedenácté, když hlásili zavírací dobu.

Ukládaly jsme koule a já jsem Lucy lákala na drink. „Nechceš se jít napít?“ – U kuželníku byl malý bar, který byl otevřený déle. Kývla jsem tím směrem.

„Tak dobře.“ Lucy byla rozjařená. „Ale zítra to budu cítit! Ty ne? Už jsi hotová s přípravou?“

Našla pro nás malý stolek a já jsem šla k baru požádat, aby nám namíchali něco bez alkoholu.

„Ty jsi určitě udělala přípravu ve škole, vid“,“ začala Lucy řeč, když jsem se vrátila. „Máš vždycky všechno líp promyšlené a zorganizované. Vždycky chci také udělat přípravu ve škole, ale pak zajdu dolů do sborovny a s někým se zapovídám.“ Potrásla hlavou. „Je to tak dobře. Alespoň mám co dělat po večerech, když je Ben pryč.“

Rozhlédla se kolem sebe. „Tohle byl opravdu bezvadný večer. Nejdřív se mi nechtělo. Nemám umyté vlasy a vypadám příšerně, ale pak jsem si řekla, že mi vlastně nic nebrání a proč bych se jednou nemohla *odvázat*? Půjdu ven a budu se bavit. A opravdu jsem se bavila. Děkuji za pozvání.“

Její vzrušení mě těšilo, smála jsem se s ní.

„Děláš takové věci často?“ zeptala se. „Myslím, že jsi na to zvyklá, přece jsi k nám přišla z New Yorku a vůbec jsi byla ve světě. Asi sis vyrazila často.“

Ještě pořád jsem se smála a kroutila jsem hlavou. „Ale ne, nejsem moc toulavý typ. Prostě jsem dnes musela přijít někam mezi lidi a dívat se na něco jiného než na své čtyři zdi. Ve škole mi to přerůstá přes hlavu a nedokážu nechat tam své starosti. Nosím je domů.“

„Máš problémy?“ zeptala se Lucy a po obličejí jí přelétl stín strachu.

Uvědomila jsem si, že myslí na June Harrimanovou, a ujis-

tila jsem ji honem, že osobně jsem celkem spokojená a nemám žádné velké trable. „Jde o Jadii. O tu mám opravdu velkou starost.“ Uvolnila jsem se a povídala o všem, co se dělo v poslední době. Lucy o tom už hodně věděla – věděla i o hlavních incidentech, prostě proto, že učila hned vedle a často mi pomáhala zvládnout nejhorší zmatek. Teď jsem jí řekla také o svých odpoledních schůzkách s děvčátkem, o chvílích, kdy chodila vzpřímená, kdy si stěžovala, svěřovala se nebo se vztekala. Řekla jsem Lucy o Tashee, o Jenny, o paní Ellie a o všem ostatním. Jakmile jsem začala, nemohla jsem se zastavit. Všechno muselo ven.

Odmlčela jsem se, abych nabrala dech. Lucy sklonila hlavu a dívala se do své sklenice. Honila slámkou po dně zbývající led.

„Ale proboha,“ hrozila se, „proboha, to snad... k čertu!“

„Zkrátka nevím, co s ní je – a to je můj problém. Trápí mě to a děsí mě to – co když mluví pravdu? Co když tu jen sedím a nic nepodnikám, protože si myslím, že ta si holka vymýšlí – a oni s ní zatím dělají všechny ty strašné, neuvěřitelné, *nemyslitelné* věci?“

„Ale to přece není možné. Kdyby to, co mi tu říkáš, byla pravda, tak by ti lidé byli sprostí vrazi.“

„Já vím. Také si to většinou myslím, ale pak... To, co Jadie říká, do sebe dobře zapadá, dává to smysl... a zase to vypadá příliš neskutečně... Snažím si představit, co by se muselo stát, aby to v ní vyvolalo ty představy...“

„To prostě *nemůže být* skutečné,“ skočila mi Lucy do řeči.

„Mohla by to být skupinka. Uzavřený kroužek. Možná pornografie? Pedofilie?“

„Ale *Torey!*“ zakvílela Lucy.

Podívala jsem se na ni.

„Pro boha živého, tohle je Pecking! To není New York ani žádné jiné velkoměsto! Na mou duši si nedovedu představit, že by se tady děly podobné věci. Ty snad mluvíš o Kalifornii, tam by to asi bylo všechno možné. Nebo v Amsterdamu, nebo v některém jiném, cizím městě, kde by si toho lidé nevěšili a nechali to být. Ale ksakru, *Torey*, toto je můj domov!“

„Neříkám, že to tu opravdu je. Jenom uvažuji.“

„Já vím, že někde se to děje. Nejsem zase tak naivní, ale opravdu si myslím, že tady se to stát nemůže. To je navzájem propojená obec. Každý zná každého a každý se také o každého stará. Co by řekli sousedé?“

Chvilí bylo ticho. Lucy se zase soustředila na kousky ledu ve sklenici, šikovně je vylovila a strčila do pusy. Z hracího automatu se řinula hudba – byla to mělká melodie westernu a vtírala se do mých myšlenek.

„Víš, co bych chtěla vědět?“ řekla Lucy váhavě. „Chtěla bych vědět, jestli Jadie nemohla být jako Sibyla. Ta z té knížky.“

„Ta s rozštěpenou osobností?“

„Ano, ta. Možná že Jadie je rozdělená na všechny ty různé lidi. Možná že jedna její část žije stylem ‚Dallasu‘ a že si ve své fantazii vytvořila celý svět, zabydlený těmi typy. Všechnu špatnost, kterou v sobě cítí, asi přisuzuje paní Ellie, J. R. a ostatním. Nejsou to ani v seriálu žádní andělé, konající dobro, a tak si možná Jadie do nich promítá svoje osobní vlastnosti. A Tashee... možná že Tashee je ta dobrá, světlá stránka její bytosti a Jadie cítí, že by ji měla zachránit.“

To, co Lucy říkala, bylo v podstatě rozumné. Je snadné pochopit, že někdo možná promítá části vlastního já do televizních postav – vždyť televize pronikla do všeobecné kultury a stala se součástí denního života. Nepochybovala jsem také, že Tashee, ať už skutečná nebo vymyšlená, symbolizuje Jadii všechno, co jí připadá dobré. Věděla jsem ovšem, že rozštěpení osobnosti bývá často následek pohlavního zneužívání. To by vysvětlovalo Jadiiny sexuální zkušenosti a zároveň by to bylo ono trauma, které vyústilo v dezintegraci její osobnosti. Ale zbývalo mnoho nejasností a to mě trápilo. Proč například nesouhlasí charaktery, které si vybrala, s charaktery v televizním seriálu? Neměla by paní Ellie představovat spíš ztělesněné dobro, laskavost a mateřskou péči, zatímco J. R. nebo jiný, méně vzorný člověk z „Dallasu“ by byl určen pro ďábelskou roli? Pokud ovšem by Jadii nezneužívala její vlastní matka nebo by při zneužívání nepomáhala. Jenže veškeré její sexuální chování je spojeno s mužskými orgány.

A také tu byla ta potíží, že rozštěpená osobnost, zejména u dětí Jadiina věku, se vyskytuje jen velmi vzácně. Já sama jsem se s ní nesetkala nikdy. Ačkoli jsme o této poruše samozřejmě věděli, nikdo z odborníků na klinice se s ní nikdy nesetkal ani u dospělého člověka, natož u dítěte. Byla by to neuvěřitelná náhoda, kdybych takovou vzácnost našla ve vlastní třídě. Jak jsem tam s Lucy seděla a myšlenky mi kroužily hlavou v nekonečných kruzích, přišla jsem k jedinému závěru. Ať jsou okolnosti Jadiina života jakékoli, jsou určitě zvláštní, nenormální a bizarní. Nejsou pravděpodobné. A právě ta nepravděpodobnost nám brání najít správné vysvětlení.

Příští den nepřišla Jadie do školy. Vzhledem k tomu, co se mezi námi odehrálo, jsem měla strach, jestli se jí něco nestalo. Ve speciálních třídách bývá docházka výborná a také Jadie chyběla jen výjimečně. Ve třídě však nebyla ani rýma, ani chřipka a Jadiina rodina byla velmi podezřívavá – bůhví co by si domýšleli, kdybych Jadii navštívila. A tak jsem s návštěvou váhala.

Měla jsem strach i proto, že se blížily obávané narozeniny malé Ambry. V posledních dnech se o tom Jadie nezmiňovala a já jsem doufala, že se přece jenom dozvím víc – a včas.

Takové a podobné úvahy se mi honily hlavou celé dopoledne. Jakmile se chlapci zabrali do práce, zadívala jsem se z okna na Jadiin domov za hřištěm na druhé straně ulice. Nezdálo se, že by tam bylo něco v nepořádku. Rolety byly vytaženy, záclony rozhrnuty. Ale pokukovala jsem po tom domě pořád a o přestávce jsem se šla podívat, je-li Ambra ve školce. Byla; hrála si s dětmi, vlásky za ní vlály a byla šťastná a veselá. Přesto přese všechno jsem byla neklidná a v poledne jsem vyklouzla ze školy.

Paní Ekdahlová se ozvala téměř ve stejném okamžiku, kdy jsem se dotkla zvonku. Držela v náruči Safíru a vypadalo to, že čekala někoho jiného. Byla velmi překvapená, že vidí právě mě. Safíra, buclaté děcko s kulatou hlavičkou a s neuvěřitelně špinavým obličejem, se kroutila a kopala, aby se dostala dolů na zem.

„Bolí ji břicho,“ vysvětlila paní Ekdahlová, když jsem řekla, proč jsem přišla. „V noci zvracela, a tak jsem si myslela, že ji raději nechám doma.“

„To je jistě lepší,“ souhlasila jsem. „Myslíte, že bych ji mohla pozdravit?“

V Jadiině ložnici bylo pološero – roleta byla stažená proti nízkému říjnovému slunci. Holčička seděla v posteli a na dosah měla haldu časopisů o kačerovi Donaldovi.

„Jak se máš?“ pozdravila jsem ji.

Překvapeně na mě vzhledla.

„Tvoje maminka mi řekla, že ti není dobře.“

Nepromluvila.

Sedla jsem si na pelest postele a usmála jsem se. „Už je ti lépe?“

Chovala se ke mně jako k cizí návštěvě, dokonce tak odmítavě, jako bych byla nevíтанý vetřelec.

„Je mi líto, že nejsi ve škole. Chybíš nám. Teď odpoledne půjdeme do třídy paní McLarenové a budeme dělat hlavy z kokosových ořechů. Na průvod. Mrzí mě, že nám nepomůžeš.“

Ještě pořád nepromluvila.

„Mám udělat také jednu pro tebe? Chtěla bys ji o slavnosti mít?“

Lehounce pohnula rameny, nebylo to ani pokrčení.

To vytrvalé mlčení mě odrazovalo. Začala jsem se rozhlížet po místnosti; byla to typická holčičí ložnice se vším, co holčičky mívají. Polštáře, omalovánky, pastelky, časopisy – ocitla jsem se zpátky ve svém dětství, ve dnech, kdy jsem si užívala drobných chorob.

Jadie mě vytrvale a pronikavě pozorovala.

„Něco jsem ti přinesla,“ řekla jsem nakonec. Sehnula jsem se a vyndala jsem z papírové tašky jednu z panenek, s nimiž si ve škole tak ráda hrála. Byla to panenka s dlouhými zlatými vlasy, ne černovláška, kterou Jadie obdařila všemi dobrými vlastnostmi holčičky Tashee. „Napadlo mě, že bys měla ráda společnost. Nemohu ti ji darovat, protože by chyběla v celém

souboru loutek, ale bude s tebou doma, dokud ji tu budeš chtít mít. Až ti bude líp, vrátíš ji do školy k ostatním panenkám.“

Jadie hračku popadla a beze slova ji pevně stiskla v náručí.

„Už bude konec polední přestávky a já musím jít. Ale snad ti ta panenka... zkrátka, když ti bude zle, podívej se na ni, a budeš vědět, že na tebe myslím.“

Dívala se na panenku.

Vstala jsem. „Už opravdu musím jít. Doufám, že ti bude brzo dobře.“

Nic.

„Je to tak v pořádku?“

Jadie zvedla ruku a něžně shrnula panence vlásky z obličeje. Podívala se na mě a velmi, velmi pomalu se na její tvářičce objevoval úsměv.

Paní Ekdahlová stála tak těsně za dveřmi, že jsem do ní vrazila. „Promiňte,“ řekla okamžitě a připraveně, „nesla jsem Jadii čisté papíry. Pomalu je jich spoustu, když je v posteli a nic vážného jí není. Jako právě teď.“

Přikývla jsem. „Jsem ráda, že jsem ji mohla vidět. Děkuji.“

„Viděla jsem tu panenku,“ řekla paní Ekdahlová a usmála se. „To je od vás opravdu moc hezké. Chápu, že vás má tak ráda, vždyť pro ni děláte, co můžete. Vždycky si hraje s panenkami spolu s Ambrou, a tak budou šťastné obě.“

„To jsem opravdu ráda.“

„Ta panenka je vám podobná a Jadie ji bude milovat. Vždycky ji těší, když její panenky vypadají jako lidé. Také jí nebudete tolik chybět.“

V pondělí byla Jadie už zase ve škole a bylo jí dobře. Zlatovlasou panenku měla pořád u sebe. Když pracovala, položila si ji na dosah.

„Koukejte, co ta holka má,“ upozorňoval mě Jeremiáš.

„Já o tom vím.“

„Ukradla to. Viděl sem ji, měla to už vod rána, už před školou. A je to jedna z těch panen, co ste sem donesla.“

„Ne, neukradla. Tu panenku jsem jí půjčila a může ji mít, jak dlouho bude chtít.“

„To ste udělala?“ Měl v hlase ukřivděnost a výčitku. „Mně teda nepučíte nikdy nic.“

„Chtěl bys také panenku?“

„To ne, ale nepučíte mi ze školy domů nikdy vůbec nic.“

„Tohle jsou zvláštní okolnosti, Jeremiáš. Měla jsem vážné důvody, abych Jadii tu panenku půjčila. Kdybych měla takové důvody u tebe, také bych ti něco půjčila.“

Jeremiáš se posměšně usmál. „Co můžu čekat vodtýdle posraný školy?“

Po vyučování jsem odvedla chlapce k autobusům, a když jsem se vrátila, byla Jadie ještě v šatně. Byla už obutá, kabát sundala z věšáku a položila si ho na lavičku. Krabice od hračky byla prázdná a Jadie byla zcela ponořená do hry s černovlasou panenkou. Právě když jsem vešla, začala ji něžně houpat.

„Tuhle máš nejraději, vid’?“

Přikývla. „Ale tu, co jsi mi dala domů, tu mám také ráda. Mám ji také nejraději, protože je jako ty,“

Usmála jsem se a stoupla si vedle ní. „Tahle se víc podobá Tashee, vid’?“

Jadie se na mě podívala odmítavě.

„Zamkneme?“ zeptala jsem se a také jsem to hned udělala, aniž bych čekala na odpověď. „Jaký byl víkend? Jaké měla Ambra narozeniny?“

Jadie mlčela a zdvihla černovlásku.

„Měly jste doma kamarádky?“

„Ne.“

„A jak jste to oslavili mezi sebou? Připravili jste jí něco dobrého?“

„No. Maminka upekla dort. Byl žlutý a se svíčkama.“ Jadie pokrčila nosík. „A víš, co ta hloupá Ambra chtěla mít na dortu ještě? Narcisy! Ted’ v říjnu! Ale maminka říkala, že si Ambra může přát, co chce, protože jsou to její narozeniny.“

„Dostala dárky?“

„Dostala.“

„Co pěkného jste jí dali?“

„Tatínek a maminka jí dali nějaké šaty a knížku. Jmenuje se ‚Můj poníček‘. Od babičky dostala vyšívání, ale na to je ještě malá. Já jsem jí dala také něco, jenom od Safírky nedostala nic, protože to je ještě mimino.“

„Tak Ambra měla v neděli narozeniny. Bylo jí šest. Měla dort a dostala dárky. Nic jiného se nestalo?“

Jadie zakroutila hlavičkou.

„Tak vidíš, všechno je v pořádku. Ambra neumřela.“

Jadie převrátila panenku a dívala se, jak jí vlasy přepadají dolů. Naklonila hlavu, aby se jí mohla podívat do obličeje.

„Ambra je v pořádku. Bylo jí šest a je v pořádku.“

„Ne,“ odporovala Jadie a slzy měla na krajíčku.

„Je v pořádku. Viděla jsem ji dnes ráno na vlastní oči.“

„Ne. Oni přijdou. To nemusí být přesně, když má narozeniny. Je jí teď šest. A to je číslo, kdy tě zabijou. To je číslo smrti, říká paní Ellie. Udělají to stejně, jako to udělali s Tashee. Víím, že to udělají.“

„Kdo?“

„Oni. Říkám ti to pořád. Paní Ellie a Bobby a ti ostatní.“

„Ale kdo jsou to – oni? Odkud přicházejí? Jak to, že jsi s nimi? Vezmou tě s sebou? Přijdou k vám domů? Bývají při tom maminka a tatínek?“

Jadie zvedla ustrašené oči.

„Víš to?“

„Spím ve své posteli. Paní Ellie přijde a vzbudí mě. Přinese mi kolu. Přinese ji pro mě i pro Ambru. Někdy jdeme do pokoje. Někdy jdeme někam jinam.“

„Například kam?“

Neodpovídala a nakonec řekla nejistě: „Já nevím.“

„Jak je možné, že to nevíš?“

„Paní Ellie nám dá přes obličej šátek. A je noc. Nemůžu nic vidět. Ale vezme nás někam jinam a tam zase pijeme kolu a někdy přijde Tashee.“

„Myslela jsem, že Tashee umřela. Že je mrtvá.“

„Je mrtvá. Ale někdy obživne, protože paní Ellie složí její kosti dohromady.“

„A rodiče? Co dělají rodiče, když se tohle všechno děje? Kde jsou?“

„Spí,“ řekla Jadie nejistě. „Asi jsou ve své ložnici a spí. Asi proto musíme být tak potichu, když přijde paní Ellie. Asi nechce, aby se tatínek s maminkou vzbudili.“

„Ale proč je nevzbudíte vy? Když nechceš, aby s tebou tohle dělali, tak proč nekřičíš a všechny neprobudíš?“

„Ach ne, to nesmím. Paní Ellie by zařídila, aby všichni umřeli. Nikdy nesmím udělat nic, co paní Ellie nechce. Nikdy. Protože kdyby pavouci paní Ellie viděli, že to dělám, nikdo by nezůstal naživu.“

Kapitola sedmnáctá

Jednou z nejlepších věcí v Peckingu bylo to, že každý bral moje žáky s naprostou samozřejmostí. Postižené děti patřily k ostatním dětem a ke všemu, co se ve škole dělo. To se nepodařilo nikde, kde jsem až dosud učila. Nikdy jsme u ničeho nechyběli a naše účast měla smysl a byla potřebná. Nebyli jsme pouze trpěni. Pokládalo se za samozřejmé, že napneme všechny síly a splníme svůj úkol – a to bylo vůbec nejlepší, protože to z nás dělalo normální třídu. Také o svátku Všech svatých jsme měli svůj díl ze společných příprav. Každá třída nějak přispěla k výzdobě a k pohoštění. V šesté třídě například vyřezávali tykve a pekli zvláštní černé sušenky. Pátáci malovali papírové ubrusy a pekli pizzy zdobené cukrovými pavučinami. Moje třída nabídla náš konečně dodělaný závěs s růžemi z krepového papíru a měli jsme nachystat sáčky s praženou kukuřicí pro celou školu. Celá ta sláva měla začít průvodem masek od třídy ke třídě a skončit velkou párty v tělocvičně.

Den velké události – byl to čtvrtek – nezačal bohužel tak klidně a harmonicky, jak jsem doufala. Nepřišel Brucie a ani jeho maminka tedy nepřinesla slíbenou nádobu na pražení kukuřice. Měla jsem téměř tři kilogramy kukuřice, ale žádnou možnost, abych ji připravila. Nedorazil ani Jeremiáš.

„Ng – ah – ah,“ křičel Filip vzrušeně, když přišel do třídy.

„Je mi líto, Filipe, ale nerozumím ti. Zkus to znovu.“

„Ng – ah – ah,“ gestikuloval divoce. Filip teď prodělával intenzivní výuku posunkové řeči a také se učil mluvit. Bohužel mu unikal význam jednotlivých gest a posunků a myslel si, že k cíli povede jakýkoli pohyb, gesto nebo zvuk. Jeho ruce a paže byly v neustálém divokém zmatku.

Ve dveřích se objevil pan Tinbergen. „Jeremiáše vysadili z autobusu,“ zvěstoval mi. „Prováděl ty své skopičiny – však víte, co dokáže. Fred toho měl dost, otočil autobus, dovezl ho domů a vyhodil ho.“

„Ach bože,“ povzddechla jsem jenom, „a to se muselo stát právě dnes.“

Jeremiáš měl s tou půlhodinovou jízdou ke škole pořád jen samé problémy. Dřív se jeho chování „řešilo“ tím, že ho vrátili domů. K žádné nápravě to ovšem nevedlo, a když jsem třídu převzala já, odmítla jsem takový postup. Jestli někdo potřeboval pevný a ustálený pořádek, byl to Jeremiáš. Vypracovali jsme přesný pobídkový systém, podle něhož získával určitý počet bodů za dobré chování a ztrácel body, když vyváděl. Ale chápala jsem i řidiče autobusu. Po pravdě připomněl, že kdyby Jeremiášovi strhával boty opravdu spravedlivě, měl by denně minus dvacet sedm a méně.

Oba chlapi nám chyběli, ale museli jsme začít bez nich. Šla jsem s Filipem, s Rubenem a s Jádí dolů do sborovny a tam jsme celých devadesát minut stáli u rozpálených kamen. Prazili jsme jednu dávku kukuřice za druhou. O přestávce jsem skočila do svého auta, abych přivezla Jeremiáše. Věděl, že přijedu, protože pan Tinbergen k nim zatelefonoval, a čekal na mě hned na začátku odbočky, která vedla k jeho domovu. „Posranej bastard. Víte, proč mě nesnáší? Protože sem indiánský děcko. Protože mám hnědou kůži a von bílou. Proto nebere vohled na moje city.“

„Opravdu si to myslíš?“ zeptala jsem se.

„A co ste čekala? Sem chudej, nic dobrýho mě nepotkalo, nikdo mi nic nedal. Moje lidi nedostávají žádný lincolny, jako máte vy.“

„To je fiat, Jeremiáši, a ty to dobře víš.“

„No je, ale *vypadá* to jako continental. Za to já nemůžu, že to nerozeznám. Potřebuju brejle. Moje lidi sou tak chudý, že nezaplatěj ani ty brejle.“

Tohle bylo pokoušení. Koledoval si, abych mu připomněla, že dává vinu kdekomu jenom sobě ne. Ale neudělala jsem to. On to věděl. Já jsem to věděla. On věděl, že já vím. Některé věci je lepší nechat nevyřčené.

Horší věci teprve přišly. Právě když jsme vcházeli do třídy, vydal Jeremiáš jakýsi zvířecí zvuk a hodil sebou na zem. Vypadalo to jako záchvat. „Ach *ne*, to ne!“ vyřázel ze sebe. „Zapomněl jsem doma svůj kostým!“ A pak přišlo něco, co jsem si ani neuměla představit: Jeremiáš se rozbřečel.

Myslím, že jsem se ještě nikdy necítila kvůli dítěti tak zle. Pomohla jsem mu vstát a dovedla jsem ho ke stolu.

„Určitě bych vyhrál! Byl bych nejlepší!“ nařikal. Pokoušela jsem se ho uklidnit, ale nebyl k utišení.

Jadie seděla u stolu naproti, dávala kukuřici do sáčků a mlčela. Po chvíli se naklonila k nám a řekla měkce, že mu dá svůj kostým.

Tázavě jsem se na ni dívala.

„Minulý týden k nám přijela teta z Lower Falls a přivezla kostýmy pro mě i pro Ambru, abychom mohly jít do průvodu. Ten můj může mít Jeremiáš, jestli chce. Dám mu ho.“

Okamžitě se rozzářil. „Co je to za kostým? Je dobrej?“

„Ale co ty, Jadie? Co si vezmeš odpoledne ty?“

Pokrčila rameny.

„Hele, ženská, nech ji! Dyš mi chce pučit svůj kostým, tak ji nech! Není na tom nic špatnýho!“ křičel Jeremiáš. Měl ještě mokré tváře a rychle si je utíral. „Člověče, ta holka chce bejt kamarád!“

„Ale co ty, Jadie,“ ptala jsem se znovu.

„Nikde není psáno, že na párty se může jenom v kostýmu,“ odpověděla.

„Ale máme jít do průvodu a soutěžit, člověče!“ skočil nám do řeči Jeremiáš. „Nemůžeš tam bejt prostě jen tak. Nedostaneš nic, žádný cukroví!“

„Nechceme jít do průvodu. Ani já, ani Ambra. Ambra nechodí ven po setmění. Bojí se. Musíme v jejím pokoji svítit velkým světlem, i když spí. A taky to nemáme rádi. A cukroví kazí zuby.“

Zbytek dopoledne jsme strávili marnou snahou udělat asi dvě stě sáčků pražené kukuřice. Asi o půl dvanácté jsem dovolila Jadii, aby doběhla domů pro kostým. Vrátila se s něčím, o čem jsem předpokládala, že to má svého majitele změnit v tygra. Těžko říci. Mělo to dlouhé kalhoty se žlutými a černými skvrnami – mohlo to být cokoli od hyeny skvrnité po medvěda, který má neštovice.

Jeremiáš si to ovšem musel ihned zkusit. Ke svému velkému zklamání zjistil, že je mu kostým ohromně velký, a navíc

chybí ocas. Abych to nějak napravila, stáhla jsem mu rukávy a nohavice tlustou gumou a břicho jsem vycpala polštáři ze čtecího koutku.

„Hurá,“ křičel nadšeně. „Vypadám, jako že sem někoho spolk, že jo? Grrrrgr!“ Skočil Filipovi na záda, ale díky polštářům se odrazil jako mičuda. Abych ho zabavila, poslala jsem ho hledat něco, z čeho by se dal udělat ocas.

Odpoledne vypukl celý ten dušičkový bláznec. Křik, jekot, splašené pobíhání – čarodějnice, tuláci, honáci, všechno to lítalo po chodbách. Moje tlupa vyváděla stejně jako všichni ostatní.

Oblékla jsem Filipovi jeho králíčka, zapnula Rubenovi pirátský opasek a znovu jsem vycpala Jeremiášovi břicho. Pak jsem je vypustila. Jediný, kdo nepodlehł všemu tomu vzrušení, byla Jadie. Vzala si omalovánky a pastelky, sedla si k mému stolu v šatně a vybarvovala obrázek koní v polích.

„Víš jistě, že se k nám nechceš přidat?“ zeptala jsem se jí, když jsem se chystala odejít, abych pochytila kluky po chodbách a seřadila je do průvodu.

Ani nevzhlédla. „Vím to jistě.“

„Nemusíš jít do průvodu. Můžeš jenom stát se mnou ve dveřích a dívat se.“

„Ne.“

Nechala jsem ji tedy omalovánkám a šla jsem. Školní chodby kypěly nespoutanou radostí dětí, které pochodovaly tam a zpátky. Třída, kterou míjely, se vždycky přidala. Nakonec zamířily k tělocvičně

Jeremiáš dostal cenu. Všichni tři chlapci dostali cenu, ale pro Filipa a pro Rubena tu byly jenom odznaky, které si pyšně připjali na kostýmy. Jeremiáš získal navíc gumu ve tvaru rybičky.

„Podívejte! Podívejte se na to!“ vykřikoval. „Dostal sem nejlepčí cenu za nejlepčí vocas v celý škole!“ Netušil, že jsem tu rybičku vyrobila já – myslel, že je koupená v obchodě. Tak skvělá se mu zdála být!

Podívala jsem se přes hlavy dětí na pana Tinbergena a zasmála jsem se. Spiklenecky na mě zamrkal.

Jakmile se chlapci zabrali do různých her, poprosila jsem Lucy, aby na ně trochu dohlédla, a vytratila jsem se do třídy. Jadie pořád ještě seděla u mého stolu a vymalovávala.

„Nechceš jít dolů? Už začaly hry.“

„Ne,“ řekla pokojně, soustředěná na omalovánky.

„Proč vlastně nemáš tenhle svátek ráda?“

„Prostě ho nemám ráda. To je všechno.“

„Ale proč? Většinou si svátků užíváš. Vždycky s námi pěkně slavíš, když má někdo narozeniny, a hraješ s námi všechny hry.“

„Nemám Halloween ráda .

„Kvůli kostýmům? Bojíš se masek?“

„Jen to nemám ráda.“

Spokojená, že jsem unikla z ohlušujícího povyku v tělocvičně, odpočívala jsem na jedné z laviček. Opřela jsem se o zeď a uvolněně jsem vydechla. Byl to namáhavý den a bylo dobré pomyslet, že je všechno šťastně za mnou. Můj povzdech přiměl Jadii, aby se na mě podívala. Nezvedla jsem hlavu, jenom oči, ale naše pohledy se krátce setkaly. Vrátila se ke svým barvám. Spojovalo nás ticho. Hluk z tělocvičny byl sice slyšet, ale jen zdůrazňoval klid kolem nás.

Po dlouhém studeném a vlhkém počasí bylo dnes venku slunečno, a protože se topilo, bylo v šatně horko a dusno. Přistihla jsem se, že téměř usínám.

„Můžu ti říct, jak se to stalo,“ ozvala se Jadie klidným konverzačním tónem.

Ospalost mě přešla okamžitě; podívala jsem se na ni.

„Jestli chceš,“ dodala.

Nevěděla jsem, o čem mi chce vyprávět, ale přikývla jsem.

„Budu moc ráda.“

„Tashee bylo šest loni na Vše svaté.“

Zase jsem přikývla.

„Bylo nám šest oboum. Mně v prosinci a jí v srpnu. Věděla jsem, že je důležité, když je člověku šest. Říkala to paní Ellie. Říkala, že je to velká věc, že je nám šest. Že v tom roce se každý stává silným a mocným. Říkala něco o šestkách a o tom, jak člověk může přivolat věci. Moc jsem tomu nero-

zuměla, ale myslela jsem si, že tak můžu zařídit, abych dostala k Vánocům Barbie i s domečkem. To jsem opravdu chtěla. Maminka říkala, že to stojí moc peněz, ale myslela jsem si, že šestka znamená štěstí a že ten dům dostanu.“

Odmlčela se. Až do té chvíle mluvila plynulě, bez přestávek, prostě vyprávěla – byl to úplně jiný projev, než na jaký jsem byla zvyklá. Obvykle mluvila přerývaně, pořád končila a začínala, a to i když byla se mnou sama. Když se odmlčela teď, byla zamýšlená a dívala se do omalovánky, jako by je zkoumala.

„Potom... myslím, že to bylo v září – nevím to jistě, protože jsem neznala měsíce moc dobře, ale...“ Zase přestala mluvit, obličej napjatý a pohled obrácený dovnitř, jako by se těžce soustřeďovala. „Ležely jsme obě na velikém stole. Měly jsme každá svoji panenku a paní Ellie řekla J. R., aby nám je vzal a položil je na stůl za nás. Udělal to a paní Ellie a Pam a každý z nich prošel kolem stolu a prvně políbil panenku a potom některou z nás. Buď mě, nebo Tashee. Nevěděly jsme, kterou panenku kdo políbil, protože ležely za našimi hlavami. Tashee začala křičet, ale já ne, protože jsem nevěděla, co se děje. Potom vzal J. R. svícen a udeřil její panenku a rozbil jí hlavu. A já jsem věděla, že Tashee umře.“

Nevěděla jsem vůbec, co mám teď dělat, co mám říkat, jak se mám chovat. Nevěděla jsem ani, co mi to Jadie vlastně vykládá, protože to nedávalo smysl.

„Mohla jsem to být já,“ řekla Jadie zamyšleně a odtrhla oči od omalovánky. „Umřít jsem mohla já. Bylo mi také šest. Ale moji panenku nerozbili, a já jsem zůstala naživu.“

„A ona umřela?“ zeptala jsem se.

Jadie přikývla. „Umřela. Jak jsem řekla.“

Seděla jsem bez hnutí a bez hlesu. Byla jsem ohromená, tupá a moje reakce byly umrtvené. Nic v mém studiu, v mé odborné práci, v praxi, nic mě nepřipravilo na něco podobného.

„Paní Ellie přiložila nůž, jak už jsem to řekla, a krev vystříkla, a ona ji chytala do hrníčku. My jsme ji pili. Byla v ní síla a moc čísla šest. Bylo to teplé. Bylo to... bylo to jako olej. Asi jako když si lízneš salátového oleje nebo něčeho takového. Klouzalo to po jazyku.“

Kapitola osmnáctá

Nevím, jak jsem přežila zbytek dne. Nevzpomínám si na žádné svoje pocity. Jen na slabost a otupělost. Ruce jsem měla ledové, krk strnulý a chtělo se mi zvracet.

Dětské hry v tělocvičně a dobrá nálada, to už na mě bylo moc. Vrátila jsem se tam napjatá a podrážděná a přála jsem si, aby děti byly pryč. Samozřejmě tam zůstaly, a já jsem zbytek oslavy prožila jako na mučení. Jadie vypadala úplně klidně. Když jsme se vrátili do třídy, škádlila se dokonce s Jeremiášem. Zachránila mě Lucy. Viděla, že mi není dobře, a nabídla se, že si vezme o přestávce mé děti, a odvedla je, jakmile zazvonilo. Vzala s sebou i Jadii.

Když odešly, doslova jsem padla na lavičku v šatně. Zakryla jsem si oči a chvíli jsem zůstala jako bezvládná. Kolem mě bylo důvěrně známé školní prostředí. Zvuk hodin, pach leštiidla na podlahu, vzdálené dětské hlasy. Nic se nezměnilo, a přece mi všechno připadalo cizí a vzdálené. Nebyla jsem schopná pohybu a byla jsem docela bezradná.

Co se *stalo* s Jadií? Byla zneužitá? Mluvila pravdu? *Mohlo* být vůbec pravdivé to, co mi vyprávěla? Bylo nějaké dítě zabito a musela se Jadie napít jeho krve? Čím déle jsem na to myslela, tím častěji se vracelo slovo, které o prázdninách vyslovil Hugo. *Satanismus*.

Satanismus? Nevěděla jsem o takových věcech nic víc, než co se psalo v novinách a co jsem si v nich přečetla. Zprávy o vraždách v „Mansonově rodině“ a o mrzačení zvířat. Nikdy jsem se o to blíž nezajíkala. V životě je i tak dost zla, jemuž se musí čelit. Zlo navíc těžko postižitelné a tajné, proti němuž se jen těžko dá něco dělat, mě nijak neprovokovalo. Nemyslela jsem na ně. A vlastně jsem na ně ani nevěřila. Věděla jsem ovšem, že existují nebezpečně narušení jedinci, schopní neuvěřitelného jednání. Vzala jsem na vědomí hlásání pohanství – paganismus, a dokonce i uctívání d'ábla, ale nemohla jsem uvěřit, že by existovala rozvětvená a organizovaná síť lidí, kteří se pravidelně dopouštějí rituálních vražd a mrzačení lidí

i zvířát. Takové zprávy a historky jsem vnímala spíš jako mýty, jako výsledky působení filmových a knižních hororů a jako věc několika psychiatrů, kteří milují tučné novinové titulky a svoje jméno pod nimi.

Ve spojení s Jadií jsem na satanismus nepomyslela ani na chvíli. Pustila jsem takovou možnost z hlavy hned poté, co ji Hugo nadhodil; vlastně jsem si takovou myšlenku vůbec ani nepřipustila. Nezdála se mi reálná. Teď když jsem seděla sama v šatně a měla plnou hlavu toho, co mi Jadie sdělila, jsem začala tu představu opatrně ohledávat. Asi jako jazyk ohledává novou plombu, přitahován, ale pořád ještě neochotný zvyknout si na tu novou věc v ústech. Bylo by možné, že Tashee skutečně existovala? Jak by mohla Jadie znát chuť krve? Ne kapky krve, ale krve, která stéká proudem do krku? Co ty rozbité panenky? Proč by si to Jadie všechno vymýšlela? Mohla by ve své fantazii stvořit všechny ty podrobnosti, aniž by něco takového prožila?

Jakmile jsem si položila konkrétní otázky, přišly konkrétní pochybnosti. Horory se přece skládají přesně z takových detailů. Například Jadiino vyprávění, jak paní Ellie složila kosti mrtvého děvčátka a ono ožilo, mohlo být z oblíbených a snadno dostupných hororů, jimiž nás krmí televize. Jak by neovlivnily už tak narušenou dětskou mysl? Jadie mi přece dokázala, že umí nahrávat na video. Měla přístup ke sbírce hororů, nebo – což by bylo ještě horší – k pornografiím nahraným na kazetách? Proto se mě ptala, jestli jsem v televizi také viděla, jak paní Ellie zabíjí Tashee? Vždyť i vražda dítěte a společné pití jeho krve byly běžnou náležitostí těch nejděsivějších filmů.

Nejhorší na těchto mých úvahách bylo vědomí, že nemohu vůbec nic podniknout, ať už budou moje závěry jakékoli. Všechno to sice bylo děsivé a nebezpečné, ale neměla jsem žádné důkazy, že se to opravdu stalo. Dokud Jadie nepromluví před svědky, nemohu zasáhnout. Chtěla jsem okamžitě něco udělat, potřebovala jsem něco udělat – ale dobře jsem věděla, že nemohu. Zbývaly mi jenom ostražitost a trpělivost.

V pátek byli všichni unavení a nevrlí. Jeremiáš snad vůbec

nespal, a co dělal předešlý večer, to ví jen Pánbůh. Těžko říci, zda za jeho únavu mohlo Halloween, nebo rodiče, kteří se o chlapce vůbec nestarali. Také Jadie se mi svěřila, že byla dlouho vzhůru, a měla kruhy pod očima. Ruben byl neklidný a nesoustředěný ze změny navyklého pořádku a Brucie byl celý nešťastný, že tu slávu zameškal. Filip nepřišel do školy vůbec.

K naší pravidelné každodenní činnosti patřilo psaní deníků. Nezúčastňoval se pouze Brucie, který nevládl ani perem, ani tužkou. Ostatní vždycky ráno psali a kreslili (nebo jenom kreslili), každý do svého deníku. Povzbuzovala jsem je, aby zapisovali, co cítí, co je trápí a co jim dělá radost, svoje naděje, přání a sny, a také denní události. Snažila jsem se, aby to pro ně byla možnost naprosto svobodného vyjádření. Aby bez strachu napsali i to, co se jim nelíbí ve škole, co se jim nelíbí na mně a na mých metodách. Já jsem deníky četla také každý den buď po vyučování ve škole, nebo později večer doma. Připisovala jsem tam svoje poznámky a deníky se tak staly důležitou složkou naší vzájemné komunikace.

Dopolední přestávka byla v ten pátek měřením sil. Po slunném jasném dnu přišel tmavý a vlhký listopad. Měla jsem službu. Stála jsem na hřišti a třásla se zimou; zdálo se, že všichni mají špatnou náladu, všechny děti byly protivné a zlobily stejně jako moji svěřenci. Musela jsem od sebe odtrhnout dva chlapce z páté třídy, kteří se navzájem matlali asfaltem, a utírala jsem krev prvnáčkovi, kterého napadl starší žák. Jeremiáš se porval s kdekým a skončil v ředitelně. Nějakému dítěti, jehož jméno jsem okamžitě zapomněla, se udělalo zle z houpaček.

Byl to hrozný den a raději jsem upustila od naplánované práce. Dovolila jsem, aby se děti hned po přestávce věnovaly svým deníkům. Jeremiáš to uvítal s jásotem. Nenáviděl tu hodinu po přestávce, protože byla pravidelně vyhrazena teoretickým předmětům, jako je matematika nebo angličtina. Jadie a Ruben to vzali jako samozřejmost a pustili se do práce.

Mě zaměstnal Brucie. Dvouměsíční snaha naučit ho, aby se sám oblékal, neměla žádné skvělé výsledky, a tak jsme pokrač-

čovali. Patnáct nekonečných minut jsme strávili tím, že jsem chlapci stahovala spodní kalhotky a on si je zase navlékal. Jeho trpělivost a zaujetí byly rozhodně větší než moje; když ho to konečně přece jen znudilo, dovolila jsem mu s radostí, aby si čmáral po novinách.

Šla jsem za Jadií a sedla jsem si vedle ní. Tentokrát nepsala, jen kreslila, a používala fixy. První, dobře propracovaná kresba znázorňovala kočku. Další byla postavička ve tvaru zvonu – měla oči, nohy, nic víc. Následující postava byla ještě méně vypracovaná a ty další byly už jen naznačené, zmenšovaly a ztrácely se až k úplné nezřetelnosti. Řada postaviček také stále klesala – Jadie kreslila i psala z kopce.

„Je to zajímavé,“ řekla jsem.

„Má to být naše rodina,“ mumlala Jadie. Zřejmě nebyla s kresbou příliš spokojena.

„Aha, teď to vidím.“

„To je Jenny,“ ukázala na kočku. „Už s námi není, ale patří pořád k rodině. Protože jsem na ni nezapomněla. Byl to můj miláček.“

Jadie odložila fix a opřela se dozadu. „Jenny byla mourovatá. To už jsem ti řekla? Byla šedohnědá a měla černé pruhy. Jednou jsem se podívala do knihy a tam bylo napsáno, že takové se říká mourek. Byla to ale kočka, ne kocour. A měla oranžový nosík a růžovou tlamičku. Tu jsem měla nejradši.“ Jadie si vybrala růžový fix, aby kresbu vylepšila.

Byla bych moc ráda zavedla řeč na lidské postavičky, ale ovládla jsem se a čekala, až dokončí kočku. Teprve pak jsem ukázala na členy rodiny a zeptala se: „A kdo je tohle?“

„To jsem já. To je Ambra. A to je Safíra. A tohle je tatínek s maminkou.“ Odmlčela se a ukázala znovu na poslední dvě postavičky. Byly to jen nepatrné tečky a na papíře se ztrácely. „Neudělala jsem je moc dobře, protože už jsem z toho kreslení unavená. Dneska mi to moc nejde.“

„Ale ano, jde.“

Neodpověděla.

Předklonila jsem se a zkoumala jsem kresbu podrobněji. „Na cos při kreslení myslela?“

Také se naklonila nad kresbu, ale nic neříkala.

„Všimla jsem si, že na kresbě jste důležité jenom ty a Jenny. Ostatní jsou menší a menší. Rodiče jsou o moc menší než ty. Připadá ti někdy, že jsi velká?“

Pokřčila rameny. „Ne, to ani ne. Ale někdy mi připadá, že zrovna já se musím o každého postarat.“

„Většinou to dělají tatínek a maminka, nemyslíš?“

„No možná že tu nejsou. Možná že jsou někde moc daleko. Někde jinde. Potom to musí dělat někdo jiný z rodiny.“

„Tak to u vás někdy je?“

Mračila se a neodpovídala.

Prohlížela jsem si obrázek ještě důkladněji. „Podívej, jediný, kdo tady má ústa, je kočka. Nenakreslila jsi ústa ani sobě, ani Ambře, ani nikomu jinému.“

„Protože všichni jsme duchové. Strašidla.“

„To snad ne?“

„A duchové nemohou mluvit. Mluví s jinými duchy, a proto mi Jenny rozumí, ale s lidmi mluvit nemohou. Lidé je neslyší, a proto nepotřebují mít ústa.“

„Aha. Chceš říct, že by bylo zbytečné, kdyby mluvili, protože lidé je stejně neslyší.“

Přikývla. „Přesně tak.“

Další týden začal velmi klidně. Oslavy Všech svatých dětí na čas vyčerpaly. Byly vybouřené, seděly a pilně pracovaly. Nikdo nerušil, alespoň ne často.

Také Jadie byla klidnější, nebo tak vypadala. Celé čtyři dny se v kabinetu neobjevila. Přišla až v pátek, právě když jsem čistila kotce.

„Mohla bych si hrát s panenkama?“ zeptala se ze dveří do třídy.

„Samozřejmě. Právě s tímhle končím. Pojď dál. Já se hned vrátím a budu pracovat na své přípravě.“

Když jsem se vracela, zamykala Jadie dveře na chodbu. Zavřela a zamkla i druhé dveře a klíč vrátila na můj stůl. Pak položila krabici s panenkami na lavičku vpravo. Já jsem si sedla za stůl, abych udělala plány na pondělí.

Několik minut uběhlo v naprostém tichu. Jadie se přehrabovala v krabici. Všechny panenky, holčičky i chlapečci, už byly poskládány na lavičce. Žádná ze zbývajících hraček ji ale zřejmě neuspokojila. Hrábla hluboko do krabice, vytahovala plné hrsti šatiček a házela je na zem. Přitom narazila na jedno z miminek. Nikdy se o miminka nezajímala, a tato panenka měla na sobě pořád ještě šatičky, které jí kdysi dávno navléklo nějaké dítě. Jadie si ji důkladně prohlížela.

„Moje sestřička je mimino,“ poznamenala. „Je jí teď už rok, ale pořád je to mimino.“

„Myslíš Safíru.“

„No jistě. Přece moje druhá sestra není mimino. Je jí šest.“

V hlase bylo slyšet podráždění.

Chvilí bylo ticho.

„Já a Ambra jsme už velké,“ řekla nakonec. „Víme věci. Rozumíme jim. Ale mimina ne. Mimina nevědí nic.“

Skláněla se nad panenkou a odstrojovala ji. Opatrně rozepínala drobné knoflíčky na svetříku. „Mimina jsou jako zvířátka. Zaměstnávají člověka celý den. A člověk na ně musí být hodný, protože nic nechápu, a když zlobí, nevědí o tom. Když se na ně zlobíš ty, nevědí proč.“

„Máš ráda mimina?“

„Ne, moc ne. Moc obtěžují.“

Konečně svetřík svlékla a podržela panenku ve výšce, aby si ji mohla pořádně prohlédnout. Zase ji položila a pokračovala ve svlékání. Nakonec jí sundala i plínku. Začala křičet. „Hele, podívejme se! On je to kluk! Má to! Má buráka.“ Vzhledla a uchichtla se. „Někdy tomu říkám burskej voříšek.“

Tomu jsem se upřímně zasmála.

„Žádná jiná panenka to nemá. Žádný z těch velkých kluků. To jsou jen hračky. Ale to mimino, to ho má. Jen se na něj podívej!“

Chvilí chlapečkův penis pozorovala a dotýkala se ho. Náhlé sprostě a posměšně vykřikla. „To je přesně to, co si myslím. A víš, co udělám? Tohle!“ Hrubě sáhla panence mezi nohy a mrštila s ní na protější zeď. Panenka se odrazila a spadla na poličku.

„Penis tě dokáže pěkně rozzlobit, vid’?“ podotkla jsem.

Dívala se bojovně a vzdorovitě, ale vzdor byl obrácen někam dovnitř, ne proti mně. „Nutí nás hrát buráky,“ šeptala. „J. R. a Bobby a oni všichni. Vyndají svoje klacky a říkají ‚Burák, burák, kdo má burák?‘ a já i Ambra musíme...“, hlásek se zlomil.

„Dobrý bože!“

„Já je nenávídím.“ Podívala se na mě a čekala, jak budu reagovat. Ale nevěřila jsem ani svému hlasu, ani svým slovům, a tak jsem jenom přikývla.

Ticho se prodlužovalo a narůstalo, ale nedělilo nás. Vznikalo nečekané porozumění a vědomí sounáležitosti. Ticho jako by zmenšovalo cizotu a spojovalo nás.

„Nechci vidět, když si berou Safíru,“ řekla Jadie konečně.

Teď měla klidný hlas. „A dělají to. Myslím, že už si ji vzali.“

„Jak to myslíš?“

„No, minulý týden ji dali jednou v noci na ráhno. Hlavou dolů.“ Jadie zkroutila ruce, aby ukázala, jak to bylo. „Když jsme na ráhnu, já a Ambra, musíme kolem něj zaklesnout nohy a oni je přivážou. Ale na to je Safíra moc malá, a tak to s ní dělali jinak. Takhle.“ Jadie ukazovala rukama a dívala se, jestli chápu.

„Když jsme na tom ráhnu hlavou dolů, chodí muži kolem a dávají svoje klacky do našich buchtíček nebo do zadečků. Ale tu noc, co tam byla Safíra, strkali dovnitř jenom prsty. Myslím, že Safíra je na klacek moc malá. Ale udělat to musel každý, dokonce i já a Ambra.“ Jadie zvedla ukazováček a prohlížela si ho. „Když jsem to udělala já, políbila jsem Safíru, aby se cítila líp. Chtěla jsem, aby věděla, že je mi to líto, že jsem to neudělala proto, že bych to chtěla udělat.“

Nevypravila jsem ze sebe ani slovo.

„Nenávídím je, že to dělají mně a Ambře, ale se Safírou, to už je moc. Bolí jí to. Vím to, protože to bolí mě, a ona je tak malá. Je to jen mimino a na mimino má být člověk hodný. Dokonce i když zlobí.“

„To se nesmí dělat! To nikdo nikdy nesmí dělat! Ani Safíře, ani tobě, ani Ambře!“

„Paní Ellie říká, že se to musí. Nedělají to vždycky, ale když si nasadí obličej, tak to určitě pak dělají.“

„Ne! Nic nemusíte, Jadie! To, co dělají, je špatné. Strkají prsty do vašich vagin? A do vašeho zadku? A muži tam strkají penisy! To přesně říkáš?“

Sotva znatelně přikývla.

„*Nesmí* to dělat a já jsem moc ráda, žes mi to řekla.“

„Věříš mi?“

„Ano, už ti věřím.“

Bylo vidět, že se Jadii ulevilo a že je ráda. Bylo mi líto, že jsem dřív nenaléhala a že jsem nezasáhla už dřív.

„Teď je musíme zastavit,“ řekla jsem.

Smála se, přikyvovala a byla celá rozjasněná. „Ano. Ty je můžeš zastavit. Ty ano. Říkala jsem to Ambře. Říkala jsem, že nám pomůžeš, když ti všechno řekneme.“

„Jistě vám pomůžu. Ty víš, že ano. Ze všeho nejdřív půjdeme za panem Tinbergenem. Hned teď. Nejlepší bude začít u něj.“

Jadie se zmocnilo zděšení. „Pan Tinbergen? Jak to?“

„Prvně musíme mluvit s ním a pak -“

„*Ne!*“ vykřikla. „*Ne!* O tom nesmíme mluvit s nikým. Nesmíme mu to říct. Jenom tobě. Ty jediná to smíš vědět!“

„Jadie, my to musíme ohlásit!“

„*Ne!*“

„Jadie, já musím! Abych získala pomoc. Ti lidé dělají něco velmi, velmi zlého tobě, Ambře i Safíře, a my je musíme zastavit.“

Jadie propadla děsu a v panice vyskočila z lavičky. „*Ne! Nesmíš* to říct! Nikomu! Copak nerozumíš? Umřu! Já vím, že umřu! Ty umřeš taky! Ach prosím, neříkej to! Nikomu! Prosím tě, nedělej to! Prosím, prosím, prosím!“ V panice se rozběhla ke dveřím, zjistila, že jsou zamčené, letěla zpátky pro klíč, tápala po něm, upustila ho. To už bylo na ni moc. Klesla na kolena a začala kvílet.

Vstala jsem. „Pojď ke mně, miláčku,“ konejšila jsem ji a zvedla jsem ji z podlahy. Třásla se v mém náručí jako list.

„Prosím, *prosím*, neříkej nikomu nic. Nesmíš jim říct, že

jsem mluvila. Umřu, když to řekneš. Prosím ne! Prosím tě, slib mi to!“

„Dobře. Už se neboj.“ Přemohlo mě její nezměrné zoufalství a ostatně jsem stejně nevěděla, co bych měla udělat, aby to pomohlo.

„Chci, abys je zastavila ty,“ vzlykala, „ale nechci, abys to říkala někomu jinému. Neměla jsem to říkat ani tobě. Kdyby to paní Ellie věděla, způsobila by, abych umřela.“

„Ta věc je moc vážná a já sama ji zastavit nedokážu.“

„Dokážeš. Já vím, že ty to udělat *můžeš*. Ty jsi bůh.“

„Ach miláčku, já nejsem bůh. Jsem člověk jako ty. I já někdy potřebuju pomoc.“

„Chci, abys byla bůh!“ Zase se rozplakala.

A mně se chtělo plakat s ní.

Kapitola devatenáctá

Seděla jsem zase sama v kabinetu a měla jsem kocovinu jako po těžkém flámu. V hlavě jsem měla jen jedinou otázku. Co budu dělat? Ale odpověď jsem neznala a zdálo se, že na tu otázku odpověď neexistuje.

O tom, že Jadie je sexuálně zneužívána, jsem už téměř nepochybovala. Ale celá ta neuvěřitelně divoká situace mi zůstávala záhadou. Jestli mluví pravdu, jsem podle zákona povinná jít a oznámit to úřadům. Pootočila jsem hlavu a dívala jsem se do pootevřených dveří, jimiž Jadie odešla. Co mám dělat? Svěřila se mi v plné důvěře, že nikomu nic neřeknu. Mám právo říci to dál bez jejího vědomí? A na druhé straně – jak bych mohla dál klidně žít a vědět, že je nějaké dítě surově zneužíváno a že já jsem neudělala nic, aby to okamžitě skončilo?

Potom se, jako obvykle, začaly hlásit pochyby. Jadie mi všechno popisovala velmi živě, a přesto jsem nevěděla, kdo se těch hrozných setkání zúčastňoval. Nevěděla jsem, kde se to dělo. Nevěděla jsem s jistotou, ani co se dělo, s výjimkou naprosto fantastického zneužívání děvčátek. Proč byla Jadie vždycky tak neurčitá, když mluvila o podrobnostech – pokud o nich vůbec mluvila? Kde proboha byli její rodiče, když se to dělo? Kdo byli ti lidé, o nichž mluvila? Odkud přicházeli? Kam zmizeli, když „obřady“ s Ambrou a s Jádí skončily? Za tu dobu, co pracuji v oboru, jsem už musela několik podezření na zneužívání ohlásit a věděla jsem, jaké podrobnosti policie vyžaduje. Neměla jsem je. Přesto bych svoje podezření samozřejmě mohla policii ohlásit, ale co by mohli dělat, když jsem o zločinu vlastně nic konkrétního nevěděla? Neznala jsem pachatele ani v náznaku.

Nejhorší bylo, že jsem nevěděla, co by takové oznámení udělalo s Jádí. Se vší pravděpodobností by to zničilo náš vztah. Zklamala bych její důvěru, porušila bych slib. Přestala by se mnou mluvit o tom, co se děje? Řekla by policii nebo sociální pracovníci všechno?

Konečně se ozvaly základní otázky. Může duševně narušené dítě vytvořit ve své fantazii tak hrůzný svět? Může to být nevědomé lhaní, představy prožitého na základě hororů a porno filmů v televizi a videu? Mohlo by samotné zneužití probíhat úplně jinak, třeba za účasti nějaké tlupy kluků ze sousedství? A Jadie si to ostatní vyfantazírovala?

Přišla jsem domů úplně zničená. Co mám dělat? Jak tohle vyřeším? Mám to držet v tajnosti mezi námi dvěma, dokud nebudu vědět víc? Mám hledat radu u svých kolegů odborníků? Měla bych se obrátit na úřady? Tento stav bezradnosti byl mučivý. Pramenil z toho, že jsem *nevěděla*.

Celý večer jsem přemýšlela a trápila se, neschopná jakéhokoli rozptýlení. V posteli bych se převalovala beze spánku, šla jsem raději do pokoje a pustila televizi. Johnny Carson uváděl svůj pořad, v němž defilovali téměř slavní komici, upadající hvězdičky a hvězdy i autoři, kteří propagovali svoje knihy. Mezi těmi byla i žena, která oznamovala, že se s pomocí telepatie dorozumí se zvířaty. Uvedla několik příkladů ze své knihy a požádala o živé zvíře. Hbitě jí byl dodán pekinéz i s majitelkou a autorka oznamovala psí pocity, trápení a stížnosti; majitelka blaženě přikyvovala. To už bylo příliš; vypnula jsem televizor a šla jsem do postele.

Stejně jsem neusnula; ležela jsem ve tmě, naslouchala tichu a Jadie mě znovu ovládla. Měla jsem živou představivost a nedělalo mi nejmenší potíže sledovat Jadii do přízračného světa, který mi předvedla. Osoby ze seriálu „Dallas“ na sebe braly ponuré, pitoreskní podoby a hrozivě třímaly roztříštěné Jadiiny a Safířiny panenky.

Ne. Usilovně jsem se snažila odvést myšlenky jinam, *Ne.* *Ne!* *Mysli na něco jiného!* Ta paní s pekinézem. Vyvolávala jsem si podobu psíka. Jak mohla prohlašovat, že se telepaticky dorozumívá se zvířaty? Byl klíč v pejskové chování? Nebo v jejím? Nacvičila výstup předem a potom předvedla pouhý salonní trik? Nebo opravdu uměla číst myšlenky zvířete? Přemýšlela jsem, jak moc je taková věc pravděpodobná. Od tohoto speciálního případu přeběhly moje myšlenky k obecnému, a už se to zase rozjelo. Telepatie se zvířaty – telepatie obecně.

Existuje telepatie? Je to reálná duševní síla? Duševní síly – vzpomněla jsem si na knihu, kterou jsem o tom kdysi četla. Duševní síly a okultismus. Okultismus a satanismus. Satanismus. Jadie. Kruh se uzavřel.

Satanismus. Myšlenka mě přepadla se stejnou silou jako tehdy odpoledne po oslavě *Halloweenu*. Náhle mi došlo, že Jadie řekla „minulý týden“ ve spojení s násilím spáchaným na Safíře. Bylo to na Všechny svaté? Šest. Paní Ellie řekla, že šestka je důležité číslo. Četla jsem Apokalypsu, proto jsem věděla, že 666 je číslo bestie, o níž se předpokládá, že je ztělesněním satana. Jaké jsou tu souvislosti?

Ta otázka mě elektrizovala. Uvědomila jsem si, že o satanismu nevím vůbec nic, a že je tedy nejvyšší čas, abych se poučila. Ale jak? V Peckingu bych asi důkladnější informace nesehnala a také jsem v místě nechtěla vzbudit pozornost zájmem o takové téma. Jediné místo, kde bych mohla začít, je ten obchod, o němž mluvil Hugo. Bleskově jsem se rozhodla, že se vydám na cestu hned ráno. Vstanu brzo a ty čtyři hodiny zvládnou. Rozhodnutí mě uklidnilo a já jsem konečně usnula.

Hugo se mnou šel až dovnitř do knihkupectví a já jsem mu za to byla vděčná. Už jsem docela vystřízlivěla – co vypadalo uprostřed noci jako dobrá teorie, to se jevilo v denním světle trochu bláznivě. Moje rozhodnutí vyhledat toto obskurní knihkupectví mi připadalo úplně pitomé. Klidně bych se ptala po knihách o astrologii nebo o něčem ještě podivuhodnějším, jako třeba o proutkaření, ale satanismus se úplně vymykal mé představivosti. Nedokázala jsem ho zařadit mezi ty pošetilé, ale neškodné nauky.

S Hugem jsem se však nemusela bát, že bych upadla do rozpaků. Dokázal samozřejmě a nahlas mluvit s kýmkoli o čemkoli. „Jak se máte, Brendo,“ pokřikoval hned ode dveří obchodu. „Pamatujete se na mě? Přece Hugo! Už víte?“

Dívka vzhledla od pokladny. Nebylo jisté, že si vzpomíná, ale usmála se přátelsky.

„To je ta dáma, o níž jsem ti vyprávěl,“ obrátil se Hugo na mě. „To je Brenda čarodějnice.“

Nebylo tak těžké uvěřit mu. Brenda měla dlouhé černé vlasy a křídově bílou pleť. Nebyla nalíčená. Ačkoli jí nemohlo být moc přes dvacet, byla oblečená podle módy hippies ze šedesátých let. Pozorovaly jsme se navzájem a obě jsme se nejspíše usmívaly.

„To je moje přítelkyně Torey. Hledá něco z okultismu. Však víte, satanismus a takové ty věci. Řekl jsem jí, že pro takové požadavky je váš obchod nejlepší ve městě.“

Brenda to vzala jako poklonu a rozzářila se. „Ano, ukážu vám, kde máme tyhle věci. Zabýváte se tím už dlouho? Nebo chcete teprve začít? Mohu vám doporučit pár dobrých knih. Četla jste něco od Crowleyho?“

Rozpačitě jsem potřásla hlavou. „Ne. Opravdu neznám skoro nic.“

„Dobře. Přišla jste na správnou adresu, v tom má Hugo pravdu. Ty knihy jsou tady v té přihrádce a támhle nahoře.“ Brenda byla svým způsobem hezká dívka. Dívala jsem se na ni, jak se protahuje mezi regály, a hádala jsem, co si asi pod pojmem čarodějnice představuje ona.

„Kdybych... řekněme, že bych se chtěla setkat s někým, kdo těmhle věcem rozumí..., našla bych někoho?“

Chvilku si mě prohlížela, pak lehounce pokrčila rameny. „Ano, možná.“ Váhala a mně bylo jasné, že bych svůj zájem musela nějak prokázat, že bych ji musela přesvědčit. Ale já jsem doopravdy nechtěla takové lidi poznat. Jen jsem chtěla zjistit, jak moc obtížné by bylo najít podobnou skupinu.

„Chtěla bych něco, z čeho se dozvím fakta. Nevím nic víc, než co je v novinách a v televizi, a chtěla bych mít lepší informace.“

„To je správné. Tak mluví málokdo. To, co si lidé přečtou, většinou vyrobily noviny samy. Dobře se to prodává. Ale v satanismu není nic zlého. Je to náboženství a lidé by měli mít možnost svobodně vyznávat tu víru, která je podle jejich srdcí dobrá.“

Probírali jsme se knihami a zůstali jsme víc než hodinu. Nikdy jsem v podobném obchodě nebyla a velice mě to zajímalo; široký výběr mě překvapil. Já jsem si odnesla knihu, která

vypadala jako základní dílo o satanismu. Bylo tam několik vyobrazení a dlouhý seznam vražd, které se satanismu připisovaly.

Stavili jsme se na oběd v sousedním bistro. Hugo věděl, proč po té literatuře pátrám, proč jsem se všemi těmi spisy tak dlouho probírala a proč mě satanismus tolik zajímá. Zamyšleně nad svým sendvičem mlčel a nakonec se mě zeptal:

„Opravdu věříš v ďábla?“

„Nevím. A myslím, že na tom nezáleží. Důležité je, jestli v jeho existenci věří lidé kolem Jadie.“

„A ty?“

„Věřím ve zlo, ne snad v nějakou mimozemskou jsoucnost – ale... nevím. Tohle patří k věcem, na které nemám vyhraněný názor.“

Hugo se intenzivně věnoval bramborovým lupínkům, které pojídal po jednom.

„Proč se ptáš?“

„Jdeš do toho moc doopravdy. Pro mnoho lidí je ďábel skutečností, je to pro ně reálná bytost. A ti za tebou půjdou bez rozmyšlení, zvláště v takové díře, jako je Pecking. Je tam jedna z nejkonzervativnějších církví s fundamentalistickými názory; už teď vidí okultisty a černou magii za každým rohem. Přijdeš se svou výpověď do malé, zastrčené policejní stanice, a oni se rozdivočí. Sedí tam celou věčnost a párají se s parkovacími poplatky, s opilci a s takovými lapáliemi. Přivítají tě s otevřenou náručí. Protože tohle bude *zajímavé*.“

„Dobrý bože, nechci vyvolat žádný skandál a představení pro veškeré sdělovací prostředky je to poslední, po čem toužím. Žádné křížácké tažení ve jménu morálky. Do něčeho jsem se zapletla, a sama nevím do čeho. O všem pochybuji a nejsem si jistá, jestli do toho nakonec půjdu. Ale jde mi o Jadii...“

Hugo přikývl. „Ano, já vím. Ale musíš si být jistá a musíš dávat pozor, co říkáš, Tor. Je lehké žertovat v tom obchodě s Brendou. Je sladká, ale má v hlavě mozek, jaký dal Pánbůh husám..., a člověk od ní takové řeči čeká, ale nečeká je od člověka, jako jsi ty. Dej si proboha pozor! Vždyť to vypadá jako špatný román.“

Rozhodla jsem se, že se vrátím do Peckingu až v neděli,

a zůstala jsem s Hugem. Napadlo nás, že si zabruslíme, pak jsme se odvážili v džínsech do módní mexické restaurace a skončili jsme v kině. Vychutnávala jsem změnu a ohromně jsem si užívala. Na chvíli jsem Jadii vytěsnila.

Pozdě večer jsem ale těžko odolávala nakoupeným knihám. „Alespoň pár kapitol,“ říkala jsem, ale musela jsem zhasnout. Hugo byl po vši té činnosti unavený a chtěl spát. S tlustší z obou knih jsem odešla do obývacího pokoje, přiložila jsem do krbu a uvelebila se v křesle.

Dílo vycházelo z předpokladu, že vraždy, k nimž došlo porůznu na celém Západě, spolu souvisely, že to byla práce širouce rozvětvené organizace satanových vyznavačů. První část se zabývala nesnesitelně podrobným popisem vraždy na mladé ženě, jejíž tělo se našlo v kostele. Ovládl mě prudký odpor, ale to je slabé slovo. Už samotné násilí mě vyvádělo z míry; to, co se popisovalo zde, byl prostě hnus. Cítila jsem se pošpiněná. Zavřela jsem tu knihu a položila ji na stůl vedle sebe. Ale nepomohlo to; chtěla jsem ji zničit.

Vstala jsem, odtáhla krbovou mříž a napráhla jsem ruku s knihou, abych ji hodila do ohně. V poslední chvíli jsem se zarazila. Ozvala se rozumová stránka mé bytosti, ta stojící oběma nohama na zemi: za tuto knihu jsem před několika hodinami dobrovolně zaplatila téměř pět dolarů, a nepřečetla jsem z ní ještě ani sto stránek. Ale rozum neměl tentokrát šanci. Kniha nakonec skončila přece jen v plamenech. Byla to jediná možnost, jak naplnit nutkavou potřebu osvobodit se.

V pondělí jsem přišla k sobě. Odhrnula jsem záclony v okně, u něhož jsem snídala, a přede mnou se vynořily peckingské střechy. Bylo kalné listopadové ráno, nebe nízké a zatažené. Absolutní klid. Ze svého mansardového okna jsem přes střechy a stromy dohlédla až na žlutohnědé rozlehlé pláně. Táhlly se k dalekému obzoru a splývaly s oblohou. Čerti a ďábli a jejich vyznavači, vrazi a kati, to všechno vypadalo vzdálené Peckingu, který tiše spočíval v bledé šedi podzimního svítání.

Ted', ve strážlivém denním světle, vypadalo něco tak exotického jako satanismus znásilňující Jadii prostě jen směšně. Hugo mi nemusel připomínat, jak nebezpeční jsou lidé, kteří se

s chutí vrhnou do pronásledování někoho, kdo je podle nich spojen s temnými silami – věděla jsem to. Seděla jsem u snídaně s dalekým výhledem a myslela jsem pořád na totéž; tak se mi také vrátila vzpomínka na jiné „dáblové dítě“. Bylo mu dvanáct, jmenoval se David a trpěl chronickou, zničující formou dětské schizofrenie. Tehdy jsem také učila v malém městě, v kraji přísných náboženských zásad, které vyznávalo i mnoho mých kolegů ve škole. Jednou jsem potkala učitele tělocviku a mluvili jsme spolu o Davidovi. „Nemá cenu ho léčit,“ řekl mi tehdy. „Pro Davida nemůže nikdo z nás nic udělat, dokud nepřijme Ježíše. A celá naše obec se modlí, aby se Pán smiloval a zbavil ho démonů.“ Vrátila jsem se do třídy, k chlapci postiženému tak silnými záchvaty halucinací, že se až svíjel po zemi. Jak snadné a pohodlné by bylo uvěřit, že je posedlý běsy! Bylo by lehčí modlit se než přijmout těžký a deprimující úkol pomáhat. Bylo to tak i s Jádí? Byla jsem snad v pokušení zbavit se odpovědnosti a beznadějně práce s psychotickým dítětem a vymluvit se na nějaké nadpřirozeno?

O přestávkách měli venku službu vždycky tři učitelé; jeden býval na hřišti vzadu za školou, jeden na asfaltovém pruhu podél boční zdi a třetí hlídal u houpaček, prolézaček a u písku. Když jsem měla službu, bývala jsem tam já. Děti neměly žádná pravidla, kde si má kdo hrát, ale většinou se samy rozdělily podle věku. U mě bývaly ty nejmladší; už i sedmileté a osmileté děti se držely spíš na hřišti a hrály míčové hry nebo skákaly školku.

Ten čtvrtek jsem měla zase službu u nejmenších; přestávka ubíhala v klidu. Opírala jsem se o zeď, kde bylo nejtepleji; i když byl pěkný den a slunce prosvítalo vysokými potrhánými mraky, rukavice se unesly. Jeremiáš a Jádí byli za rohem, neviděla jsem na ně. Ruben a Filip byli na houpačkách, Bruce seděl na pískovišti mezi dětmi ze školky. Byla jsem sama a pozorovala děti, nic se nedělo a ničemu jsem nevěnovala mimořádnou pozornost. Idylka byla náhle přerušena – něco se stalo u prolézaček. Odloupla jsem se od zdi, abych se podívala, co vyvolalo ten poprask.

„Ambra Ekdahlová si natloukla!“ křičelo jedno děcko z mateřské školky. „Je celá zakrvácená.“

Proběhla jsem chumlem dětí a našla plačící Ambru. Ruce si držela před obličejem a krev jí protékala mezi prsty.

„Spadla z výšky,“ ukazoval malý chlapeček na prolézačku. „Měla by dávat pozor, že jo?“

„Pojď, miláčku,“ konejšila jsem holčičku a povzbuzovala jsem ji, aby vstala ze země. Nakonec jsem ji musela zvednout a odvést. Šly jsme do místnosti první pomoci, která byla vedle kanceláře.

Zranění v obličejí nebylo zdaleka tak zlé, jak na první pohled vypadalo. Měla rozseknutý ret, ošklivý škrábanec na noze a pod ním další ránu. Naštěstí nebylo nic zlomeného. Na obličej jsem jí přikládala ledové obklady, které dobře pomáhaly. Ambra se uklidnila hned, jak se dostala z klubka hysterických dětí, a teď si bez fňukání přidržovala obklady. Taková věčná odpověď na zranění se mi líbila.

„Jsi statečná,“ pochválila jsem ji. „Jistě to bolí.“

Přikývla.

„Skoro jsi neplakala a zdá se, že víš, co máš v takové situaci dělat. To je na šestileté děvčátko skvělé.“

„Jsem statečná,“ mumlala přes obkladek.

„Ano, to mohu potvrdit.“

„Jsem jako She-Ra. To je nejstatečnější dívka ve vesmíru.“

Usmívala jsem se povzbudivě.

„Vždycky porazí Hordaka. To je d'ábel. Proto ji mám ráda. On se pokouší dostat ji, ale ona vždycky unikne.“

„To je tvůj oblíbený program v televizi?“

Ambra nadšeně přikývla.

Vzala jsem od ní obkladek, namočila jsem ho a dala zpátky.

„Díváš se často na televizi?“

„Ano. Moc ráda.“

„Díváš se někdy na ‚Dallas‘?“

Svraštila obočí a odmítavě potřásla hlavou. „To je pro dospělé. Já se většinou dívám na kreslené filmy.“

„To se divím. Myslím, že Jadie se na ‚Dallas‘ dívá.“

„Jadie se dívá na spoustu takových pořadů. Maminka se zlobí a odhání ji.“

Když jsme přišly, posadila jsem Ambru na stůl, abych jí mohla lépe očistit obličej, a tam teď seděla, klátila nohama a byla spokojená. Sundala si obkladek a zkoumala svá zranění. Rty už měla naběhlé – byly dvakrát větší než normálně.

„Jsem zvědavá osoba,“ mluvila jsem dál a pokoušela se udržet běžný hovorový tón. „Chodí k vám často Tashee, ta Jadiina přítelkyně?“

Ambra otevřela oči doširoka, vrhla na mě zvláštní pohled a pak se zasmála. „Tashee není opravdická. To jste nevěděla? Je jenom ‚jako‘ – Jadie si ji vymyslela a často o ní mluví.“

„To není skutečná holčička? Má Jadie víc takových vymyšlených kamarádek?“

„Jadie není jako ostatní. Maminka říká, že je to tím, že se narodila nožičkami napřed.“

„Aha, tak to je.“ Prohlédla jsem jí ještě jednou obličej, a když jsem viděla, že už nekrvácí, obkladek jsem sundala. „Je to dobré, můžeš jít. Myslím, že už to nebude krváčet.“

„Ale co moje koleno? Podívejte se, narazila jsem si taky koleno. Vidíte, tady. Krev mi promočila punčocháče.“

Při ošetřování obličje a při strachu, že to bude něco vážnějšího, jsem na koleno zapomněla. Postavila jsem ji na zem a pokoušela jsem se vyhnout jí nohavičku, ale byla příliš úzká. Nešlo to. „Budeš si muset ty kalhoty stáhnout,“ řekla jsem jí nakonec.

„Já se nesmím nikde svlékat. Musím se nejdřív zeptat maminky.“

„Tohle je něco jiného, Ambro, a já vím jistě, že se tady teď svléknout můžeš. Maminka by se nezlobila. Jinak se k tomu kolínku nedostanu.“ Sehnula jsem se a stáhla jí kalhoty sama.

Tím jsem odkryla na její kůži značku, částečně zakrytou ještě spodními kalhotkami. „Co je tohle?“ zeptala jsem se překvapeně. Stáhla jsem opatrně kalhotky níž. Značka byla růžová a vystupovala jako každá hojící se jizva. A byla mi povědomá. Byl to kříž v kruhu. „*Co je to?*“

„X označuje místo.“

Kapitola dvacátá

V krizích bývám úplně klidná, jakoby zmrazená. Předtím, než situace vyvrcholí, mohu být jakkoli překvapená a vzrušená a mohu reagovat vášnivě nebo zbrkle, když dojde k rozhodujícímu obratu, zaplaví mě jakési vnitřní anestetikum. Zároveň přijde pocit, že čas se zastavil a děj se nekonečně pomalu odvíjí v ostrých, mrazivě jasných obrazech, že jsem vystoupila sama ze sebe. Všechno pozoruji „zvenku“.

Když jsem zahlédla znamení na Ambřině bříšku, zaplavil mě adrenalin. Hučelo mi v uších a srdce splašeně tlouklo. Tady je konkrétní důkaz, že Jadie mluví pravdu. Z toho strašlivého případu, v jehož středu teď už pořád budu, se mě zmocnil děs. Policejní zásahy, soudní vyšetřování, zásahy sociálních úřadů a nevyhnutelná pozornost tisku, rozhlasu, televize... Nebude úniku, nebude návratu ke klidným dnům. To trvalo jen několik vteřin; náhle jsem byla úplně klidná. Hučení v uších zmizelo a necítila jsem, že mi srdce vůbec bije. Ambru jsem viděla jasně a ostře.

„Myslím, že potřebujeme pana Tinbergena.“

Ambra začala plakat.

„To je v pořádku, miláčku. Neudělalas nic zlého. Ale bude lepší, když se na tohle podívá pan Tinbergen.“

„Proč?“

Vypukl zmatek. Přestávka končila a já jsem musela zařídit, aby se Lucy postarala o mou třídu. Musela jsem najít Alici a říci jí, že Ambra je v místnosti první pomoci, a potřebovala jsem také najít pana Tinbergena.

Našla jsem ho v kotelně, kde něco řešili s panem O'Banyonem. Přivedla jsem ho do místnosti první pomoci a zavřela jsem dveře. Ukázala jsem na znamení v Ambřině kůži. „Toto někdo udělal záměrně. Už se to hojí, ale někdo se zlým úmyslem vyřezal toto znamení na břichu děvčátka.“

„Jak se to stalo, Ambro?“ zeptal se pan Tinbergen.

„Nevím,“ zašeptala.

„Pojď sem, zlato. Nemohu věřit, že bys to nevěděla.“

Zase začala plakat.

Obrátila jsem se k panu Tinbergenovi a zopakovala jsem mu, co před chvílíčkou řekla Ambra: „X značí místo.“

Teple se usmál a sklonil se k Ambře, aby jí odhrnul vlásky z obličeje.

„Nikdo se na tebe nezlobí, miláčku. Jsme tady, abychom ti pomohli – a máme-li pomoci, musíme vědět, co se stalo.“

„Já to nesmím říct,“ odpověděla Ambra skrze slzy.

„Jsem si jistý, že mně a Torey to říct můžeš. Začni, holčičko.“

Ambra byla ztělesněním utrpení. Bylo to svým způsobem přitažlivé děcko; byl v ní jakýsi atavismus. Měla také divoce neupravené dlouhé vlasy a oči vroubené hustými černými řasami, ale celá její barevnost měla o něco světlejší tón. Vypadala trochu vybledle; zkrátka nebylo to žádné divoce vyhlížející stvoření jako Jadie. A byla také zanedbanější. Šaty jí byly malé a teď, s rozbitým, zakrváceným nosem a s odulými rty, vypadala tak žalostně jako válečný sirotek.

„Proč to nesmíš říct? Zakázal ti to někdo?“ zeptala jsem se. Dlouho bylo ticho.

Ambra si chtěla utřít nos, ale zřejmě to moc bolelo. Nechala to být. Stáli jsme s panem Tinbergenem tiše, napjatí a pozorní.

„Maminka mi to zakázala.“

„Ale proč?“

„Protože mi to udělala sestra. Protože moje sestra si vzala z kuchyně nůž a tohle mi udělala.“

„Jadie?“ Byla jsem ohromená.

Ambra přikývla. „A maminka říkala, že musíme být moc opatrní, když udělá něco ošklivého, protože jinak by přišli a odvedli by ji od nás. Maminka říkala, že nikdy nikomu nesmím povědět, jaké ošklivé věci Jadie dělá.“ Holčičku přemohl pláč. „Když ji od nás odvedou, bude to moje vina.“

Pan Tinbergen se podíval, co tomu říkám. Byla jsem nečekaným obratem docela ohromená a jistě to na mně bylo vidět.

„Sundej si košilku,“ požádal pan Tinbergen, a když to Ambra udělala, prohlédl jí zádičku a paže. Hledal další znamení, ale nenašel nic. Potom jí řekl, aby si sundala kalhotky.

Našel jenom rozbité koleno a ovšem X v kruhu. „Myslím, že potřebujeme Jadii,“ řekl a vstal, aby pro ni došel.

Zůstala jsem s Ambrou sama a dívala jsem se na ni. Zeptala jsem se naléhavě: „*Opravdu se to tak stalo?*“

Byla ve střehu. Vrhla na mě kradmý pohled a sotva hlasitě odpověděla: „Ano...“

„Potřebujeme vědět pravdu, Ambro, *skutečnou pravdu.*“

Oči se jí zase zalily slzami.

„Musíš nám říct, co se skutečně stalo. Chci vědět pravdu, a já se ji dozvím, ať je jaká chce. Nejlepší by ovšem bylo, kdybys nám ji řekla ty.“ Moje slova zněla jako výhrůžka, a tak jsem je také myslela, i když měla Ambra všechny moje sympatie.

„Udělal to Jadie.“

„Mlčela jsem.“

„Jadie dělá strašné věci. Jednou zabila naši kočku.“ Ted’ se na mě Ambra dívala. „Ale ona za to nemůže. Je, jaká je.“

Jadie vešla, a když uviděla Ambru jenom v kalhotkách a v košilce, celá zpopelavěla. Sotva se udržela na nohou a chvíli jsem měla strach, že omdlí.

Pan Tinbergen se zeptal, jak se to Ambře stalo, Jadie však na to nereagovala. Ani slovo, kývnutí, pokrčení ramen – nic. Jako by otázku neslyšela.

„Jadie, přišel čas, kdy musíme panu Tinbergenovi povědět, co se děje,“ řekla jsem.

„Ne,“ vydechla. Nebylo to skutečné, artikulované slovo. Vytryskly jí slzy a stékaly dolů na bradu. Nepokusila se otřít je, jen sklonila hlavu.

„Jadie, my musíme o těch věcech konečně mluvit,“ řekla jsem a přistoupila blíž k děvčátku.

„*Ne!*“ křičela, a bylo to zapřísahání.

„Není tu vůbec žádný důvod k strachu,“ řekl pan Tinbergen laskavě. „Už jsme řekli Ambře, že se na nikoho nebudeme zlobit. Chceme jenom zjistit, co se stalo.“

Jadie zůstala potichu, hlavičku skloněnou, obličej utopený v slzách.

„Je to pravda?“

Nebylo slyšet ani dech. Jadie zvedla hlavu. „Ano, udělala jsem to,“ a hořce se rozplakala.

„No tak, přestaň plakat,“ řekl pan Tinbergen otcovsky a natáhl k ní ruku. „Ale bylo to moc ošklivé, to, co jsi udělala. Vidím, že už to víš. Že už sama víš, jak špatné to bylo. Už bys nikdy nic takového své malé sestřičce neudělala, vid’ že ne?“

Jadie jenom dál usedavě plakala.

„Ale no tak, no tak,“ konejšil ji. Jednou rukou si ji přitáhl blíž, druhou se dotkl znamení na Ambřině bříšku. „Maminka s tatínkem se jistě moc zlobili a potrestali tě, takže tady už se zlobit nebudeme. Ani to nevypadá zle, je to jen škrábnutí, opravdu. A už se hojí.“ Podíval se na Ambru. „To ale bylo od tvé sestry hloupé, vid’?“

Přikývla.

„No, už je všechno v pořádku. Vezmi si šaty, obleč se a můžete jít. Obě.“

Když děvčátka odešla, obrátil se pan Tinbergen ke mně. „Myslím, že jste udělala dobře. Dnes člověk nikdy neví. Je lepší mít jistotu než pak pozdě litovat, vidíte? Ale asi to nebylo nic moc vážného. Asi jsem svému bratrovi prováděl ještě horší věci, když jsme byli malí. Jednou jsem ho bodl do ramene perořízkem.“ Pan Tinbergen se smál. „Asi bychom neměli příliš zkoumat činy svých potomků ani důvody, které je k těm činům vedly.“ A zase se smál.

Do třídy jsem se vrátila hluboce otřesená. Nevěděla jsem, co bych si teď měla myslet. Jadie byla vždycky při všem, co se dělo – alespoň tak mi to vyprávěla. Ale nikdy mně nenapadlo, že by se právě ona těch hrozných činů dopouštěla. Kdyby tomu tak bylo, platilo by jiné vysvětlení, a já jsem se ho moc bála. Ze všeho nejvíc mě trápila Ambřina poznámka, že Jadie zabila jejich kočku. Měla to být Jenny?

Byla bych o tom o všem mohla promluvit s Jadií, a jistě bych to byla udělala, ale to bych musela mít klid a být s ní sama. Ale třída byla vzhůru nohama; děti byly zdivočelé ze změněného pořádku a z mé nepřítomnosti. Trvalo hezkou chvíli, než jsem je zase zvládla. Přání postavit Jadii tvář

v tvář nové skutečnosti ostatně rychle sláblo. Zmocňovala se mě nejistota a nic už nedávalo smysl. Uvědomila jsem si také, že si nepřeji konfrontovat Jadii s tím, co jsem se dozvěděla, abych jí pomohla. Chtěla jsem jí dát najevo, že vím, jak mě podvedla.

Zdálo se, že Jadie o mém velkém zklamání ví, a celý zbytek dne se mi otevřeně vyhýbala. To mě ještě víc utvrdilo v pocitu, že jsem jí naletěla, a že jsem byla za blázna. Nechala jsem ji ovšem na pokoji; znala jsem ji příliš dobře a věděla jsem, že mi nic neřekne, pokud sama nechce.

V pátek to bylo stejné. Jadie se ke mně přiblížila, jenom když kolem mě byli chlapci a když jsem s ní nemohla vést žádné hovory. Snažila se, aby mi přišla na oči co nejméně.

V pondělí jsme měli po vyučování poradu o Bruciem. Byli tam jeho rodiče, pan Tinbergen, Arkie a nový pedolog, který měl chlapce učit mluvit. Když jsme skončili, chytla jsem Arkii.

„Musím s tebou mluvit o Jadii Ekdahlové. Opravdu musím.“

„Ehm m,“ odvětila Arkie a udělala na mě vyčítavý obličej. „Špatně sis vybrala. Moc špatně. Nemám vůbec čas. Nemohlo by to počkat do konce měsíce?“

„Ne, nemohlo. Jsem bezradná.“

„Rozhodla ses zase jednou pro večeri, vid’?“ smála se. „Totie? V pátek večer? Tak ano, v pořádku.“

Upřímně řečeno, byla bych dala přednost klidnému rozhovoru v tichu své třídy, ale věděla jsem, jak vzácný je její čas, a tak jsem souhlasila.

Konečně všichni odešli. Já jsem ještě chvíli zůstala, zapsala jsem do chlapcova spisu poznámky o poradě, uklidila jsem materiály, které jsme potřebovali. Dala jsem na místa židle, zhasla jsem a vyšla ven.

Na parkovišti jsem obcházela auto, abych si dala věci na sedadlo pro spolujezdcu. Málem jsem zakopla o Jadii. Seděla na zemi mezi mým a vedlejším autem, o které se opírala.

„Dobrý bože, tos mě ale vylekala! Co tu děláš? Mohla jsem ti ublížit, kdybych tě neviděla a rozjela se.“

„Uhnula bych,“ řekla, ale nepohnula se. Na chladný listopadový večer byla málo oblečená a seděla celá schoulená, s nohama vtaženýma pod sebe.

Pozorovaly jsme jedna druhou.

„Můžu s tebou mluvit?“ řekla nakonec.

Pohlédla jsem ke škole. Věděla jsem, že pan O'Banyon už budovu zavřel, a nabídla jsem Jadii, aby přisedla do auta. „Nechci, aby mě někdo viděl.“

„Dobře. Nasedni, a někam odjedeme.“

Vyskočila, otevřela dveře vozu a vklouzla dovnitř.

Nevěděla jsem, kam s ní jet. Obvykle jsem se s takovým nešťastným dítětem utekla do anonymity některého rušného místa, jako je třeba MacDonald, v Peckingu ale nic podobného nebylo. Nemohla jsem s ní jít do žádné z místních kaváren, protože bychom budily pozornost a pravděpodobně by nás někdo poznal. Chvíli jsem pojízďela Hlavní třídou k První ulici a nazpátek. Jadie byla jakoby zahalená do pavučin ticha. Opřela si hlavu o úchytku bezpečnostního pásu a dívala se oknem ven. Po několika okružních jízdách jsem zastavila u čerpadla na jižním konci města. Vystoupila jsem a koupila v automatu něco k pití.

„Tumáš,“ podala jsem jí plechovku a nasedla jsem. Zajela jsem na ohromné prázdné parkoviště u supermarketu a vypnula motor.

Jadie zkoumala svoji plechovku. „Nemám ráda pomerančovou,“ sdělila mi.

„Máš raději tuhle od doktora Peppera? Tady je. Podej mi tu svoji.“

„Maminka nám zakazuje pít limonády před večeří.“

„Nevadí. Mám žízeň, vypiju obě.“

Nic mi nepodala a nic neříkala.

„Chtělaš mi něco vysvětlit?“

Okénko bylo téměř vytažené, Jadie se dívala ven úzkou mezerou. Noc se blížila a velké sodíkové lampy nás obklopovaly bledou oranžovou září.

„Nemůžeme tady zůstat dlouho,“ prolomila jsem ticho. „Nelíbí se mi, když jsi z domu a tvoji rodiče nevědí, kde jsi.“

„Nebudou mít strach. Řekla jsem, že jdu k Rachel.“

A zase mlčela.

Dopila jsem oranžádu, která mi vracela dětská léta, strávená na břehu řeky Yellowstone. Limonáda, kterou mi kupoval dědeček, když mě brávil na ryby, měla stejnou chuť.

Zmáčkla jsem hliníkovou plechovku a kovový zvuk prorazil ticho. „Neřekla jsem panu Tinbergenovi nic z toho, cos mi pověděla – jestli tě trápí tohle.“

Jadie zvedla hlavu a dlouho se na mě dívala.

„Tím ses teď trápila?“ zeptala jsem se. „Ty sis myslela, že jsem něco prozradila? Že je hra u konce? Ne, neřekla jsem nic. Slíbila jsem ti, že budu mlčet, a slovo držím. To znamená na Ambříně bříšku jsme našli náhodou a pan Tinbergen neví, cos mi svěřila.“

Jadie se věnovala limonádě. Trochu usrkla, pak hlasitě pila.

„Když jsem uviděla znamení, ukázala jsem je panu Tinbergenovi. Myslela jsem si, že je to příležitost otevřeně o věcech mluvit, aniž bych tě do toho zatáhla. Pochop, zdálo se mi, že se nikdo nebude zlobit na tebe, když jsem symbol na Ambříně kůži objevila já, a... ale...“

Jadiina veškerá pozornost se upírala na limonádu, kterou srkala s chutí a hlasitě. Potřebovala jsem všechnu svoji trpělivost, abych jí plechovku nevytrhla z ruky. Už jenom to srkání mě dráždilo. Její nepoddajné mlčení bylo onou příslovečnou poslední kapkou a pohár přetekl. Nastartovala jsem.

Jadie překvapeně zvedla hlavu.

„Vysadím tě na parkovišti u školy.“

„Ty mi nevěříš! Vid', že mi nevěříš? Věříš Ambře!“ Jadie byla zoufalá.

„Že ti nevěřím? Neřekla jsi nic, co bych ti mohla věřit nebo nevěřit. Vím jediné to, že nechceš mluvit. Kdybys chtěla, byla bys promluvila. A co děláme teď? Podívej se, holčičko, je po vyučování. Máš být doma u rodičů. A já mám být také doma, věnovat se svým věcem a užívat svého volna.“

„Já jsem to znamení neudělala. To udělala Sue Ellen. Ambra musí umřít jako umřela Tashee a Sue Ellen ji poznamenala. Udělala to tím samým nožem, o kterém jsem ti řekla.

Tím, co vypadá takhle.“ Prstem malovala nůž na svoje džíny. „Ten nůž měl kroucený vzor na rukojeti a byl ohnutý a měl ostrou špičku na bodání. Tou bodli Tashee. Do krku, zrovna sem.“

„Ale proč řekla Ambra, že to udělala ty?“

Sklonila hlavu a stiskla rty. Vypadala napjatě. „Protože musela,“ zašeptala.

Dusné ticho se zase mezi nás vrátilo. Vypnula jsem motor a rozhlédla jsem se po parkovišti. Bylo tu jenom sedm aut a všechna stála v řadě před obchodním domem. Ten byl vzdálen asi dvě stě padesát metrů od nás.

„Věříš mi?“ zeptala se Jadie.

„Abych řekla pravdu, Jadie, už nevím, jestli ještě vůbec něčemu věřím.“

„Nevěříš. Nevěříš mi.“ Byla hluboce sklíčená. „Myslíš si, že jsem to udělala. Myslíš si, že jsem blázen.“

„To jsem neřekla. Nevím čemu věřit. Teď ti asi opravdu nevěřím.“

Nervózně klepala do plechovky, naklonila ji a zbytek lep-kavé tekutiny jí vytekl na ruku.

„Ambra říkala, že tu kočku jsi zabila ty.“

„Nezabila!“ Jadie vykřikla, jako kdyby dostala prudkou ránu.

Pozorovala jsem ji.

„To jsem neudělala! Ambra lže!“ Jadie se rozplakala. „Já jsem se pokusila Jenny *zachránit*. Protože to byla Jenny, ta, o které jsem ti už říkala.“

„Ale Ambra je ještě malá. Proč by takhle ošklivě lhala? Jak by na to vůbec přišla?“

Tohle bylo na Jadii moc. Zoufale naříkala a celá se schoulila.

Odvrátila jsem se. Očima jsem bloudila po pustém parkovišti; byly jsme v nejzazším východním koutě, kde už se asfalt rozpadal a kde vítězila ostrá, všudypřítomná bizoní tráva.

„Řekla to, protože si myslí, že jsem to udělala,“ vyrazela Jadie, hlas plný bolesti. „Protože paní Ellie řekla, že jsem to udělala.“

Otočila jsem se k ní.

„Ležela jsem na zádech na podlaze a na mě položili Jenny. Bobby a Clayton ji drželi. Neměla jsem nic na sobě a Jenny mi položili na holé břicho. Křičela jsem a paní Ellie řekla, ať přestanu, ale já jsem nemohla přestat. Lechtali moji buchtičku jejím ocasem a já jsem měla strach, že mi ho chtějí vecpat dovnitř, a nechtěla jsem, aby to udělali. Měla jsem strach, že mě Jenny poškrabe. Paní Ellie nařídila, aby J. R. a Ray chytili kočku za nohy, jeden vpředu a jeden vzadu. Začali Jenny natahovat.“ Jadie začala zase vzlykat a chvíli nemohla popadnout dech. „Táhli, dokud se nepřetrhla. Dokud mi její krev nezačala týct na břicho a dokud nepřišly ven její vnitřnosti. A paní Ellie řekla, že je to moje vina.“

Kousala jsem se do rtů, chtěla jsem, aby to hodně bolelo, aby bolest přehlušila stoupající zděšení a zmatek, které se mě zmocňovaly. Pocity nevolnosti násobil uzavřený prostor auta. Toužila jsem vyskočit a utíkat, ale asi bych nebyla schopná jediného pohybu – byla jsem ochrnutá hrůzou.

Jadie se snažila potlačit pláč. Pevně zavřela oči, dlaněmi si tiskla spánky.

„Jadie. *Musíš* promluvit!“ vypravila jsem konečně ze sebe. Už jsem se ovládla. „Tohle nemůže pokračovat. Musíme to oznámit.“

„*Nemůžu* nic říct!“

„Můžeš. Jestli mluvíš pravdu, musíme tomu udělat konec. Bez tebe nic nedokážu. Musíš mi pomoci, protože to musí skončit. Jsou to špatné, hrozné věci a neměly by se nikdy nikomu stát.“

„*Nemůžu* o tom mluvit,“ bránila se. Hlas měla plný slz.

„Když nemůžeš ty, nech mluvit mě.“

Neodpověděla hned. Upírala oči na plechovku, kterou pořád ještě držela v ruce. Seděla jsem tiše a sledovala jsem ručičku palubních hodin. Pink, pink, pink, postupovala od vteřiny k další vteřině.

„*Nemůžu*,“ zašeptala Jadie konečně.

„Neboj se, neumřeš. Ať ti tohle řekl kdokoli, není to pravda.“

Nestane se ti nic. Nic horšího, než co se ti už stalo. Nic nemůže být tak špatné jako to, co s tebou dělá paní Ellie.“

„Ale přijde policie. Dají nás do vězení.“

„Malé děti se nedávají do vězení, miláčku.“

„Ale můžou zavřít tatínka a maminku. Můžou dát mě a moje sestřičky do ústavu a já už svoje lidi nikdy neuvidím.“

Natáhla jsem ruku a něžně jsem jí shrnula vlasy z čela.

„Tak toho se bojíš?“

„Udělají to?“

„Jsou u toho tatínek s maminkou? U toho, co dělá paní Ellie?“

„Myslím, že vždycky spí.“

„Policie se musí starat, aby lidé dodržovali zákony. Jeden takový zákon říká, že ubližovat dětem je špatné. Když někdo dítěti ubližuje, policie mu v tom musí zabránit. Ten člověk nutně nemusí do vězení, ale o tom nerozhoduje policie. To rozhodují soudci a lidé, kteří přijdou, aby se pokusili rozhodnout, co je pro koho nejlepší.“

„Co se stane s dětmi?“

„Musí se pro ně najít bezpečné místo. Většinou je to pečovatelská rodina. Taková, v jaké žije Filip. Tam je maminka-pečovatelka a tatínek-pečovatel a starají se, aby děti zapoměly, co se jim stalo.“

„To já nechci. Já chci zůstat pohromadě s našima.“

„Když se tatínek s maminkou těch věcí nezúčastňují, tak proč bys s nimi nezůstala?“

„Ale nejdřív nás dají do domova?“

„Asi ano, na čas. Ale ne do dětského domova. Do pečovatelské rodiny. Však víš, v jedné takové je Filip a je tam šťastný.“ Chvilku jsem ji pozorovala. „Opravdu, Jadie, bylo by ti tam lépe, věř mi. Nemyslíš?“

„Nechci, aby mě vzali pryč. Nechci, abychom byly každá jinde, Ambra, Safíra a já. Neviděla bych maminku a tatínka. Nechci, aby šel někdo do vězení. Nechci nic jiného, než jen aby to *přestalo*. To je všechno, co chci.“ Podívala se na mě vyčítavě. „To není spravedlivé. Proč se mám rozhodnout já?“

Dívala jsem se jí do očí. Jejich čistá hluboká modř byla le-

mována tmavými kruhy, které ještě zvýrazňovalo oranžové světlo luceren. Propadla jsem zoufalství; věděla jsem, že nemám odpověď.

Zneužití dítěte je vyhraněné zlo, a když vyjde najevo, mělo by být všechno černobílé – jako v pohádkách. Zločinec musí být odsouzen a potrestán, dítě musí být zachráněno. Ale bohužel to tak nikdy nedopadne a já jsem to věděla. Skutečnost vždycky přináší trosky malých, otřesených životů, zničené vztahy a zlomená srdce. Bůh a ďábel nejsou absolutní, ani dobro a zlo nejsou absolutní...

Kapitola dvacátá první

Brad, náš obsluhující duch pro tento večer, mě zavedl ke stolu, nad nímž visela spleť rostlin. Mělo to představovat „Den trifidů“. Nejsem tak pohotová a rozhodná jako Arkie a neprotestovala jsem, ačkoli rozhodně dávám přednost stolům obklopeným lidskými bytostmi. Byla jsem tedy usazena k jakési monstrózní rostlině, jež hlavní kmen se povážlivě nakláněl. Snažila jsem se trochu odsunout jeho plazivé větve a narazila jsem na pavoučí výhonky jiné rostliny, která se rozkládala vzadu. Ta větší monstrózní rostlina tím získala převahu a přešla do útoku. Naklonila se blíž a já jsem rychle nechala všech pokusů osvobodit stůl.

„Propánájána,“ vykřikovala Arkie, když to viděla. „Jsme tu jako v džungli, a já nemám mačetu.“

„Všá,“ oháněla jsem se proti rostlině. „Jsme poraženy.“

Stejně jako minule jsme s Arkií rychle zapadly do příjemného tlachání a vybíraly jsme z jídelního a nápojového lístku. Objednaly jsme si a lehká zábava pokračovala, dokud nám nedonesli jídlo. Přála jsem si, aby to tak mohlo pokračovat celý večer. Ale pustila jsem se do toho. „Kdybych ti teď oznámila, že s Jadií jsou určité problémy, hluboce bych celou tu záležitost podcenila.“

Arkie přikývla. „Ano, já vím. Všichni jsme to podcenili. Glen mi to minulý týden připomněl. Říkal, že s Jadií se musí něco udělat.“

„To říkal pan Tinbergen?“

Arkie přikývla. „Myslím, že má strach. Však víš, co se loni stalo June Harrimanové, a všechno to pokračuje. Je pochopitelné, že se bojí o své učitelky. Ale řekla jsem mu, že o tebe se bát nemusí. Že máš velké zkušenosti a že si řekneš o pomoc, kdyby ti to přerostlo přes hlavu. Že nejsi typ, který by se cítil povolán řešit problémy celého světa.“ Podívala se na mě. „Doufám, že je to tak, jak jsem mu řekla.“

Byla jsem pěkně vyvedená z míry. Pan Tinbergen si dělal starosti o mě? Vypadala jsem tak bezradně?

„Nejsi v tom až po krk, že ne?“ zeptala se Arkie naléhavě.

„Ne, *já* jsem v pořádku. Strach má mít o Jadii Ekdahlovou... Už jsem si myslela, že vím, co se s tím dítětem děje, a že mu mohu pomoci, a najednou je všechno jinak. Moje představy se sesuly jako domeček z karet a jsem zase na začátku. Nepamatuji se na žádný případ, kdy bych měnila názor tak často jako teď. Nebo kdy bych se cítila tak bezmocná.“

„Glen se asi bojí proto, že s nikým o svých starostech nemluvíš. Je marné něco omílat pořád dokola, ale neměla by ses pokoušet vyřešit to úplně sama.“

Neřekla jsem na to nic. Arkie měla pravdu, pokud mluvila o tom, že nevyседávám ve sborovně a neprobírám Jadii tak, jako Alice probírá beznadějně špatné způsoby Bena Soamese při jídle nebo jak Lucy naříká, že Mat Grinstead nikdy nepochopí odečítání. Ale není pravda, že z případu všechny vylučuji. Co si myslí – proč tu asi teď sedím?

Arkie postřehla můj nesouhlas a usmála se. „Jsem jedno velké ucho.“ Naklonila se přes stůl a dotkla se mé paže. „Jak ti mohu pomoci?“

„Tu dívku někdo zneužívá.“

„Ano, myslela jsi na tu možnost už před časem, pamatuji se. Získalas něco, s čím bychom mohly před soud?“

„Ne. Nemám nic, když Jadie nepromluví.“

Arkie zvedla obočí.

„Je strašně obtížné a strašně pomalé dostat z Jadie přesná fakta. Neuvěřitelně přesně popisuje věci, o nichž si člověk nedovede představit, že by je mohlo znát dítě. Takže uvěříš, že mluví o tom, co opravdu prožila. Potom položíš ony tři základní otázky – kdo, kdy, kde –, a zdá se, že to opravdu neví. Pamatuje si otřesné podrobnosti z toho, jak byly se sestřičkami zneužity, ale neví, kdo to dělá. A na takovou výpověď jsem odkázaná.“

„Neví, kdo ji zneužívá? Je to cizinec?“

„Ne, není. Je jich víc a myslím, že mají krycí jména podle osob ze seriálu ‚Dallas‘. Už jsem ti o tom říkala. To, o čem mluví, je velmi surové zneužívání, ale ty lidi zná jen podle krycích jmen.“

„Jsou to skuteční lidé?“ Arkie byla skeptická.

„Opravdu si myslím, že jsou skuteční.“

Na to Arkie už neřekla nic a věnovala se jídlu. Já jsem seděla, pozorovala jsem ji a mozek mi jel na plné obrátky. Je-
nomže naprázdno. Jako motor auta, které má červenou. „To,
co tu říkám... Není to pravděpodobné -“ Sáhla jsem po láhvi
a nalila jsem si druhou sklenku vína. „Říkalas, že věříš, že
jsem natolik rozumná, abych požádala o pomoc, když ji potře-
buji. Bude tedy rozumné, když ti povím, co si o tom myslím.“

Arkie vzhledla a její vidlička zůstala trčet mezi talířem
a ústy.

„Některé věci, o nichž Jadie mluvila... Byla jsem v létě ve
městě a mluvila jsem se svým přítelem... a koupila jsem
v jednom knihkupectví knihu... a dala jsem si věci dohroma-
dy... a... no – ráda bych věděla, není-li zneužívána podle...
zkrátka podle nějakého rituálu.“

„Cože?“

„Já vím, že to zní neuvěřitelně, a právě proto jsem nikomu
nevykládala nic moc o tom, co se děje. Stačí, abych na to jen
pomyslela, a připadám si sama jako blázen.“

„Myslíš nějakou sektu?“

„Myslím satanismus. Je tady ten symbol, který Jadie pořád
maluje – můj přítel mi vysvětlil, že je to symbol černé mše.
A před několika týdny jsem byla ve městě a šli jsme do toho
knihkupectví. Koupila jsem několik knih o satanismu
a v jedné z nich bylo...“

Arkie upustila vidličku a ta dopadla na talíř s hlasitým
cinknutím.

„Některé věci, o nichž Jadie mluví, v té knize jsou. Jiné
v jejím vyprávění chybějí – hlavně nikdy nemluvila o satano-
vi nebo o mistrovi. Zdá se, že vůdcem skupiny, do níž je Jadie
zapletena, je žena, ta paní Ellie. Ale hodně věcí, o nichž se v té
knize píše..., no, mohly by se tak vysvětlit mnohé nejasnosti
z Jadiných příběhů. Například se tam píše, že tito lidé často
omámí děti, a používají k tomu jak zákonem povolené, tak za-
kázané drogy. A Jadie vypráví, že paní Ellie je vždycky v noci
vzbudí a dá jim napít koky. Možná že jsou děti předtím, než je

někam odvedou, nadrožované. Proto si Jadie nemůže nikdy vzpomenout, kde byla a jak se tam dostala.“

„Takže co si myslíš..., co je například Tashee?“ zeptala se Arkie. „Myslíš, že je to dítě z masa a z kostí? Lidé z té ‚skupiny‘ zabili šestileté dítě, a nikdo je nepostrádal? Nikde nebylo hlášeno? Nebylo uvedeno v seznamu narozených? Nebylo nikde ve škole?“

„No – oni v té knize píší o ‚chovech‘. O ženách, které rodí děti jenom jako budoucí zasvěcené oběti...“

„Ale Torey, přece nemluvíme o miminech. Mluvíme o velkém šestiletém děvčátku. O žákyni první třídy. O někom dost starém, aby už přišel do styku s lékaři, s učiteli a s hromadou jiných dospělých. Museli by ji postrádat – a zase nebyla dost stará, aby utekla. Myslím, že dítě tohoto věku by se za oběť vůbec nehodilo; byla by to nebezpečná volba.“

Arkie byla skeptická, všechno trochu zlehčovala, a já jsem se rychle propadala do pocitu vlastní nedostatečnosti a nepravosti. Vždycky jsem věděla, že mě moje práce přivádí doprostřed událostí, které jsou blízko šílenství – bála jsem se toho a byla jsem také kritická. Obsah té knihy o satanismu, kterou jsem koupila v okultním knihkupectví, mi byl také podezřelý. Ale našla jsem v ní odpověď téměř na všechno, například na otázku, kde si ti lidé opatrovali lidské oběti. Bud' to byly děti z „černých chovů“, nebo potracené plody z nemocnic. Těla pak odklízeli členové sekty do cizích, čerstvě vykopaných hrobů... a tak dále. Pro všechno tam bylo vysvětlení a mě udivovalo, jak snadná a lehce dosažitelná to byla řešení. Asi bych té knize důvěřovala víc, kdyby autoři občas napsali, že tyto věci sice asi existují, ale že nevědí, jak to satanisté dělají. Přesto jsem mnohé údaje vítala, protože vysvětlovaly leccos z toho, o čem Jadie mluvila. Když jsem pak ale sama sebe slyšela říkat tyhle věci nahlas, zněly mi bláznivě. Strach, že mě lidé budou mít za lehkověrného blázna, nebo – ještě hůř – za špatného profesionála, mě brzdil a často mě přemáhal.

„Ne že bych tomu všemu nutně věřila,“ dodala jsem proto honem. „Nevím,“ povzdechla jsem si. „Chytám se každého stébka.“

Arkii se zřejmě ulevilo. Hlasitě udeřila vidličkou o talíř a obličejem jí přeběhl úsměv. „Ale žes mě vyděsila! Chvilíčku jsem měla opravdu strach, děťátko. Měla jsem pocit, že jsi úplně jinde než já. Víš, jak to myslím? Takhle: Sbohem, *New York Times*! Dobrý den, *National Enquirer*!“

Smála jsem se s Arkii, ale pak jsme obě mlčely a ticho vstoupilo mezi nás. Podívala jsem se na svůj talíř; byl na něm jenom ozdobený sendvič, který předstíral výživnou stravu. Byla bych dala přednost pořádnému kusu hovězího, kaloriím a cholesterolu, zkrátka nezdravé výživě se vším všudy. Tyhle zelené „královny nové šaty“ mě nijak neohromovaly.

Po chvíli začala mluvit Arkie. „Myslím, stejně jako ty, že na dně je kus pravdy. Ale jaké pravdy? Jediné, co si dovedu představit, je, že Jadie bezpečně poznala, kdo ji zneužívá. A že to neunes – nedokáže si to přiznat. Třeba je to otec. Nebo otec a matka. Vytvořila si celou skupinu lidí jen proto, aby nemusela ztotožnit milující rodiče s šílenými trapiči – to je pro ni vyloučené. A myslím si, stejně jako ty, že nemůžeme dělat vůbec nic, dokud Jadie nějak viníka neoznačí. V tom právě je naše situace těžko řešitelná.

„Vylučuješ každou možnost – třeba jen nepatrnou –, že Jadie mluví pravdu a těch lidí je víc?“

„Myslíš možnost, že v jejím pokoji obchází Drákula? Ty? Když vynecháš všechny senzační novinové zprávy, všechny, ty knižní slátaniny a hororové filmy, video, kino, televizi, zbude ti vůbec nějaký případ, o jakém tady spekuluješ? Konkrétní, prokázaný případ, žádné ‚jedna paní povídala‘. Ty, se všemi zkušenostmi, se svým vzděláním, výzkumem, se svým cestováním po světě? Řekni – kolikrát jsi narazila na schizofrenní děti posedlé halucinacemi plnými krve, zrůd a násilí?“

Musela jsem připustit, že s věcmi, o nichž mluví Jadie, jsem se nesetkala nikdy.

„Navíc by se taková velká skupina neutajila v městěčku, jako je Pecking, kde každý každého zná a ví o něm všechno.“

„Ale takové věci se dějí.“

„Jistě. Neřekla jsem, že něco podobného neexistuje. Ale my dvě jsme profesionálky, Torey! Jenom sám Bůh ví, kolik

lidí se bojí čarodějnic a strašidel a návštěvníků z kosmu a všech těch nesmyslů, kterým uvěřili. Ale je mou i tvou povinností zůstat nad věcí a používat rozum. Musíme každý takový případ posuzovat podle odborných kritérií. A musíme se postarat, aby se postiženému dítěti dostalo přesně takové pomoci, jakou potřebuje.“

Přikývla jsem.

„Skutečný problém s Jadií je ten, že je to nemocné dítě,“ řekla Arkie. „Když mi Glen vyprávěl o znamení na Ambříně tělíčku, obrátil se mi žaludek. Dovedeš si ji představit při tom, když to dělá? Když drží Ambru na zemi a řeže do ní? A také samozřejmě musím myslet na to, je-li bezpečné mít takovou dívku ve škole. Holčičku, která si představuje, jak přicházejí lidé z obrazovky a mučí její malou sestřičku. Která si představuje, že viděla, jak zabili její malou kamarádku, zase ji složili a oživil. Že si hraje s duchem té mrtvé holčičky. A že sama je duch. Že je strašidlo. A teď to zranění Ambry. Myslím na to, jak by asi byli znepokojeni rodiče, kdyby věděli, že takové dítě je ve třídě s jejich chlapečkem nebo holčičkou a že má přístup k noži.“

Uvažovala jsem o tom, co Arkie řekla, a musela jsem jí dát v mnohém za pravdu. Bylo dobré cítit zase pevnou půdu pod nohama a myslet na dítě postižené nějakou definovanou chorobou. Nikdy jsem nepochybovala o tom, že Jadie je hluboce narušená a že trpí psychózou. Za celou svoji kariéru jsem nepoznala dítě, které by bylo tak stresováno, ale práci s podobně postiženými jsem znala dobře. A musím přiznat, že právě tajemnost a záhadnost duševních chorob mě k mé profesi přitahovaly. Podobnosti jednotlivých případů byly dost velké, aby se měl člověk čeho chytit v každém dalším, ale zároveň byl každý případ jedinečný a odlišný. Když se mi podařilo úspěšně zasáhnout, cítila jsem to jako svoje osobní vítězství. Jak Arkie mluvila, začala jsem v duchu probírat všechny možné poruchy, jaké by se mohly u osmiletého dítěte vyskytnout.

„Jediné, co jsem vymyslela,“ pokračovala Arkie, když jsem jí zase věnovala pozornost, „je schůzka s jejími rodiči. Navrhne jim, aby s Jadií znovu jezdili do nemocnice na

psychiatrii. Když jí bylo pět let, dělali to nějaký čas, ale bylo náročné cestovat každý týden mezi Peckinem a Falls River. Nechali toho – také proto, že Jadie odmítala mluvit s lékařem. Tehdy to vypadalo jako vyhazování peněz oknem a nikdo z nás netušil, jak hrozné věci se za její nemotou skrývají. Teď asi musíme Ekdahlovy přesvědčit, že Jadie z toho bohužel nevyroste. Měli bychom dokonce navrhnout hospitalizaci, alespoň na čas, dokud se její stav nezlepší. To by také zabránilo zneužívání, pokud k němu opravdu dochází.“

„Ano, možná by to bylo správné. Vypadá to jako dobrý nápad.“

„A z tebe by spadlo trochu toho trápení. Dokáže-li s ní lékař navázat spojení, zmenší se tvoje role.“

Zase jsem přikývla.

Arkie se sehnula pro kabelku, vylovila z ní adresář a chvíli v něm listovala. „Byla bych ráda, kdyby se na Jadie podívala Phyllis Ruizová. To je psychiatricka na klinice duševního zdraví a má velké zkušenosti s vážně postiženými dětmi. Je to osvětlená osoba a nespolehá jenom na pilulky ani nelpí na teoriích. Vy dvě byste si rozuměly. Pokusím se ji chytit a domluvím se s ní, kdy by měla čas.“ Zavřela energicky adresář a ulehčeně si vydechla. „A je to. Skvělé. Vždycky je mi líp, když se rozhodnu a mám před sebou konkrétní počín. Tobě ne?“

Blížil se Den děkuvzdání a celá škola se zabývala tím, že se „bude dávat představení“, jak to rád označoval pan Tinbergen. Děti z třetích a čtvrtých tříd nacvičily hru o Otcích poutnicích, kterou dokonce samy sepsaly. Ostatní přispěly zpěvem, tancem a přednesem básní. Moje děti měly předvést americké domorodce. Bruce měl představovat dýni. Měl tam jenom sedět ve svém oranžovém kostýmu, zatímco ostatní děti budou zpívat a nabízet své košíky s jídlem.

V pondělí a v úterý odpoledne jsme vyráběli indiánskou výstroj a s ostatními třídami jsme zkoušeli ve velké posluchárně.

„Já sem tady jedinej pravej Indián,“ připomínal Jeremiáš. Seděli jsme kolem stolu a vyráběli papírová pera na indiánské čelenky.

„Tady ve škole je hodně domorodců, Jeremiáši.“

„To jo, ale ne v týchle třídě. Koukejte, ten taky bude předvádět Indiána. A jakej má blbej černej ksicht!“ ukazoval na Filipův nos.

Já jsem si ale myslela, že to budou krásní Indiáni. Všichni, včetně Filipa. Dojem by byl kazil jenom modrooký, světlovlasý Bruce.

„Můj táta má vopravdickou členku,“ oznámil Jeremiáš. „Teda můj pravej táta. Ne ten, co teď žije s mámou. To je jen takovej vejta a nic zajímavýho nemá. Ale můj pravej táta má členku, co visí až na zem.“ Jeremiáš vyskočil ze židle, aby ukázal délku per.

„To musí být krásné,“ prohodila jsem.

„Třeba by mi ji pučil. Třeba bych ji moh mít na divadle.“

„To je dobrý nápad, ale tyhle budou také stačit.“

„Proč? Člověče ženská, to není k ničemu. Posraný hračky pro mimina, tohle.“ Hodil papírová pera do obličeje Rubenovi.

„Moje přítelkyně Tashee nosila právě indiánské mokasíny,“ řekla náhle Jadie. Sdělovala to bezpochyby Jeremiášovi, protože odstrčila svoji židli a zvedla proti němu nohu. „Měly tady vpředu korálky a vršky byly překládané. Nevypadaly vůbec jako ty mokasíny, co si můžeš koupit v obchodě.“

Byla jsem překvapená. Jadie málokdy začínala mluvit sama od sebe. Občas se dala strhnout k hovoru s Jeremiášem a někdy se s ním bavila dost dlouho. Tentokrát jsem ji ale slyšela poprvé mluvit o Tashee mimo uzamčený kabinet.

„Nojo, a co má bejt?“ Na Jeremiáše neudělaly mokasíny žádný dojem. „Můj pravej táta má členku. *Vopravdickou*, hodně starou. Je ze stejnejch per, jaký se vázaly na ty dlouhý tyče.“ Představa byla pro Jeremiáše ohromně láková. Popadl jedno z papírových per a rozkládal: „Měli je na těch dlouhejch tyčích a šli. Vauvauvauvau, uá!“ S tím pokřikem přilpl pero Filipovi na košili. Ten se okamžitě připojil ke hře. Chytil se za neviditelnou ránu a ve smrtelných křechách se svíjel po podlaze.

„Tak dost, kamarádi. Zpátky na místa!“

„Teda, člověče ženská, vy taky zkazíte každou srandu.“

Před koncem vyučování děti pečlivě složily své kostýmy tak, aby byly připraveny na představení příští odpoledne. Navrchu byly papírové členky a bylo tam i těch několik kulis, které jsme získali.

Jadie byla u kostýmu, ještě když jsem si šla umýt ruce. Pečlivě vyrovnávala záhyby na obleku indiánské squaw.

„Těšíš se na zítra? Bude to hezké.“

Přikývla.

„Přijde někdo od vás?“

„Ano. Maminka. A samozřejmě Safíra.“

„To je milé, že přijdou.“

Hned potom zvonilo. Jeremiáš vyletěl ze třídy bez pozdravu. Byli jsme teď spolu už téměř rok, ale jen málokdy mi věnoval chvíličku, aby se rozloučil. Musel být u autobusu první. Seřadila jsem chlapce a šli jsme za ním.

Když jsem dohlédla, aby chlapci v pořádku nastoupili, vrátila jsem se do třídy. Jadie pořád ještě stála u kostýmů. Jak jsem k ní šla, vrazila jsem do židle. „Jsem ráda, že jsi tady. Potřebuji s tebou mluvit.“

Jadie ostražitě vzhledla.

„Chceš jít dozadu do šatny, nebo zůstaneme tady?“

„Nemůžu tady zůstat,“ řekla. „Půjdem dnes večer s maminkou a s Ambrou koupit nové boty.“

„To je v pořádku, potřebuji jenom několik minut.“

Jadie se dívala do země. „Maminka nám koupí boty, co mají na podrážkách dinosaura.“

„To je hezké. Chtěla jsem ti ale říct, že se půjdeš ukázat jedné paní doktorce na psychiatrické klinice. Na té klinice, kam jsi jezdila, když jsi byla menší. Pamatuješ si to?“

Jadie se opřela o stůl a zvedla nohu. Chytila si chodidlo a ohmatávala podrážku své boty.

„Někdy je naše duše nemocná, stejně jako bývá nemocné tělo, a když se to stane, jdeme k odbornému lékaři. Říká se mu psychiatr a snaží se, abychom se zase cítili dobře.“

„Já dostanu vysoké boty. Ambra je chce taky, ale maminka říká, že je nemůže dostat, protože ještě neumí zavazovat tkaničky.“

„Pan Tinbergen a slečna Petersonová jsou z tebe tak trochu nešťastní. Myslí, že jsem ti nepomohla tak, jak to potřebuješ, a přejí si, abys navštívila někoho, kdo rozumí tvému trápení lépe. To není trest. Ta paní doktorka je opravdu hodná a rozumí dětem a já si také myslím, že je to dobrý nápad. Budeš samozřejmě dál chodit ke mně do školy, a ona nám pomůže s tou tajnou věcí, o které víme jen my dvě.“

„Mně se ty boty moc líbí, protože dělají stopy jako dinosaur. Vypadá to, že tam tudy šel dinosaur.“

„*Jadie!* Posloucháš mě vůbec?“

Pořád ještě si ohmatávala boty, ale teď se jí prsty zastavily. „Měla bych?“ zeptala se pohrdavě. „Ty taky nikdy neposloucháš, co ti říkám.“

Kapitola dvacátá druhá

Ve středu před Díkůvzdáním začal hustě padat sníh a žluté pláňe bizoní trávy zbělely. Z mého okna to po ránu vypadalo, jako by svět za Peckingem zmizel. Za změtí střech nebylo nic než nebe – bílá prémie splynula s bílou oblohou.

Všechny děti se naštěstí dostaly do školy, dokonce i Jeremiáš, který bydlel nejdál. Jako obvykle měl plno senzačních a zmatených novinek.

„Viděl jsem vás včera večer v televizi,“ oznámil mi, jakmile jsme zasedli k rannímu popovídání.

„Žes mě viděl?“

„Jo, my jsme se dívali na film a ty dvě ženský tam bojovaly. A ta jedna vypadala zrovna jako vy. Řek sem Micahovi, hele, to je moje úča. Ale Micah řek, že asi ne.“

Potlačila jsem smích a přikývla: „Micah má pravdu. Nebyla jsem to já.“

„Ale vypadalo to jako vy,“ trval na svém Jeremiáš. „Víte jistě, že ste tam nebyla?“

„Naprosto jistě, Jeremiáši.“

„No tak jo. Vona zápasila s tou druhou ženskou. A zrovna dyš už ji položila na zem, vytáhla velkej starej nůž a bodla ji zrovna do srce. Myslím ta, co vypadala jako vy. To vona bodla tu druhou. A všude bylo plno krve. Bylo to vopravdu dobrý, fakt! To ste měla vidět!“

„Hm.“

„A víte *určitě*, že ste to nebyla vy?“

„No jistě, Jeremiáši. Nikdy jsem nenatáčela žádné filmy.“

„Řek sem Micahovi, že asi tam ste nabrala tu sílu. Řek sem mu, že ste silná ženská. *Vím to*,“ zašklebil se drze.

„Kde přesně jste ten film viděli?“ zeptala jsem se.

„Na vobrazovce. Přítel mojí mámy má kamaráda a ten někdy dostane pučit filmy zadara, víte? Dycky to přinese domů, dyš to má zadara.“

„A ty a Micah se na ty filmy díváte?“

„No. Sou skvělý, člověče,“ odpověděl nadšeně.

„Myslíš, že to, co se tam děje, je skutečné?“

„Myslíte to, jak ste pobodala tu ženskou?“

Přikývla jsem.

Jeremiáš se zamyslel. „No, není to voprvadický. Ale taky to není úplně neskutečný. Takový věci se můžou stát. Je to takovej zvláštní případ, si myslím. Něco v televizi voprvadický je, třeba zprávy a takový věci. A někery filmy sou taky voprvadický. Protože si myslím, že *se to může stát* a může to bejt do-voprvady, a možná že je.“

Podívala jsem se na Jadii. Seděla u stolu ohnutá, hlavu sklopenou. Jeremiáš byl zdravý kluk, stál oběma nohama na zemi a ve světě kolem sebe se vyznal. Přesto mu dělá jisté potíže rozlišovat filmy od skutečnosti. Jak těžké asi musí být pro narušené dítě, které je vystaveno pornografii, aby si nemyslelo, že to skutečně prožilo v reálném světě?

Všechno šlo celkem dobře. Děti byly vzrušené z té spousty sněhu, z představení, ze čtyř dnů prázdnin, které měly před sebou, a vyváděly, ale jejich hlouposti nepřesáhly únosnou míru. Nálada byla dobrosrdečná a nepřilíš útočná.

Nejhorší byli Filip a Jeremiáš. Pošfuchovali se ve třídě, lítali se svými členkami a na chlapeckém záchodě závodili, kdo dočurá výš. Ruben se k veselému řádění přidal, ale Brucie každé vybočení z pořádku nesl těžce a nebyla to pro něj žádná legrace. Jadie byla úplně mimo. Poslední dobou se s chlapci dost kamarádila – hlavně s Jeremiášem a s Filipem, ale teď se držela zpátky. Úplně ohnutá, hlavu skoro u země, ruce bezvládně visící, jako němá, vyrazovala se z veselé skupiny dětí.

Odpoledne jsme se s ostatními třídami shromáždili za jevištěm a vzrušení dosáhlo vrcholu. Děti byly jako v horečce a Filip se v záchvatu smíchu počural. Ostatní se rychle uklidnily a svůj výstup předvedly dobře a plynule. Po představení jsme se stáhli každý do své třídy, kam byli pozváni rodiče na punč a koláče. V mé třídě měl rodiče každý, jenom Jeremiášovi nepřišel nikdo. Vyzvala jsem ho tedy, aby roznášel občerstvení.

Přišla Jadiina maminka a přivedla Safíru a Ambru, která měla odpoledne volno, protože děti ze školky nevystupovaly. Sledovala jsem tuto skupinku soustavněji, než by hostitelce náleželo. Moc toho spolu nenamluvily, ale s Jadií v tak hlubokém předklonu se hovořilo těžko. Paní Ekdahlová si vzala od Jeremiáše punč a koláč, poděkovala a dala nápoj Ambře. Koláč dostalo batole. Dětila nás celá místnost, takže jsem si paní Ekdahlovou mohla nepozorovaně pořádně prohlédnout. Byl to obličej paní Ellie? Pam? Sue Ellen? Měnila se tahle paní za zavřenými dveřmi v netvora, který zneužívá vlastní dítě? Tak strašným způsobem, že se Jadiino já rozpadlo?

Nevyzkoumala jsem nic. Paní se snažila vypadat pěkně, ale měla sklon k určité patetické výstřednosti: kolem očí vykroužila hluboké, divoce tyrkysové stíny, jaké už dávno vyšly z módy, a na tváře nanasla silné ruměnce. Vždycky mi připadala tato dobře míněná, ale marná snaha o zkrášlení trapná; teď jsem se navíc nedokázala zbavit podezření. Znovu a znovu jsem se pokoušela najít sebemenší náznak, že Jadie mluvila pravdu.

Děti odešly, slavnostní nálada však trvala dál. Zašla jsem k ostatním do sborovny na šálek kávy a na koláče. Nikdo nemluvil ani o práci, ani o dětech; řeč se točila kolem slavnostního oběda na Den děkuvzdání, kolem fotbalu a kolem mizerného počasí.

Sníh padal celý den a na parkovišti ho bylo dobře půl metru. Uběhlo několik studených, vlhkých okamžiků, než se rozmrazila okna. Pustila jsem stěrače, abych se zbavila prašanu na skle a viděla aspoň trochu na cestu. Zařadila jsem zpátečku, šlápla na plyn – a nic. Vůz se ani nepohnul. Za chvíličku jsem to zkusila znovu. Pozdravil mě až příliš dobře známý zvuk prokluzujících pneumatik.

Uvázla jsem beznadějně. Můj vůz byl příliš lehký a měl náhon na přední kola. Měla jsem s tím počítat a otočit vůz hned ráno. Teď mi bylo jasné, že musím odházet trochu sněhu; natáhla jsem si rukavice, vystoupila a šla jsem pro lopatu. Jak jsem stála nad otevřeným kufrem na straně spolujezdce, uviděla jsem zpod předního kola vyčuhovat světlé

vlasy. Šla jsem zjistit, co to je, ale nemohla jsem to vytáhnout. Když jsem se snažila vycouvat, dostala se ta věc pod kolo.

„Co to tam máš?“

Lekla jsem se.

Lucy stála těsně za vedlejším vozem. „Co je to?“

„Zdá se, že je to panenka. Jedna z těch mých panenek, které mám ve třídě, však víš. Ale je pod kolem. Snažila jsem se vycouvat a teď zase budu muset popojet dopředu, abych ji dostala ven.“

„Kde by se tam vzala panenka?“

Obešla jsem auto a sedla si znovu za volant. Jak jsem popojela, panenka se uvolnila. Lucy ji už bez námahy vytáhla. Byla to ta panenka s dlouhými zlatými vlásy, ale už je neměla ani dlouhé, ani zlaté. Zkoumala jsem hlavičku – byla zle pomáčkaná, ale nepraskla.

„To je přece ta panenka, cos půjčila Jadii. Co myslíš, jak se sem dostala?“ vyptávala se Lucy. „To je ale zvláštní místo na odhazování hraček.“

Vzala jsem panenku k sobě.

„Vím, že tu na tebe někdy čekává, ale nenapadlo by mě, že se panenky zbaví právě takhle. Co si o tom myslíš...? Vypadá to, že ji sem někdo dal záměrně.“

Zvedl se mi žaludek.

„Vypadá to, že chtěla, abys tu panenku přejala.“

Když jsem se konečně dostala domů, myslela jsem jenom na zlatovlasou panenku. Ležela příčně, hlavičku těsně pod kolem na straně spolujezdce, tělíčko schované pod autem. Za normálních okolností bych ji musela přejet a podle mého názoru se tam, přesně do této polohy, nemohla dostat náhodou. Někdo to musel promyslet a přesně provést. Ale proč? Jaký to mělo smysl? Se vši pravděpodobností bych nezjistila, že tam ta panenka je, a nikdy bych se tedy nedozvěděla, že jsem ji přejala.

Základní poselství mi ovšem bylo jasné. Každý – a já také – spojoval tu hračku se mnou. Byla s Jadií místo mě, zastupovala mě, když jsem s holčičkou nebyla osobně. Zničit ji tak dra-

stický, to nebylo žádné něžné vyznání sympatií. Takové gesto by mě vždycky zarmoutilo, ale samo o sobě nebylo nijak strašidelné. Věděla jsem, že pro děti, s nimiž pracuji, jsem důležitá a mocná osoba. Síla našich vztahů budila v mnohých z nich nenávist a za ta léta se našly děti, které se pokusily zabít mě. Ovšem symbolicky. Bezprostředním impulzem k takové nenávisti mohl být psychiatr, o němž jsem s ní odpoledne mluvila. Možná si myslela, že ji opouštím, že se jí vzdávám. Možná se cítila podvedená – snad věřila, že jsem prozradila věci, o nichž jsem slíbila pomlčet. Možná jsem jí začala být nepohodlná. To všechno by náhlou nenávist bohatě vysvětlovalo. Ale bylo tu cosi, čemu jsem nerozuměla. Proč položila panenku tak, abych nevěděla, že jsem ji přejela? Ať už to byl projev zloby nebo vypovězení války, k čemu by to bylo dobré, kdybych se nedozvěděla, že jsem panenku zničila?

V Den díkůvzdání jsem vstala velmi časně a ještě za tmy jsem vyjela. Podle původního plánu jsem měla odjet už ve středu večer, zůstat s Hugem přes noc a ráno jsme měli společně vyrazit k Hugově sestře do sousedního státu, kde bychom všichni společně snědli tradičního krocana. Počasí ale bylo tak špatné, že jsem se ve středu večer nemohla nikam vydat, a ve čtvrtek bych nedorazila tak včas, abychom byli oba u slavnostního oběda. Zatelefonovala jsem tedy Hugovi, aby jel sám. Já počkám v jeho bytě; klíče jsem měla. Až se vrátí od své sestry Annie, najde mě doma.

Cesta byla strašná. Sněžit sice přestalo, ale zdvihl se vítr a silnice občas úplně zmizela ve sněhovém víru. Na dálnici jsem byla sama, jen občas se objevil sněhový pluh. Potkávala jsem i dálniční službu a pokaždé jsem čekala, že mě vrátí, že silnice je uzavřena. Valhalla i Harmony zmizely v bílé nicotě stejně jako všechny ostatní vesnice či městečka. Se vším všudy – s lidmi, s kostely, se všemi vymoženostmi civilizace – nebyly k rozeznání od oploceného výběhu nebo od skupiny stromů. Jenom chvění ručičky na tachometru mě utvrzovalo v tom, že se pohybuji. Ubíhající čísla na kilometrovníku na-

povídala, že se přece jen blížím k cíli. Nad šedesát kilometrů za hodinu jsem se nedostala.

Přestože řízení bylo náročné, nálada se mi cestou zlepšovala, myšlenky se čistily. Vždycky jsem ráda řídila, a při dlouhých cestách se vždycky uvolním. Při tom špatném počasí a při stavu vozovky jsem se musela soustředit daleko víc než jindy, a to bylo dobře. Nemohla jsem myslet na to, co zůstalo za mnou.

V cíli čekalo překvapení: Hugo k Annie neodjel.

„V tomhle počasí?“ prohodil, když mi pomáhal s velikou taškou. „A pak – ty v mém bytě, já v jiném bytě – to se mi nelíbilo.“ Zašklebil se, já jsem se rozesmála.

„Navíc jsem osobně uvařil sváteční oběd. Můžeme zasednout.“

„Cože? Teď hned? Jak jsi mohl vědět, kdy dorazím?“ Měla jsem se však rychle přesvědčit, že Hugovo kuchařské umění se nijak nezlepšilo.

„Neříkal jsem ti o exkluzivním kurzu pro nejlepší kuchaře? Prvotřídní kuchař se to jmenovalo.“ S takovým vychloubáním mi předvedl krabice s hotovými jídly, připravené do mikrovlnné trouby, jak se dostaly koupit v každém slušném obchodě. „Máš čtyři minuty, než zazvoní zvonek. Máš hlad? Připrav se na lukulské hody.“

Vycházeli jsme spolu skvěle, pokud jsme se viděli vždycky za několik týdnů. Spory, popichování, hádky a vzájemné urážky v těch krátkých společných dnech nikdy nevypukly. Měli jsme jeden z druhého to nejlepší, a užívali jsme toho.

Líbil se mi ten dokonalý opak mého navyklého života. Hugo miloval levné noční kluby blízko skladišť. Hrál dobře na kytaru a měl rád country i zakouřené, přeplněné dupárny. Takže jsme chodili ven každý večer a vraceli se až nad ráno. Díky sněhu a svátkům bylo v barech volněji, ale pořád tam bylo ještě dost lidí, dobrá hudba a taneční parket.

Moc jsem takovou změnu potřebovala. Myšlenky na Jadii a na všechno to trápení s ní spojené se vrátily teprve v neděli po poledni. V sobotu jsme zůstali venku moc dlouho a druhý

den jsme vyspávali. Vstávali jsme až kolem jedenácté, opekli jsme si šunku a vdolky a vzali jsme si je i s džusem do obývacího pokoje. Hugo se natáhl na gauč, já na podlahu a oba jsme se ponořili do nedělních novin. Objevilo se dokonce i slunce. Francouzskými okny vnikalo do pokoje a krásně ho proteplilo.

Přečetla jsem už všechno důležité a procházela jsem inzertní, když mě úplně bez výstrahy přepadla Jadie. „Je ten okultní obchod dnes otevřený?“ zeptala jsem se.

„Ano, myslím že ano. Proč?“

„Myslíš, že bychom tam mohli zajet, než se vydám na cestu? Chtěla bych se tam ještě porozhlédnout.“

„Pořád se v tom šfouřeáš?“ zeptal se Hugo. „Myslíš, že na tom něco je?“

„Ano. Myslím, že by bylo dobré ještě jednou mluvit s tou dívkou. Víš, s tou čarodějnici.“

„Haló, Brendo,“ povykoval Hugo už od dveří. V obchůdku se kolem přeplněných polic tiše pohybovali dva nebo tři lidé; obraceli se, aby zjistili, co znamená ten halas.

„Haló, lidi,“ vítala nás Brenda přívětivě. „Jak se vám líbily ty knihy? Pomohly vám? Přišla jste si pro další?“

„Byly dobré. Zajímavé. Ale tentokrát bych chtěla – kdyby to bylo možné – mluvit s vámi. Jen chvilíčku. Něco se mi přihodilo a já bych ráda věděla, jaký to mělo smysl. Myslela jsem si – doufala jsem, že byste mi mohla říct, jestli jste o něčem takovém slyšela v souvislosti s okultismem.“

„Ano?“ zeptala se a nemohla potlačit zvědavost.

„Možná že jenom někdo hloupý udělal něco hloupého, ale... pořád ještě se zajímám o určité směry okultismu a ráda bych věděla...“

Rozhlédla jsem se, abych zjistila, jestli ostatní už odešli. Hugo bloudil kolem knih v oddělení novověku, ale za rohem ještě někdo byl.

Brenda vycítila, že se před lidmi ostýchám mluvit, a pokynula k prostoru za pokladnou. Byl oddělen závěsem. „Pojďme sem,“ vyzvala mě. „Tak budu dobře slyšet, kdyby někdo něco chtěl.“

Byl to malý, úzký prostor s několika stoličkami a byl proycen vůní mátového čaje.

Brenda si vzala jednu stoličku, druhou přistrčila ke mně. „Tak o co jde?“ zeptala se.

„Dala jsem někomu panenku. Ta se mi dost podobala a ten někdo s ní zacházel, jako by mě zastupovala. Myslím, že jsem tu představu podporovala. Mluvím o dítěti, které má velké citové problémy a trápení, a já jsem chtěla, aby mělo něco, co podpoří náš vztah.“

„Ano?“ Brendu to zajímalo; předklonila se a lokty opřela o kolena.

„Ten večer jsem šla po práci na parkoviště ke svému vozu, abych odjela domů. Napadlo hodně sněhu, a když jsem chtěla vycouvat, kola prokluzovala. Chtěla jsem sněh odházet a šla jsem pro lopatu. Pod pravým předním kolem jsem zahlédla tu panenku. Byla položená tak, abych ji při couvání musela přejet a rozdrtit jí hlavičku.“

Brendiny oči se rozšířily, panenky se zvětšily.

„Nepřeháněla jsem, když jsem řekla, že to děvčátko má velké citové problémy. Je náladová a bylo by logické předpokládat, že tu panenku tam položila ona sama. Určitě tam byla položena záměrně a nespadla tam náhodou. Ostatně v hlubokém sněhu by nemohla nijak sklouznout nebo se posunout. Ráda bych věděla, jestli ta příhoda může být nějak ve spojení s těmi takzvanými tajnými vědami. Ráda bych věděla, jestli v tom může mít prsty ještě někdo jiný než to děvčátko.“

„Neslyšela jsem o lidech, kteří by udělali přesně tohle, ale vím, co chtěli docílit.“

„Co?“

Brenda si mě dlouho prohlížela a teprve pak odpověděla: „Nejsem si jistá, mám-li to říct a chcete-li to opravdu slyšet. Totiž – neznám vás a nevím, čeho se vlastně účastníte.“

„Já osobně se těchto věcí neúčastním, ale jde-li o satanismus, moc by mi pomohlo, kdybych to věděla.“

„Nepřeji si, aby se vám dařilo dobře,“ řekla Brenda váhavě.

„Ano, k tomu jsem také došla. Ale *je* to satanismus?“

„Nevím jistě, kdo vám to udělal, ale vím, že jde o černou

magii.“ Ticho. Brenda si zamyšleně promnula čelo a pak složila ruce do klína. Uvažovala. Uteklo několik minut, než pokračovala v řeči. „Abyste rozuměla, já sama k nim nepatřím. Patřím k bílé magii. Patřím k vyznavačům mateřské bohyňe, chci souznít s přírodou, se Zemí. S vesmírným duchem. Nemám nic s černou magií.“

„Ale můj problém je spojen s černou magií? Víte to? Jaký typ černé magie to je? A co znamená ta panenka pod koly mého auta?“

Brenda se zhluboka nadechla. „No – rozumějte, oni... tedy *takoví lidé*... dělají černou magii hlavně proto, aby měli moc. Moc nad jinými lidmi. Ovlivňovat je. Řídit je. Moc nad věcmi. Vlastnit je. Moc nad nepřáteli a protivníky. Aby tu moc získali, vzývají síly temnot. Vidíte, jaký je to rozdíl proti nám. V bílé magii se nikdy nevzývají mocnosti temnot.“

Náhle jsem si uvědomila absurditu našeho rozhovoru a celé své situace. Sedím v obchodě s okultními knihami a předměty, schovaná v koutě za záclonou, a vedu vážné řeči o tajných vědách s jejich vyznavačkou. S čarodějnici. Já? Nezdá se mi to? Byla to strážlivá skutečnost a já jsem jí nemohla uniknout.

„V černé magii je důležité obětování. To patří k vyvolávání temných sil, a když... když mají nepřítel, kterého se chtějí zbavit, zvlášť je-li silný a má velkou moc, musí moc čarovat. Musí obětovat, aby získali pomoc...“ Hlas se vytratil a Brenda si soustředěně prohlížela ruce. „Při obětování platí určité pravidlo: když se obětuje někdo sám, získají od něj víc síly, než když ho obětují proti jeho vůli.“

„Chcete mi vysvětlit, že s tou panenkou je to něco jako s figurkami v magii voodoo?“

„Ano, je to něco podobného.“

Zasmála jsem se, protože jsem viděla, jak je jí trapné označovat mi, že jsem předmětem nedobrych čar a kouzel. „Předpokládala jsem to a netrápí mě to. Není sice moc povzbudivé myslet na takové věci, ale nevěřím v čáry a kouzla. Nemohou mě doopravdy vyděsit.“

Brenda nijak nereagovala, bylo ticho.

„Ale jedna věc mě trápí,“ pokračovala jsem tedy. „Je to věc, které nerozumím. Ta panenka měla hlavu pod kolem a tělo pod autem. Za běžných okolností bych ji nemohla objevit. Našla jsem ji jenom proto, že celý den padal sníh, a já jsem ho chtěla trochu odházet. Jinak bych byla odjela, pannu bych zničila, a vůbec bych nevěděla, že jsem to udělala. Nedomysleli to, když tam tu panenku dávali. Udělali chybu. Kdyby mě chtěli varovat nebo vyděsit, museli by zařídit, abych tu pannu nepřehlédla. Takhle mi to nedává žádný smysl.“

„Nemyslím, že vás chtěli postrašit,“ řekla Brenda. „Panenku ukryli úmyslně. Tohle je černá magie, žádná dětská hra. Vy jste měla tu panenku zničit, a to byste neudělala, kdybyste o ní věděla.“

„Ale proč jsem ji měla zničit?“

„Ta loutka má vaši podobu, že? Když zničíte svůj totem, zničíte sama sebe. Příkládali té panence ohromnou moc. Chtěli vyvolat dobrovolnou oběť. Chtějí, abyste spáchala sebevraždu.“

Kapitola dvacátá třetí

Do Peckingu jsem se vracela v neděli večer a byla to nepřijemná cesta. Když jsem Brendě řekla, že to, co se stalo, mi vůbec nevadí a že mě to nevylekalo, nemluvila jsem pravdu. Bála jsem se. V nečinných končinách mého mozku číhal zrádný, plíživý strach, a jakmile jsem přestala mozek aktivně zaměstnávat, zmocnil se mě. Nebylo lehké držet strach na uzdě čtyři osamělé hodiny v uzavřeném prostoru auta.

Žijí takoví lidé mezi námi? Jsou skuteční? Těžko jsem mohla zapomenout na sebevraždu June Harrimanové. Celková situace i jednotlivosti se lišily – byly tu opravdu velké rozdíly, ale rozbitá panenka dostávala v této souvislosti naprosto jednoznačný význam. Nemohla jsem nijak obejít skutečnost, že nastala chvíle pravdy: situace se musí vysvětlit. Dala tam tu pannu Jadie? Kdyby to popřela, chápala bych, že o tom možná – pokud trpí rozštěpem osobnosti – neví. Co jsem nemohla pochopit, bylo přesně vypočítané umístění té panenky tak, abych ji musela přejet. To musel udělat někdo jiný. A i kdyby ji tam dala Jadie sama, udělala to podle návodu někoho dospělého.

Promýšlela jsem všechny možnosti i nemožnosti a obracela jsem tu věc nahoru a dolů, ale nedocházela jsem k žádnému závěru. Uvědomila jsem si pouze, že bych nejraději jela dál a dál, minula Pecking a Falls River a jela bych a jela, dokud bych nebyla někde v Novém Mexiku, dokud bych neunikla zimě a tmě a nedosáhla slunce a tepla.

V pondělí ráno jsem vzala plavovlasou panenku do školy a položila jsem ji na jednu z laviček v šatně. První přišel Jeremiáš. Když panenku uviděl, vykřikl, či spíš vyjel.

„Podťe sem, paní. Podťe se podívat, honem!“ ječel. „Nějaký smrad se sem dostal a zničil vaši panenku!“

„Já už o tom vím, Jeremiáši,“ zavolala jsem ze třídy.

Do šatny se trousily ostatní děti se svými školními brašnami a s krabicemi s obědem.

„*Tos udělala ty!*“ slyšela jsem Jeremiáše. „Tadle holka to

udělala!“ Přiběhl ke mně. „Ta posraná holka je tady vedle. Jen se jí zeptejte! Vona to provedla. Vy ste jí tu krásnou pannu pučila, a koukejte, co s ní udělala. Teď je vám líto, že ste jí to pučila, co? Vsadím se, že už jí nikdy nic nepučíte, co? A to jí taky patří!“

„Uklidni se, Jeremiáši!“

„Člověče ženská,“ naklonil se až ke mně, oči vyvalené. „Co jí *uděláte*?“

Ze šatny se vynořili Ruben a Filip, celí vzrušení z toho dramatu. Potom se přikolébal Brucie, jako vždy roztěkaný a bez zájmu. Jadie se neobjevila.

„Je čas k rannímu povídání. Všichni sem!“

Ale Jadie nepřišla.

„Moh sem vám říct, abyste jí nic nedávala. Není to dobrá holka a vsadím se, že to zapře! Rozbila tu pannu a teď spolíhá na ten svůj nevinnej ksicht. Spolíhá, že jí budete věřit, dyš řekne, že vona to neudělala.“

„Jeremiáši, prosím!“ vzala jsem ho za ramena a strkala jsem ho jemně na místo, kde jsme četli a vedli ranní rozhovory. Pak jsem nakoukla do šatny. „Jadie? Pojd' už.“

Ale Jadie tam nebyla. Panenka ležela jako dřív na lavici, ale v místnosti nebyl nikdo živý.

„Jadie?“ prošla jsem šatnou a strčila hlavu na chodbu. Jadie nikde.

Vrátila jsem se do třídy. „Byla tady? Opravdu jsi ji viděl v šatně, Jeremiáši?“

„Jo. Byla tam. Ale jak viděla, co udělala, utekla pryč.“

Prodlužovala jsem ranní povídání tak dlouho, jak to jen šlo, a doufala jsem, že se Jadie vrátí. Ale nevrátila se. O přestávce jsem se šla podívat, je-li Ambra ve školce. Samozřejmě tam byla, o sestře však nevěděla. Jenom říkala, že Jadie do školy ráno šla. Ale neobjevila se ani do oběda a já jsem musela zavolat paní Ekdahlové, že se mi Jadie ztratila.

„Že tam není?“ odpověděla paní Ekdahlová otázkou. „Ale ovšem, je doma. Neřekla vám nic? Nebylo jí dobře a prý zvracela na školním záchodě. Tak šla domů. Neomluvila se?“

Byla jsem překvapená a zaražená a zavěsila jsem.

„Já jsem to neudělala!“

Lekla jsem se tak, že jsem vyskočila ze židle. Ve dveřích do třídy stála Jadie. Nebyla oblečená ven; měla na sobě jenom vytahanou, opranou teplákovou soupravu a domácí pantofle.

„Ví maminka, že jsi tady?“

„Já jsem to neudělala! Já jsem tu panenku nerozbila. Přísahám!“

Zavřela jsem sešit. „Jistě. Já přece vím, žes ji nerozbila ty. Rozbila jsem ji já, protože jsem ji v tom sněhu neviděla včas.“

Jadie za sebou zavřela dveře a došla až k mému stolu. Zůstala stát proti mně.

„Ale myslím, že víš, jak se tam dostala. A proč tam byla,“ pokračovala jsem.

Svěsila koutky úst, obličej začal nabíhat pláčem.

Pozorovala jsem ji. „Tak co s tím uděláme?“

Ted' už naplno brečela.

Vstala jsem od stolu a šla jsem do šatny pro panenku. Prohlížela jsem si ji. „Myslím, že bychom měly zkusit, jestli se to dá trochu napravit.“

Položila jsem pannu vedle umyvadla a stahovala z ní pošpiněné šaty. „Poškozená je jenom hlava,“ řekla jsem. „Bylo tam hodně sněhu a ten zmírnil náraz, asi jako polštář. Doufám, že ji budeme moci poslat do nemocnice pro panenky, aby ji dali do pořádku.“

Jadie stála vedle mě a dychtivě sledovala, jak panenka dopadne.

„Umyjeme ji. Podej mi mycí prostředek na nádobí; je ve skříňce pod výlevkou. Vypadá to, že na tom není tak zle, jak vypadá, když je takhle špinavá.“ Napouštěla jsem teplou vodu.

Chvilí nedělala Jadie nic. Nepokusila se podat mi detergent. Pak ale přece jenom přiklekla a otevřela skříňku.

„Když se něco zkazí nebo poláme, máme se pokusit napravit to. Někdy to jde, někdy ne. Ale alespoň víme, na čem jsme. I když se nám nepodaří věc spravit.“

Když jsem panenku omyla a vyndala z vody, vypadala ještě hůř než předtím. Rozbitý obličej vedle hladkého a čistého tělíčka vynikl. Jadie se naklonila nad umyvadlem

a sledovala, jak vyndávám utěrku a suším mokrou panenku. Váhavě natáhla ruku a prstíčkem se loutky něžně dotkla.

„Když budu mluvit,“ zašeptala, „budou policajti hledat Tashee?“

Dívala jsem se na ni a vyčkávala.

„Zkusí ji najít?“

„Ty chceš, aby to zkusili?“

„Vždycky jsem se snažila pomáhat Tashee. Nebyla tak velká jako já. Snažila jsem se, jak jsem nejvíc mohla...“

Třela jsem dál panenku do sucha.

„Budou mi věřit?“

„To nemůžeme vědět, dokud to nezkusíme.“

„Budeš při mně?“ dívala se na mě úpěnlivě. „Když budu mluvit? Ted’ hned?“

Přikývla jsem. „Samozřejmě že budu při tobě. Půjdeme ted’ za panem Tinbergenem?“

Jadie se zhluboka nadechla a přikývla. „Jdeme.“

A zase totéž... Jadie nepromluvila ani slovo. Když jsme přišly do ředitelny, byla jako kámen, hlavu schovanou mezi ohnutá ramena, obličej skloněný do země. Mluvila jsem tedy já. Vypověděla jsem všechno, co se mezi námi událo v intimním prostředí kabinetu. Na tvrdých plastických židlích, v tvrdém osvětlení, to znělo jinak.

Mluvila jsem a výraz pana Tinbergena byl ohromenější a ohromenější. Zbledl. Oči mu těkaly po celé místnosti, ale na mě se nepodíval. Nepodíval se mi do očí celé odpoledne.

„Co chcete, abych udělal?“ zeptal se, když jsem skončila. Znělo to jako nárek – a to jsem přece jen nečekala. Pobíhal po místnosti, jako by hledal něco moc potřebného a nemohl to najít. „Myslím, že jsem poněkud vyveden z míry,“ mumlal. „Budeme potřebovat pomoc. Tohle já nemohu rozhodnout sám.“

Podívala jsem se na Jadii. Byla ohnutá v pravém úhlu a jako ochrnutá po mozkové obrně. Paže a nohy vyvrácené, prsty jakoby v křeči svíraly látku jejího oblečení. Měla hlavu skloněnou tak hluboko, že jsem jí neviděla do obličeje, a ani jsem to nepotřebovala. Věděla jsem, že ústa má pevně sevřená.

„Jste si tím vším jistá?“ ptal se pan Tinbergen pochybovačně a také se podíval na Jadii. „Jste si jistá, že ví, co mluví?“

„Ano.“

„Potřebujeme pomoc.“

První, koho zavolal, byla Arkie ve Falls River. Přijela by sem? Teď hned? Když domluvil, zamyslel se, sluchátko pod bradou. Vytočil číslo sociální služby. Krátce vysvětlil, že má povinnost ohlásit zneužívání dítěte – tedy podezření na tento zločin. Žádal, aby k nám vyslali svého zástupce.

Oba pověření pracovníci byli ve Falls River a mohli přijet nejdříve za půl hodiny. Odešla jsem do třídy pro Jadiin osobní spis a svoje poznámky. „Chceš jít se mnou?“ zeptala jsem se, ale zůstala nehybně sedět na červené plastické židli. Nezmohla se ani na přikývnutí nebo na záporný pohyb hlavy.

Klekla jsem si vedle ní. „Myslíš, že bys mohla promluvit, Jadie?“ Shrnula jsem jí vlasy z obličeje a sehnula jsem se tak, abych jí viděla do očí.

Neodpověděla.

„Měla by mluvit. Musí přece něco říct,“ podotkl pan Tinbergen.

Konečně se pohnula – hlavu nezvedla, ale její oči se přece setkaly s mými. Přitiskla si ruku na ústa.

První přijela Arkie. „Ty dokážeš věci rozhýbat, vid’?“ řekla mi ještě mezi dveřmi. Cítila jsem nesouhlas. Asi si myslela, že jsem všechno přehnala, že jsem jednala neúměrně a nechala se strhnout příliš živou fantazií, že jsme to mohli řešit s chladnou hlavou, rozvážněji. Ale možná byla jen unavená a hladová stejně jako já. Možná ji vytáhli ven hned, jak přišla domů, vyčerpaná a těšící se na klid.

Sociální pracovníci, Delores Verneyové, bylo kolem padesátky. Malá, kulatá, okuláry posazené na vršku hlavy, blond vlasy měla u kořínků černé. Její účes vypadal asi jako Jeremiašův ježek, který právě potřebuje nutně ostříhat. S širokým, nestrojeným úsměvem se se mnou pozdravila a potřásla mi rukou tak srdečně, jako by se vítala s dávnou přítelkyní. Šla přímo k věci:

„Myslela jsem si, že se tu bude projednávat trestný čin. Může se stát, že budeme muset vzít toto dítě – nebo všechny děti z rodiny – na čas do státní péče. To mohu udělat jenom v přítomnosti policie. Takže jsem je rovnou zavolala. Budou tu každou chvíli.“

Mluvila jsem s ní, stejně jako s Arkií, v kanceláři. Jadie zůstala s panem Tinbergenem v ředitelně. Oba jsme věděli, že její strach je náš nejhorší nepřítel; musí promluvit, alespoň před panem Tinbergenem jako před svědkem. Nechtěli jsme, aby byla vyděšená tolika lidmi najednou, a tak jsem vítala nově příchozí v kanceláři a odbíhala jsem do ředitelny. Byl to zmatek, ale organizovaný zmatek.

„Pracuji raději s policií z Falls River,“ řekla mi Delores. „Bez místních se samozřejmě neobejdeme, ale co tu můžete mít? Dva důstojníky? Tři? V takové věci, jakou tady máme, bych na ně nespolehala. Chci tu mít ženu – je to lepší a dělá se to tak, je-li to jen trochu možné. A moje děvče z Falls River je zkušené. Ve věcech zneužívání dětí patří k nejlepším ve státě.“ Popadla dech a zeptala se: „Kde je viník a kdo to je?“

Srdce mi spadlo až do bot. Věděla jsem, že Pandořina skříňka, kterou jsem pootevřela, se už zavřít nedá.

Policistka se jmenovala Linda, byla mladá – asi kolem třiceti – a velice atraktivní. Velké hnědé oči, hladké, perfektně sestřižené hnědé vlasy a dokonalá postava svědčily spíš pro hollywoodskou hvězdičku než pro policistku ze Středozápadu. To ještě zdůrazňovalo její módní, vypočítavě ledabylé oblečení, hodně vzdálené důstojnické uniformě.

Linda a Delores spolu pracovaly už na několika případech zneužívání dětí a mladá policistka vypadala zkušeně a schopně. Její přítomnost mě povzbudila. Policista z Peckingu se naopak už předem choval odmítavě. Dokud tu nebudou konkrétní důkazy, mínil, půjde asi jen o nějaký vzdor dítěte vůči rodičům. Buď najdete pachatele, nebo nebude žádný případ.

Nečekaně se vrátili moje pochybnosti. Mohl by opravdu být ve hře okultismus? V prvním návalu odhodlání jsem celkem snadno řekla panu Tinbergenovi o rozbité panence,

o znamení černé mše a o všem, co naznačovalo rituální zneužívání. Jak ale čas běžel a přibývalo odborníků, připadaly mi ty věci čím dál tím neobvyklejší a nechtělo se mi trvat na nich. Ano, je velice pravděpodobné, že zneužívání se účastní víc lidí. Ale nedokázala jsem mluvit o svém podezření, že máme co dělat s čarodějnicemi, se sabaty a podobnými neuvěřitelnými věcmi. Když se Linda na mě obrátila s otázkou, kdo podle mého názoru Jadii zneužívá, mlčela jsem. Opravdu, kdo? Začala jsem koktavě vysvětlovat, že ti lidé zřejmě užívají krycí jména. Do řeči mi skočila Arkie. Jadie zřejmě trpí rozštěpem osobnosti, říkala, a buď se ona sama rozpadá do celé řady osob, nebo si do nich promítá viníka či viníky, nebo obojí. Samozřejmě, pokračovala Arkie, pohlavní zneužití často vyústí v rozpad osobnosti. Mlčela jsem; k proslovu Arkie jsem nedodala ani slovo. Chtěla jsem dostat Jadii z domova – to bylo v tu chvíli nejdůležitější.

Jadie mi nepomohla. Souhlasila s tím, že panu Tinbergenovi všechno řekne, ale nepromluvila od chvíle, kdy vstoupila do ředitelny. Občas přikývla, a to bylo všechno. Ohnutá, schoulená do sebe, ztuhlá strachy.

Zůstali jsme ve škole asi do čtvrt na osm večer. Probírali jsme typ a rozsah možného zneužití, podezřelé osoby, duševní stav Jadie i ostatních členů rodiny. Bylo rozhodnuto, že Jadie, Ambra i Safíra budou ihned předány do péče sociálních služeb. Zůstanou tam osm dnů, zatímco policie bude případ vyšetřovat.

Byl čas přesunout se na policejní stanici. Pan Tinbergen, Arkie a já jsme tam ale nejeli, protože už jsme učinili potřebné výpovědi. Měli naše návrhy a nic nového už jsme nemohli přinést. V tomto stadiu jsme ani nesměli zasahovat; případ už nebyl v našich rukou. Přes všechny svůj zájem o věc jsem tohle chápala, ale stále znovu jsem připomínala, že mám o Jadii strach. Bude pro ni lepší, když pojede s panem Tinbergem nebo se mnou, nebo může jet v policejním voze sama s cizími lidmi, s Lindou a Delores? Linda připomněla, jak je důležité, aby od této chvíle nemohlo vzniknout podezření, že cokoliv, co Jadie řekne, bylo ovlivněno. Zdálo se, že Jadie s dal-

ším postupem souhlasí. Zmizela za školními vraty, ručičku v Lindině dlani, a ani se neohlédla.

Kolem čtvrt na deset mi volala Linda z policejní stanice, že přivezli Ekdahlovy; byli oba celí poplašení. Ambra, kterou vyslyšeli odděleně, popřela, že by o zneužití něco věděla. Jadie odmítla mluvit o čemkoli a s kýmkoli. Co ji přivezli, nedostali z ní ani slovo. Linda ani nemusela říkat, jak je z mlčení děvčátka zničená; bylo jí to znát na hlase. Ale řekla mi, jak to může zvrátit celé vyšetřování. Volala už k Arkii, ale ta ji odkázala na mě s tím, že jsem jediný člověk, který přivede k řeči i němého. Ať tedy přijedu.

Před policejní stanicí na mě čekali, vpustili mě dovnitř těžkými, elektronicky ovládanými dveřmi a vedli mě dlouhou chodbou do velké místnosti až úplně vzadu. Byla plná lidí ze sociální služby ve Falls River, ale bylo tam také dost policistů.

Linda mě pozdravila a hned oznamovala: „Vydali jsme příkaz, aby děvčátka byla vzata v ochranu a umístěna na bezpečném místě. Podařilo se nám najít pečovatelský domov, kam na týden vezmou všechny tři. To je skvělé, protože je to blízko a mohou dál chodit do své školy. Je to důležité, myslím, že už i takhle to pro ně bude těžký týden, plný napětí a vzrušení. Představte si, Torey, že jsme z Jadie ještě pořád nevypáčili ani slovo; jestli nepromluví, nebude tohle všechno vůbec k ničemu. Modlím se, abyste jí dokázala vysvětlit, co do ní chceme a proč to chceme. Proč tohle děláme.“

„Jedna nechce pusu otevřít, druhá ji nechce zavřít,“ bručela Delores. „Snažila jsem se vysvětlit té šestileté, že týden bude v jiné rodině. Byla hysterická. Opravdu, nebyla při smyslech.“

„Bude to těžké,“ řekla jsem.

„Proč?“

„Ta rodina žije jen sama pro sebe. Maminka mi sdělila, že své děti nikdy nenechala s nikým jiným. Ani na pár hodin, ani s dívkou na hlídání.“

„Proboha, to má být vtip?“

Odvedli mě k jiným dveřím; byly otevřené. V místnosti určené k výslechům seděla Jadie. Byla sama. Vešla jsem a důstojník za mnou zavřel dveře.

Byla to malá místnost, menší než naše šatna, a měla zvukovou izolaci – zdi byly obloženy korkem. U dveří byl vypínač, jímž se rozsvěcovalo červené světlo venku na chodbě, aby nikdo nerušil. Nebyla tu žádná okna a všechno zařízení tvořil stůl s kovovými nohama, tři plastické židle a pořadač spisů.

Jadie seděla u stolu a byla tak ohnutá, že se ho hlavou dotýkala.

„Je to dnes dlouhý večer, vid', Jadie?“ Vešla jsem, přitáhla si židli ke stolu a sedla si. „Jsi unavená?“

Přikývla.

Já jsem byla unavená. Necítila jsem teď téměř nic – ovšem s jednou výjimkou. Milovala jsem Jadii silnou, téměř mateřskou láskou. Jediné, co jsem opravdu chtěla, bylo chytit ji do náruče a chránit ji. Jenomže jsem měla jiný, těžší úkol.

„Víš, co teď bude dál?“ zeptala jsem se a hned jsem odpovídala. „Linda říkala, že tatínek s maminkou tu budou každou chvíli. Ale že s nimi nepůjdete domů, dokud se všechno nevyšetří. Tak to bude lepší. Vy tři budete v jedné pečovatelské rodině v Red Circle. Budete mít pečovatelského tatínka a maminku, kteří se o vás budou starat. Bude to jako s Filipem.“

Jadie si opřela lokty o stůl a položila na ně hlavu. Nezdálo se, že mě poslouchá. Myslím, že jsme obě byly vyčerpané až k smrti.

„Budeš dál chodit do naší školy a tak se budeme vidět každý den.“

Na stole ležely dvě hadrové panenky, jedna oblečená jako kluk, druhá měla dívčí šaty. Ta byla dál, z dosahu Jadie. Natáhla ruku a vzala si ji. Držela ji přímo před očima a tiše si ji prohlížela.

„Jadie, nepomůžeme ti, i když budeme sebevíc chtít, pokud nepromluvíš.“

„Řekla jsi jim o Tashee?“

„Čekáš, že za tebe udělám úplně všechno já. Ale to není možné. Stalo se to *tobě*, ne mně. Ty jsi jediná, kdo opravdu ví.“

„Nemůžu.“

„Můžeš. A musíš.“

„Nemůžu. Jsou tady pavouci. Viděla jsem je. Poslouchají. Donesou paní Ellie, co jsem udělala.“

„To skončilo, miláčku. Končí to právě tady a teď.“

„Nic neskončilo a neskončí,“ řekla truchlivě. „Pavouci hlídají.“

Přemohla mě únava, ztratila jsem trpělivost. „Podívej, Jadie, co já mohu udělat? Pomohl by sprej proti hmyzu? Když to tady já sama, osobně, postříkám, budeš mluvit s lidmi, kteří s tebou přijeli?“

Měla blízko k pláči. „Ne. Prosím, řekni to za mě!“

Přišel jeden ze sociálních pracovníků a odvedl Jadii do místnosti, kde byla Ambra. Měli tam pro ně přichystanou celou krabici už dost opotřebovaných hraček, ale obě děvčátka byla příliš unavená. Vyhledala jsem Lindu a Delores, abychom si ujasnily všechny potíže, které nás čekají, jestli Jadie nepromluví. Asi za deset minut jsme slyšely zvuk otevíraných a zase zavíraných dveří a chodbou k nám dolehly hlasy.

„To budou Ekdahlovi,“ poznamenala Delores a odstrčila svou židli od stolu. „Půjdu pro děvčata, aby se rozloučila.“

Zůstala jsem nerozhodně stát v chodbě. Věděla jsem, že všechny jejich potíže jsem způsobila já a že to možná tuto rodinu zničí. Přitom jsem si vůbec nebyla jistá, že ukazuji na pravé viníky. Nechtěla jsem se ukazovat, ale byla jsem na ně zvědavá. Oba vypadali zaraženě. Pan Ekdahl, malý a šlachovitý, poodstoupil, když k nim Ambra letěla chodbou.

„Mami! Mami!“ křičela ze všech sil. „Vezmi mě s sebou! Chci domů!“ Paní Ekdahlová, ucouraná osoba v pytlovitých šatech, k sobě přitiskla svoje mladší dítě.

Manželé vypadali jako miliony jiných dvojic z amerického Středozápadu. Když jsem tam tehdy stála, toužila jsem spatřit něco mimořádného, vycítit nějakou zvláštnost. Chtěla jsem, aby z nich vyzařovalo zlo, abych věděla, že jsem tyto lidi žalovala právem. Muselo to být zneužití! I kdyby se spojení s okultismem nikdy neprokázalo, i kdyby se naopak zjistilo, že Jadie je těžce

postižená a že si ty hrůzy vymyslela, prapříčinou bylo něco velmi špatného, něco, co jí udělali. Tím jsem si byla jistá. Ale měla jsem příšerný strach z toho, že jsem obžalovala nepravé lidi.

Celá skupinka se zastavila před elektronicky ovládanými dveřmi. Ambra se zoufale chytala matčiných šatů a řvala. Proklouzla jsem chodbou do místnosti, kde před chvílí byly obě dívky – nikdo si mě nevšiml. Jadie tam seděla na podlaze vedle krabice s hračkami, opotřebovanou Barbie v náručí.

„Tatínek s maminkou už odchází. Nechceš se s nimi rozloučit?“

„Podívej se, jaké dlouhé vlasy má tahle panenka,“ řekla mi. „Mám podobné panenky doma, ale žádná nemá tak dlouhé vlasy.“

„Jadie, říkala jsem, že tvoji rodiče odcházejí.“

„Ale musí mít šatečky. Já nějaké doma mám. Chtěla bych tuhle Barbie.“

„Jadie...“

Nakonec odhodila svoje dlouhé vlasy z obličeje a podívala se nahoru na mě. „Rozluč se s nimi ty, ano? Rozluč se s nimi místo mě.“

Zarazilo mě to. „Neuvidíš je teď nějaký čas. Ambra se s nimi loučí. Opravdu nechceš jít za nimi?“

„Ne. Mám co dělat s tou panenkou,“ odpověděla a v jejím hlase jsem neslyšela žádné pohnutí. „Rozloučíš se za mě.“

Na vzdáleném konci chodby odtrhávali Ambru od maminčiny sukně. Byla jsem vyděšená tím, co jsem dnes uvedla do pohybu, a zůstala jsem vzadu tak, aby mě neviděli. Konečně se dveře bzučákem odemkly a policista je podržel, aby vyprovodil Ekdahlovy ven. Dveře vydaly dlouhý, dost hlasitý zvuk, a zavřely se. Zámek zaklapl, bylo zamčeno. Sociální pracovnice odnášela v náručí nařikající Ambru.

Rozhostilo se ticho. V chodbě se nečekaně objevila Jadie; minula mě a došla ke dveřím. Zkusila je otevřít. Delores ji uviděla jít chodbou a rozběhla se za ní. „Už odešli, miláčku.“

Jadie znovu zkusila dveře.

„Je mi to moc líto, holčičko, ale jsou pryč.“

Jadie znovu zalomcovala klikou. „Jen jsem chtěla vědět, jestli jsou opravdu dobře zamčené.“

Kapitola dvacátá čtvrtá

Ráno nepřišla Jadie do školy; asi byla unavená po té dlouhé a vzrušující noci. Když se další den objevila, byla to jiná holčička. Doslova. Své spousty nádherných tmavých vlasů, které byly vždycky jako ptačí hnízdo, měla konečně upraveny. Část jich byla sčesána dozadu z čela a přichycena širokou bílou sponou, zbytek spadl v bohatých kučerách po obou stranách na ramena. Byl to zajímavý, trochu výstřední účes. Dokonalou přeměnu děvčátka korunovaly lesklé červenobílé šaty s nabranými rukávy. Bylo na nich ale vidět, že nejsou její.

„Jupííí,“ říchel Jeremiáš, když ji uviděl. „Člověče ženská, podívejte se na tu holku! Není jako cukrdle?“ Silně pomlaskával a rozběhl se k Jadii.

„Jdi pryč,“ odháněla ho podrážděně.

„Prosím tě, Jeremiáši, sedni si!“

„No jo, hned, ale podívej se na ty kudrny! Chce, aby po ní kluci bláznili, to chce. Proto je tak načesaná!“ Odmlčel se a zřejmě usilovně přemýšlel. „Je to fatální figura, to je vono.“ Byl zjevně pyšný na své znalosti a já jsem nad takovou „fatální ženou“ musela potlačit úsměv.

„Nevšímejte si ho,“ utrousila Jadie znechuceně.

Vypadala spokojenější. Držení těla nebylo tak ztuhlé, pohyby byly volnější. Byla přístupnější – reagovala na Jeremiášovu pozornost, dovolila Filipovi, aby s ní pracoval. Poprvé za celou dobu vzala na vědomí, že jsou tu také Ruben a Brucie. Ale když si šla pro svou složku matematiky, zastavila se u okna a dívala se na svůj domov.

Dotkla jsem se lehce její ruky. „Chtěla bys být doma?“ zeptala jsem se tiše.

„Ambra by chtěla.“

„A ty?“

Stiskla rty a přikývla. „Ano, já taky. Nejvíc mi chybí maminka. Chybí mi pusa na dobrou noc. Chtěla bych svoje panenky. Nemám žádné svoje hračky a nevím, co je s nimi. Nejvíc mi vadí, že věci nejsou, jak byly. Všechno je jinak.“

Při obědě odešla Jadie s ostatními dětmi do jídelny. Ve škole jedla vůbec poprvé. Dohlédla jsem, aby se děti usadily, a vrátila jsem se pro svůj oběd, abych si ho vzala do sborovny. Těsně před koncem dopoledního vyučování jsem pomáhala Bruciemu s figurkami, které dělal z těsta, a měla jsem od toho ještě ruce. Stavila jsem se v dívčí umývárně, abych si je umyla.

Bylo tam několik menších dětí, které se rychle vytratily, když uviděly učitelku. Odešla už i poslední holčička, ale přesto jsem měla pocit, že mě někdo pozoruje. Ohlédla jsem se. Mezi dveřmi stála Ambra.

Také ona vypadala upravenější. Neměla sice nikdy tak divoce neupravené vlasy jako Jadie, ale pořádně učesané nikdy nebyly. Teď je měla pečlivě vykartáčované, sčesané dozadu a svázané stuhou. Stejně jako Jadie i ona měla darované šaty, které už trochu vyšly z módy.

Pozdravila jsem se s ní.

„Co jste udělala mojí mamince a tatínkovi?“

„Nic jsem jim neudělala,“ řekla jsem, ale nebyla jsem si tak úplně jistá, že mluvím pravdu.

„Tak proč nesmíme domů?“

„Když všechno dobře dopadne, vrátíte se. Ale lidé od policie a sociálních služeb potřebují nějaký čas, aby se přesvědčili, že je všechno v pořádku.“

Ambra zvedla hlavu. „Posloucháte, co vám napovídá Jadie, a věříte tomu.“ Téměř šeptala.

„Chceme se jenom přesvědčit, že je všechno v pořádku. Kvůli vám, dětem.“

„Jadie za to nemůže, že je taková. Narodila se špatně a neví, co říká. Nemůže si pomoci, není to její vina. Ale vy ji nemáte poslouchat.“

Jadie za mnou přišla o přestávce, když jsme byli s dětmi venku. Byl studený prosincový den, bylo pod mrakem a vítr honil sněh z hromad, které se navršily při čištění hřiště. Dohlížela jsem na děti ze závětrí výklenku ve zdi. Jadie se postavila vedle mě.

„Už si s tebou nebudu moct nikdy povídat,“ řekla po chvíli okolkování.

„Proč?“

„Protože já a Ambra teď jezdíme taxíkem ze školy. Musíš mě odvést dolů hned po vyučování, stejně jako kluky.“ V hlase měla stopy uspokojení. Zdálo se, že je jí příjemné, když je jako všichni ostatní.

„Budeš-li chtít se mnou mluvit, nějak to zařídíme.“

Jak uhýbala před nárazy větru, stoupla si Jadie až ke mně. Sníh nám zavál boty. „Řekla jsi jim o Tashee?“ zeptala se pokojně.

„Řekla jsi jim o ní ty?“

Potrásla hlavou. „Nevěřili by mi, kdybych jim to povídala já. Řekneš to ty, ano? Ty jsi dospělá. Tobě budou věřit.“

Podívala jsem se na ni. „Už jsem jim řekla všechno, co od tebe vím. Víc nemohu dělat. Ty věci se nestaly mně.“

„Dali nám panenky. Holčičky měly dírký, víš, dírký na čurání. A chlupy pod pažďí. Chachá,“ smála se Jadie a šklebila se. „Jedna loutka byla mužskej, jedna kluk. Ty měly pindou-
ra. Víš o tom?“

Přikývla jsem. „Chtějí vám ulehčit vaši výpověď. To, co jim máte říct. Máte jim povědět, co se vám stalo.“

„Ambra na ně nechce sáhnout. Bojí se jich. Jsou stejné jako ty, co dělá J. R. Jeho panáci mají taky klacky a mají je velké a tvrdé. Ambra z nich má hrozné sny.“

„Řeklas o tom sociální pracovníci?“

Neodpověděla.

„Jadie, musíš s nimi mluvit. Nežertuji. Já jim jen mohu opakovat, co mi ty řekneš, ale nebyla jsem u toho. Když o tom mluvím, mohu se zmýlit a říct něco nesprávně. Ale je moc důležité, aby všechno bylo správné a pravdivé. Potřebujeme znát pravdu.“

Přitiskla se ke mně.

„Myslím to vážně, Jadie. *Musíš* s nimi mluvit. Musíš jim říct vlastními slovy, co se děje. Nestačí, když to řeknu já. Ne-dopadne to dobře, když nebudeš mluvit.“

Místo odpovědi zamumlala, že mě Ambra nemá ráda.

„Já to vím,“ odpověděla jsem klidně.

„Nenávidí tě.“

„Ano, dovedu si to představit.“

„Řekla jsem jí, žeš udělala dobře, když jsi nás dostala z domu. Řekla jsem, že by tě měla mít ráda, protože jsi bůh. Ale ona řekla, že ne. Že nejsi bůh.“

„To měla pravdu.“

Jadie pohodila hlavou. Měla moc dobrou náladu.

„Nejsem žádný bůh. Už dávno bys to měla vědět. Řekla jsem ti to přece.“

„Nevěřím ti.“

„Chápu, že se Ambra na mě zlobí. Stalo se moc věcí najednou.“

Jadie potřásla hlavičkou, až se jí kadeře rozletěly. „Tashee tě má pořád ráda.“

„Ano?“

„Tashee říká, že Ambra nic neví. Že je ještě moc malá a že se o ni mám starat. A taky o Safíru, protože ta je nejmenší ze všech.“ Pomlka. „Nemyslím si, že by tě Safíra také nenáviděla. Je na to moc malá a nerozumí vůbec ničemu.“

Zpozorněla jsem. „Jakým způsobem ti tohle všechno Tashee říká?“

„Prostě mi to říká. Víš, co se stalo? Aspoň si to tak myslím. Když Tashee umřela, vešel její duch do mě a já teď vlastně mluvím za ni. Poslouchám ji, myslím na ni a rozumím jí. Přemýšlím, co by chtěla a jak bych jí mohla udělat radost. To potom zkouším dělat.“

Srdce mi pokleslo.

Kapitola dvacátá pátá

Týden probíhal ve zmateném sledu schůzek, telefonních rozhovorů a nedokončených porad. Do školy přišli dvakrát sociální pracovníci se vším svým vybavením včetně panenek. Vyslýchali znovu obě, Jadii i Ambru. Dostavili se i policisté. Prošli Jadiiny spisy, mluvili nejdříve se mnou, potom s panem Tinbergenem a nakonec s Alicí Haversovou, která měla Jadii dva roky ve školce. Před domem Ekdahlových jsme několikrát viděli stát policejní auto.

O průběhu vyšetřování k nám do školy proniklo jen málo informací; zprvu mě to lehce zneklidňovalo, ale čím déle to trvalo, tím jsem byla znepokojenější. Ocitla jsem se úplně mimo vyšetřování přesto, že jsem právě já na případ upozornila policii i sociální služby. Jak týden ubíhal, měla jsem větší a větší strach, že zanedbají důležité stopy a soustředí se na bezvýznamné okolnosti.

Ještě horší bylo přísné varování, že nesmím o celém případu mluvit s Jadií. Ve třídě jsem se měla chovat, jako by se nic nedělo, a hlavně jsem neměla Jadii povzbuzovat k žádným hovorům o samotě. To proto, abych jí nedávala navádějící otázky, což by mohlo věci velmi uškodit, kdyby se dostala před soud. Obavy to byly oprávněné: Ekdahlovi si vzali právníky a ti by se mohli snažit prokázat, že mnohé jsem nasadila do hlavy Jadii já. Zнала jsem přece její chorobnou fantazii a mohla jsem toho využít.

Moje odhodlání stát za podezřením, že je tu spojení s okultismem, sláblo. Jadie odmítala promluvit. Důkazy o nějakém zneužití byly sporné a o zneužívání nějakou organizovanou skupinou nebyly důkazy vlastně žádné. Policejní právníci předpokládali, že obhajoba se chytí mých návštěv v obchodě s okultními předměty a knihami a mých rozhovorů s osobou, která se pokládala za čarodějnici – pokud se o nich dozví. Budou tvrdit, že jsem si to celé vymyslela, že nápad o tajných vědách se vylíhl v mé hlavě. A já jsem si tolik přála, aby moje odborná pověst neutržila žádné šrámy!

Některá podezření jsme probíraly v tichu a klidu Lindiny pracovny. Minulý školní rok jsem přinesla do školy starou videokameru. Jadie s ní uměla zacházet – nebylo to tím, že už s takovým přístrojem měla zkušenosti? Co když byly seance, při nichž docházelo k zneužití, natáčeny? Proto se mě Jadie několikrát ptala, jestli jsem to také viděla v televizi? Pravděpodobně je sama viděla někde v soukromí a myslela, že se dívá na veřejnou televizi? Možná proto zvolili „Dallas“ jako krycí pořad a krycí jména? Nebylo to ohromně chytré a nechránilo by je to téměř dokonale před odhalením? Z povídání, že to všechno přece bylo v televizi, by každý snadno usoudil, že dítě si vymýšlí.

Uvažovaly jsme také o tom, že Jadie několikrát mluvila o kokakole, kterou jim dává paní Ellie. Nemohl by ten nápoj být určitým vodítkem? V jedné z těch knih, které jsem koupila, byla zmínka, že se obětem dává valium nebo jiná obdobná droga, aby byly povolnější. Znělo mi to sice trochu divoce, ale Jadie připomínala koku příliš často, než abych to pustila z hlavy. Byl to jeden z mála konkrétních údajů v mlze neurčitěho Jadiina vyprávění.

Linda brala tyhle pevné body vážně; nejvíc jí zajímala událost s panenkou, protože cítila – stejně jako já –, že to udělal někdo jiný než Jadie. Ale Linda měla stejný strach z profesionálního selhání jako já.

Uzavřela: „Myslím, že by nebylo k ničemu, kdybychom tyhle věci zanesly do vyšetřování. Jen by to zkalilo vodu, co říkáš? Hlavní je, že jsme dokázaly dostat dívky do bezpečí. Z toho, co mi řekla ty, a z toho, jak se chová ta nejstarší, jsem došla k přesvědčení, že dívky jsou zneužívány. Nesnesu pomyslení, že by se měly vrátit domů. Ale jestli budeš vyprávět o čarách, o čarodějnicích a duších zemřelých, pošlou je domů určitě. Jejich obrana je založena na tom, aby nás rozdělili a znemožnili. Rozumíš mi?“

Ano, rozuměla jsem. Nemohla jsem vyloučit, že si Jadie všechny hrozné okolnosti vybájila. A hanbila jsem se už při pouhém pomyslení, že by mě mohli považovat za přepjatou, nebo dokonce za bláznivou ženskou. Měla jsem strach, co by

se stalo s mou odbornou pověstí. Ráda jsem souhlasila s tím, že satanismus nebudu nijak zdůrazňovat, pokud se neobjeví nějaké důkazy.

Když jsem se vrátila domů ze schůzky s Lindou, byla jsem k smrti vyčerpána. Padla jsem do křesla před televizorem, aniž bych se svlékla nebo se postarala o jídlo. Zapnula jsem přístroj a bezmyšlenkovitě koukala na obrazovku.

Někdo zazvonil.

Nechtělo se mi otevřít, ale netroufala jsem si neotevřít, a tak jsem se zvedla. Za dveřmi stála Lucy.

Nervózně pokukovala po pokoji. „Ruším?“ V létě jsme spolu strávily spoustu času, ale u mě doma byla Lucy málokdy. Myslím, že si představovala, jaký velkoměstský život tady vedu, a teď byla zklamaná, že jsem sama.

„Pojď dál.“ Uvědomila jsem si, že mám ještě kabát, a svlékla jsem ho. „Právě jsem přišla.“

„Nebudu zdržovat. Jen jsem byla tady blízko a teď tě ve škole moc nevidám...“ Lucy zaváhala a malá odmlka se protáhla, až ticho naplnilo prostor mezi námi. „Jsi v pořádku, Torey?“ zeptala se laskavě. „Prostě chci vědět, jestli jsi v pořádku. Všichni máme strach z toho, co se děje. Ve sborovně se o ničem jiném nemluví...“

„Sedni si přece! Vezmeš si něco? Kávu? Něco k pití? Nealko?“

„Ne, jsem tu jen na skok. Ale jak to pokračuje?“ Sedla si do křesla. „Jsi v pořádku, Torey?“

Také jsem se posadila, kabát ještě pořád v ruce. A řekla jsem jí všechno. O Jadině podivném druhém světě věděla už leccos, ale teď jsem jí vyprávěla i o stínovém společenství lidí, s nimiž přicházela do styku, o svém podezření, že jde o něco hlubšího a hrozivějšího, než je „pouhé“ pohlavní zneužívání. Ale poctivě jsem jí řekla také o všech svých pochybnostech. O překážkách, na něž naráží Linda a její policie. O tom, jak těžké je podat zprávu o čemsi, co vypadá jako černá magie. Lucy poslouchala tiše, bradu opřenou v dlaních.

Nechtěla jsem Lucy zatahovat do téhle aféry. Měla jsem ji

moc ráda a byla jsem s ní z celého Peckingu nejdůvěrnější. V klidných chvílích ve škole i o prázdninách jsme si dobře rozuměly. Sdílely jsme, jak se říká, dobré i horší časy. Ale bylo v ní kus nevinnosti a naivity, které jsem sdílet nemohla. Milovala svůj svět bílých svatebních obřadů, společenských večírků a rolničků v závějích. Nechtěla bych vypadat jako cynik, protože si myslím, že cynik nejsem, ale můj realismus se s tímhle světem nerýmoval. Jenže teď jsme tu spolu seděly, byla jsem unavená, plná obav a nejistoty a potřebovala jsem se vymluvit. Potřebovala jsem vlídného, chápajícího posluchače. A to byla Lucy.

Poslouchala zamyšleně, neřekla jediné slovo, dokud jsem neskončila. „Opravdu si myslíš, že se tohle děje? Ty rituální obřady? Opravdu si myslíš, že zabili malou holčičku?“

„Abych byla úplně upřímná, nevím, co si mám myslet. Chvilí tomu věřím, chvíli ne.“

„Ale Jadie říká, že to tak bylo? A věří tomu?“

Přikývla jsem.

„Co zjistila policie?“

„Neřekli mi toho moc. A právě ten nedostatek vzájemné komunikace je nejhorší. Nemám mluvit s Jadií, abych jí nedávala navádějící otázky. Policie nemluví s nikým. Sociální služby mají svou cestu a necítí žádnou povinnost informovat mě. A také žádnou nemají. Jsem jenom učitelka. A Jadie... Jadie nemluví vůbec.“ Povzdechla jsem si. „Nic se nevyřeší, už to vidím. Neseženou žádné platné důkazy. Už jsem byla do nějakých případů zneužití zapletená – a byly jednodušší. Neumíš si představit, co musí mít policie v rukou, aby mohla zasáhnout... Podstoupili jsme tohle všechno, a nakonec to bude plácnutí do vody. Vím, že bude.“

Jak jsem slyšela sama sebe vynášet ten konečný soud, rozbrečela jsem se.

Lucy vzhledla. „Myslím, že děláš dobře. Že je to správné.“

„Ale co když nic nenajdou? Co když pošlou Jadii domů? Co když nikdy nic neřekne a já tu zůstanu jako blázen se svým velkým případem zavražděného děvčátka a panenky voodoo?“

„Když neřekne nic jim, neznamená to, že neřekla nic tobě, Torey. Když nic nenajdou, neznamená to, že nic neexistuje. Ty se musíš řídit podle svého svědomí. Když to vypadá bláznivě, tak to vypadá bláznivě. Ale neznamená to, že to bláznivé je.“

„Ale tohle je Pecking,“ namítla jsem.

Lucy se ušklíbla. „Tohle mohu říkat já. Ty ne.“

Zasmála jsem se.

„Myslím, Torey, že ty se musíš ptát – a proč ne Pecking?“

Koncem týdne přijela Arkie; přišla za mnou do třídy. „Máme dnes projednávání. Už jsi o tom slyšela?“

Přikývla jsem.

„Linda chce, abychom byly na policejní stanici ve Falls River v půl páté. Můžeš si to zařídit? Rozhodli se co dál. Delores říká, že může získat příkaz na přesun do bezpečného místa na osmadvacet dní, ale vůbec nevím, co má v plánu policie. Pokud nevynesou žalobu, vrátí se děti asi hned k rodičům.“

„Co chtějí od nás?“

Arkie pokrčila rameny. „Myslím, že chtějí jen celou věc uzavřít.“

Pozorovala jsem ji. Za poslední týden jsme se navzájem vzdálily. Arkie nepřipouštěla, že by Jadiino vyprávění mohlo být pravdivé, a já jsem tomu věřila. Věděla jsem, že se bojí výbušného zájmu, jaký takový případ nutně vzbudí. Stále se mi připomínala poznámka, kterou pronesla při poslední společné večeři: „Sbohem *New York Times*, dobrý den *National Enquirer*.“ Odborně jsem u Arkie hodně ztratila a to mi bralo jistotu. „Co od vyšetřování očekáváš ty?“ zeptala jsem se.

Arkie lehce pokrčila rameny. „Snad průchod práva, ne?“

Vánoce se blížily, ale neměla jsem na ně ani trochu náladu. Na fallsriverských obchodních třídách visely ze sloupů veřejného osvětlení i z malých stromečků girlandy barevných žárovek. Na rohu u policejní stanice stál jakýsi podivně rostlý Santa Claus, jemuž zpod šedin vyčuhovaly vlasy černé jako

uhel. Zasmušile vyzváněl malým zvonkem a to zvonění splývalo s melodií koled. Vstoupily jsme do budovy.

„Vítejte. Půjdeme dozadu,“ řekla Linda, která pro nás přišla.

Čekala jsem, že se tu sejde plno lidí a že se budou hodnotit výsledky týdenního vyšetřování. Ale byly jsme tu jenom Linda, Arkie a já. Linda si asi povšimla mého překvapení, protože vysvětlovala, že toto je jenom informativní schůzka. „Myslela jsem, že bychom se měly ještě jednou, naposled, podívat na fakta.“

Přikývly jsme.

Byly jsme v malé místnosti se šedými zdmi a s velkým stolem. Arkie a já jsme si přistavily židle a posadily se ke stolu. Linda vytáhla složku spisů a sedla se vedle nás.

„Musím přiznat, že je to těžký případ,“ začala. „Byla bych ráda, kdybych pro vás měla dobré zprávy, ale...“ Přehrabovala se v papírech. „Dívky byly prohlédnuty a nenašlo se nic, co by dokazovalo fyzické poškození. Snad jen kolečko na bříšku té šestileté. Nebyly tak čisté, jak by být měly, ale jinak byly v dobrém tělesném stavu.“

Co do pohlavního zneužívání, ano... panenská blána je porušená u všech tří. To se stává v řadě případů i nenásilným způsobem a na to také poukazuje rodiče. Můžeme toto vysvětlení přijmout u obou starších děvčátek, ale v osmnácti měsících je to velmi neobvyklé. Jenže to samo o sobě není důkazem pohlavního zneužití. U nejstarší a nejmladší se zjistilo roztažení konečníku a to by mohlo svědčit pro anální průnik, ale také to může být důsledek časté zácpy. V jejich věku to bývá běžné. Nenašlo se ani semeno, ani stopa po spermální tekutině, po krvi či podráždění dělohy nebo infekce. Zkrátka – pro pohlavní zneužití tu nejsou žádné nezvratné důkazy. Pro trestní stíhání nemáme žádný podklad.“

Linda odstrčila papíry a otevřela další složku. „Se všemi třemi měla dlouhá sezení naše psycholožka. Jednou si hrály pohromadě, jednou byla každá zvlášť. Pokaždé byly použity anatomicky přesné panenky. U mladších děvčátek se neprojeвило nic signifikantního. Nejstarší – vaše Jadie – je prokazatel-

ně pohlavně poučená. Zcela bez zábran předváděla vaginální a anální pohlavní styk a orální stimulaci penisu. Ale je jí už téměř devět let.

Doktor Denning z kliniky pro duševní zdraví zkoumal všeobecné schopnosti a duševní stabilitu obou starších dívek. Pokud může soudit, obě mají průměrnou inteligenci, ačkoli Jadie odmítla ústní zkoušky. Žádná se podle něho nejevila jako dost stabilní, žádná nijak ochotně nespolupracovala. Jenom Pánbůh ví, co si z toho vlastně máme vybrat.

Vzhledem k tvému upozornění na možný okultismus nebo pornografii jsme si vyžádali povolení k domovní prohlídce a obrátili jsme dům vzhůru nohama. Moc jsme toho nenašli. Několik čísel *Playboye*, zapadlých za opěradlem křesla, dvě knihy o astrologii, jednu o numerologii, šest krabic bílých svíček, krabičku plnou kostí. Ty pocházejí, podle naší laboratoře, z malých živočichů.“

„Jak vysvětlují ty dvě poslední věci?“

„Pan Ekdahl uvedl, že ty kosti posbíral na polích. Že rád sestavuje kostry, je prý to jeho koníček. Že vždycky chtěl pracovat v tomto oboru, že chtěl rekonstruovat kostry a vycpávat zvířata, poměry mu to však nedovolily. A tak o sobotách a nedělích chodí po venku a sbírá kostičky. Mohl to doložit celkem přesvědčivě, protože má doma dva úplné skeletony – veverčí a kočičí.“ Linda pokrčila nos. „Jsou odpudivé – slepil je totiž v žertovných pózách. Obě kostry jsme zabavili, ale musím přiznat, že si neumím představit, jak někdo slouží černou mši před kostřičkou veverky, která sedí na červeném sedátku a v packách má noviny.“

„Svíčky jsou obyčejné, kus za penny. Prý jich mají zásobu pro případ výpadku elektřiny v zimě. Šest krabic je trochu moc, ale paní Ekdahlová uvedla, že byly zlevněné, a proto jich koupila tolik. Takže...“ Linda se odmlčela.

„To asi opravdu nestačí, že?“ zeptala jsem se.

„Ne k podání žaloby.“

„Ale co ty postavy z ‚Dallasu‘?“ ptala jsem se dál. „Jadie o nich mluví velmi věcně...“

„Ne, ona nemluví. A v tom je celá naše nesnáze. Ty mluvíš

věcně. Ona nemluví vůbec. Neslyšela jsem od toho dítěte jediné slovo. Ty říkáš, že ona řekla, aniž bys uvedla jedinou určitou osobu, a co pak máme dělat my? Například když ty mluvíš o těch osobách, mluvíš o pěti nebo šesti či více podezřelých, a *všichni* se účastní pohlavního zneužívání. A my máme, v nejlepším případě, dva podezřelé. Kdo jsou ti ostatní? Kde jsou?“

„Budeme se muset smířit s možností, že takoví lidé vůbec neexistují,“ řekla Arkie a říkala to laskavě. „Vím, že je to pro tebe těžké, Torey. Máš k dítěti nejbliž. Máš jeho důvěru – a Jadie dokáže jistě vyprávět přesvědčivě. Ale ať už byla zneužita nebo ne, je to vážně narušené dítě. A my se tu nejspíš hojíme za přeludy její fantazie.“

Koukala jsem na Arkii hodně zklamaně.

„Musíš to připustit, Torey!“

„Ale proč ty nemůžeš připustit, že by to mohla být pravda?“

„Protože nemohu. Protože je narušená. Protože nechci vidět nový Salem, nový hon na čarodějnice. Ve svém vlastním obvodu! Tak to přece bylo, nebo snad ne? Hysterické děti, které obviňovaly nevinné lidi. Lidská povaha se nezměnila a já nechci přispět k tomu, aby se ničil život těchto lidí. Jsou to *lidé*, Torey. Mluvím o rodině – a už nikdy nebudou takoví jako předtím. Ty a já a policie – prostě my všichni se z toho dostaneme snadno. Budeme žít jako dřív. Ekdahlovi ne. Jsem bez sebe při těch řečech o čarodějnicích, o satanovi a o černé mši – ne proto, co to *je*, ale proto, že to *může způsobit* hrozná věc. Je to vzrušující, *za jímavé*, něco, co zpestří nudná policejní hlášení a nudné, tupé životy. Mám velký strach – i oni jsou lidé –, že je zničíme.“

mlčela jsem. Mlčely jsme všechny. Ticho nás v té malé místnosti dusilo. Šustily jen papíry, v nichž se Linda prohlašovala, ale tím se ticho prohlubovalo.

Konečně se Linda obrátila ke mně. „Myslíš, že mluví pravdu? Věříš tomu?“

Přemohl mě strach a nejistota. „Nevím. Opravdu nevím. Ale... nepřesvědčuje mě ani tak to, co vykládá o samotném rituálu zneužití, jako některé maličkosti. Třeba jak říkala, že

Tashee byla vždycky zima. Nebo že Tashee byla na svůj věk malá, nebo to, co se stalo těsně přede Dnem děkování. Jeden z mých chlapců je Sioux a mluvil o indiánských čelenkách a jiných věcech, které má jeho domorodý otec. Jadie mu vyprávěla, že Tashee měla pár pravých indiánských mokasín. Ta příhoda mě zaujala, protože nemluvila o Tashee obecně, ale vzpomínala na konkrétní věc a nemluvila se mnou. Mluvila o mokasínech a mluvila se spolužákem. To, co popisovala, byly skutečně pravé indiánské mokasíny. Ne takové, co se prodávají turistům. Je to bezděčné svědectví a dalo by moc práce takhle lhát. Nevypadá to ani na některý druh psychopatie.“

„Ale mohla by to být,“ odporovala Arkie. „Možná že po takových mokasínech toužila. Pak by bylo přirozené, že do nich obula svoji vybájenou Tashee.“

„Takže nejsme o nic dál, než jsme byly před týdnem,“ uzavřela Linda.

Kapitola dvacátá šestá

„Tak co budeme dělat, člověče ženská? Budeme mít vánoční stromček nebo co?“ dožadoval se Jeremiáš. Bylo úterý, asi půl hodiny po začátku vyučování, seděli jsme všichni kolem stolu a každý měl svoji práci. Ale nikoho ani nenapadlo, aby s prací začal. Brucie byl ponořen do rozhovoru se svou tužkou. Švihal si s ní před obličejem a sděloval jí svoje „bwah, bwah, bwah“. Ruben se měl věnovat početnímu příkladu, okouzila ho však skutečnost, že číslice následují jedna za druhou, že za jedničkou následuje dvojka, a psal 1, 2, 3, 4, 5 a tak pořád dál. Pokrýval papír drobnými číslicemi. Už dvakrát jsem ho zastavila a zabavila jinak, ale vrátil se k číslicím v první vteřině, kterou byl ponechán sám sobě. Teď právě byl u 736. Filip nakreslil veliký vánoční strom a zdobil ho hvězdami. Jadie jen tak seděla.

„O vánoční stromek se postaráme příští týden, Jeremiáši. Času dost. Teď se máme věnovat matematice.“

„Seru na matyku. Budem mít večírek?“

„O tom si promluvíme jindy. Teď pracuj!“

Odhodil tužku, vstal, popadl židli a odstrčil ji. Všiml si Filipova výkresu. „Koukněte se na něj. Koukněte, co ten malej smrad dělá! Hej, usmrkánku, co ti přinese Santa Claus, dyš budeš hodnej? Co ti dá do punčošky?“

„Jeremiáši! Sedni si.“ Natáhla jsem ruku za sebe k přihrádce s papíry. „Tady je další papír, Filipe. Ale je na matematiku.“ Vzala jsem mu jeho vánoční stromček.

„Já už si punčochy nedávám,“ oznamoval Jeremiáš. „Už sem moc velké, říká moje máma. Říká, že bych stejně nic nedostal.“ Potřásl hlavou. „Nevadí. Co bych vopravdu chtěl, to by se do punčochy nevešlo. Víte, co bych chtěl?“ Usadil se na stůl a strčil mi nos do obličeje. „Bicykl. BMX.“

Rozhodla jsem se, že si ho nebudu všímat, ale to nebylo snadné, protože mi téměř ležel v náručí. Natáhla jsem se přes něj k Bruciemu.

„Co dostaneš ty, holka?“ zeptal se Jeremiáš Jadie a překulil se přes stůl, přes práce všech dětí, aby se dostal až k ní.

„Strč si hlavu do záchoda, jo?“ odpověděla Jadie.

Vstala jsem, popadla Jeremiáše za límec a za pásek u kalhot, zvedla jsem ho ze stolu a usadila na židli.

„Hooee! Vidíte to, kluci? Ta má ale páru! Nese mě jako štěně. Teda rači dávejte pozor, co říká. A dělejte, co chce. Člověče ženská, vy víte, jak s muskejma!“

„Pracuj, Jeremiáši!“

Ticho vydrželo asi dvacet vteřin. Pak začal znovu. „Já vím co. Budem dělat vánoční přání.“

„Už jsi nám řekl o svém bicyklu. Vrať se k matematice, prosím.“

„Ale tak to nemyslím. Blahopřání. Jako třeba mír na světě a tak. Jako co přát všem. Nejenom sobě. Každýmu člověkov.“

Nápad mě zaujal. „Dobře, Jeremiáši. Jaké by bylo tvoje přání?“

„Aby už lidi s hnědou kůží nebyli vodstrkovaný. Aby už bylo fuk, že máš hnědou nebo černou kůži, nebo zkrátka, že nejseš bílej. Aby už nikdo na tom nebyl hůř jen proto, že je jinej.“

„To je správné přání, Jeremiáši. Bylo by skvělé, kdyby se splnilo.“

„Co si přeješ ty, holka?“ obrátil se na Jadii.

Chvilku přemýšlela, zakroutila hlavou a zdálo se, že neodpoví.

Nakonec ale přece jen řekla: „Žádný války, myslím. Aby mohl být každý šťastný. Každý, na celém světě.“

Filip skákal a vzrušeně vykřikoval svoje „Mhhheee!“

„Dobře, řada je na tobě,“ obrátila jsem se k němu. „Co bys přál lidem ty?“

„Hhhhaauu huhhh,“ snažil se divoce gestikulovat. Pomáhal si také posunčinou a ukazoval na Jadii.

„Je mi líto, ale nerozumím ti. Mohl bys to zkusit se znaky?“ Filip teď už měl poměrně velkou slovní zásobu znakové řeči. Snažil se ze všech sil a znovu vstal ze židle. „Hhhhaauu hhuuhh!“

„Vstát?“

Pořád se široce šklebil, ukazoval na Jadii a snažil se o znakovou řeč.

„Chceš, aby se Jadie postavila?“

Další znaky a gesta.

„Tvoje vánoční přání je, aby Jadie stála... rovně?“

Filip šťastně kýval.

„Hele, to je krutý, člověče muskej,“ křičel Jeremiáš. „Nemíš nic lepšího než dělat lidi nešťastný z toho, jaký sou? Nemůže za to, že je kripl, o nic víc, než ty můžeš za to, že seš hromada sraček.“

Chtěla jsem zasáhnout, ale promluvila Jadie. „Nejsem mrzák, Jeremiáši. Můžu se narovnat.“

Díval se na ni.

„Můžu stát rovně.“ Stejně pomalu, jako to kdysi, poprvé, předváděla v šatně, když jsme byly samy, položila ruce na stůl a napřimovala trup. Když už seděla vzpříma, těžce vydechla, odstrčila židli a vstala. Vypadalo to na ohromnou námahu, ale stála rovně.

Filip měl takovou radost, až jsem dostala strach, že se počurá. „Hhhhhuuhhh! Hhuhhh! Hhhuuuhhh!“ křičel, ale nikdo mu nerozuměl.

Jadie si přiúskla obě ruce na břicho.

„Co je? Není ti dobře?“ zeptala jsem se.

„Ne – ne – je mi dobře,“ odpovídala překvapeně. Lehce se předklonila a ohmatávala břicho kolem pupíku. „Žádná rána?“

Všichni jsme se na ni upřeně dívali.

„Nemám tam žádnou ránu. Nic mě tam nebolí,“ řekla s ulehčením.

Jeremiášovi se konečně vrátila řeč. „Člověče holka, vopravdu stojíš rovně,“ řekl s obdivem.

Jadie se na něj podívala.

„Stojíš, jako dybys byla normální zdravá holka!“

Zazvonil zvonek ohlašující přestávku a děti si šly pro kabáty. Zadržela jsem Jadii za ruku. „Mohly bychom si spolu trochu promluvit? Paní McLarenová vezme chlapce dolů a nikdo

nás nebude rušit. Potřebuji si s tebou chvilku promluvit jen mezi čtyřma očima.“

Dívala se na mě.

„Víš, že dnes je to osmý den, co jste přišly do Red Circle?“
Přikývla.

„Mluvil s tebou někdo o tom, co bude dál?“

„Chodí tam za námi různí lidé, jestli myslíte tohle. Přišel doktor a prohlížel nám buchtičky. A paní, co má ty panenky.“

„Ano, vím, ale myslím, co bude dál, v budoucnosti. Řekl ti někdo, co se stane teď?“

„Půjdeme do nového pečovatelského domova. Říká to paní Verneyová. Říká, že půjdeme domů pro svoje hračky a pro svoje věci a pak nás dají někam jinam. V Red Circle můžou brát děti jen na pár dní.“

„Řekl ti někdo o možnosti, že se vrátíte k rodičům?“

Jadie se na mě podívala. Nedokázala stát vzpřímeně tak dlouho a chytila se opěradla židle. Zvedla hlavu, aby mi viděla do očí.

„Co bys tomu řekla? Vrátiš se domů.“

Ještě jsem ani nedořekla, a už měla oči plné slz. „Chci domů.“ Slzy jí tekly proudem, rozmazávala si je prsty po tvářích. „To je moje vánoční přání, moje opravdické přání. Chybí mi můj pokoj a moje hračky. A chtěla bych, aby se se mnou pomazlila moje maminka.“

Věděla jsem téměř jistě, že děvčátka budou vrácena rodičům, a bála jsem se, co tomu Jadie bude říkat. Čekala jsem odpor, a když jsem ji teď slyšela, ohromně se mi ulevilo. Všechno napětí a strach zmizely jako mávnutím proutku. „Takže se domů těšíš? To jsem ráda, moc ráda.“

„Ale já nemůžu.“

„Můžeš. Právě to jsem ti chtěla říct. Byla jsem včera večer na policejní stanici, a protože si policie myslí, že u vás doma je všechno v pořádku, pošlou tebe, Ambru a Safíru k rodičům. Nepůjdete do jiného domova. To je ta moje dobrá zpráva.“

Jadii se zvětšily oči. Z obličeje jí zmizela všechna barva, pleť teď měla zelenou, jako zkaženou paštiku. „*Nic není v pořádku*,“ řekla. A byl to jen sípavý šepot.

„Všechno důkladně prohledali –“

„Nic *není* v pořádku.“ Nemohla dýchat, obě ruce si tiskla k obličejí, oči jí rychle tékaly, jako by čekala, že se objeví něco strašného. Nakonec si oči zakryla.

Po chvíli se na mě podívala. „Bylo to jenom přání,“ naříkala. „Tos nevěděla? Nechápala jsi to? Nemyslela jsem na to, že bych opravdu šla domů, když jsem říkala, že bych chtěla. *Nemůžu* se vrátit.“

Pozorovala jsem ji a nic jsem neříkala.

„Bude tam paní Ellie. Za to, co jsem udělala, zabije mě i moje sestřičky.“

Stála jsem tam jako solný sloup, nebyla jsem schopná cokoli říci. Nic jsem jí nemohla slíbit. Nemohla jsem ji ujistit, že se vrátit nemusí, že ji z toho dostanu, že ji ochráním, nemohla jsem nic říci, protože jsem nemohla nic udělat. Nikdy jsem jí nic neslibovala, ani v průběhu šetření ne. Neměla jsem moc zkušeností, ale několik případů, kdy se zneužití neprokázalo a kdy byly děti vráceny rodičům, jsem prožila. Nemohla jsem slibovat nic, na co bych neměla vliv. Po profesionální stránce jsem se chovala dobře. Ale lidsky jsem zklamala. Alespoň jsem to tak cítila.

Obklopilo nás malomyslné ticho. Hlavou se mi honily divoké plány a představy – třeba bych mohla Jadii popadnout a unést ji, teď hned. Posadím ji do auta a odjedeme pryč. Jenže jsem věděla, že to jsou jen představy; rozumného mě nenapadlo nic. Nic, co bych ve skutečnosti mohla udělat.

Vyčerpaně jsem klesla na židli. Jadie zůstala stát. Oči jí pořád divoce tékaly, letmo mě minuly, zase jsme se dívaly každá jinam. Vzdychna. Ticho se prohlubovalo.

Pak si Jadie vytáhla židli na opačné straně stolu a sedla si naproti mně. „Nevrátím se.“ Řekla to tiše, ale rozhodně. A řekla jenom to.

Co mám dělat? Ta otázka trčela ze všech mých zmatených myšlenek. Mám před ní obhajovat sama sebe? Nebo snad policejní akce? Mám ji přesvědčovat, že návrat nebude tak zlý? Mám jí připomínat, jak hezké bude spát ve vlastní postýlce a hrát si s vlastními hračkami? Že to bude hezké přesto, že ji občas mohou znásilnit? Mám jí nabídnout útěk do Mexika? Mám navrhnout křížácké tažení proti jejím rodičům, proti po-

licii, radnici, proti všem? Mám slibovat, že budeme bojovat? Že se nikdy nevzdám? Nabídnout pomoc? Útěchu? Mám se tvářit, že tomu všemu dokonale rozumím, ačkoli právě to nebyla pravda, a neznala jsem žádnou možnou (ani nemožnou) cestu, jak k pravdě proniknout?

Jadie zvedla paži. Levou ruku měla položenou na stole, dlaní nahoru. Škubala kůži na zápěstí, až zbělelo. Podívala jsem se na hodinky a vyslala jsem střelnou modlitbičku, aby Lucy zdržela kluky venku, jestli přetáhnu přestávku.

„Víš co? Víš, co jim udělám? Tam těm?“ Jadie mluvila tiše, ale velmi klidně. Dotkla se tepny na zápěstí. „Člověk může vzít nůž, a když řízne tady, vyteče z těla všechna krev. Vyteče rychle a člověk rychle umře.“

Prudce jsem se vytrhla ze svého planého přemýšlení.

„Smrt není tak zlá,“ pokračovala měkce. „Bolí to jenom, když se umírá. Ale být mrtvá... je klid. Myslím, že to je, jako když spíš. Jenom se ti nic nezdá.“

Když mi konečně došlo, o čem mluví, vyschlo mi v ústech.

„Jadie, na takové věci vůbec nemysli!“

Zvedla hlavu a dívala se mi do očí. „Proč ne?“

„Protože tím se nic nevyřeší.“

„Proč ne?“

Nevěděla jsem proč ne. Nevěděla jsem už nic. Neměla jsem odpověď, a tak jsem natáhla k Jadii ruku. Třásla jsem se. Jadie strpěla, abych se jí dotýkala, ale dotyk neopětovala. Jen seděla a ohmatávala si žíly na zápěstí.

„Nevrátím se,“ řekla konečně a zase se mi dívala do očí. „Je mi jedno, co říkáš. Je mi jedno, co kdo říká. Nikdy se tam nevrátím.“

Konečně jsem našla rozumnou cestu: „Víš, co by bylo nejlepší? Říct jim o Tashee. Říct jim všechno.“

„Už jsem řekla. Nevěřili mi.“

„Nic jsi jim neřekla, Jadie! Neřekla jsi ani slovo. Zařídila jsi to tak, abych mluvila za tebe. Musíš jim to ale říct ty. Ty víš. Tak jim to konečně řekni, ty sama, jako jsi to řekla mně. Budou ti věřit. Nikdo nemůže vyslechnout takové věci a pochybovat o nich.“

Jadie si zase začala osahávat žíly.

„Proč to alespoň nezkusíš?“

Ticho.

„Bojíš se? Čeho se bojíš? Koho? Paní Ellie? Jejích pavouků?“
Přikývla.

„A co kdyby přišli z policie sem do školy? Zavolám Lindu z policejní stanice, ta určitě přijede. Budete v šatně, za zamčenými dveřmi. Jako jsi je sama zamykala, když jsme byly spolu. Bude to tak pro tebe lehčí? Budeš mluvit?“

Poprvé jsem cítila, že Jadie váhá.

„Co kdybych ji zavolala teď? Hned, v této minutě. Může přijet dřív, než se rozhodne o vašem návratu. Když jí řeknu, Jadie...“

„Nemůžu.“

„Když se nechceš vrátit, musí se dozvědět, proč nechceš. Pak by mohli všechno zařídit.“

„Nemůžu.“ Sklonila hlavu.

„Chceš si podřezat žíly? Na to myslíš? A co bude s Ambrou a se Safírou?“

Objevily se slzy.

„Mysli na to, jak jim bude, když tam budou samy, bez tebe.“

„Nemůžu.“

„*Můžeš*. Dokázala jsi stát rovně, protože jsi opravdu chtěla. A právě tak můžeš promluvit.“

„Ale strašidla nemají ústa. A duchové taky ne,“ šeptala.

„Možná nemají, ale ty jsi holčička. Máš ústa. *Musíš* promluvit. Prosím.“

„Nemůžu.“ Předklonila se tak hluboko, že se její hlava dotýkala desky stolu.

„Můžeš!“

„Řekni jim to ty!“

„To už jsem udělala. Teď je řada na tobě.“

Rozplakala se.

„Sed' rovně, Jadie!“

Těžce se narovнала a zůstala sedět vzpřímeně. Minuta nebo dvě. Konečně se na mě podívala. Přikývla. „Ano.“

Kapitola dvacátá sedmá

Linda přijela okamžitě. Když otevřela dveře – bylo čtvrt na dvanáct –, seděli jsme s dětmi kolem stolu. Jadie vstala bez vybízení a beze slova vedla Lindu do šatny. Dveře se zavřely a bylo slyšet otáčení klíče v zámku.

„Kdo je to?“ zeptal se Jeremiáš. „Co tam dělá s tou naší holkou?“

„Přišla si s ní jen popovídat.“

„Jak to? O čem?“

„Jadie má nějaké starosti,“ odpověděla jsem. „A ta paní přišla, aby jí pomohla.“

„Hmh. Ta paní je moc hezká. Ne jste vy ženský šťastný lidi?“

„Možná že jsme.“

Zvonilo a Lucy vzala ven i moje děti. Školní budova byla stará a zdi silné, téměř nepropouštěly zvuk. Nevěděla jsem, zda Jadie konečně promluvila. Byla bych to moc chtěla vědět, protože jsem měla strach, že zase bude mlčet. Ta úzkostná zvědavost mě popoháněla blíž ke dveřím – ale odolala jsem. Mučila mě představa, že jsem zase jednou vyvolala planý poplach a že tam Jadie s Lindou proti sobě sedí, mlčí a drtí je bezmoc. Ale to by snad už byly vyšly. Snad Jadie přece jen mluví? Našla konečně odvahu?

Trápily mě myšlenky na to, co bude s Jadií, jestli nepromluví. Viděla jsem ji, jak proti mně seděla o minulé přestávce – dětské zápěstí obnažené, prstíky na žilách –, a věděla jsem, že její řeči o sebevraždě nebyly planým vyhrožováním. Nevím, zda si ve svých osmi letech uměla něco představit pod slovem smrt, ale o umírání představu měla. A tak jsem tam bezmocně seděla a zkoušela jsem vymyslet, jak bych jí mohla pomoci.

Pan Tinbergen se dostavil kolem dvanácté. „Jsou tam pořád?“ zeptal se a ukázal na dveře kabinetu.

„Ano, jsou.“

Došel ke stolu a sedl si. Nemluvili jsme, jen jsme seděli a čekali.

Vyšly ve dvanáct třicet pět. První se objevila Jadie, bledá,

ale vzpřímená. Vypadala vyčerpaně, jako by nutně potřebovala dlouhý, posilující spánek, byla však klidná.

„Chtěla bys něco sníst, Jadie?“ zeptal se pan Tinbergen. „Myslím, že by se něco našlo.“ Vstal a napřáhl k ní ruku.

Přišla Linda; byla ještě bledší než Jadie. Vzala židli, kterou uvolnil pan Tinbergen, a doslova na ni klesla. Dívala se na dveře, za nimiž Jadie zmizela.

„Myslím, že budu zvracet,“ řekla tiše, oči pořád upřené na dveře, kterými odešli.

„Jadie promluvila?“

„Opravdu asi budu zvracet.“

Obličej měla zelený, prsty silou tlačila proti desce stolu, až byly bílé. Rozhlédla jsem se po nějaké rychlé pomoci. „Sklenici vody?“

„Dělám tuhle práci už šest let,“ řekla Linda, když jsem se vrátila od umyvadla, „ale nikdy, za celou tu dobu, jsem nevyšlechla něco podobného.“ Vzala si sklenici a vypila vodu několikrát doušky. „Řekla ti o té maličké? O tom..., co ti lidé... s ní zřejmě udělali? Jak ji zabili?“

Přikývla jsem.

„Viděla jsem hodně krve a násilí. To patří k povolání. Zvykneš si. Ale když děcko... když malé dítě začne vykládat takové věci... O noži. O chuti krve...“ Linda se otřásla. „Cítím se pošpiněná už jenom tím, že jsem to vyslechla.“

Chvilku jsme seděly tiše. Světlo bylo vypnuté a místnost zaplavovalo prosincové šero. Zavřenými okny občas pronikl výbuch dětského smíchu z hřiště.

„Nejhorší bylo to o té kočce,“ řekla za chvíli Linda. „Jadie popisovala, jak jí položili kočku na břicho a jak ji pak přetrhli... doslova ji vzali za nohy, přetrhli ji na dva kusy nad tělíčkem toho dítěte...“ Linda vydechla. „... a krev... kočičí krví pomazali Jadii obličej a celé tělo...“ Zmlkla a tiskla si ruce na ústa. „A pak mi řekla, že... říkala, jak to lízali... jak to prováděli...“ Lindin hlas se ztratil. V obličejí byla bílá.

Náhle se napřímila a podívala se na mě. „Kočka,“ zamumlala. „Kočičí kostra. To je to, co potřebujeme.“

„Mohli bysme si pustit nějakou vánoční muziku, ne?“ navrhol Jeremiáš.

„Já zase myslím, že bys měl pracovat,“ navrhovala jsem já.

„Po prdele, ženská, my si nikdy nemůžeme trochu užít!“

„*Máš práci*, Jeremiáši!“

„Nejdřív si musím vořezat tužku.“

„Tady máš moji. Vezmi si ji,“ rychle jsem před něj položila ostrou tužku.

Klid nevydržel déle než dvě minuty; Jeremiáš už zase zvedl hlavu.

„Poslouchej,“ zarazila jsem ho dřív, než mohl otevřít pusu.

„Měli jsme rušné dopoledne. Lidé přicházeli a odcházeli a rušili obvyklý pořádek. Nikdo nedokončil svoje úkoly a teď už nám do konce vyučování zbývá jen čtyřicet minut. Ale když se do toho pořádně dáme, můžeme být za půl hodiny hotoví. Zbyla by chvilka na čtení; máme ještě dokončit rozečtenou kapitolu. Co tomu říkáš?“

„No ale k tomu bysme mohli přece mít trochu vánoční hudby, ne? Prokristajána, dyť sou Vánoce. Tak ať si jich užijeme!“

„Když vám pustím hudbu, budete pracovat?“

„Jo. Jistě, člověče,“ řekl způsobně. „Jakej kus nám vybere?“

Vstala jsem a vybrala vánoční koledy. Místnost zaplnily milé, známé melodie a všechny nás uklidnily. Nakonec opravdu všichni pracovali.

Vyrušení přišlo dřív, než hudba dohrála. Jeremiáš sebou trhl, vyskočil a zůstal stát. Podívala jsem se ke dveřím, co se děje; skleněnou výplň jsem zahlédla pana Tinbergena. Kýval, abych šla na chodbu. Když jsem otevřela dveře, zjistila jsem, že přivedl Delores.

„Přišla jsem si pro Jadii, jak jí to slíbila Linda,“ řekla místo pozdravu.

Podívala jsem se na ni tázavě a ona odpověděla: „Policie se rozhodla, že bude případ sledovat dál. Zřejmě byl vydán příkaz k překopání Ekdahlovy zahrady nebo něco podobného. Byla jsem teď u nich v domě a odnesla jsem věci děvčátek,

protože policie je zabavila. Zdá se, že věci nabraly spád.“ Kývla směrem ke třídě. „Mysleli jsme, že bude lepší odvést Jadii a Ambru rovnou ze školy a nepustit je...“ Nedokončila větu.

„Budou chodit do školy tady u nás?“ zeptala jsem se.

Delores potřásla hlavou. „Vím, že si dobře rozumíte, ty a Jadie, a brali jsme to v úvahu. Ale přesto se mi zdá, že by nebylo dobré, kdyby tady zůstala. Linda mi něco řekla... však víš... a rozhodli jsme se dát ji pryč, dost daleko od všeho. Ne-dejbože, aby se o tom dozvěděli lidé od novin. Opatrnosti není nikdy dost. A když rodiče bydlí rovnou naproti škole...“

Přikývla jsem.

Otevřela jsem dveře do třídy. Mých pět dětí sedělo pořád ještě kolem stolu, melodie „Tiché noci“ se nad nimi vznášela a Ruben tiše tvořil slova koledy.

„Jadie?“

Vstala a šla k nám.

„Paní Verneyová přijela, aby tebe a Ambru odvezla do nového pečovatelského domova.“

Jadie se podívala na ni, potom na mě. Nebyla dokonale vzpřímená, ale pořád ještě stála rovně. „Bude to Red Circle?“ zeptala se.

„Ne,“ odpověděla jsem a Delores zakroutila hlavou. „Myslím, že budete někde dál, a to znamená, že už nebudete chodit k nám do školy, protože bys to měla moc daleko.“

Jadie byla překvapená. „Už nikdy nebudu chodit sem?“ zeptala se. „Kam budu chodit? Budu v opravdové třídě? Budu ve třetí?“

„Uvidíme,“ odpověděla Delores se smíchem. „Možná budeš v normální třetí třídě. Proč ne?“

„Cože?“ vykřikl Jeremiáš, který vstal, přišel blíž a vyslechl celou rozmluvu. „Kam bude naše holčička? Proč dovolíte, aby nám ji odvedli?“

„Jdu někam, kam ty nemůžeš,“ odpověděla Jadie s pýchou, jakou jsem nečekala.

„Cože? Kam? Co tím myslíš?“ protestoval Jeremiáš. „Co to říká, paní? Pude do vpravdický třídy? Jak to? Co udělala, že musí vocad’?“

Jadie šla ke své skřínce, aby si vzala věci.

„Co to má být, ta vopravdická třída?“ pokřikoval a utíkal za ní. „My přece sme vopravdický. Tadle třída je vopravdická. Ty deš pryč?“

„Ano.“

Jeremiáš ohromením úplně oněměl.

„Jdu do svého nového domova, Jeremiáši,“ řekla a zmizela v šatně.

Byla tam dlouho, a když se konečně vynořila, měla plné ruce. Kabát, boty, pouzdro na psací náčiní, tužky, sešity, výkresy, ruční práce. Šla ke dveřím, a když nás míjela, zastavila se. Upřela na mě oči, a já jsem se do nich zadívala. Byly tak ostře modré a průzračné jako broušené drahokamy.

„Sbohem, miláčku. Určitě se uvidíme.“

„Tady. To je pro tebe.“ Ukázala bradíčkou na hromadu věcí, které měla v rukou. Mezi prstíky vyčuhoval složený list papíru. Vytáhla jsem ho.

„Vopravdu de pryč?“ dožadoval se Jeremiáš. Vyběhl na chodbu za Delores. „Vy ji vopravdu někam vodvezete, paní?“

„Ale mně to nevadí. Jsem ráda!“ řekla mu Jadie a proklouzla kolem pana Tinbergena. Všichni tři odešli.

Jeremiáš zůstal se mnou stát mezi dveřmi. Jeho šok z Jadině náhlého odchodu byl téměř hmatatelný. Právě když Jadie, Delores a pan Tinbergen došli ke schodům, zařval: „Stát! Musím vám něco říct!“

Delores zůstala stát a obrátila se.

„Všimla ste si, paní? Naše holčička se drží rovně!“

Když jsme se vrátili do třídy, nebylo nikomu do řeči. Nahrávka koled skončila. Nikdo se nehýbal, nikdo nemluvil. Dívali jsme se jeden na druhého. Všechno se stalo tak rychle a s konečnou platností, že nikdo z nás nevěděl, co honem začít.

Potom začal Ruben notovat zadrhlým chlapeckým sopránem „Tichou noc“. Jeremiáš a Filip běželi k oknu. Přšla jsem místnost a přidala se k nim.

Dveře v přizemí se otevřely. Objevila se Delores s Jadií a s Ambrou. Šly k parkovišti, kde Delores nechala auto; byl to pěkný kousek cesty.

„Chci, aby se zastavila a vohlídla se na nás,“ šeptal Jeremiáš. Sklo se mžilo jeho dechem. „Copak se už po nás ani neohlídne? No tak, holčičko! Zamávej přece!“

Právě když došly na konec chodníku, Jadie se zastavila. Držela se pořád Delores za ruku, ale podívala se zpět přes rameno, k oknům naší třídy.

„Sláva! Vidí nás! Jadie! Jadie! Sbohem! Sbohem, Jadie!“ křičel Jeremiáš proti oknu. On a Filip divoce mávali. Usmála se a zamávala zpátky.

Nechala jsem chlapce u okna. V ruce jsem pořád ještě držela papírek, který mi při odchodu dala Jadie. Opatrně jsem ho rozbalila. Byla tam jenom dvě slova. *Děkuji ti.*

Epilog

Drama Jadiina případu trvalo ještě několik měsíců. Policie vzala její výpověď velmi vážně a zahájila důkladné vyšetřování. Překopali Ekdahlům dvorek a rozebrali jim kůlnu – hledali pozůstatky děvčátka Tashee.

Celou tu dobu pokračoval spor, který nás rozdělil – spor dvou základních stanovisek. Prožila Jadie ve skutečnosti to, o čem mluvila? Nebo to byly fantazie těžce narušeného dítěte?

Mnohé svědčilo pro názor, že se nic takového ve skutečnosti nestalo. Za prvé a hlavně se Jadie nechovala normálně; její projevy byly často patologické, i když původně nezahrnovaly halucinace. Trvalo to už velmi dlouho a podezření na těžkou duševní chorobu bylo vážné. Navíc se některé prvky jejích příhod objevují běžně u fobií, obsesí a halucinací duševně nemocných. Takto postižené děti mají strach, že je hlídá nebo sleduje nějaký hmyz, bojí se pavouků, krve, a trpí představou, že jim cizí krev stéká po těle. Při své práci s psychotickými dětmi jsem to sama vídala dost často. Vždycky mě sice zasáhly stíny pochybností, ale věděla jsem, že jsou to představy nemocné duše, které nemají reálný základ. Ve skutečnosti mohla Jadie opravdu sama vyříznout to znamení do Ambřiny kůže a mohla zabít Jenny. Byla-li opravdu duševně nemocná, mohla být představa takového mrzačení a zneužívání výrazem toho, že Jadie takové jednání očekávala a přála si je.

Odmítnutí vnějších, průvodních okolností Jadiiných příběhů ovšem nijak nevylučuje, že opravdu byla zneužita. Odborný závěr, vycházející ze zhodnocení všech jejích projevů, připouští vážné, pravděpodobně sexuální zneužití děvčátka někdy v minulosti; tato újma pak měla vliv na její vývoj a současný duševní stav. Měla strach, že prozradí, co se stalo, a proto předstírala, že je nemá. Také její nepřírozené držení těla bylo asi výsledkem snahy fyzicky udržet to trauma uvnitř, v sobě, a zároveň (nebo) chránit zranitelné genitální oblasti. Přijmeme-li tento pohled na věc, zapadne Tashee dokonale do

celého obrazu, ne jako skutečná dívka, ale jako část Jadiina vlastního já. Byla buď výrazem rozštěpu osobnosti, nebo do té představy promítala Jadie všechno, co na sobě shledávala dobrého, aby tak uchránila své lepší já od svého zneuctění. Pak by bylo pochopitelné, že chtěla Tashee chránit a pečovat o ni; srozumitelné by byly i její časté zmínky o tom, že s Tashee právě mluvila, jako by ji měla neustále v dosahu. Také postavy z „Dallasu“ by se daly vysvětlit. Jestli Jadii zneužíval otec, jistě se s tím těžko vyrovnávala. Ale jestli se toho zúčastnila matka, nebo jen o tom věděla a nezasáhla, potřebovala si Jadie nutně stvořit nositelku zla, pekelnou postavu. Volba padla na paní Ellie, a Jadii zůstala její hodná a laskavá maminka. Všechny ty ohyzdné věci zkrátka dělali zlí lidé, zhmotnělé postavy z obrazovky, a Jadie se mohla dál cítit v bezpečí doma, pod ochranou svých rodičů.

Toto psychologické vysvětlení nabývalo v průběhu policejního vyšetřování a v průběhu nekonečných schůzek sociálních pracovníků, psychologů a psychiatrů stále větší váhy. Stalo se téměř oficiálním stanoviskem a já jsem se mnohokrát přistihla, že mi vyhovuje. Ano, toto je jediné rozumné vysvětlení, k němuž lze dojít, říkala jsem si. Nabízí odpověď i na nejsložitější otázky případu; dává smysl; řadí Jadiin příběh k tomu, co už bylo popsáno, co už o lidské duši víme. A přece... Tímto vysvětlením *byly zodpovězeny velké otázky*, ale ty malé a podružné mi pořád nedávaly spát.

Příklady: Proč se Jadie tolik bála, když jsem jí chtěla vzít její výkres? Kde se naučila zacházet s kamerou, když přece video bylo tehdy ještě poměrně vzácné? Proč říkala o paní Ellie a ostatních, že si „nasazují obličej a oblékají úbory duchů“? A co symbol kříže v kruhu, který Jadie udělala tolikrát a na toliký způsob? Koneckonců závěry šetření se v tomto bodě shodují s míněním psychiatra ze Sandryho kliniky, který v létě vyslovil názor, že kruh představuje vaginu a kříž (X značí místo) znamená poselství – „Zde jsem byla zraněna“. Ale proč by to pak Jadie vyřezávala na Ambřino břicho? A jsou tu také jemnější vztahy a záhady. Proč byla Jadie tolik zvědavá na mou práci s jinými dětmi, které také předstíraly němotu?

Proč chtěla vědět, jestli se mnou nakonec mluvily, a když ano, věřila jsem jim? Pomohla jsem jim?

Pak tu ovšem byla také možnost, že Jadie mluvila pravdu. Že se ty věci opravdu staly. Že nebyla duševně nemocná v biologickém smyslu, ale že její psychóza byla reakcí na to, co se s ní dělo. Jestliže si vysvětlíme její chování takto, uvědomíme si, že její svět – její skutečný svět – byl šílenější než nejstrašnější filmové horory. Že ji musely pronásledovat děsivé představy a neustálý strach, že něco prozradí a bude potrestána.

Přijmeme-li Jadiiny příběhy jako skutečnost, dojdeme nevyhnutelně k závěru, že tu šlo o rituální zneužívání dětí. Že ona a její sestřičky a pravděpodobně i jiné děti byly zneužívány podle daných obřadních pravidel nějakou přísně organizovanou skupinou. Povaha Jadiiných příběhů pak jasně ukazuje na praktiky blízké okultismu, nebo přesněji satanismu.

Satanismus není prostá nevíra v Boha. Je to nenávistné popření křesťanství a většina obřadů satanismu je hanobením obřadů křesťanských. Křesťanská láska k bližnímu se obrací ve svůj protiklad, v kult vlastního já, které usiluje o získání co největšího prospěchu. Důraz na já, jeho sílu a moc, je základem přitažlivosti satanismu, hlavně pro slabé a neúspěšné. Dalším prvkem přitažlivosti je určitá svoboda a nespoutanost činu. Jedním z nejohavnivějších představitelů černé magie byl Aleister Crowley. Měl velký vliv na rozvoj moderního satanismu a svým jediným zákonem – „dělej, co chceš“ – ospravedlňuje zvrácené pohlavní činy a veškeré násilí.

Jadiina vyprávění obsahovala mnoho prvků satanismu. Černá mše se symbolizuje křížem v kruhu. Znamení, jaké jsem viděla v různých knihách, se ale trochu liší od těch, která dělala Jadie. To byl prostý kříž v kolečku. Tradiční symbol černé mše je na koncích ohraničen vodorovnými čárkami; jsou to dvě velká překřížená jota. Kolem je pak kroužek. Jadie dělala i několik dalších podivných znamení. Jedno z nich věrně připomíná satanskou značku prokletí. (Je to na hlavu postavené velké T s kroužkem.) Pro ostatní jsem nenašla vysvětlení.

Sama černá mše je převrácením katolické mše svaté. Existují samozřejmě mnohé varianty, ale určité hlavní složky se vyskytují vždycky. Patří k nim oltář a oltářní výbava, jako jsou svíčky, kříž, u satanistů obrácený, kadidlo, kosti (ostatky), klenoty, zvonky, gongy a nádoby se solemi a s bylinami. Bývají tam i dýky a nože. Předměty jsou černé nebo bílé, někdy stříbrné. Účastníci bývají zahaleni v černých, červených či bílých hávech a (nebo) bývají pomalováni v obličejích i na těle. Podle dogmatu představují chléb a víno při křesťanském přijímání těla a krev Krista. Černá mše je zneuctěním křesťanského přijímání, a proto se přijímají produkty pozemského těla, obvykle moč, semeno nebo exkrementy. Tak se zdůrazňuje tělesná a smyslná podstata ďábla. Ze stejného důvodu je jednou z hlavních částí černé mše pohlavní aktivita, důležité jsou bolest a masochismus. Dalším protikladem křesťanské mše, která směřuje k životu, je zdůraznění smrti. Proto patří k vybavení rakve, do nichž si účastníci buď jen lehají, nebo v nichž se pohlavně ukájejí.

Satanisté jsou většinou přesvědčeni, že jen praktikují zvolené náboženství a nic víc. Že je to jejich právo, zaručené ústavou. Nepraktikují nejhroší části obřadů, totiž mrzačení zvířat, vypouštění krve a lidské oběti, a tvrdí, že většina z toho, co se o nich píše v novinách nebo vysílá v rozhlase a televizi, je prací podvodníků, tvůrců hororů a pravověrných náboženských spolků i cílenou propagandou fundamentalistů. S tím mnozí nesouhlasí – patří k nim policisté z velkých amerických měst, jako je Chicago, San Francisco nebo St. Louis. Mají mnoho ověřených zpráv o tom, že zvířecí oběti a pití krve jsou pravidelné náležitosti satanických rituálů.

Rituální zneužívání dětí a lidské oběti patří do nejistého pásma mezi fikcí a skutečností. Policii se ještě nikdy nepodařilo nezvratně prokázat, že se při satanických černých mších vraždilo. Na druhé straně bylo ovšem v minulém desetiletí zaznamenáno mnoho dětských výpovědí, které se podivuhodně shodují. Objevují se v nich drogy, ať už povolené (určité léky) nebo zakázané; podávají se injekčně nebo v nápojích. Děti udávají, že jsou nuceny k účasti při vzývání pekelných moc-

ností a při zpěvu, jímž se shromáždění uvádí do transu. Že se na ně dospělí vymocí nebo je pomažou exkrementy; že jsou nuceny jíst hmyz, nebo se jím vyhrožuje: hmyz je posel ďáblův, a cokoli uděláš mimo shromáždění, to ďáblovi donesou. Hlídají tě. Ve výpovědích se často objevuje vyprávění o tom, jak jsou děti nuceny ke zvráceným pohlavním aktům, jak jsou ukládány a uzavírány v rakvích. Že jsou mučeny strachem z hadů a že jsou přivazovány na obrácené kříže. Několik dětí prohlásilo, že byly přítomny při obětování jiného dítěte. Tomu buď probodli srdce, nebo prořízli hrdlo, nebo ho přivázali na obrácený kříž a zapálili. V popisech zvířecích obětí se vyskytlo i roztržení zvířete v půli. Takové zprávy mluví i o velmi malých dětech a jsou rozšířeny ve Spojených státech, v Kanadě, ve Velké Británii a v kontinentální Evropě. Protože to jsou trestné činy, je většina takových výpovědí čerpána z policejních vyšetřování. Na jejich zhodnocení mají zásluhu především lékaři, zejména odborníci z Glennonovy dětské nemocnice v St. Louis. Mnohé informace shromáždily spolky usilující o prevenci zneužívání dětí. Jak Federální úřad pro vyšetřování, tak Ministerstvo spravedlnosti USA dostaly v průběhu osmdesátých let podrobné zprávy o nálezech a zjištění těchto lidí. Konkrétní důkazy chyběly, ale přesto uvěřila velká část veřejnosti dětem.

Celé věci se tedy vážně věnují odborníci i příslušné úřady; přesto je třeba mimořádné nezaujatosti, aby člověk takové informace neodmítl už předem. Dokonce i mně teď připadá mnohé z toho, co mi řekla Jadie a co vypovídaly jiné děti, jako přepjaté míchanice ze Stephena Kinga a z bulvárního deníku *National Enquirer*. Bylo opravdu těžké přiklonit se k tomu, že Jadie mluví pravdu; tento výklad nevypadal reálně. Když to všechno začalo, nevěděla jsem o černé magii nic víc, než co psaly noviny o vraždě rodiny Mansonových a o mimořádně odporné vraždě, k níž došlo v sedmdesátých letech poblíž mého rodného městečka. Moje osobní zkušenost se omezila na dýchánky se spiritistickými tabulkami a kartami, které patří k běžným pubertálním hrám. Na možný vztah mezi Jadií a satanismem jsem přišla čirou náhodou. Kdyby Hugo necho-

díl na obědy do hospody poblíž obchodu s okultními knihami, nikdy bych kříž v kruhu nespojila s černou magií. Chci-li být upřímná, musím přiznat, že jsem na okultismus nepomyslela dokonce ani po Jadiině hrozném vyprávění o popravě kočky. Částečně to bylo dáno mou nevinností. Nevěděla jsem, a člověk nevidí věci, o nichž neví. Byla jsem navyklá vidět každý nenormální projev jako psychologickou nebo psychiatrickou záležitost a neuvažovala jsem o žádné jiné možnosti. Ale také jsem takové věci prostě odmítala. Nechtěla jsem je vidět. Běžně známé stránky okultismu jsou pro mě částí moderního folkloru asi jako yetti, léta jící talíře a lochnesská obluda. Jsou ovšem reálné v tom smyslu, že odpovídají hlubokým a skrytým světům každého z nás. Jsou to dobré víly a zlí čerti městského lidu. Chce značnou odvahu a duševní sílu připustit, že okultismus existuje, a že ho lidé skutečně vyznávají i provozují. I když už jsem toho od Jadie věděla hodně, odmítala jsem uznat, že by skutečně mohla prožívat něco tak absurdního, vymykajícího se řádu věcí. Byla jsem mladá, v oboru jsem nepracovala dlouho, a měla jsem hrozný strach, že nebudu vypadat jako profesionálka. Bylo příliš těžké odpoutat se od své odbornosti a popřát sluchu myšlenkám na pohled výstředním a bláznivým.

Najít věcné a přesné údaje o tajných vědách bylo tehdy téměř vyloučené a to situaci jen ztěžovalo. Celý ten čas starostí s Jadií byl mým jediným pramenem Brendin obchod a já jsem připadala podezřelá sama sobě jen proto, že jsem hledala informace v tak obskurním místě. Jak léta ubíhala, získala jsem podstatně víc údajů z podstatně serióznějších zdrojů, ale i teď se občas musím uchýlit k okrajovým publikacím a zprávám.

Získala jsem hodně vědomostí a musím přiznat, že podobnost mezi Jadiinými příběhy a výpověďmi jiných dětí o zneužití mají mnoho společného; ať je to jakkoli neuvěřitelné, svědčí pro okultismus. Jadie často říkala, že paní Ellie a ostatní „měli své obličej“ nebo že byli zahaleni do „roucha duchů“. To by odpovídalo malování obličejů, maskám a zvláštním úborům. Proto také nepoznala žádného ze členů

skupiny. Nápoje, kterými děvčátka paní Ellie častovala, než začaly obřady, zřejmě obsahovaly drogy, které snižovaly pozornost. Proto si Jadie nedokázala vyvolat žádné podrobnosti. Její strach z pavouků byl zřejmě vyvolán záměrně, aby se neodvážila mluvit o tom, co prožila. „Tyčka, která měla horní konec dole“, byl pravděpodobně převrácený kříž. I to, že musela jíst fekálie, i obětování Jenny a samozřejmě panenka voodoo se shodují s velmi dobře doloženými praktikami satanismu. Pro tuto teorii snad nejvíce mluví skutečnost, že většina mučení a zneužívání se téměř přesně shodovala se satanským kalendářem, s jeho význačnými dny. Jenny byla obětována někdy kolem 30. dubna; to je keltský Beltan – pro nás den čarodějnic a druhý hlavní sabat vyznavačů tajných věd. Tashee měla být zavražděna a Safíra poprvé zneužita někdy kolem svátku Všech svatých, což je pro okultisty hlavní svátek.

To nás přivádí k Tashee. Když posuzujeme Jadiiny výpovědi z tohoto hlediska, byla Tashee skutečné dítě a ona byla svědkem jejího zavraždění – rituálního obětování. Tashee bylo tehdy šest let a šestka byla pro skupinu důležité číslo. Dávalo moc. Kouzelníci a vyznavači různých magií považují šestku za významné číslo, protože je to součet tří a tří, což jsou také mocná čísla. Satanisté šestku vysoce cení i jako část čísla 666, což je znamení bestie – již se obecně myslí satan. Jadie také často mluvila o bohatě zdobené dýce ve tvaru srpů; to připomíná obřadní nůž. A ovšem, podle Jadie byla při obřadech často krev. Navíc k tomu ke všemu zmiňovala často „moc“, kterou lidé ve skupině získají tím, že se obětují šestileté dítě.

Policisté z Peckingu i z Falls River vzali Jadiino oznámení o vraždě Tashee vážně a prohledali důkladně dům Ekdahlů, jeho okolí i nedaleký les. Nic však nenašli. Ačkoli se v celém okrsku nepostrádalo dítě Tasheena věku, pokoušeli se zjistit totožnost děvčátka. Jak pátrání pokračovalo, zatáhli sítě v celém státě a snad v celých Spojených státech. Prošli tisíce hlášení o zmizelých dětech, ale Tashee nebyla nikdy identifikována. Ani to však nutně neznamená, že nikdy nežila. Mnoho těl se nikdy nenajde z nejrůznějších příčin, s tím se musíme spokojit. Je těžké si představit, kdo asi Tashee byla, pokud

kdy existovala. Podle praktik uváděných ve zprávách o satanismu by to bylo dítě „černého chovu“. Žena patřící ke skupině otěhotní jenom proto, aby opatřila dítě pro rituální oběť. Toto dítě se pak narodí doma a porod se nikde nehlásí. Jistě, zdravému selskému rozumu se takový výklad přičí. Pak by zbývala jen představa, že Tashee byla jedním z těch tisíců postrádaných dětí, unesených možná dokonce některým členem vlastní rodiny. A policii se nepodařilo ji mezi těmi dětmi identifikovat.

Okultní vysvětlení Jadiiných příběhů je stejně vyčerpávající jako vysvětlení psychologické, a jsme-li schopni brát vážně těžko uvěřitelné okolnosti a skutečnosti, dává její vyprávění zcela smysl. Stejně jako u předchozí teorie zbývá jí přesto některé otázky bez odpovědi. Nevysvětleny zůstávají kamera a nahrávač, používání videa. Je to jistě věc světská a podružná, ale v Jadiině příběhu má svůj význam. V žádném spise, nikde v literatuře jsem nenašla zmínku, že by fotografování nebo natáčení bylo součástí obřadu. Utajování a nutná opatrnost, které k takovému jednání na pokraji kulturní společnosti patří, se zdá vylučovat každý trvalý a snadno čitelný záznam. Další „dírou“ v teorii satanismu je skutečnost, že Jadie nikdy, ani jednou a za žádných okolností, nepřipomněla satana, ďábla, mistra ani jinak nenaznačila toto božstvo zla. Je ovšem možné – zvláště když by skupinu vedla žena –, že to nebyl satanický spolek, ale jiný druh černé magie. Jenomže Jadie nikdy nepoužila a při vyšetřování nepoznala žádný pentagram běžně používaný při sabatech čarodějnic.

Zbývá ještě jedno – poslední – možné vysvětlení. Někdo zneužíval děvčátka k pedofilii, nejpravděpodobněji k natáčení pornografických filmů. Praktiky černé magie při tom používal buď proto, aby děti vystrašil, a ty pak mlčely, nebo to patřilo do scénáře... Nebo tu možná byly důvody oba.

Tím by se vysvětlily kamery i přehrávače i Jadiin panický strach z fotografování. Také v tomto případě by nápoje, o nichž mluvila, obsahovaly drogy. Pravděpodobně valium, které uvolňuje svaly. Bylo by nutné nejen proto, aby dívka byla povolná, ale také proto, že perverze pak vypadala přiroze-

něji a nenásilně. Dítě ovlivněné drogami také nebylo z praktik černé magie tak šokované a nevypadalo vyděšeně.

Je-li pornografie a pedofilie vysvětlením Jadiiných zážitků, je pravděpodobné, že alespoň jeden z rodičů byl přímým účastníkem – i když se nemusel aktivně zúčastnit aktu znásilnění. Jejich podíl na celé té strašné věci mohl být v tom, že dovolili, aby jejich děti byly zneužity. To by také vysvětlovalo, že Jadie nikdy nevěděla, kde byli rodiče v průběhu schůzek s paní Ellie a s ostatními. Paní Ellie mohla být herečkou, možná hvězdou společnosti, a chovala se podle scénáře. Osobně nemusela mít proti dívkám vůbec nic. Mohla ovšem mít sadistické sklony a týráním udržovat dívky „v rolích“, zatímco ostatní natáčeli.

Využití postav seriálu „Dallas“ také odpovídá – ve většině policejních zpráv se uvádí používání krycích jmen jak v případech rituálního zneužívání, tak v případech pedofilie. Užívají se uvnitř skupiny jako šifra a znesnadňují odhalení. Kdyby se dítě svěřilo někomu zvenčí, nevěřili by mu – vyprávění by vypadalo jako fantazie vzbuzená televizní hrou. Takové vysvětlení se dobře hodilo i na Jadiin případ.

Mnohé z Jadiina vyprávění se může brát jako tvrdá dětská pornografie. Ve filmech, které spojují sex a násilí, se horor a okultismus objevují pravidelně. Mučení dětí a drobných živočichů nebo obojí, hlavně když vrcholí pohlavním aktem. To, jak Jadie popsala zabití Jenny a následné pohlavní aktivity, splňuje všechny tyto požadavky a zvrácené choutky. I ostatní sexuální úchytky, jak o nich Jadie mluvila, jsou v takových brakových filmech běžné.

Stejně jako v satanické teorii i podle této domněnky by Tashee byla skutečná, živá dívka. Filmy, které zachycují skutečnou vraždu, jsou bohudíky velmi vzácné. Diváci tvrdých porno je ovšem považují za „pièce de résistance“. Je ale nepravděpodobné, že by Jadie byla svědkem skutečné vraždy. Spíš vraždu předstírali a Jadii pak vsugerovali, že Tashee je opravdu mrtvá. Nebo Jadie nedokázala rozeznat, že to bylo jenom divadlo. To by vysvětlovalo Jadiiny příležitostné zprávy, že Tashee viděla a že s ní dokonce mluvila. A také by to

vysvětlovalo, proč není žádná Tashee v evidenci postrádaných dětí. Ale kdo byla Tashee, to už zůstane předmětem dohadů. Zase – jako podle satanické teorie – to mohlo být zavražděné dítě nebo dítě, které uteklo z domu. Ale nejspíš to byla holčička poskytnutá skupině dobrovolně, stejně jako Jadie.

Pokud k Jadiině žalostnému stavu vedlo tvrdé porno, pak jeho strůjci dobře znali nejtemnější stránky okultismu. Těžko říci, zda byly tajné vědy podstatnou složkou filmů; určitě byly použity k zastrašení dítěte. Autoři zajisté velmi dobře věděli o účincích okultismu. Děti věří v nadpřirozeno velmi silně, zejména ve věku od čtyř do deseti let. To je věk Santa Clause, pohádek a dobrých i zlých sil. Ovládají dětství. Každý, kdo se dětem dost věnuje, ví, jak silně ti malí věří. Je to normální vývojové stadium, ale dá se ohromně snadno zneužít. Dospělí mohou dítě vystrašit až k smrti. A je-li strach spojen s živou představivostí a s vírou v nadpřirozeno, přinutí spolupracovat i nejdolnější dítě.

V měsících po Jadiině výpovědi uvažovali odborníci o všech třech teoriích – psychologické, satanické a pedofilní. Sociální pracovníci a lidé z ústavů pro mentální zdraví se jednoznačně přikláněli k vysvětlení psychologickému, ale lékařská obec a policie hledaly něco konkrétnějšího. Zejména policie se přidržovala možnosti, že Tashee existovala a byla obětí dokonalé vraždy.

A já? Čemu jsem věřila já? Nevím, ale byla bych mnohem klidnější, kdybych *věděla*. Je to nejmučivější případ celé mé praxe; uplynulo už deset let a stále není uzavřen. Když píše tuto knihu, velice si přeji znát jednoznačné řešení. Celá věc by se tak vyloupila z nejistot a zmatků skutečného života; s jasným vyvrcholením a rozuzlením by to byla mnohem lepší kniha. Ale byla by to fikce.

Strávila jsem s Jadií mnoho odpolední a naslouchala jsem jejímu tichému a zdráhavému vyprávění; nemohu uvěřit, že za jejími příběhy nebyly žádné skutečné události. Cítím, že ti lidé přicházeli, ať už v té či oné podobě, a že dělali věci, o nichž Jadie mluvila – že dělali alespoň něco z toho. Ať byly

jakkoli divoké a neuvěřitelné, *cítila jsem* je jako skutečné. Na druhé straně odpovídají všechny tři uvedené teorie do určité míry rozumovým úvahám. Nejlépe mi vyhovuje myšlenka, že Jadie byla obětí organizované skupiny pedofilů – ale nemohu ji přijmout bez výhrad. A nemohu také bez výhrad zavrhnout zbývající dva názory.

Nikdy nikdo ale nepochyboval o tom, že něco nebylo v pořádku. Něco velmi závažného, co Jadii hluboce poškodilo emocionálně a co by mohlo postihnout i Ambru. Bylo jasné, že se nějak musí zasáhnout i přesto, že nebyly získány žádné konkrétní důkazy. Mně šlo hlavně o Jadii a chtěla jsem, aby i její sestry byly v bezpečí. Musela být ovšem chráněna i práva rodičů – zvlášť když pro jejich vinu nic nezvratně a prokazatelně nesvědčilo. To platilo zejména v době, kdy byly děti na určitou, omezenou dobu odebrány rodičům a umístěny v dočasném pečovatelském domově.

Velká potíž a velké nebezpečí byly dány senzační povahou celého případu a každé informace. To samozřejmě budilo voyerskou zvědavost médií a skrze ně i zvědavost veřejnosti, která je bezesporu senzacechtivá. My, jako odborníci, jsme naopak chtěli každé senzaci zabránit a odmítali jsme zveřejnit možnost okultního zneužívání. Sdělovací prostředky toho byly naopak chtivé a byly z takové možnosti přímo nadšené. To vedlo konzervativnější část odborníků k zásadnímu odmítání satanismu, který podle nich patří do špatných románů a hororových filmů. Jako možný reálný prvek skutečného života ho vůbec nebrali na vědomí. Nezapomínali totiž na radikální názory fundamentalistické části veřejnosti a báli se, že bychom mohli zasít nebezpečně úrodnou setbu. Kdybychom totiž my, odborníci, se vši vážností probírali černou magii, mohli bychom nadlouho nepříznivě ovlivnit pohled laiků na duševní choroby. Účast nenasytných sdělovacích prostředků budila navíc strach z nového honu na čarodějnice, a to nejen slovního, ale doslovného. Mohl by skutečně vypuknout.

Jadiini rodiče měli nezadatelné právo na zachování presumpce nevinu a na řádný soud. V černobílém světě zpravo-
dajství je však novinka, která čtenáře (diváka) zaujme, nade

vším. Malé, fyzicky přitažlivé dítě obklopené tajemnými silami, mučením, vraždami a sexem je skvělou kořistí. Tak jsme se při posuzování Jadiina případu rozešly, Arkie a já. Urpoutnost, s níž hájila práva rodičů, jsem ale chápala. Arkie cítila, že by mohla vypuknout davová hysterie, a měla strach, že rozpoutáme nový Salem. Věděla jsem, že má pro svůj strach dobré důvody.

Vyšetřování Jadiiných výpovědí trvalo šest měsíců a policie opravdu nic nezanedbala. Také sociální pracovníci pokračovali – zařídili, aby obě dívky mohla pravidelně vyšetřovat Phyllis Ruizová, psychiatricka kliniky ve Falls River. Byly tam dokonce nějaký čas hospitalizovány, aby se mohly provést všechny testy a zkoušky. To bylo důležité pro posouzení a pochopení jejich duševního stavu a celé jejich situace. Já jsem se vrátila ke své třídě v Peckingu, ale s Jadií jsem se vídala často.

Jadie při své výpovědi vytrvala. Na klinice si vytvořila blízký a dobrý vztah k jedné z lékařek a té řekla téměř doslova stejně některé z věcí, které svěřila mně. Ambřin stav se na klinice naopak zhoršil. Byla zmatená a nešťastná a zdálo se, že v důsledku Jadiiny výpovědi trpí daleko víc než její sestřičky. Přežívala jen tím, že blokovala všechno nepříjemné, a práce s ní byla v té době téměř nemožná. Blokace také způsobila, že Ambra si na toto období vůbec nepamatuje – nemá skutečně ani jedinou vzpomínku na cokoli. Člověk se ovšem musí ptát, kolik jiných skutečností a událostí takto vypudila ze své paměti a ze svého vědomí.

Přes všechno úsilí nenašla policie pro Jadiina tvrzení žádný přímý důkaz. Takové věci jako kostra kočky, kterou jsem já, Linda a ještě jiní lidé označovali jako Jenny, byly jen důkazem nepřímým. Nedalo se nijak prokázat, že to byla skutečně kostra té kočky, o níž Jadie mluvila. Pan Ekdahl prohlásil, že kočku našel na silnici, že ji přejelo auto. Jeho výpověď podpořovalo množství zlámaných kostí v kostřičce. Sebrat mrtvou kočku, rozebrat ji na jednotlivé kosti, ty vyčistit a zase je sesadit dohromady je sice podivná záliba, ale trestný čin to není.

Takový výsledek mnohé z nás neuspokojil. Věřili jsme, že se stal zločin, ať už to bylo prosté zneužití nebo zneužití do-

provázené čímsi ještě zvrhlejší. A velmi jsme si přáli, aby právu bylo učiněno zadost. Ale v životě se ne vždycky naplní naše přání a věci nedopadnou tak, jak by podle našeho názoru dopadnout měly. Museli jsme se spokojit s dílčím vítězstvím. Protože jsme skutečně zvítězili: dívky byly odejmuty rodičům, a tak byly ušetřeny dalších traumat. Jadie v pečovatelském domově rozkvetla. Uklidnila se a otevřela se lidem ve svém okolí a to jí umožnilo, aby se bez nejmenších problémů vrátila do normální školy. Ekdahlovi žádali po osmnácti měsících, aby jim byla dcera vrácena. Naštěstí lidé ze sociální péče věděli, že by nebylo moudré porušit Jadiinu nově nabytou rovnováhu; zastávali názor, že děvčátko má zůstat v pečovatelské rodině. Ekdahlovi neuspěli. Za několik let se naše názory potvrdily a naše úsilí došlo oprávnění – pan Ekdahl obtěžoval nedaleko svého domu osmiletou školačku a je nyní ve vězení. Jadie, Ambra a Safíra žijí ve stálých pečovatelských rodinách.

Jadie si vede skvěle, všechno minulé zmizelo beze stopy. Je jí teď dvacet let. Posledních šest let prožila v jedné pečovatelské rodině a tam je také její domov. Ze svého svobodného rozhodnutí se vůbec nestýká s vlastními rodiči. Obě sestry, které žijí poblíž, v jiných pečovatelských rodinách, jí zůstaly blízké. Když přišla Jadie do svého posledního, už stálého domova, navštěvovala normální školu a měla skvělé výsledky. Pomoc nepotřebovala; vyšší střední školu absolvovala mezi deseti nejlepšími. Ted' studuje na jedné velké východní univerzitě a chtěla by se věnovat anglické literatuře – pravděpodobně jako učitelka.

Se svýma jasně modrýma očima a havranově černými vlasy je mimořádně krásná a přitažlivá. Ze všech tělesných potíží jí zbyla jenom nepatrně ohnutá záda. Když se na tu mladou ženu dívám, mohu ji jen těžko spojit s ubohou, ohnutou a němou holčičkou dávných společných časů. Jen když jí vítr pouchá pořád ještě neposlušné vlasy, mihne se mi před očima malá čarodějnice Jadie. Skutečná Jadie žije svůj bohatý život a je plně zaujata přítomností i budoucností. Na minulost jí čas nezbyvá.

TOREY L. HAYDENOVÁ

Divná Jadie

Z anglického originálu Ghost Girl vydaného
nakladatelstvím Little, Brown and Company
v Bostonu roku 1991 přeložila Alena Čechová.
Obálku a grafickou úpravu navrhl Oldřich Pošumý.
Vydala Mladá fronta jako svou 5512. publikaci.
Odpovědná redaktorka Věra Amelová.
Výtvarný redaktor Bohuslav Holý.
Technická redaktorka Jana Vysoká.
Vytiskla tiskárna ČTK Repro, Žirovnická ul. 3124,
Praha 10. 248 stran. Vydání první. Praha 1994.
13/34

Knihy Mladé fronty si můžete objednat na adrese:
Mladá fronta, Chlumova 10, 13000 Praha 3

Satanismus? Nevěděla jsem o takových věcech nic víc, než co se psalo v novinách a co jsem si v nich přečetla.

Zprávy o vraždách v „Mansonově rodině“ a o mrzačení zvířat. Nikdy jsem se o to blíž nezajímala. V životě je i tak dost zla, jemuž se musí čelit. Zlo navíc těžko postižitelné a tajné, proti němuž se jen těžko dá něco dělat, mě nijak neprovokovalo. Nemyslela jsem na ně. A vlastně jsem na ně ani nevěřila.

Věděla jsem ovšem, že existují nebezpečně narušení jedinci, schopní neuvěřitelného jednání. Vzala jsem na vědomí hlásání pohanství – paganismus, a dokonce i uctívání ďábla, ale nemohla jsem uvěřit, že by existovala rozvětvená a organizovaná síť lidí, kteří se pravidelně dopouštějí rituálních vražd a mrzačení lidí i zvířat. Takové zprávy a historky jsem vnímala spíš jako mýty, jako výsledky působení filmových a knižních hororů a jako věc několika psychiatrů, kteří milují tučné novinové titulky a svoje jméno pod nimi.

Ve spojení s Jadií jsem na satanismus nepomyslela ani na chvíli. Pustila jsem takovou možnost z hlavy hned poté, co ji Hugo nadhodil; vlastně jsem si takovou myšlenku vůbec ani nepřipustila. Nezdála se mi reálná. Teď když jsem seděla sama v šatně a měla plnou hlavu toho, co mi Jadie sdělila, jsem začala tu představu opatrně ohledávat. Asi jako jazyk ohledává novou plombu, přitahován, ale pořád ještě neochotný zvyknout si na tu novou věc v ústech. Bylo by možné, že Tashee skutečně existovala? Jak by mohla Jadie znát chuť krve? Ne kapky krve, ale krve, která stéká proudem do krku? Co ty rozbité panenky? Proč by si to Jadie všechno vymýšlela?

Mohla by ve své fantazii stvořit všechny ty podrobnosti, aniž by něco takového prožila?

